

Multicultureel licht op groen

Deel 2

Een serie interviews met sleutelfiguren en /of ervaringsdeskundigen binnen en buiten Staatsbosbeheer rondom het thema allochtonen, recreatie en natuur

Voorzitter stadsdeel Slotervaart Ahmed Marcouch tijdens natuurwerkdag van Stichting Kantara in Zuid-Kennemerland 11 november 2006. Foto: M. van der Waal

Marlon van der Waal
Studente Leisure, Tourism and Environment
Wageningen Universiteit
Stageonderzoek Staatsbosbeheer

Januari 2007

1	Inleiding		4
2	Algemeen verslag van de interviews		7
2.1	Interviews gehouden binnen Staatsbosbeheer		7
2.2	Conclusies interviews binnen Staatsbosbeheer		14
2.3	Interviews gehouden buiten Staatsbosbeheer		15
2.4	Conclusies interviews binnen Staatsbosbeheer		28
3	Kort verslag van enkele gesprekken met de Amsterdamse wethouder van Osdorp, de voorzitter van het Stadsdeel Slotervaart en twee voorzitters van jeugdstichtingen tijdens de natuurwerkdag van Stichting Kantara, 11 november 2006 in Zuid-Kennermerland.		30
3.1	Wethouder Osdorp, Achmed Baâdoud		30
3.2	Voorzitter stadsdeel Slotervaart, Ahmed Marcouch		31
3.3	Voorzitter Stichting Jongeren Investeren in Jongeren (Stichting JIJ), Fatima Salama		32
3.4	Voorzitter Stichting Ecokids Nederland, Rijk Scheer		32
3.5	Conclusies gesprekken		32
4	Volledige weergave van de interviews binnen Staatsbosbeheer		33
4.1	Rein Zwaan	Boswachter Haagse Bos Regio West	34
4.2	Jan Blok	Beleidsmedewerker Recreatie	37
4.3	Angelique van Helvoort	Senior medewerker publiek en media	41
4.4	Guus Verhorst	Senior medewerker terreinbeheer Recreatie Regio Zuid	44
4.5	Saskia de Heij	Senior medewerker terreinbeheer Recreatie Regio West	44
4.6	Theo Wezenberg	Boswachter VPR Regio Oost	49
4.7	Nel Sangers	Adjunct Algemeen Directeur	53
4.8	Erna van de Wiel	Senior beleidsmedewerker recreatie	58
4.9	Dik Elings	Boswachter VPR Regio Zuid	63
4.10	John van den Berg	Senior beleidsmedewerker recreatie	67
4.11	Matthijs Schouten	Deelnemer Denktank Staatsbosbeheer (Buitengewoon hoogleraar WUR)	72
5	Volledige weergave van de interviews buiten Staatsbosbeheer		77
5.1	Mostafa El Filali	Coördinator Stichting Kantara Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer	78
5.2	Marjon Vlug	Projectleider IVN	83

5.3	Renze Brouwer	Lid Raad voor het Landelijk Gebied	88
5.4	Thomas van Slobbe	Directeur Stichting wAarde	92
5.5	Mohammed Bibi	Coördinator Platform Buitenlanders Rijnmond	96
5.6	Serdar Köker	Directeur TEMA-NL	100
5.7	Angela Duijndam	Senior beleidsmedewerker Natuur en Landschap Natuurmonumenten	105
5.8	Ahmed Ait Moha	Projectmanager Motivaction	110
5.9	Arjen Buijs	Onderzoeker Alterra	114
5.10	Imke Tegels	Senior adviseur SME Advies	118
5.11	Jos Gadet	Senior Planoloog Gemeente Amsterdam DRO	123
5.12	Christine Rischmann	Ontwerper Dienst Stedelijke Ontwikkeling en beheer Gemeente Enschede	128
5.13	Miguel Fernández	Beleidsmedewerker FORUM	130
5.14	Jan van Ginkel	Projectleider Stichting Veldwerk Nederland	136

6	Algemene conclusie interviews en gesprekken	139
----------	--	------------

1 Inleiding

‘Multicultureel licht op groen’ Deel 2 is onderdeel van een voor Staatsbosbeheer uitgevoerd onderzoek naar kennis en opvattingen rond allochtonen, recreatie en natuur. In het eerste deel van dit drieluik is op basis van beschikbare literatuur gekeken naar het recreatiegedrag, de recreatiewensen en natuurbeelden en -beleving van allochtonen in Nederland. Deel 2 (dit deel) richt zich op de kennis en ervaringen van sleutelfiguren en/of mensen met bijzondere kennis en/of ervaring binnen en buiten Staatsbosbeheer met deze thema’s. Deel 3 bevat een op Staatsbosbeheer gericht beleidsadvies rond de doelgroep allochtonen.

Opzet en uitvoering van de interviews

Door middel van een reeks interviews met sleutelfiguren en/of mensen met bijzondere kennis en/of ervaring binnen en buiten Staatsbosbeheer is getracht een beeld te verkrijgen over het onderwerp allochtonen, recreatie en natuur. Dit beeld is gewenst omdat Staatsbosbeheer weliswaar in het verleden zich via deelname aan een klankbordgroep over dit thema en via plaatselijk opgedane kennis in het veld wel bewust is van de noodzaak zich meer in het thema te verdiepen, maar er intern sprake is van versnipperde kennis en een gebrek aan concreet beleid op dit vlak. Aangezien er een opdracht van het Ministerie LNV ligt om beleid rondom de doelgroep allochtonen vorm te geven, is het verkrijgen van een beeld hoe binnen en buiten Staatsbosbeheer gedacht en omgegaan wordt met het thema allochtonen, recreatie en natuur een belangrijke informatiebron van waaruit verdere stappen voor beleidsvorming ondernomen kunnen worden.

In de periode 26 september - 15 november 2006 zijn in totaal 25 interviews gehouden, waarvan 11 interviews binnen en 14 interviews buiten Staatsbosbeheer. Doel van het houden van interviews *binnen* Staatsbosbeheer is het verkrijgen van overzicht rond de kennis, opvattingen en ervaring van medewerkers over het recreatieve gedrag, natuurbeelden- en beleving en de recreatiewensen van groepen allochtonen en ideeën over kansrijke mogelijkheden voor productontwikkeling, terreininrichting en communicatie.

Aanvullend is een kort verslag opgenomen van enkele gesprekken die tijdens een natuurwerkdag van Stichting Kantara op 11 november 2006 gehouden zijn. Mensen met wie gesproken is, zijn Ahmed Marcouch, voorzitter stadsdeel Slotervaart, Achmed Baâdoud, wethouder Osdorp, Rijk Scheer, voorzitter Stichting Ecokids Nederland en Fatima Salama, voorzitter van Stichting Jongeren Investeren in Jongeren (Stichting JIJ).

De geïnterviewden binnen Staatsbosbeheer

1. Rein Zwaan	Boswachter Haagse Bos Regio West	Den Haag
2. Jan Blok	Beleidsmedewerker Recreatie	Driebergen
3. Angelique van Helvoort	Senior medewerker publiek en media	Driebergen
4. Guus Verhorst	Senior medewerker terreinbeheer	Tilburg
	Recreatie Regio Zuid	
5. Saskia de Heij	Senior medewerker terreinbeheer	Den Haag
	Recreatie Regio West	

6. Theo Wezenberg	Boswachter VPR Regio Oost	Dronten
7. Nel Sangers	Adjunct Algemeen Directeur	Driebergen
8. Erna van de Wiel	Senior beleidsmedewerker recreatie	Driebergen
9. Dik Elings	Boswachter VPR Regio Zuid	Breda
10. John van den Berg	Senior beleidsmedewerker recreatie	Driebergen
11. Matthijs Schouten	Deelnemer Denktank Staatsbosbeheer (Buitengewoon hoogleraar WUR)	Utrecht

Het doel van het houden van interviews *buiten* Staatsbosbeheer is een overzicht verkrijgen van aanwezige kennis, opvattingen en ervaringen ten aanzien van het recreatieve gedrag, natuurbeelden en -beleving en de recreatiewensen van groepen allochtonen en opvattingen over kansen en belemmeringen ten aanzien van het (al dan niet gezamenlijk) ontwikkelen van producten en diensten gericht op allochtone bevolkingsgroepen.

De geïnterviewden buiten Staatsbosbeheer:

1. Mostafa El Filali	Coördinator Stichting Kantara Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer	Amsterdam
2. Marjon Vlug	Projectleider IVN	Rotterdam
3. Renze Brouwer	Lid Raad voor het Landelijk Gebied	Amersfoort
4. Thomas van Slobbe	Directeur Stichting wAarde	Beek-Ubbergen
5. Mohammed Bibi	Coördinator Platform Buitenlanders Rijnmond	Rotterdam
6. Serdar Köker	Directeur TEMA-NL	Rotterdam
7. Angela Duijndam	Senior beleidsmedewerker Natuur en Landschap Natuurmonumenten	Rotterdam
8. Ahmed Ait Moha	Projectmanager Motivaction	Amsterdam
9. Arjen Buijs	Onderzoeker Alterra	Wageningen
10. Imke Tegels	Senior adviseur SME Advies	Utrecht
11. Jos Gadet	Gemeente Amsterdam DRO	Amsterdam
12. Christine Rischmann	Ontwerper Dienst Stedelijke Ontwikkeling en beheer Gemeente Enschede	Enschede
13. Miguel Fernández	Beleidsmedewerker FORUM	Utrecht
14. Jan van Ginkel	Stichting Veldwerk Nederland	Orvelte

Alle geïnterviewden zijn op de hoogte gesteld van het doel en gebruik van de interviews. De geïnterviewden buiten Staatsbosbeheer hebben daarnaast allen schriftelijk toestemming verleend voor interne publicatie van de interviews, waarbij hen bekend is gemaakt dat deze publicatie eventueel door derden opgevraagd kan worden.

Twee geïnterviewden, de heer Schouten en de heer El Filali nemen een tussenpositie in als geïnterviewde. Zij zijn zowel binnen als buiten Staatsbosbeheer werkzaam. Er is voor een indeling van de heer Schouten gekozen binnen Staatsbosbeheer vanwege zijn lange verbondenheid met- en werkzaamheden bij Staatsbosbeheer. Bij de heer El Filali is gekozen voor een indeling buiten Staatsbosbeheer vanwege zijn meer recentelijke toetreding tot de Raad van Advies van Staatsbosbeheer en de nadruk in het interview op zijn werkzaamheden voor Stichting Kantara. Vanwege zijn bijzondere positie in de Raad van Advies, waardoor hij meer dan de andere geïnterviewden buiten Staatsbosbeheer inzicht heeft in het functioneren van Staatsbosbeheer, zijn de vragen die aan hem gesteld zijn een combinatie van de vragen voor in- en externen van Staatsbosbeheer.

Van de 25 interviews zijn 23 door middel van een bezoek afgenomen. Twee interviews vonden telefonisch plaats (Rischmann en Van Ginkel). De interviewvragen voor mensen binnen en buiten Staatsbosbeheer bestonden uit 15 vragen:

Vragen voor mensen binnen Staatsbosbeheer:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?
2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?
3. Wat is volgens u een allochtoon?
4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?
5. Vindt u dat dit moet veranderen?
6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?
7. Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?
8. Waar baseert u uw antwoord op?
9. Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?
10. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?
11. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?
12. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?
13. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?
14. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)
15. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Vragen voor mensen buiten Staatsbosbeheer:

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?
2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?
3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?
4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?
5. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?
6. Waren deze projecten/producten succesvol?
7. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?
8. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?
9. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?
10. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?
11. Welke rol zou dit kunnen zijn?
12. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?
13. Waarom zijn deze kansrijk?

14. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?
15. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

De interviewvragen van zowel de geïnterviewden binnen als buiten Staatsbosbeheer golden als een leidraad. In enkele gevallen is afgeweken van deze vragen in verband met de beschikbare tijd voor het interview of het geval een geïnterviewde over bijzondere kennis of ervaring over een specifiek onderwerp beschikte. Een andere reden om enigszins van de vragenlijst af te wijken was in het geval van de telefonische enquêtes. Zo kon door bijzondere omstandigheden het voorgenomen interview met mevrouw Rischmann wel in Enschede, maar alleen kort per telefoon worden gevoerd, waardoor ter plekke een selectie van de interviewvragen gemaakt moest worden.

De interviews varieerden in lengte van 30 minuten tot ruim 120 minuten, al naar gelang de mogelijkheden en belangstellingsvelden van de geïnterviewden. Gemiddeld duurden de interviews ruim een uur. De interviews waarbij een bezoek werd gebracht aan de geïnterviewde werden op een geluidsband opgenomen. Alle interviews zijn uitgewerkt en digitaal naar de geïnterviewde toegezonden voor controle en akkoord.

Binnen Staatsbosbeheer zijn in totaal 13 mensen persoonlijk benaderd voor een interview. 11 personen verleenden hierbij hun medewerking, 1 persoon wilde niet geïnterviewd worden en 1 persoon wilde wel, maar kon wegens een lange vakantie niet op tijd worden geïnterviewd. Buiten Staatsbosbeheer zijn in totaal 14 mensen benaderd voor een interview. Alle 14 verleenden hun medewerking.

Onderstaand verslag is opgedeeld in drie onderdelen. Allereerst het algemene verslag van de interviews per vraag, binnen en vervolgens buiten Staatsbosbeheer, ten tweede een kort verslag van enkele gesprekken tijdens een natuurwerkdag in Zuid-Kennermerland, en als laatste het letterlijke verslag van alle interviews. Tot slot een algemene conclusie over alle interviews en verslag.

2 Algemeen verslag van de interviews

2.1 Interviews gehouden binnen Staatsbosbeheer

Hieronder volgt een uitwerking van de interviews per vraag.

Vragen

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Overduidelijk komt naar voren dat Staatsbosbeheer momenteel geen onderscheid aanbrengt in het aanbod voor allochtonen en autochtonen. Het aanbod aan natuurgebieden en landschap is voor iedereen bestemd. Allochtone groepen ‘liften als het ware mee’ op de gewone programma’s. Acht van de elf mensen die deze vraag kregen noemen dit punt expliciet. Daarnaast wordt wel gemeld dat allochtonen verschillende dagrecreatieterreinen en stadsparken voor barbecue- en picknickactiviteiten gebruiken, dat deze mensen deze terreinen zelf ‘ontdekt’ hebben en dat er in sommige gevallen speciale faciliteiten zijn aangebracht om deze vorm van recreatie door allochtonen te stimuleren, zoals picknicktafels, watertappunten,

toiletunits en ondergrondse afvalbakken. Met name de toiletunits zijn lastig te beschermen tegen vernielzucht, diefstal en vervuiling.

Vragen die bij enkelen naar boven komen is of het plaatsen van voorzieningen niet andere doelgroepen zal afschrikken, of de aangebrachte voorzieningen wel voldoen en of ze op de goede plaats zijn aangebracht en de vraag hoever je moet gaan in het aanbieden van voorzieningen voor een specifieke doelgroep.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en /of allochtonenorganisaties?

Alle drie de ondervraagde boswachters hebben in hun dagelijks werk direct met allochtonen te maken. Dit is niet vreemd, omdat de boswachters juist voor dit onderzoek gevraagd zijn vanwege hun contacten met deze doelgroep. Opvallend is dat zij meer met individuele allochtonen te maken hebben dan met allochtonenorganisaties. In enkele gevallen is er contact geweest met een imam en zijn er excursies gehouden voor kinderen uit een asielzoekerscentrum.

Van de mensen werkzaam binnen de landelijke en regionale afdelingen recreatie en publieksmedia (6 personen) hebben de meesten wel ooit op eniger wijze en voornamelijk indirect te maken (of te maken gehad) met de doelgroep allochtonen. Zo heeft een medewerker een tijd lang in de klankbordgroep rond allochtonen van Natuurmonumenten zitting genomen, is er door Staatsbosbeheer enige ervaring met allochtonenorganisaties opgedaan bij de organisatie van de tentoonstelling over natuuropvattingen van verschillende culturen in de Nieuwe Kerk in Amsterdam en is er een nieuwe landelijke recreatievisie in de maak waarin allochtonen een rol zullen spelen. Ook wordt er momenteel veel aandacht besteed aan kinderen in achterstandswijken. Hier maken allochtone kinderen percentueel een groter deel van uit.

Op directieniveau is voor Nel Sangers het onderwerp een 'leidend thema'. Zij neemt het onderwerp mee in haar inwerkprogramma. Het gaat hierbij niet alleen over allochtonen als recreanten maar eveneens over de interculturalisatie van Staatsbosbeheer. Zij ziet ook dat het onderwerp boswachters, beheerders van bezoekerscentra en medewerkers van de interne afdelingen in Driebergen bezighoudt.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

Binnen Staatsbosbeheer wordt er geen officiële definitie van 'allochtonen' gehanteerd. Er zijn dan ook verschillende meningen over welke mensen nu tot de allochtone bevolkingsgroep gerekend moeten worden en welke niet. Voor de een is een Duitser of een Engelsman een allochtoon, voor de ander juist niet. Daarnaast is er verschil van mening tot in de hoeveelste generatie er nog gesproken kan worden over een allochtoon. Anderen maken liever geen onderscheid tussen allochtonen en autochtonen en zien alle mensen als Nederlander of spreken juist liever over een specifieke groep zoals de Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen of nog specifiek de mensen uit het Mediterrane Zeegebied die wat cultuur aangaat, minder op de natuur gericht zouden zijn.

Enkele vragen en overdenkingen die deze vraag bij mensen oproept is of de verschillen tussen allochtone groepen niet wel eens groter zouden kunnen zijn dan de verschillen tussen allochtonen en autochtonen en waarom je bij allochtonen alleen aan Turken en Marokkanen denkt terwijl er toch zoveel andere groepen allochtoon zijn.

Aan drie mensen is nog aanvullend de vraag gesteld of het gebruik van het woord allochtoon vermeden moet worden omdat het een negatieve bijklank heeft. De drie geïnterviewden hebben geen probleem met het gebruik van het woord allochtoon.

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

Er zijn volgens de geïnterviewden verschillende factoren die de afwezigheid van allochtonen in de Nederlandse bossen kunnen verklaren. Globaal genomen kunnen deze onderverdeeld worden in de volgende categorieën, waarbij opgemerkt moet worden dat deze sterk met elkaar kunnen samenhangen of elkaar ten dele kunnen overlappen:

- A. Er is een verschil in natuurbeleving en gebruik (wat is echte natuur, wat doe je in de natuur, wat is mooie natuur, angst voor wilde natuur, regelgeving)
- B. Er is een verschil in vrijetijdsbeleving (naar buiten gaan is geen activiteit, andere interesses)
- C. Er is sprake van een informatieachterstand (onbekendheid met gebieden)
- D. Er is sprake van een sociaal-economische- en mobiliteitsachterstand (geen geld voor vervoer naar een gebied)
- E. Er is in de steden sprake van een grotere fysieke afstand/ mate van verstedelijking
- F. Er is sprake van een gevoel van onveiligheid

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

Voor alle geïnterviewden geldt dat je mensen niet de natuur in moet dwingen. Het vraag-gericht te werk gaan is van het grootste belang. Dit betekent dat je in de eerste plaats meer te weten moet komen over de natuurbeelden, denkwijzen en wensen van allochtonen.

Sommige medewerkers gaan met deze vraag ook na in hoeverre je moet proberen een verandering tot stand te brengen. Er worden verschillende opties genoemd:

- A. een actieve houding naar de eerste en tweede generatie allochtonen om hen bij de natuur te betrekken en een passieve naar de derde generatie, omdat deze generatie naar alle verwachtingen een recreatief gedrag zal hebben dat het meest op dat van de autochtone bevolking lijkt. Simpele aanpassingen in het recreatief aanbod zijn dan al voldoende.
- B. Beperkte aandacht voor nieuwe groepen; de grootste aandacht moet naar bestaande groepen blijven uitgaan.
- C. Zoveel mogelijk mensen betrekken bij het kijken naar en bezig zijn met natuur en landschap.

Een ander punt dat opduikt is de vraag in hoeverre mensen de natuurgebieden kennen waarover hun mening en wensen gevraagd zullen worden. Is natuur onbekend of onbemind bij allochtonen? Door het geven van informatie over de natuur geef je mensen ook de mogelijkheid om ergens voor te kiezen.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Vijf van de elf geïnterviewden wijzen erop dat Staatsbosbeheer er voor iedereen is. Dit betekent dat je je actief moet opstellen in het betrekken van deze groep bij de natuur en het waar mogelijk vervullen van de wensen van deze groep recreanten. Vier mensen noemen de schooljeugd (voornamelijk vanaf de basisschool) als meest voor de hand liggende groep om interesse in de natuur bij aan te wakkeren. Voor volwassenen en mensen uit de eerste generatie is reguliere voorlichting misschien te laat (2 geïnterviewden). Excursies behoren ook tot de mogelijkheden om de allochtone jeugd bij de natuur te betrekken (1 geïnterviewde).

Eén medewerker laat blijken het niet eens te zijn met de opdracht van het Ministerie LNV aan Staatsbosbeheer om zich met allochtonen bezig te houden. De doelgroepen zouden bepaald moeten worden door Staatsbosbeheer zelf. Een andere medewerker geeft aan dat het betrekken van allochtonen bij de Nederlandse natuur vooral een identiteitskwestie is en dat dit tijd nodig heeft.

Vragen die spontaan opkomen:

- hoeveel moeite moet je doen om allochtonen te bereiken?
- weten allochtonen wat er is aan Nederlandse natuur?
- is er iets wat hen tegenhoudt?
- zijn onze inspanningen voldoende?

7. Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?

Er worden hierbij diverse soorten antwoorden gegeven, soms in combinatie met elkaar:

A. Het is moeilijk hier iets over te zeggen, want:

1. Wij weten helemaal niet zoveel van de wensen van allochtonen op natuurrecreatief vlak, er moet onderzoek naar gedaan worden.
2. De groep 'allochtonen' is een hele diverse groep mensen. Wensen kunnen daarnaast nog per persoon verschillen en per periode in de tijd.

B. Er zijn enkele algemene kenmerken te geven van recreatieve bezigheden en wensen:

1. Wat het recreatiegedrag kenmerkt is de gerichtheid op sociale activiteiten.
2. Men heeft beperkte recreatieve wensen
3. Wensen zijn vergelijkbaar met de wensen van autochtonen in de jaren 60/70
4. Men richt zich het meest op stadsparken
5. Soms gaan zij ook fietsen en wandelen (mensen met modale inkomens)
6. Mensen hebben stationaire bezigheden
7. Recreatie is mogelijk een westerse aangelegenheid
8. Angst voor natuur speelt ook een rol, vooral bij allochtone kinderen
9. Natuur heeft een decorfunctie

C. Diverse concrete wensen bekend vanuit eigen ervaring, anekdotes of wat gepubliceerd is:

- 1.-afwezigheid van honden
- 2.-speelbossen zijn geliefd
- 3.-vruchtdragende bomen
- 4.-natuurspeelplek is populair
- 5.-sanitaire voorzieningen
- 6.-picknicktafels
- 7.-barbecuefaciliteiten
- 8.-grasvelden

D. Overige geluiden:

1. Je zou je ook kunnen richten op wat sporters of vogelaars voor recreatiewensen hebben. We moeten meer maatwerk leveren.
2. Is het niet beter als wij ons richten op mensen met een laag inkomen?
3. Willen allochtonen wel speciale faciliteiten voor allochtonen? Allochtonenbeleid is eigenlijk stigmatiserend.
4. Als je meer barbecuefaciliteiten aanbrengt, hoeft dat nog niet te betekenen dat mensen meer waardering krijgen voor de natuur.
5. Als je speciale faciliteiten aanbrengt dan kan dit andere groepen afschrikken.
6. Is kastanjes rapen recreatie, natuurbeleving of een variant op shoppen bij Albert Heijn?

8. Waar baseert u uw antwoord op?

Deze vraag is in de meeste interviews geschrapt. Mensen geven antwoorden op basis van kennis opgedaan door ervaring, studies, anekdotes.

9. Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?

Vier mensen geven aan dat je eerst moet weten wat die wensen zijn voor je weet hoe je er het beste aan tegemoet kunt komen.

Vier mensen noemen de dialoog met de allochtone gemeenschap of vertegenwoordigers hiervan. Genoemd worden allochtone verenigingen, imams, allochtone organisaties, contact met sleutelfiguren, de Turkse natuurorganisatie TEMA-NL.

Het niveau waarop de dialoog moet plaatsvinden, kan zowel op landelijk- als op wijkniveau zijn.

Drie mensen noemen het creëren van ruimte voor sociale ontmoeting, plekken waar (grotere) groepen samen kunnen komen

Overige antwoorden:

Via het in contact brengen van de jeugd met de natuur, bijvoorbeeld door middel van excursies of naschoolse opvang

Via niet specifiek op allochtonen gerichte voorzieningen

Via een laagdrempelig aanbod voor lage inkomens

Via projecten als Mosaic in Engeland

Via een goede en herhaalde informatievoorziening

Via het uitnodigen van mensen naar je natuurgebieden

Wij zijn geen ‘vraaggezwichte organisatie’, maar in de eerste plaats gericht op duurzaam natuurbeheer.

10. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?

Ruim de helft van de mensen geven aan dat wat Staatsbosbeheer allochtonen kan bieden op het gebied van productontwikkeling in samenwerking met allochtonen of allochtonenorganisaties tot stand kan komen. Dit kan bijvoorbeeld goed via samenwerking met imams/moskeeën of sleutelfiguren binnen de gemeenschap. Twee mensen geven echter aan dat een samenwerking met een moskee of een kerk indruist tegen de scheiding tussen kerk en staat in Nederland.

Andere mogelijkheden zijn samenwerking met wijkcentra, natuurorganisaties, gemeenten, scholen, jeugdcentra, hobbyclubs, natuurbeheerders in de landen van herkomst.

Het verschaffen van gerichte informatie aan de doelgroep is erg belangrijk

11. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?

Er zijn veel potentiële partners genoemd voor het ontwikkelen van nieuwe producten.

- A. Allochtonenorganisaties, -verenigingen, -zenders, sleutelfiguren uit buurt, moskee.
- B. Natuur- en milieuorganisaties / andere natuurbeheerders
- C. Vrouwenorganisaties
- D. Scholen, NME afdelingen
- E. Gemeenten
- F. Advies/communicatiebureau's
- G. Wijkcentra, soos, buurtbewoners
- H. Iedereen die connecties heeft met de doelgroep is mogelijke partner

12 Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Drie geïnterviewden hebben deze vraag niet gekregen.

Diverse geïnterviewden noemen het feit dat je eerst op de hoogte moet zijn van de wensen van allochtonen. Daarnaast vinden een aantal geïnterviewden dat het belangrijk is dat er goed overlegd wordt, bijvoorbeeld via gebruikersparticipatie. Voor twee geïnterviewden is alles bespreekbaar, mits passend in de ideologie van Staatsbosbeheer. Voorbeelden voor terreininrichting: aanwijzen van oogstgebieden (waar vruchten geoogst kunnen worden), basisfaciliteiten als afvalcontainers, vuurplekken, waterpunten.

Men moet met het faciliteren wel zorgvuldig te werk gaan en voorkomen dat allochtonen als een aparte groep worden gezien. Tenslotte wijst een medewerker erop dat de terreinen van Staatsbosbeheer de derde belangrijke plaats is in de samenleving waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dit zou van belang kunnen zijn voor de integratie.

13. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Een geïnterviewde heeft deze vraag niet gekregen.

Uit de antwoorden blijkt dat bij de medewerkers Recreatie en Publiek er over het algemeen nog niet veel ervaring is in de directe communicatie met allochtonen.

Boswachters komen juist wel direct met allochtonen in aanraking. Een boswachter geeft aan dat de jeugd tijdens excursies vrijwel hetzelfde reageert als de autochtone jeugd, zij het dat je je wat meer beeldend uit moet drukken. Een andere boswachter heeft hele goede ervaringen met Turken in zijn gebied die erg gastvrij zijn en verantwoordelijk en netjes met de natuur omgaan. Met Marokkanen heeft hij meer moeite. Zijn ervaring is dat de jonge Marokkanen erg snel agressief worden. De ervaringen van de derde boswachter tonen aan dat er snel misverstanden kunnen optreden in de communicatie en dat er veel tijd nodig is om een band met hen op te bouwen. Zijn ervaringen met Turken is minder positief. Zij laten juist veel rommel achter in de gebieden.

Op directieniveau heeft Nel Sangers juist erg veel ervaring met allochtonen. In het verleden was zij voorzitter van de Vereniging Buitenlandse Werknemers. Bij communicatie met allochtonen moet volgens haar de nadruk liggen op mondelinge communicatie en het organiseren van activiteiten (dingen doen). Staatsbosbeheer zou zich moeten toeleggen op het voeren van gesprekken met allochtonen, het geven van cursussen en het opleiden van cursusleiders.

14. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

A. Het meest wordt genoemd kennis over wat mensen willen in de natuur/ recreatiewensen. Daarnaast is men op zoek naar kennis over de verwachtingen, natuurbeelden, culturele gebruiken, belemmeringen om de natuur in te gaan, trends in recreatieve behoeften van allochtonen.

B. Binnen de organisatie is eveneens behoefte aan discussie over de verschillende ideeën die mensen hebben m.b.t. dit onderwerp, het uitdiepen van draagvlak, de interculturalisatie van Staatsbosbeheer, interne en externe helderheid over het onderwerp.

C. Tenslotte is het van belang dat Staatsbosbeheer een netwerk opbouwt met allochtonen/organisaties en ook individueel kennis gaat maken met mensen uit deze doelgroep; bijvoorbeeld via gesprekken met mensen uit een stadswijk.

15. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Omdat vrijwel iedereen een ander antwoord gegeven heeft op deze vraag, volgt een opsomming.

- A. Goede communicatie en wederzijds respect
- B. Eerst moeten de gedachten worden aangescherpt
- C. De natuur moet naar de mens worden gebracht. Nieuwe natuur bij stedelijke gebieden en goede verbindingen met natuurgebieden
- D. Een nieuwe functie van wijkboswachter, die gespecialiseerd is in het leven in een stedelijke omgeving.
- E. De inburgeringcursus zou een goede gelegenheid zijn om mensen in contact te brengen met Nederlandse natuur

- F. Een recreatiekaart die huis aan huis wordt verspreid
- G. Voorzieningen die ‘hufterproof’ zijn
- H. Samenwerking met TEMA-NL
- I. Het betrekken van de ouders/ familie van kinderen bij projecten op scholen
- J. Programma’s die aansluiten bij bestaande activiteiten van bijvoorbeeld gemeenten
- K. Aansluiten op structuren waar energie vanzelf vandaan komt. Niet pushen. Geen verwachtingen creëren die je zelf niet waar kunt maken.
- L. Programma voor asielzoekerscentra
- M. Ruimte voor sociale activiteiten
- N. Projecten op scholen, met allochtonenorganisaties, moskeeën, vrouwenorganisaties
- O. Projecten waarbij wij mensen indelen op basis van sociaal-economische kenmerken bijvoorbeeld de jeugd in achterstandswijken
- P. Iets met het gegeven dat schoonheid het meest in een tuin ervaren wordt. Neem als voorbeeld de aantrekkende werking van de Keukenhof. Vraag mensen te participeren in de aanleg van een grote multiculturele tuin.

2.2 Conclusies interviews binnen Staatsbosbeheer

Volgens de medewerkers van Staatsbosbeheer wordt er momenteel geen onderscheid gemaakt in voorzieningen voor allochtonen en autochtonen. Het aanbod aan natuur en landschap is voor iedereen bedoeld. In sommige gevallen zijn er voor groepen allochtonen specifieke faciliteiten aangebracht. Het gaat dan om gebieden die door deze groepen zelf ontdekt en in gebruik genomen zijn.

Medewerkers hebben over het algemeen incidenteel en voornamelijk indirect contact met de doelgroep. Wel hebben enkele boswachters direct contact met allochtone groepen die in de natuur recreëren maar er vindt momenteel geen structureel overleg plaats met deze groepen of vertegenwoordigers van deze groepen. De ervaringen met allochtonen in de natuurgebieden zijn wisselend positief of teleurstellend.

Er wordt binnen Staatsbosbeheer geen formele definitie van het woord ‘allochtoon’ aangehouden. Er bestaan verschillende opvattingen en een zekere mate van onduidelijkheid over wat onder een ‘allochtoon’ verstaan moet worden. De indruk bestaat dat mensen het woord zelf niet erg problematisch vinden.

De afwezigheid van allochtonen in de Nederlandse bossen wordt verklaard door verschillen in natuur- en vrijetijdsbeleving, sociaal-economische achterstand en onbekendheid met de gebieden, de mate van verstedelijking en sociale onveiligheid.

Om draagvlak voor natuur te vergroten onder allochtonen vindt men een vraaggerichte houding naar allochtonen van groot belang. Er worden wel vragen gesteld hoeveel aandacht en energie naar deze nieuwe doelgroepen uit moet gaan.

Een aantal mensen noemen vooral de basisschooljeugd een kansrijke groep om interesse voor natuur te stimuleren.

Wat recreatiewensen betreft geven de meeste mensen aan hoe weinig zij daarvan op de hoogte zijn. Wel kent vrijwel iedereen enkele algemene recreatieve bezigheden, waarbij de nadruk ligt op de gerichtheid op sociale activiteiten en stationaire recreatie in stadsparken. Natuur wordt gezien als decor. Concrete wensen van allochtonen sluiten aan bij deze vorm van recreatie: sanitair, picknicktafels, barbecuefaciliteiten, grasvelden, maar ook natuurspeelplekken en speelbossen worden genoemd, evenals vruchtdragende bomen en een afwezigheid van honden. Er bestaan bij verschillende mensen vragen in hoeverre er tegemoet gekomen moet worden aan deze wensen, of deze tegemoetkoming wel tot een hogere natuurwaardering leidt en of een focus op etniciteit niet stigmatiserend werkt.

De dialoog aangaan met de allochtone gemeenschap of met vertegenwoordigers ervan kan leiden tot meer inzicht in de specifieke wensen van groepen allochtonen. Het niveau waarop dit gebeurt kan zowel landelijk als op wijkniveau zijn. Pas als de wensen bekend zijn kan men overgaan tot het inrichten van gebieden.

Welke projecten in aanmerking komen voor realisering is iets dat volgens een meerderheid van de werknemers het beste in overleg met allochtonen of allochtonenorganisaties tot stand kan komen. Organisaties waarmee samengewerkt kan worden zijn vrijwel alle organisaties die connecties hebben met de doelgroep: allochtonenorganisaties, vrouwenorganisaties, wijkcentra, natuurorganisaties, gemeenten, scholen, jeugdcentra, hobbyclubs, natuurbeheerders uit landen van herkomst of moskeeën. Twee mensen vinden een samenwerking met moskeeën problematisch. Wat kansrijk is om te ontwikkelen is net zo breed beantwoord. De antwoorden variëren van samenwerking met partners als TEMA-NL of gemeenten tot projecten voor speciale groepen als jeugd, asielzoekers, mensen met lagere sociaal-economische status, ouders van kinderen en het plaatsen van ‘hufterproof’ voorzieningen. Volgens sommigen moet wel vermeden worden dat allochtonen als een aparte groep worden gezien en behandeld.

Medewerkers vinden dat Staatsbosbeheer vooral behoefte heeft aan kennis van recreatiewensen, natuurbeelden, culturele gebruiken en recreatieve trends van allochtonen. Ook interne en externe helderheid over het onderwerp, uitdieping van het draagvlak en de interculturalisatie van de organisatie worden genoemd.

2.3 Interviews gehouden buiten Staatsbosbeheer

Ook bij deze interviews geldt eveneens dat de standaard vragen als leidraad zijn gebruikt. Dit betekent dat er in enkele gevallen (deels) afgeweken is van de standaard vragen, afhankelijk van factoren als beschikbare tijd, bijzondere kennis en/of bijzondere positie van de geïnterviewden. Wat hieronder beschreven is, zijn de samenvattingen van de antwoorden van de geïnterviewden aan wie de vraag wel is gesteld.

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Stichting Kantara

Kantara vormt een brug tussen natuuraanbieders en de Marokkaanse doelgroep. Er wordt contact gelegd met milieuorganisaties, scholen en uitwisselingsprogramma's met jongerencentra en verenigingen. De coördinator, Mostafa El Filali is lid van de Raad van Advies van Staatsbosbeheer.

IVN

Op *lokaal niveau*: excursies, samenwerking allochtone (vrouwen)organisaties, projecten

Op *provinciaal niveau*: programma Kleurenkapitaal, samenwerking 16 natuur- en milieu-, welzijns- en duurzaamheidsorganisaties in Zuid-Holland. Lokale projecten vloeien hieruit voort.

Project Milieudivers, geleid door Rotterdamse Milieu Centrum; voorlichting door speciaal opgeleide jongeren "milieuvorlichters".

Handboek over ervaringen met Kleurenkapitaal

Op *landelijk niveau*: landelijk programma is in ontwikkeling. Samenwerking provinciale consulentenschappen.

Raad voor het landelijk gebied

Niet specifiek op allochtonen gericht. Wel onderdeel van advies in 2002, na te lezen in de publicatie: 'Voor Boeren, Burgers en Buitenlui'. Nu buigt de Raad zich over de vraag vanuit welke invalshoek het onderwerp 'Jongeren' aangepakt kan worden. Focus op jongeren in de stad is een optie. In dat geval zijn allochtone jongeren goed vertegenwoordigd.

Stichting wAarde

Multiculturele beleving van natuur is een hoofdonderwerp. Symposium, publicatie van Nieuwe Nederlanders Natuurlijk!, een inburgeringspakket voor ROC's, een televisieserie 'de Wereldboom' is in ontwikkeling. Er is veel aandacht voor beleefnatuur.

Platform Buitenlanders Rijnmond

Natuur neemt geen deel uit van het reguliere programma, maar zij zouden dat wel willen. PBR heeft in het verleden meegewerkt aan onderzoeken onder allochtonen en natuur.

TEMA-NL

Houdt zich bezig met ondersteuning, opleiding en voorlichting aan de Turkse gemeenschap in Nederland over natuur en milieu. Adviseert het Ministerie LNV over beleidszaken. Samenwerking met ondermeer Natuurmonumenten, IVN en SME Advies. Politiek neutrale organisatie. Organiseert ondermeer kennismakingsdagen waarin Nederlandse organisaties zich bekend kunnen maken aan Turkse organisaties, veldtrips, projecten op scholen.

Vereniging Natuurmonumenten

Allochtonen vormen sinds 1999 een doelgroep voor Natuurmonumenten. In het verleden kwam er regelmatig een klankbordgroep rond allochtonen en diverse pilotprojecten bij elkaar. Lopende projecten in samenwerking met TEMA-NL, Stichting wAarde, deelname klankbordgroep IVN en aandacht voor de interculturalisatie van de eigen organisatie.

Motivaction

Organisatie die zich vanaf 1995 bezig houdt met Nieuwe Nederlanders. Verricht al langer onderzoek naar deze doelgroep, maar volgens de heer Ait Moha tot nu toe niet gericht op natuur.

Alterra

Heeft een aantal studies verricht naar dit onderwerp, ondermeer twee studies naar natuurlandschapsbeleving van allochtonen en jongeren. Er is een populair boekje in ontwikkeling over dit onderwerp.

SME-Advies

Diverse projecten in heden en verleden rond allochtonen, natuur en milieu gericht op professionele NME-ers, allochtone zelforganisaties, diverse groepen allochtonen.

Gemeente Amsterdam, DRO

In verleden deelname klankbordgroepen van onderzoeksinstituten. Onderzoekt recreatiegedrag van Amsterdammers in Amsterdam en omgeving.

Gemeente Enschede

Heeft via het proefschrift van mevrouw Yücesoy onderzoek gedaan naar de beleving van Turkse vrouwen van de openbare ruimte in Enschede.

Stichting Veldwerk Nederland

Heeft zich in het verleden veel met het thema beziggehouden.

Voorbeelden zijn projecten voor asielzoekerscentra, uitgave van het boekje: 'Het groen in de regenboog', cursussen in de stedelijke omgeving voor ingeburgerde groepen allochtonen, workshops voor allochtone vrouwen, voorlichting vrijwilligers en beroepskader over allochtonen en natuur.

FORUM

Voor FORUM is het onderwerp niet structureel op de agenda. Desondanks is er al veel kennis opgebouwd, ondermeer via deelname begeleidingscommissie voor een onderzoek van het Ministerie LNV, betrokkenheid bij diverse projecten zoals van Stichting Kantara, Stichting Veldwerk Nederland, LCO en deelname aan een brainstormbijeenkomst over de Brede Nota Recreatie van het Ministerie LNV.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon? (13 geïnterviewden)

Formele definities

Bij zes organisaties wordt de definitie van het CBS gebruikt.

Één organisatie noemt het Bureau voor Onderzoek en Statistiek

Één organisatie noemt het Ministerie van Binnenlandse Zaken

Één organisatie definieert allochtonen als mensen uit Oost-Europa, Zuid-Europa, Azie, Midden en Zuid-Amerika en Afrika, als ook de mensen van wie een of beide ouders uit deze landen afkomstig is.

Vier organisaties hanteren geen formele definitie.

Informele definities

In het 'dagelijks gebruik' worden er verschillende groepen verstaan onder allochtonen. Voor de een kunnen dit bijvoorbeeld mensen met een andere culturele herkomst zijn, voor de ander beperkt zich de groep allochtonen tot de mensen met een niet-westerse achtergrond.

Hoewel door vrijwel iedereen gebruikt, is lang niet iedereen blij met de term allochtoon. Het kan als stigmatiserend worden ervaren, is te divers en onpersoonlijk om te gebruiken of zit integratie in de weg. Motivaction en Stichting wAarde geven de voorkeur aan de term 'Nieuwe Nederlanders'. Het zou vriendelijker klinken dan het woord 'allochtonen'. Het woord 'Nieuwe Nederlander' heeft volgens Ahmed Ait Moha alleen betrekking op niet-westerse allochtonen. In hun boek: 'Nieuwe Nederlanders, etnomarketing voor diversiteitsbeleid' geven zij de volgende definitie: 'Nieuwe Nederlanders is de term waarmee wij allochtonen aanduiden van wie verwacht mag worden dat zij zich blijvend in Nederland gevestigd hebben' (2001:11).

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen? (10 geïnterviewden)

1. Er is geen specifieke aandacht voor allochtonen (Raad Landelijk Gebied)
2. Wij houden ons bezig met zaken die in het natuurbeleid in de knel komen (Stichting wAarde)
3. Wij willen de achterstandspositie van allochtonen verminderen (PBR)
4. Mensen bij natuur betrekken die daar om een reden niet bij betrokken zijn geraakt (TEMA-NL)

5. De groep allochtonen is groot en maakt weinig gebruik van natuur en natuurgebieden. Wij zien dat natuurorganisaties ermee worstelen. Ten tweede als reactie op de defensieve manier waarop sommige natuurorganisaties reageerden op het allochtonenvraagstuk (Alterra)
6. Versterken van het draagvlak voor de natuur (SME Advies)
7. In sommige gebieden zijn er meer allochtonen dan verwacht. Zij zijn zichtbaar in de ruimte en verzoeken om eigen voorzieningen. Je moet weten wat hun gedrag is en hun wensen (DRO Amsterdam)
8. Het is onze core business. Het gaat om de versterking van de multiculturele en multi-etnische samenleving (FORUM)
9. Aandacht voor de fysieke integratie is ook nodig. Iedereen heeft een band met de natuur. Je kunt veel leren van elkaar (Stichting Veldwerk Nederland)
10. Iedereen betrekken bij duurzaamheid. Wij willen een brede maatschappelijke organisatie blijven en zelf interculturaliseren (IVN).

4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)? (8 geïnterviewden).

1. Marjon Vlug, IVN is programmaleider Kleurenkapitaal, leidt deelprojecten, en neemt deel aan het brainstormteam IVN
2. Renze Brouwer, lid Raad voor het Landelijk Gebied: Op dit moment heb ik er niet mee te maken. Dat kan pas als er een vraag ligt.
3. Angela Duijndam, Vereniging Natuurmonumenten: als projectleider werk ik hier 25% van mijn tijd aan. Dit is een dag in de week.
4. Ahmed Ait Moha, Motivaction: ik houd mij fulltime bezig met allochtonen(organisaties).
5. Arjen Buijs, Alterra: Tot nu toe geen direct contact met allochtonen(organisaties). Wel als onderwerp in onderzoek.
6. Imke Tegels, SME Advies: 50% van werktijd wordt besteed aan allochtonen. Ik leid ook iemand op in het onderwerp.
7. Jos Gadet, Gemeente Amsterdam DRO: Als planoloog heb ik veel met allochtonen en recreatie te maken gehad. Nu meer aandacht voor etnisch ondernemerschap.
8. Fernando Miguel Fernández, FORUM: ik houd mij fulltime met allochtonen(organisaties) bezig. Allemaal in het kader van interculturalisatie. Met name contact met overheden, instellingen, vrijwilligerssector en zelforganisaties.

5. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur? (13 geïnterviewden)

Stichting Kantara:

Ontwikkeling natuurspeelbos in samenwerking met Vereniging Natuurmonumenten
 Ontwikkeling van een DVD over een natuurdag in Nationaal Park Zuid-Kennemerland
 Ontwikkeling project 'Schooltuinen zonder grenzen' met Stichting Ecokids Nederland
 Ontwikkeling van een vlindertuin in samenwerking met Stichting wAarde

IVN (deels overlappend met vraag 1)

Project Interculturalisatie Natuur-en Milieuorganisaties
 Project Wereldcafés
 Project Milieudivers in samenwerking met Rotterdams Milieu Centrum
 Project Kleurenkapitaal
 Project Handboek Kleurenkapitaal
 Landelijk programma in samenwerking met diverse Consulentenschappen

Vele deelprojecten.

Raad voor het landelijk gebied (deels overlappend met vraag 1)

Geen specifieke projecten. Wel als onderdeel van het advies in 2002 getiteld: 'Voor boeren, burgers en buitenlui; advies over de betekenis van sociaal-culturele ontwikkelingen voor het landelijk gebied'.

Stichting wAarde (deels overlappend met vraag 1)

Symposium voor natuurorganisaties, boek met beleidsaanbevelingen getiteld Nieuwe Nederlanders Natuurlijk, inburgeringspakket voor ROC's, televisieserie 'De Wereldboom' met NCRV, advies Smulbossen.

PBR

A. Deelname aan twee onderzoeken:

1. Genieten van het Groen en de Buitenlucht / Een barbecue in het Kralingse Bos, Van Nederpelt en Bibi (PBR)

2. Hoe Vreemd is Natuur? van Somers, Van der Kroon en Overbeek (LEI)

B. Verzorging excursies

TEMA-NL

Project: Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm

Project: Nee, niet nog een keer

Excursies met Opa Aarde

Project: 'Kleurenkapitaal' in samenwerking met IVN Consulentenschap Zuid-Holland

Vereniging Natuurmonumenten

Project Loonse en Drunense Duinen ism TEMA-NL en IVN

Project Speelbos in Zuid-Kennermerland ism Stichting Kantara

Project rond Kennismanagement ism TEMA-Turkije

Onderzoek LEI (2x) geïnitieerd

Artikelen in Natuurbehoud en Van Nature

Pilotproject Zwarte School in Zuid-Holland ism TEMA-NL

Persexkursie ism TEMA-NL

Project rond jeugd ism Stichting wAarde in ontwikkeling

Motivaction

Niets specifiek gericht op natuur en allochtonen (Ait Moha)

Alterra

Een andere kijk op groen; beleving van natuur en landschap door allochtonen en jongeren
Groen in de Stad

SME Advies

Project Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm ism TEMA-NL

Project Dat levert wat op!

Project Kleurrijk Communiceren

Project Papier, dat levert wat op!

Project Interculturalisatie NME

DRO

Diverse onderzoeken in en rond Amsterdam (niet specifiek gericht op allochtonen)
Amsterdamse Bos, Spaarnwoude, Twiske en Waterland
Onderzoek Ilse van Liempt: 'Ontmoetingen in de openbare ruimte' (Turkse vrouwen)

FORUM

Deelname begeleidingscommissie Natuurbeelden en Allochtonen Ministerie LNV
Deelname project: 'De wijk de natuur in, De natuur de wijk in', LCO
Promotie van het project 'Ecotuin-West' ism Stichting Kantara
Ondersteuning publicatie 'Mostafa's moestuin'
Bijdrage onderzoek naar asielzoekerscentra ism Stichting Veldwerk
Deelname brainstorm Brede Nota Recreatie, LNV

Stichting Veldwerk Nederland

Cursus voor asielzoekers
Publicatie Groen in de Regenboog
Cursus in de stedelijke omgeving voor ingeburgerde groepen allochtonen ism SME Advies
Diverse workshops, o.a. voor Vrouw en Milieu
Voorlichting aan beroepskader en vrijwilligers van Vluchtelingenwerk
Natuuronderhoudsproject met asielzoekerscentra

6. Waren deze projecten/producten succesvol?

Als succesvol zijn genoemd (door de verantwoordelijke organisaties):

A. Wereldcafés (IVN)

Marjon Vlug: 'Kern van het succes is dat projecten dicht bij de doelgroep staan, herkenbaar zijn voor de doelgroep en laagdrempelig. Bovendien vinden de activiteiten plaats op voor hen bekende locaties waar men een band mee heeft'

B. Project Milieudivers (IVN).

C. Overleg binnen natuurorganisaties (Stichting wAarde)

D. Boekje Nieuwe Nederlanders Natuurlijk (Stichting wAarde)

E. Alle natuurprojecten (PBR)

F. Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm- (TEMA-NL)

G. Nee, niet nog een keer (TEMA-NL)

H. Excursies met Opa Aarde (dankzij het charisma en aantrekkingskracht van de oprichter van TEMA Turkije)

I. Project Loonse en Drunense Duinen- (Vereniging Natuurmonumenten)

J. Persexcursie Akerdijkse Plassen (Vereniging Natuurmonumenten)

K. Stand op Kwakoe Festival (Vereniging Natuurmonumenten)

L. Alle onderzoeken – (Motivaction)

M. De onderzoeken (leveren veel publiciteit op) – (Alterra)

N. Dat levert wat op! (SME Advies)

Imke Tegels: 'het geheim van het succes is dat het project heel concreet is, de deelnemers enthousiast zijn en het redelijke persgevoelig is. Dat is leuk voor gemeenten'. De variant van dit project voor de taalinstututen is eveneens succesvol.

O. Kleurrijk Communiceren was vooral in Zuid-Holland een succes (SME Advies)

P. Het Papierproject is succesvol in Roosendaal en Den Haag (SME Advies)

Q. Onderzoek Amsterdamse Bos (DRO)

- R. Onderzoek Ilse van Liempt (DRO)
- S. Projecten die wij gepromoot hebben als 'Ecotuin West' (FORUM)
- T. Advies over projectaanpak asielzoekerscentra Stichting Veldwerk- (FORUM)

Niet succesvol of moeizaam

- A. Voorstel over smulbossen (Stichting wAarde)
- B. Speelbos in Zuid-Kennermerland – (Vereniging Natuurmonumenten/ Stichting Kantara)
- C. Kleurrijk Communiceren is in sommige provincies minder succesvol dan andere (SME Advies)
- D. Het Papierproject is niet in iedere gemeente even succesvol. (SME Advies)

7. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

- A. Verzet van de lokale bevolking tegen een 'allochtonenbos' binnen project natuurspeelbos Zuid-Kennermerland (Stichting Kantara)
- B. Aandachtspunt is communicatie met allochtonen (organisaties). Soms spanningsveld motieven en doelstellingen om aan een project deel te nemen (IVN)
- C. Soms andere manier van werken of met tijd omgaan bij allochtonenorganisaties (IVN)
- D. Taal kan een probleem zijn (IVN)
- E. Mediahype rond smulbossen (Stichting wAarde)
- F. Gebrek financiën voor het onderwerp/ afhankelijkheid Gemeente Rotterdam (PBR)
- G. Iedere doelgroep vergt een andere aanpak. Communicatiewijze per groep verschilt erg (TEMA-NL)
- H. De omgeving is door ons niet betrokken in Zuid-Kennermerland. Verzet lokale bevolking tegen project natuurspeelbos (Vereniging Natuurmonumenten).
- I. Natuurmonumenten heeft nauwelijks natuur vlakbij grote stedelijke gebieden en de gebieden die er wel liggen zijn moeilijk toegankelijk (Vereniging Natuurmonumenten)
- J. Er zijn geen belemmerende factoren (Motivation)
- K. Er zijn geen belemmerende factoren (Alterra)
- L. Communicatie gericht op allochtonen kost veel tijd en geld. Dit kan een probleem zijn voor opdrachtgevers (SME Advies)
- M. Het zijn lange trajecten, ondermeer door het gebruik van intermediairs en het opbouwen van contacten. Het maken van lange termijnafspraken met allochtonenorganisaties kan ook lastig zijn; er zijn vaak veel vertragende factoren (SME-Advies).
- N. Je moet als organisatie echt willen investeren in projecten voor allochtonen. Niet vragen om advies en vervolgens niets willen wijzigen. Als er dingen echt niet kunnen moet je dat goed kunnen motiveren anders komen groepen niet meer terug en verpest je het eigenlijk voor anderen (SME Advies).
- O. De toegankelijkheid van etnische groepen laat wel eens te wensen over. Mensen vullen geen enquêtes in. De Nederlandse taal en het niet kunnen schrijven zijn hindernissen. Het inhuren van een tolk is duur, maar is het wel waard. (DRO)
- P. Er zijn geen belemmerende factoren, maar je moet als natuurorganisatie je doelgroep wel een reëel en divers beeld geven van je organisatie. Dit maakt het voor allochtonengroepen makkelijker om een keuze te maken uit het aanbod van alle natuurorganisaties. (FORUM).
- Q. Soms kan het opbouwwerk niet achter je project staan, zoals bij onze poging om workshops te organiseren rond het boek Mostafa's moestuin; meer groen in de Regenboog. Ook kan in sommige omgevingen het allochtonenvraagstuk niet genoeg spelen waardoor iets niet aanslaat (Stichting Veldwerk Nederland)

R. Wij zochten contact met het allochtonenplatform I2D, maar hadden geen goede ingang (Stichting Veldwerk Nederland)

S. Gebrek aan financiering van projecten (Stichting Veldwerk Nederland)

8. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Kantara-	Vereniging Natuurmonumenten, Stichting wAarde, Stichting Ecokids Nederland
IVN-	Meander, Vrouw en Milieu, Stichting Aarde-werk, TEMA-NL, Stichting Boog, Gemeente Den Haag, COS-RMH, DCMR, Landschapsbeheer ZH, RMC, FORUM, LCO, Vereniging Natuurmonumenten, SONOR en zie verder www.kleurenkapitaal.nl
Stichting wAarde:	wel 50! Voorbeeld allochtonenorganisaties: FORUM, Bureau Divers, Steungroep Minderheden Overijssel.
PBR:	Stichting Meander, steunfunctieorganisaties, IVN, Natuurmonumenten Rotterdam, Zuid-Hollands Landschap, Groen Service Zuid-Holland
TEMA-NL:	SME Advies, Natuurmonumenten, IVN, Stichting Veldwerk, Stichting Aarde-werk, Stichting Ecokids Nederland. Recentelijk Stichting wAarde en NME.
Vereniging Natuurmonumenten	TEMA-NL, Mostafa El Filali, IVN, SME Advies, Stichting wAarde en leden van onze klankbordgroep.
Motivaction	Voornamelijk overheid, gemeenten en departementen en FORUM
Alterra	Voor het laatste onderzoek: Milieu en Natuurplanbureau, MCA Communicatie
SME Advies	Ondermeer veel locale partners met directe contacten met de doelgroep. Voorbeelden zijn Stichting Rivierenland, milieupunten, taalinstututen als ROC. (voor meer partners zie het projectoverzicht in Deel 3).
DRO	Aanvankelijk Amsterdamse Bos (nu niet meer), Staatsbosbeheer, Ministerie LNV, Stadsdelen, Stichting Recreatie
FORUM	Landschapsbeheer, Stichting Veldwerk Nederland, LCO, IVN, Expertisecentrum LNV, Vereniging Natuurmonumenten
Stichting Veldwerk Nederland	Ondermeer SME Advies, Stichting Kantara, Vluchtelingenwerk, COA's, VeM

8. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Iedere groep heeft andere wensen of is te divers om er antwoord op te geven (4x genoemd)

Er wordt door allochtonen zelden over natuur gepraat als onderdeel van recreatieve wensen (1x)

Wensen verschillen niet zo veel van elkaar, vooral 2^e generatie (4x)

Wensen liggen in en om de stad (3x)

Natuur moet bereikbaar zijn (3x)

Nadruk mogelijkheid onderhouden sociale contacten (3x)

Barbecuegelegenheden (5x)

Afvalbakken (1x)

Geen honden (4x)

Goede parkeergelegenheden (1x)

Schone natuur (1x)

Veiligheid (1x)
Jeugd heeft bos nodig om in te spelen (2x)

Sanitaire voorzieningen; toiletten, stromend water (3x)
Voetbalterreinen (2x)
Picknickvoorzieningen (4x)
Gebruiksnatuur (1x)
Wandelen (2x)
Thee/koffiehuis (2x)
Goedkope voorzieningen (1x)
Grasvelden (1x)
Niet volledig op de hoogte (3x)
Wij doen nooit iets met recreatie (1x)

10 en 11. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur? Welke rol zou dit kunnen zijn?

1-SBB kan in samenwerking met andere organisaties de natuur nog dichter naar de mensen brengen. Voorlichting is niet genoeg. Het moet gecombineerd worden met een bezoek aan natuurparken. IVN heeft geen terreinen. SBB wel. Boswachters praten met passie. (IVN)

2-SBB kan allochtonen de meerwaarde laten zien van bos-en natuurgebieden, vragen hoe spannend het moet zijn willen zij erheen gaan. (Renze Brouwer)

3-SBB kan meehelpen aan de bevordering van de integratie van allochtonen; creëren van open ruimtes, bevorderen van 'ontmoeting' tussen mensen bijvoorbeeld in stadsnatuur en speelbossen. SBB doet al mee aan ons inburgeringsproject bij ROC's door excursies aan te bieden (Stichting wAarde).

4-SBB heeft als eerste de taak om informatie aan te reiken voor allochtonen door middel van het maken van een sociale kaart. Waar kunnen mensen recreëren? Hoe komen zij daar? Aanbod beïnvloedt ook de behoefte. Wensen volgen pas als mensen weten wat er aan aanbod aanwezig is. Ten tweede moet SBB voorlichting geven aan organisaties, vrouwen en jongeren over het aanbod van SBB. Jongeren moeten via uitstapjes en activiteiten betrokken worden. (PBR)

5-SBB moet grond, boswachters en faciliteiten inzetten. Voorlichting geven over de eigen terreinen, samenwerken met andere organisaties en beginnen met eenvoudige projecten (TEMA-NL)

6-SBB zou een vergelijkbare rol kunnen spelen als Natuurmonumenten. SBB zou goed zorg kunnen dragen voor de eerste kennismaking van allochtonen met natuurgebieden. Samen optrekken in bijvoorbeeld het traject met het Ministerie LNV en Stichting wAarde met betrekking tot de scholen (Vereniging Natuurmonumenten).

7-SBB zou op behoeften van Nieuwe Nederlanders kunnen inspelen vanuit ons model (Motivaction).

8-De grootste uitdaging voor SBB is het aanpassen van het beheer als daar behoefte aan is bij allochtonen. Als er een behoefte blijkt te zijn om in de natuur te recreëren, dan heeft voorlichting voor volwassenen zeker zin. Het beïnvloeden van kinderen via voorlichting en educatie kan zinvol zijn (Alterra)

9-SBB kan een rol vervullen als zij zelf de stap zetten en partners gaan zoeken (allochtonen komen niet uit zichzelf). SBB kan terreinen openstellen voor excursies en materialen leveren of scholen stimuleren met het onderwerp aan de slag te gaan. (SME Advies).

10-SBB kan een rol spelen door groen niet alleen te zien als natuur, maar ook als interactiemilieu. Groengebieden hebben een emancipatorische werking, mits je mensen ook in deze gebieden toelaat en gebruik laat maken van voorzieningen (DRO)

11-De basis om allochtonen te betrekken bij natuur ligt in onderwijs en educatie. SBB zou in kunnen zetten op projecten op scholen, inburgeringcursussen en volwasseneneducatie (FORUM).

12 en 13-Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen? Waarom zijn deze kansrijk?

1.IVN: Samenwerkingspartner. In overleg bepalen welke projecten het meest kansrijk zijn en waarom.

2.Renze Brouwer: Groepsarrangementen waarbij allochtonen en autochtonen samen met een boswachter kennis uitwisselen, gebruik van rolmodellen, jongeren als doelgroep betrekken via bijvoorbeeld jongerenmedia/computers of lesmateriaal/examenteksten, taalcursussen, integratiecursussen. Benadering allochtonenorganisaties, gebruik verhalenvertellers. Jongeren zijn kansrijk omdat zij nog het meest te beïnvloeden zijn.

3. Stichting wAarde: zie beleidsinitiatieven in Nieuwe Nederlanders Natuurlijk, Jongeren en natuur als nationale uitdaging, deelname aan televisieserie met Stichting wAarde. Het richten op jongeren is een impliciete vorm van allochtonenbeleid, je bereikt hen op een natuurlijke wijze. Je loopt niet het risico hen uit naam van integratie te discrimineren. Heb ook aandacht voor inrichting, beheer, beleid en communicatie.

4. PBR: Betrekken van jeugd bij natuur. Binnen- of buitenschools, gemengd of ongemengd. Je kunt ook aansluiten bij sportevenementen. Kinderen waren vroeger meer verbonden met de natuur. Nu houden zij zich meer bezig met internet.

5. TEMA-NL: Samenwerkingspartner. De jeugd is een belangrijke doelgroep waar SBB mee zou kunnen werken. Of ouderen. Hierbij normale gebruiken omdraaien; allochtonen leiden boswachters rond. Inspelen op kennis allochtonen en nadruk op zintuiglijke beleving. Allochtonen en autochtonen leven nu naast elkaar en ontmoeten elkaar niet in de natuur. Autochtonen kunnen zich weer meer gaan richten op de zintuiglijke beleving van natuur.

6.Vereniging Natuurmonumenten: Er zijn veel mogelijkheden. Samenwerking ligt voor de hand. Er is al begonnen met traject voor de jeugd. Ook project op scholen met deelname ouders en project Loonse en Drunense Duinen. De projecten zijn kansrijk omdat je dan allochtonen bereikt op een natuurlijke wijze zonder dat je er voor de buitenwereld expliciet de nadruk op legt. Vrouwen vormen ook een kansrijke doelgroep.

7. Motivaction: Ik adviseer SBB projecten te ontwikkelen vanuit een integrale benadering. Dit is beter dan projecten specifiek voor Nieuwe Nederlanders te ontwikkelen. Gebruik jeugdcommunicatiekanalen als FUNX. Dit wordt veelbeluisterd en zij hebben een poll.

8. Alterra: geen suggesties. Het is niet nodig meteen bezig te zijn met integratievraagstukken.

9. SME Advies: SBB kan deelnemen aan projecten als ‘Van Luchtkasteel tot Dassenburcht’ (‘het landgoederenproject’) of ‘Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm’. De projecten zijn kansrijk omdat: ‘wij door terugkoppeling van de scholen horen dat het landgoederenproject goed aanslaat. Dit project zou ook meer aangepast kunnen worden voor de allochtone doelgroep en voor deze materie’.

10. DRO: Als participatie het doel is dan zou SBB meer moeten doen aan emancipatorische projecten voor etnische groepen, bijvoorbeeld vrouwengroepen, fietsgroepen, natuureducatie in buurtwerk. Wandelingen organiseren in samenwerking met het IVN. Het heeft tijd nodig en affiniteit met natuur groeit mee met economische ontwikkeling. Je richten op jongeren is een andere veelbelovende insteek omdat het dicht bij de leefwereld van de mensen is. Ook hoeft je dan niet de aandacht te richten op een speciale groep. Contacten leggen met migrantenzelforganisaties is ook een goed idee. Dan begrijp je meer van elkaar.

11. FORUM: Maak een sociale kaart van de verspreiding per regio en per stadskern, welke organisaties er zijn en zoek daar contact mee voor een verkennend gesprek. Daarna selecteer je samenwerkingspartners voor kleine initiatieven. Zijn die succesvol dan volgt automatisch groei naar grotere groep mensen. Pilots kunnen opgeschaald worden. Maak geen grootschalige PR campagnes. Wijkgericht werken, bijvoorbeeld excursies voor kinderen en later de ouders erbij. Steunfunctieorganisaties kunnen helpen. Word niet afhankelijk Het is belangrijk dat allochtonen kennis nemen van de recreatieve mogelijkheden van Staatsbosbeheer.

14. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Productontwikkeling	Terreininrichting	Communicatie
IVN	IVN	IVN
DLG	DLG	All.org.
Gemeenten	Gemeenten	Gemeenten
Allochtonenzelforganisaties	Stichting Kantara	Bedrijfsleven
Bedrijfsleven/ Landall Greenparcs	TEMA-NL	TEMA-NL
Scholen	SMS	Stichting Kantara
Allochtone verenigingen	FORUM	SMS
TEMA-NL	PBR	FORUM
Stichting Kantara	Lokale milieucentra	PBR
SMS	Steunfunctieorg.	Lokale milieucentra
FORUM	SME Advies (fictief)	Steunfunctieorg.
PBR		SME Advies
Lokale milieucentra		
Steunfunctieorganisaties		
SME Advies		
Vrouwenorganisaties		
Buurtorganisaties		
Vrijwilligersorganisaties		
Moskeeën		
Stichting Veldwerk Nederland		
Stichting wAarde		
Vereniging Natuurmonumenten		

Motivaction: dmv onderzoek kunnen wij of Mexit achterhalen wie de meest geschikte partners zijn.

15. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

IVN: samenwerking op alle terreinen mogelijk

Renze Brouwer: samenwerking mogelijk bij bepaalde thema's, in klankbordgroepen, werkgroepen en workshops.

Stichting wAarde: samenwerking in projecten, bijvoorbeeld televisieserie

PBR: samenwerking in projecten mogelijk

TEMA-NL: samenwerking in projecten mogelijk

Vereniging Natuurmonumenten: Er zijn veel mogelijkheden. Samenwerking ligt voor de hand.

Motivaction: Wij kunnen onderzoek verrichten naar Nieuwe Nederlanders en natuur.

Alterra: Wij kunnen onderzoek verrichten, bijvoorbeeld onder welke omstandigheden allochtonen wel interesse in de natuur zouden hebben.

SME-Advies: Samenwerking in projecten is mogelijk, bijvoorbeeld in 'Van Dassenburch tot Luchtkasteel' en 'Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm' (zie vraag kansrijke projecten).

DRO: Net zoals in het verleden al is samengewerkt, zou dat nu ook weer kunnen.

FORUM: Ik ben bereid deel te nemen aan een klankbordgroep of begeleidingscommissie van SBB. Ook kan ik presentaties verzorgen, meedenken over individuele programma's of over het thema interculturalisatie van de organisatie.

Stichting Veldwerk Nederland: samenwerking is mogelijk, bijvoorbeeld bij het organiseren van een bijscholingscursus voor boswachters.

Overige vragen

Omdat de interviewvragen als leidraad hebben gediend zijn in een aantal gevallen mensen vragen gesteld die buiten de standaard vragen vielen. Dit kon te maken hebben met de beschikbare hoeveelheid tijd of met bijvoorbeeld specifieke kennis van de ondervraagde. Onderstaande vragen behandelen die vragen die aan minstens twee mensen gesteld zijn. Antwoorden op de vraag of het woord allochtoon moet worden vermeden, is opgenomen in de algemene vraag 2: wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon.

1) Hoe voorkom je een smulbos-effect als je iets voor allochtonen wil doen?

Een zestal geïnterviewden is deze vraag voorgelegd. Hieruit kwamen twee duidelijke lijnen; Het eerste is dat het wellicht onverstandig is in de communicatie met de pers de aandacht te richten op de allochtone doelgroep. Dit werkt stigmatiserend voor de groep zelf en kan afgunst bij de autochtone bevolking veroorzaken. Het tweede is dat je een hele goede communicatie met de doelgroep belangrijk is en je de omgeving bij de plannen moet betrekken. Een laatste opmerking is dat een smulbos-effect misschien niet in alle omstandigheden te voorkomen is. Dit ligt dan aan factoren waar je geen grip op hebt en die iedereen kunnen gebeuren.

Een bekend voorbeeld is het smulbos van Stichting wAarde; een door allochtonen ondersteund project om meer vruchtdragende bomen in het Nederlandse bos te planten en autochtonen ook het genot te laten herontdekken van vruchten uit de natuur. De pers, met de Telegraaf voorop, kraakte het project tot de grond toe af, waarna nog velen dit voorbeeld volgden. Dit overkwam niet alleen Stichting wAarde. Een jaar geleden gebeurde het Stichting

Kantara en Natuurmonumenten hetzelfde toen zij een speelbos wilden aanleggen in Zuid-Kennermerland. En het achtervolgt hen nog steeds, zoals bleek toen Stichting Kantara in november 2006 een Natuurwerkdag voor allochtonen organiseerde in het zelfde gebied. Op internet bleef men spotten met het allochtonenbos.

Hieronder twee citaten van geïnterviewden die het ‘smulbos-effect’ van nabij hebben meegemaakt:

1. Thomas van Slobbe, Stichting wAarde:

We hadden een kort persbericht uitgegeven als aankondiging voor een persconferentie. Dit was onder embargo. Het werd onmiddellijk verbroken door de pers. Dat had ik niet voorzien. Dit betekende dat het erg kort door de bocht in de krant kwam. Zonder toelichting van ons. Daarnaast speelde dat de Telegraaf al langer bezig was met acties tegen subsidieregelingen. Het feit dat dit project gesubsidieerd was hebben zij meteen gebruikt. Op de voorpagina verscheen de kop: ‘Bos voor allochtonen en autochtonen’ en op pagina drie stond: ‘schande dat er geen autochtonen mogen komen’. Het was dus niet dat ze de juiste informatie niet hadden. Dit is een politieke zet geweest, er zijn indertijd zelfs Kamervragen over gesteld, die overigens nergens toe geleid hebben. Het ging helemaal niet over de smulbos maar om de subsidieregelingen. De Telegraaf had een stok gevonden om mee te slaan. Al met al waren er tal van verschillende factoren die indertijd mee hebben gespeeld. De lering die we hieruit trekken is dat als je specifiek iets voor allochtonen wil doen, dan is het niet per se slim om dat in de media als zodanig te brengen. Het is een oververhitte discussie. Je kunt beter een onderwerp brengen vanuit human interest.

2. Angela Duijndam, Vereniging Natuurmonumenten:

‘Dit [het project in Zuid-Kennermerland] strandde doordat wij de omgeving niet genoeg hadden betrokken bij onze plannen. Een inwoner heeft de pers getipt en de media hebben vervolgens het beeld verspreid dat wij een allochtonenbos aanlegden. Zo’n beeld schiet zowel autochtone als allochtone Nederlanders in het verkeerde keelgat. Wij hebben hiervan geleerd om nooit meer van voorzieningen voor allochtonen te spreken. Dit beeld mag nooit meer ontstaan. Mensen in Kennemerland kregen de associatie met Spaarnwoude en visioenen van enorme hoeveelheden barbecuende mensen en brandgevaar in de bossen. Dat willen zij natuurlijk niet. (...)In de toekomst zullen wij het anders moeten aanpakken, bijvoorbeeld door eerst een voorziening aan te brengen en later pas als iedereen aan de voorziening gewend is de doelgroepen erbij betrekken. Ook moeten we niet perse informatie willen geven aan de buitenwereld maar de communicatie vooral richten op en overleggen met de doelgroep.

2) Groeien de recreatiewensen van allochtonen en autochtonen naar elkaar toe?

Drie ondervraagden hebben deze vraag beantwoord. Alle drie zijn zij van mening dat op langere termijn de verschillen kleiner zullen worden. Volgens een ondervraagde is het wel een voorwaarde dat de jongere generatie betrokken wordt bij de natuur, volgens een ander zullen culturen zich altijd blijven ontwikkelen en zullen er altijd verschillen blijven bestaan en de derde weet op dit moment niet hoe de verschillen overbrugd zullen gaan worden.

3) Waarom gaan er zo weinig allochtonen naar het bos?

Twee ondervraagden gaven hun visie. Eén van hen wees op het feit dat natuurgebieden moeilijk te vinden zijn voor veel mensen, en dat veel allochtonen minder waardering hebben

voor natuur. Dit heeft te maken met het feit dat in het herkomstland natuur overal, en dus normaal was.

De ander wijst erop dat het doorgeven van kennis over de natuur van ouders op kinderen doorbroken is door de migratie. Belangstelling voor natuur moet opnieuw geprikkeld worden.

4) Zou je een samenwerkingsprogramma van grote natuur- en milieuorganisaties met allochtonenorganisaties als kansrijk zien voor het betrekken van allochtonen bij de Nederlandse natuur?

Twee geïnterviewden kregen deze vraag. Beiden staan positief tegenover een groter samenwerkingsprogramma rondom allochtonen. Natuur-, allochtonen- en jeugdorganisaties kunnen de handen ineenslaan. Ook is een traject met ouders mogelijk. Wel zien beiden een aantal voorwaarden: lokale afstemming is nodig, net als de lokale aanwezigheid van allochtone verenigingen, een concreet stappenplan, tijd, financiering. Het mag geen eindeloze praatgroep worden.

2.4 Conclusie interviews buiten Staatsbosbeheer

Over het algemeen houden de geïnterviewde organisaties (en de geïnterviewden zelf) zich in meer of mindere mate bezig met het onderwerp allochtonen en natuur. Uitzonderingen hierop zijn de Raad voor het Landelijk Gebied die zich nooit specifiek op het onderwerp gericht heeft, Platform Buitenlanders Rijnmond, Stichting Veldwerk en DRO Amsterdam die zich in het verleden met allochtonen en natuur hebben beziggehouden. Organisaties die wel langere tijd met het onderwerp zijn blijven werken, zijn: Stichting Kantara, TEMA-NL, IVN, Stichting wAarde, Vereniging Natuurmonumenten en SME-Advies. Onderzoeksbureau's Alterra en in mindere mate Motivaction hebben diverse onderzoeken uitgevoerd en zijn momenteel eveneens actief met het onderwerp. Daarnaast houdt FORUM zich niet structureel bezig met het onderwerp, maar wel iets meer dan incidenteel. De Gemeente Enschede heeft recentelijk een onderzoek laten uitvoeren naar de perceptie van Turkse vrouwen op de openbare ruimte en wil hiervan gebruik maken in de inrichting van de openbare ruimte.

De meeste organisaties gebruiken de formele definitie van allochtonen door het CBS in officiële beleidsstukken. Een aantal hanteert geen formele definitie. Motivaction en Stichting wAarde maken beide gebruik van het woord Nieuwe Nederlanders. Motivaction verstaat hieronder alleen de niet-westerse allochtonen omdat in de maatschappij deze groep vooral als allochtoon 'gezien' wordt.

Er zijn verschillende redenen van organisaties om zich te richten op allochtonen. Dit hangt nauw samen met de algemene doelstelling van de organisatie. Sommige willen de achterstandpositie van allochtonen in de maatschappij verbeteren of de integratie bevorderen, anderen willen vooral het toekomstig draagvlak voor natuur behouden of versterken. Het feit dat de groep allochtonen groeit is daarnaast van betekenis om in de toekomst te kunnen voldoen aan specifieke wensen vanuit de doelgroep.

Producten die door de organisaties zijn/worden ontwikkeld rondom allochtone doelgroepen: Onderzoek naar recreatiegedrag en recreatiewensen, interculturalisatie natuur en milieu, natuurbelden. Deels in het verlengde hiervan een reeks publicaties in de vorm van onderzoeks- en projectverslagen, (beleids / project)adviezen, artikelen in tijdschriften, handboek. Organisatie van bijeenkomsten in de vorm van: workshops, symposia, klankbordgroepen, begeleidingscommissies, brainstorm- en voorlichtingsbijeenkomsten.

Projecten voor kinderen/jeugd: natuurspeelbos, schooltuinen, lessen op school en buiten school. Projecten voor speciale groepen, bijvoorbeeld: vluchtelingen, vrouwen, allochtone zelforganisaties, allochtone inwoners van een stad, bezoekers van een festival, pers. Projecten rond een thema: kennismanagement, duurzaamheid, milieu, interculturalisatie, inburgering, natuuronderhoud. Excursies en cursussen voor volwassenen, vrouwen, kinderen, pers, gemengde groepen. Televisieserie.

De meeste van deze projecten worden door de verantwoordelijke organisaties als succesvol omschreven. Als kern van het succes worden ondermeer genoemd dat het om concrete, lokale, kleinschalige en laagdrempelige projecten gaat die dicht bij de leefwereld van de doelgroep staan. Waarschijnlijk speelt ook mee dat er veel wordt samengewerkt tussen organisaties bij het ontwikkelen en uitvoeren van projecten. Hierbij komen veel combinaties voor tussen allochtonenorganisaties, natuurorganisaties, gemeenten, steunfunctieorganisaties, communicatie- en/of onderzoeksbureau's. Belangrijk is de samenwerking met een organisatie die directe toegang heeft tot de doelgroep en de cultuur en juiste communicatiekanalen kent. Soms is een project echter niet succesvol of verloopt moeizaam. Redenen hiervoor zijn met name gelegen in een andere manier van werken en communiceren tussen allochtonen en autochtonen, vooroordelen, taalproblemen maar ook verzet vanuit omwonenden of pers tegen projecten, gebrek aan tijd, financiën, gebrekkige contacten of toegang tot de doelgroep, gebrek aan werkelijke inzet of toegang tot natuurgebieden.

De recreatieve wensen van allochtonen zijn volgens de geïnterviewden erg divers en tegelijk lijken vooral de wensen van de tweede generatie allochtonen erg op de wensen van autochtonen. Verder zijn zij van mening dat allochtonen veel dichtbij de stad recreëren en heeft de recreatie een sociale functie. Natuur moet bereikbaar zijn, er moeten voldoende parkeermogelijkheden zijn, sanitaire voorzieningen, barbecue-en picknickvoorzieningen, afvalbakken, het moet veilig en schoon zijn, de jeugd moet kunnen spelen, er is behoefte aan grasvelden en voetbalterreinen, thee- en koffiehuisen, er wordt gewandeld, men heeft een afkeer voor honden en een voorkeur voor goedkope voorzieningen en gebruiksnatuur. Er wordt door allochtonen niet meteen aan natuur gedacht bij de vraag naar recreatiewensen. Enkele geïnterviewden geven aan niet volledig op de hoogte te zijn van de recreatiewensen van allochtonen of doen als organisatie niets op het recreatieve vlak.

Om allochtonen meer te betrekken bij de Nederlandse natuur zien de geïnterviewden enkele belangrijke taken voor Staatsbosbeheer weggelegd:

1. In samenwerking met andere organisaties kan Staatsbosbeheer natuur dicht bij de mensen brengen via het openstellen van natuurgebieden en het houden van excursies
2. Tijdens deze excursies kan SBB de meerwaarde laten zien van natuur en naar de wensen vragen.
3. SBB kan via het creëren van open ruimten en speelbossen integratie bevorderen en ontmoetingen tussen groepen mensen stimuleren.
4. SBB kan allochtonen van informatie voorzien over SBB zelf en de natuurgebieden (waar zijn ze, hoe kom je er, wat kun je er doen). De belangrijkste groepen aan wie voorlichting en excursies gegeven kan worden zijn met name allochtonenorganisaties, vrouwen en jongeren.
5. SBB kan via projecten op school de jeugd interesseren en beïnvloeden.
6. SBB kan eveneens via inburgeringcursussen allochtonen bereiken.

Samenwerkingsmogelijkheden zijn er met *alle* ondervraagde organisaties. Zelfs met de organisaties die zich momenteel niet met allochtonen bezighouden. Kansrijke projecten kunnen in overleg worden vastgesteld of liggen in de sfeer van jongeren, school, sport,

ouderen, zintuiglijke beleving, vrouwen, migrantenzelforganisaties, buurt/wijkwerk. Het meest worden projecten met jongeren genoemd (9x) zowel voor binnen -als buitenschoolse projecten. Voordelen in het werken met jeugd via school is dat men allochtone groepen op een natuurlijke wijze kan benaderen zonder dat er specifieke aandacht voor allochtonen alleen ontstaat, de jeugd nog het meeste te beïnvloeden is, de jeugd de taal het meeste beheerst en met het oog op toekomstig draagvlak voor natuur de jeugd al vroeg benaderd moet worden. Het effect van educatie voor volwassenen wordt door diverse geïnterviewden in twijfel getrokken. Anderen zien het juist als kansrijk. Projecten gericht op ouders van kinderen worden eveneens enkele malen genoemd als kansrijk of belangrijk.

FORUM waarschuwt dat samenwerking met organisaties in projecten een goede zaak is, maar afhankelijkheid van een andere organisatie niet.

Binnen de terreinen productontwikkeling, terreininrichting en communicatie, worden de meeste potentiële partners aangetroffen bij productontwikkeling. Organisaties waarvan *gedacht* wordt dat zij voor alle drie de velden in aanmerking kunnen komen als partner, zijn: IVN, TEMA-NL Stichting Kantara, Gemeenten, FORUM en SME-Advies (terreininrichting hier alleen fictief), SMS en lokale milieucentra.

Zes geïnterviewden kregen een aanvullende vraag over smulbossen/speciale faciliteiten voor allochtonen. Uit de antwoorden bleek dat speciale aandacht voor allochtone groepen niet door de pers gewaardeerd lijkt te worden en kan afgunst bij autochtonen oproepen. Daarnaast is het van belang goede contacten op te bouwen met zowel allochtone groepen als autochtone groepen die erbij betrokken kunnen zijn. Drie geïnterviewden kregen de vraag of recreatiewensen tussen allochtonen en autochtonen op elkaar gaan lijken. De verwachting is dat dit op termijn wel zo is, maar dat betrokkenheid van de jeugd wel een voorwaarde is, er ook altijd verschillen blijven en hoe de verschillen overbrugd worden is onduidelijk. Twee geïnterviewden kregen tenslotte de vraag of een groot samenwerkingsverband tussen natuurorganisaties en allochtonenorganisaties kans van slagen heeft. Dit werd door beiden positief ingeschat, mits helderheid over taakverdeling, voldoende financiering, lokale afstemming en tijdsverloop.

3 Kort verslag van enkele gesprekken met de wethouder van Osdorp en de voorzitter van het Stadsdeel Slotervaart in Amsterdam en twee voorzitters van jeugdstichtingen tijdens de natuurwerkdag van Stichting Kantara, 11 november 2006 in Zuid-Kennermerland.

3.1. Wethouder Osdorp, Achmed Baâdoud

Portefeuille: Financiën, Economie & Werkgelegenheid, Grondzaken, Sport, Informatie & Automatisering. **Partij:** PvdA. **Speerpunten voor beleid:** Aandacht voor economie en (jeugd) werkgelegenheid, meer aandacht voor sport in de buurt. **Plezier in:** Sport en natuur.

Baâdoud is geen voorstander van een specifiek allochtonenbeleid binnen zijn stadsdeel. Dit creëert een wij-zij houding. Hij is er voor alle inwoners en wil dit ook uitstralen. Doe je dit niet dan loop je het risico dat een andere groep bewoners zich gepasseerd zullen voelen, met name de autochtone bevolking. Hij zoekt naar mogelijkheden om groepen te combineren. Dit om de integratie te bevorderen. Bijvoorbeeld; een voetbalclub van allochtonen heeft geen faciliteiten en een autochtone sportvereniging heeft geen leden. Dan combineer je de twee en

hebben er twee voordeel. Hij raadt Staatsbosbeheer aan om wel beleid te maken op allochtonen maar bij de uitvoering ervoor te zorgen dat de projecten niet alleen op allochtonen gericht zijn. Als Staatsbosbeheer het doel heeft om alle Nederlanders bij natuur te betrekken dan moet je je ook op alle Nederlanders richten en niet een specifiek aanbod maken voor die ene doelgroep. Ook moet Staatsbosbeheer zich niet op armen in de samenleving richten; dan ontstaat er ook een wij-zij groep maar nu van rijken of armen. Beter is podia op te zoeken die er al zijn en waar gebruik gemaakt kan worden; denk aan scholen waar kinderen allochtoon en autochtoon bij elkaar zitten, moskeeën en vrouwenorganisaties. Combineer het met een andere situatie waarin mensen zich bevinden. Bijvoorbeeld als mensen de Nederlandse taal aan het leren zijn. Dan kun je ze ook mee naar buiten nemen. Dit zijn goede groepen om mee te werken. In het geval van een moskee, als een dergelijk contact tot stand komt is het aanbevelenswaardig om behalve de moskee ook mensen van een andere godsdienst uit te nodigen en met elkaar in contact te brengen. Denk in de breedte. Het is beter veel organisaties te bereiken en te kijken waar de behoefte ligt dan je te verbinden aan één organisatie waarbij je veel activiteiten organiseert. Maak combinaties. Als je met een vrouwenorganisatie werkt dan moet je het niet bij één excursie laten. Bepaal dan dat je minstens twee keer per jaar met die vrouwen op stap gaat. Vrouwen zijn meestal de initiatiefnemers voor recreatie. De vrouw bepaalt meestal of het gezin gaat barbecuen of naar het bos gaat. Baâdoud denkt wel dat mensen terug naar het natuurgebied zullen gaan als zij het eenmaal kennen. Het spreekt zich ook voort onder de gemeenschap. Als Staatsbosbeheer de mensen in de natuur wil hebben dan is het beter met de mensen een paar keer per jaar naar de natuur te gaan dan een halve dag in de natuur te zijn en het te combineren met een culturele activiteit. Het tijdperk van zwart-wit televisie is over. Iedereen heeft nu een kleurentelevisie. Je richten op zwart-wit is achterhaald. Nu richten wij ons op iedereen; allochtoon, autochtoon, rijk, arm, jong en oud.

3.2 Voorzitter stadsdeel Slotervaart, Ahmed Marcouch

Marcouch heeft ruime ervaring als politieagent, onder meer in Slotervaart en als procesmanager Jeugdbeleid. Marcouch: ‘Natuur is goed voor de mens. Goed voor je gezondheid. Dat moet mensen verteld worden. Als zij dan door hebben dat het aanbod er voor hen is dan kunnen zij kiezen of zij er heen willen gaan of niet. Je moet niet smeken of ze alsjeblieft komen, want dan zien zij er het nut niet van in. Het is graag of niet. Veel mensen kennen de grotere natuurgebieden niet. Kansrijk is het om met kinderen en hun ouders een natuurgebied in te gaan en activiteiten te ondernemen. Stadsdeel Slotervaart is een prima grond om te experimenteren met activiteiten voor allochtone groepen in de natuur. Mensen moeten eerst nog de natuur in Nederland leren kennen. Staatsbosbeheer, kom erover vertellen en laat het aan de mensen zien. Je kunt het vergelijken met een boek. Er kan een prachtig verhaal staan in een boek, maar als je niet kunt lezen dan zal het boek je weinig zeggen, dan gooi je het aan de kant, hoe mooi het ook in werkelijkheid is. Voor veel allochtonen is natuur niet iets vanzelfsprekends. Het is ook een blinde vlek daardoor. Mensen moeten leren dat Nederland meer is dan problemen en nog meer problemen. Je kunt mensen aanspreken in buurthuizen of op scholen of via vrouwenorganisaties. Zij moeten eropuit trekken en ervaren dat naar het bos gaan goed is tegen stress’.

3.3 Voorzitter Stichting Jongeren Investeren in Jongeren (Stichting JIJ), Fatima Salama

Fatima Salama: ‘Stichting JIJ is in 2006 opgericht met als doel om jongeren tussen 14 en 22 jaar te helpen vaardigheden te ontwikkelen die zij nog niet hebben en die van belang zijn in de maatschappij, zoals coaching- en ondernemerschapsvaardigheden. Ook willen wij jongeren zelf een rol laten spelen in beleid dat voor hen ontwikkeld is en hen stimuleren tot maatschappelijke betrokkenheid binnen hun eigen leefomgeving.

De invulling van de bijeenkomsten van Stichting JIJ, inclusief de organisatie daarvan, zal voor een deel door de jeugd zelf verzorgd worden. De activiteiten van Stichting JIJ kunnen variëren van trainingsbijeenkomsten, het bezoeken van gemeenten en ministeries, bezoek aan castingbureaus, natuurwandelingen, uitwisselingsprojecten met jongeren uit bijvoorbeeld Marokko, Turkije, Suriname etc. Een programma in de natuur zou erg goed zijn’.

Salama denkt ook dat het aan zal slaan om samen met jongeren of vrouwen activiteiten in de natuur te ondernemen. Het gaat er uiteindelijk om hoe je iets brengt. Ook is het van belang dat de activiteiten niet om 10 uur in de ochtend moeten plaatsvinden maar eerder in de middaguren en gecombineerd met bijvoorbeeld een culturele activiteit. Salama vindt het een goed idee om samen met Staatsbosbeheer een programma samen te stellen en het te gaan uitproberen. Website: www.stichtingjij.nl

3.4 Voorzitter Stichting Ecokids Nederland, Rijk Scheer

Rijk Scheer: ‘We weten inmiddels dat als we de les biologie zoals we die nu kennen behouden, dan komt er niets meer van ons terecht. Kinderen hebben nauwelijks een concentratievermogen de laatste tijd. Het holt achteruit. Wat wij doen is kinderen mee de natuur innemen. Wij beginnen heel klein in hun eigen wijk en doen een wijkverkenning. Daarna gaan wij activiteiten uitzetten als zagen en vogelkastjes ophangen. Het is niet eenvoudig om een Ecokid te worden. Kinderen moeten leren hoe ze moeten zagen en weten waar ze een nestkast kunnen ophangen. Als zij daar in slagen krijgen zij een petje van ons en een Ecokids certificaat. Wij worden door scholen benaderd. Deze scholen zijn voor 80% zwarte scholen. Wat ik merk is dat de kinderen zo weinig meekrijgen van huis. Ze zien natuur vaak als vijand, omdat het bij hen wild is.

Als Stichting Ecokids Nederland en Staatsbosbeheer samen zouden werken zou dat heel goed zijn. Wat wij vooral nodig hebben is vervoer van de kinderen van de scholen naar een natuurgebied. Wij leiden zelf mensen op die het programma kunnen draaien. Ook hebben wij Ecokids programma’s op scholen in het buitenland, waaronder Marokko (in samenwerking met Stichting Kantara)’.

3.5 Conclusies gesprekken

Tijdens een natuurwerkdag, georganiseerd door Stichting Kantara in Zuid-Kennermerland werden allochtonen en autochtonen, sleutelfiguren van organisaties en gemeenten gevraagd deel te nemen aan een aantal natuuractiviteiten, begeleid door Natuurmonumenten.

De Amsterdamse wethouder van Osdorp, Achmed Baâdoud, de voorzitter van Stadsdeel Slotervaart, Ahmed Marcouch, de voorzitter van Stichting JIJ (Jongeren investeren in Jongeren), Fatima Salama en de voorzitter van Stichting Ecokids Nederland waren allen aanwezig tijdens de natuurwerkdag. Zij zijn allen warm voorstander van het ontwikkelen van activiteiten voor allochtonen in de natuur. Zij staan dan ook positief tegenover samenwerking

met Staatsbosbeheer. Allen vanuit hun eigen binding met het onderwerp. Allen leggen ook verschillende accenten als het gaat om samenwerking en mogelijke activiteiten. Baâdoud is groot voorstander van een brede blik op allochtonen en integratie. Projecten in Osdorp worden breed opgezet, met zoveel mogelijk contact tussen verschillende bevolkingsgroepen. Marcouch nodigt Staatsbosbeheer uit om in Slotervaart te experimenteren met projecten rond allochtonen en natuur. Mensen moeten volgens hem leren dat Nederland niet alleen bestaat uit problemen en dat natuur gezond is en stress tegengaat. Salama is voor haar Stichting op zoek naar leuke activiteiten voor de jeugd. De jeugd organiseert deze activiteiten zelf als het aansprekend genoeg is. Volgens haar kun je veel goede en leuke activiteiten organiseren voor verschillende groepen, en gaat het in de eerste plaats om hoe je iets brengt. Rijk Scheer heeft al langer gewerkt met allochtonen en natuur. Hij wordt veel benaderd door zwarte scholen om activiteiten voor de jeugd te organiseren. Ook organiseert hij uitwisselingen met scholen in het buitenland. Scheer constateert dat kinderen weinig meekrijgen van huis. Ze zien natuur vaak als vijand, omdat het ‘bij hen wild is’.

4 Volledige weergave van de interviews binnen Staatsbosbeheer

Hieronder volgt de volledige tekst van de interviews met mensen binnen- en vervolgens buiten Staatsbosbeheer.

1. Rein Zwaan	Boswachter Haagse Bos Regio West	Den Haag
2. Jan Blok	Beleidsmedewerker Recreatie	Driebergen
3. Angelique van Helvoort	Senior medewerker publiek en media	Driebergen
4. Guus Verhorst	Senior medewerker terreinbeheer Recreatie Regio Zuid	Tilburg
5. Saskia de Heij	Senior medewerker terreinbeheer Recreatie Regio West	Den Haag
6. Theo Wezenberg	Boswachter VPR Regio Oost	Dronten
7. Nel Sangers	Adjunct Algemeen Directeur	Driebergen
8. Erna van de Wiel	Senior beleidsmedewerker recreatie	Driebergen
9. Dik Elings	Boswachter VPR Regio Zuid	Breda
10. John van den Berg	Senior beleidsmedewerker recreatie	Driebergen
11. Matthijs Schouten	Deelnemer Denktank Staatsbosbeheer (Buitengewoon hoogleraar WUR)	Utrecht

4.1 Interview met Rein Zwaan

Boswachter Haagse Bos, Regio West
Den Haag, 26 september 2006

Vragen:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Ik werk in de regio Zuid-Holland-Zuid. Hier wonen veel allochtonen. Momenteel hanteert Staatsbosbeheer geen onderscheid in faciliteiten voor allochtonen en autochtonen. Er is geen specifiek aanbod voor deze doelgroep.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?

Ik heb regelmatig te maken met allochtonen. Een groot deel van de kinderen uit groep 7 en 8 van de 27 scholen in deze regio is van allochtone afkomst. Dit gaat om 27 scholen die in de periode 25-9 tm 13-10 2006 door ons aan een educatief programma zijn onderworpen in verband met de tentoonstelling: 'Ode aan de boom'. Er zijn in mijn werkgebied en in Den Haag natuurlijk veel meer basisscholen. Tevens wonen er ongeveer 3 miljoen mensen in mijn werkgebied waarvan een aanzienlijk aandeel allochtoon is. In sommige klassen is 80% van de kinderen allochtoon. In het Haagse Bos komen allochtonen om te recreëren of om te verblijven (daklozen, veelal van Poolse afkomst).

Contact met allochtone organisaties:

a.. De gemeente Zoetermeer wil kennis van natuur onderdeel laten zijn van het inburgeringsprogramma van nieuwkomers. Samen met een allochtonenorganisatie gaan wij inventariseren welke mogelijkheden er zijn om activiteiten te ontwikkelen voor dit inburgeringsprogramma.

b. In verband met de organisatie van evenementen op het Malieveld nemen veel allochtone organisaties contact op met Staatsbosbeheer, die eigenaar is van het gebied.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

In mijn beleving is een allochtoon iemand die geen Nederlandse voorouders heeft of niet in Nederland is geboren. Dus ook latere generaties horen hierbij. Duitsers of Engelsen zijn voor mij ook allochtoon.

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

a. Het bezoeken van bos hoort vaak niet in de cultuur van mensen. Zoals wij van jongs af aan rondlopen, spelen of met de hond wandelen komt in andere culturen nauwelijks voor. Europeanen zijn redelijk bekend met recreatie in bossen.

b. Honden worden in de meeste bossen van Staatsbosbeheer toegestaan. Veel allochtonen vermijden het contact met honden vanuit hun religie of uit angst voor deze dieren.

c. Veel allochtonen kijken op een andere manier naar de natuur. Het wild- en vruchtgebruik van de natuur is groter. In de herfst worden hele groepen allochtonen actief in het rapen van noten en kastanjes.

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

Het zou positief zijn als natuurgebieden meer worden bezocht door allochtonen, maar dan wel binnen de kaders van goed gebruik en samen met andere groepen bezoekers. Een toegenomen bezoek van allochtonen zal meer waardering voor Nederlandse natuur opleveren en het draagvlak voor natuur en bosbeheer ten goede komen.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer zou kunnen beginnen met het begeleiden van de jeugd. Groep 7 en 8 (11-12 jaar) komt hiervoor het beste in aanmerking. Via excursies en eventueel aparte excursies voor allochtonen kan worden bijgebracht waarom het Nederlandse bos leuk en ontspannend is. Hopelijk brengen de kinderen dan deze boodschap over op hun ouders en naderhand ook hun eigen kinderen.

Het aanspreken van de eerste generatie allochtonen heeft tot nu toe nauwelijks succes gehad. Misschien is het te laat om deze groep nog te beïnvloeden.

7. Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?

De recreatiewensen van allochtonen zijn niet erg duidelijk. Allochtonen willen niet ver hoeven reizen en zijn veelal afhankelijk van het openbaar vervoer.

De aanwezigheid van honden schrikt hen ook af. Voor zover ik begrepen heb zijn de recreatiewensen van allochtonen in de natuur ook vrij beperkt. Je ziet allochtonen niet zoveel op de fiets of mountainbike, ze hebben geen honden en doen niet aan Nordic Walking. Het lijkt erop dat recreatie in de natuur een westerse aangelegenheid is.

Staatsbosbeheer moet direct communiceren met allochtonen en hen vragen wat zij op recreatief gebied willen. Smulbossen lijken aan te sluiten op hun wensen. Daarnaast willen gezelschappen van 20 tot 30 personen gezamenlijk kunnen recreëren. Dit is nu niet echt mogelijk in onze terreinen hier. Je moet je aan de andere kant ook afvragen in hoeverre je deze aanpassingen wilt doorvoeren. Inspireren speciale barbecue faciliteiten allochtonen tot het vaker bezoeken van een natuurgebied? Vaak blijven ze alleen aan de rand van een gebied en gaan er niet echt in. Je voorziet misschien wel in een behoefte door het plaatsen van faciliteiten, maar daarmee krijg je nog geen waardering voor het gebied zelf of een ander besef van natuurbeleving.

Het afschermen van een gebied voor honden is bijvoorbeeld ook een optie. Maar helpt het? Wordt het draagvlak daarmee vergroot?

Ik denk dat je mensen bewust mee moet nemen de natuur in en deze mensen met passie de natuur tonen die we hebben. Voor mensen kan bos ook iets engs zijn. Dat zie ik bij de jonge jeugd vooral (groep 1-5) maar zelfs in groep 7 en 8. Meer dan de autochtone jeugd is de allochtone jeugd bang olifanten, tijgers en leeuwen in het bos tegen te komen. Ze hebben vaak geen idee wat een Nederlands bos is en wat erin leeft. Deze kinderen worden ook niet meegenomen door hun ouders. Dan komen ze er later ook niet gauw.

Wat allochtone kinderen aanspreekt zijn speelbossen. Net als de autochtone kinderen. Hier moet je goede locaties voor vinden. Breng kinderen er dan heen (pro-actief), liefst vergezeld door een boswachter. Sinds kort eindigen wij onze kinderexcursies in het speelbos en zeggen we ook tegen ze dat ze een keer hun ouders mee moeten nemen naar het speelbos. We weten niet of deze aanpak succesvol is omdat we er net mee zijn begonnen.

Het recreatiepatroon van allochtonen en autochtonen zal waarschijnlijk wel naar elkaar toegroeien in de toekomst, maar dan moet je het wel stimuleren. Als het niet lukt bij deze generatie, dan misschien wel bij de volgende generatie.

Als blijkt dat allochtonen meer vruchtdragende bomen zouden willen zien in de natuur dan is het planten ervan gemakkelijk realiseerbaar. De Nederlandse bevolking zal er ook gebruik van maken (ook als allochtonen er geen gebruik van zouden maken), dus er is geen reden om het dan niet te doen. Bovendien leidt het tot meer diversiteit van soorten, dus voor het bos is het ook goed.

Sanitaire voorzieningen. Het plaatsen van sanitaire voorzieningen zou een extra stap zijn omdat deze voorzieningen niet alleen aangelegd moeten worden, maar ook onderhouden. Ze zijn daarnaast vandalisme gevoelig. Wil je dit doen, dan is een proefopstelling misschien een optie.

Een punt van aandacht bij het creëren van speciale faciliteiten voor allochtonen is dat als het aanslaat, een concentratie van allochtonen in een gebied autochtonen misschien weer afschrikt een gebied te bezoeken. In deze tijd van intolerantie heb je hier mogelijk mee te maken.

In Rotterdam heb ik bij het geven van natuureducatie op school wel eens meegemaakt dat 97% van de kinderen in een klas nooit in een bos zijn geweest. Ze weten niet wat het is. Er is een duidelijke kloof aanwezig. Hoe ga je die dichten?

Hier in Den Haag heb je ook een natuurspeelplek waar veel allochtonen komen. Zojuist belde er iemand die Surinaamse snacks wil gaan verkopen op die plek. Mogelijk dat als dit gaat gebeuren er nog meer allochtonen gebruik zullen maken van die natuurspeelplek...

8. *Waar baseert u uw antwoord op?*

Mijn antwoorden zijn voornamelijk gebaseerd op wat ik zie en meemaak.

9 *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

De enige manier om tegemoet te komen aan de wensen van allochtonen is met hen in dialoog te gaan over wat zij willen. Daarna kan gekeken worden in hoeverre wij hen hierin tegemoet kunnen komen. Je kunt de jeugd betrekken via school. Allochtone verenigingen/organisaties betrekken is ook een optie. Niet alleen op wijkniveau, ook landelijk moet je gaan communiceren. Dan krijg je ook een duidelijkere afspiegeling van de bevolking.

10. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?*

Maak gebruik van de kennis en kunde van mensen met een andere culturele achtergrond. Als er bijvoorbeeld een beeld van hout gemaakt moet worden, denk dan niet alleen aan de Nederlandse beeldhouwers.

11. *Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?*

Iedereen is in principe geschikt als partner, mits ze ideeën ook kunnen filteren. Je hebt overzicht nodig welke ideeën realiseerbaar zijn en welke niet. Vanuit de vreemdste hoeken kunnen goede initiatieven komen. De afdeling productontwikkeling in Driebergen kan de realiseerbaarheid bewaken samen met mensen van de werkvloer; de uitvoerders.

12. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?*

Om rekening te houden met terreininrichting moet je allereerst weten wat de wensen van allochtonen zijn met betrekking tot recreatie in de natuur. Daarna moet je met elkaar om de tafel om te bepalen of het nodig is dat een terrein wordt aangepast. Alles is bespreekbaar, maar moet wel passen binnen de ideologie van Staatsbosbeheer.

13. *Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?*

Mijn ervaring op het gebied van communicatie met allochtonen is voornamelijk met de jeugd. Deze verschilt niet noemenswaardig met autochtone jeugd. Je moet soms meer een beeld scheppen van wat je bedoelt. In excursies merk je geen verschil.

14. *Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)*

Waar Staatsbosbeheer momenteel behoefte aan heeft is kennis. Gedegen onderzoek, representatief onderzoek en breed onderzoek. Trends en verwachtingen navolgen. Onderzoek bijvoorbeeld de tien meest vertegenwoordigde groepen in de samenleving.

15. *Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?*

Zie vorige vragen.

4.2 Interview met Jan Blok

**Beleidsmedewerker Recreatie
Driebergen, 12 oktober 2006**

Vragen:

1. *Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?*

Op dit moment is er geen specifiek aanbod voor allochtonen. We hebben een heel breed aanbod voor de hele bevolking. Wel weten we dat allochtonen gebruik maken van sommige van onze terreinen. Meestal hebben zij die dan wel zelf ontdekt en zijn niet door ons zodanig voor hen aangepast. Er is landelijk geen actief beleid.

2. *In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?*

Op dit moment houd ik mij er niet mee bezig. Ik heb in het verleden wel zitting genomen in een platform van Natuurmonumenten dat uit natuur en allochtonenorganisaties bestond maar deze groep is na verloop van tijd gestopt.

3. *Wat is volgens u een allochtoon?*

Er is binnen Staatsbosbeheer geen formele definitie van allochtonen. Ik persoonlijk koppel de term aan mensen van de eerste, tweede en derde generatie uit landen met een duidelijk andere cultuur dan hier en de uitingen van deze cultuur meedragen. Oost-Europeanen zijn voor mij ook allochtonen, of Aziaten. West-Europeanen niet. Hiervoor zijn er teveel overlappingen.

4. *Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?*

Allereerst denk ik dat het te maken heeft met de culturele achtergrond van mensen. Mensen kunnen een andere beleving van de natuur hebben. Wij hebben een aangeharkte kunstmatige natuur. Ten tweede is er een hele praktische oorzaak aan te wijzen. Allochtonen hebben nog steeds te maken met een informatieachterstand, en zijn daardoor niet erg bekend met onze gebieden. Vaak ook een slechtere bereikbaarheid uit de steden waar veel allochtonen wonen. Tenslotte spelen de verschillende gewoonten een rol. Nederlanders fietsen van huis uit veel.

5. *Vindt u dat dit moet veranderen?*

Ja, en er zijn twee mogelijke strategieën om dit te veranderen.

A. Wij zijn er als Staatsbosbeheer voor de hele Nederlandse bevolking. Om allochtonen te betrekken bij de natuur ontwikkelen wij een actieve houding, met name naar de eerste en tweede generatie allochtonen.

B. Het is bekend dat eerste en tweede generatie allochtonen een ander gebruikspatroon hebben van de natuur maar tevens zien we dat de wensen en het gedrag van de derde generatie lijkt op het gedrag van de autochtonen. Uiteindelijk verdwijnen de verschillen tussen autochtonen en allochtonen en zullen allochtonen vanzelf meer in bossen gaan recreëren. Het probleem lost zich vanzelf op.

Ik denk dat de recreatiepatronen inderdaad naar elkaar toe zullen groeien, maar hoe lang zou het duren eer dat de patronen elkaar zijn benaderd? Wat doe je ondertussen met de eerste en tweede generatie? Mogelijk dat kleine simpele aanpassingen op korte termijn al volstaan. We moeten voorzichtig zijn met al te grote veranderingen.

6. *Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?*

Als je vindt dat Staatsbosbeheer er voor iedereen is dan hebben we zeker een rol. Staatsbosbeheer moet net als bij autochtonen kunnen voorzien in de recreatieve behoeften van deze groep. Dit kunnen wij doen via slimme en gerichte ingrepen zonder hiervoor op

grote schaal recreatiegebieden aan te gaan passen. Daarnaast is een goede informatieoverdracht aan allochtonen noodzaak.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Bij het achterhalen van recreatiewensen van allochtonen lopen wij voortdurend het risico alle allochtonen over een kam te scheren. Laten we ons beperken tot de grootste groepen allochtonen die uit het oosten komen en een Islamitische achtergrond hebben en die wat recreatiegedrag betreft het meest van ons verschillen. Dit zijn de groepen Turken en Marokkanen. Hun wensen lijken momenteel het meest op de autochtone recreatiewensen uit de jaren '60 en '70. Natuur is meer een decor voor verpozing, om uit te zijn. Gezelligheid opzoeken voor een langere tijd met familie in een sfeer van rust en groen. Plaats voor een dagje uit. Ook is er bij veel allochtonen meer nadruk op de gebruiksfunctie van natuur; het eten van vruchten bijvoorbeeld. Allochtonen staan vaak dicht bij de natuur.

Ik denk dat we ons moeten richten op de grotere groepen allochtonen. Hierbij lopen we wel het risico dat we andere groepen onterecht tekort doen. Als deze groepen verder groeien en zij een substantiële doelgroep gaan worden en wij bekend zijn met hun wensen ten opzichte van natuur, dan kunnen we er gericht iets mee gaan doen.

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Op slimme plekken kunnen wij een specifiek aanbod geven. Voorlopig hoeven wij ons alleen te laten leiden door waar allochtonen zelf verkiezen te verblijven in de natuur. Daar passen wij ons aanbod op aan. Ik heb niets tegen specifiek aanbod voor allochtonen op bepaalde plekken. Daarnaast is het verstandig veel aandacht te besteden aan een goede informatievoorziening aan allochtonen en hen excursies naar natuurgebieden aan te bieden. Als voorbeeld van een goed project noem ik Mosaic uit Engeland. In dit programma wordt gewerkt met sleutelfiguren uit allochtone gemeenschappen. Deze mensen worden verleid tot het volgen van een excursie in de omgeving. Dit heeft een aantrekkingskracht op anderen. Wel is het aanbevelenswaardig om hier een vervolgtraject te ontwerpen zodat het niet bij een eenmalig contact blijft en de informatiestroom op gang komt. Er zijn verschillende lijnen waar je op zou kunnen inzetten.

Het aanbieden van specifiek op allochtonen gerichte voorzieningen is nogmaals geen probleem. Dat deden wij vroeger ook. Waar je wel op moet letten bij deze voorzieningen is dat er vaak meer bij komt kijken. Bij een barbecue hoort bijvoorbeeld ook de aanwezigheid van stromend water zodat de barbecues schoon gemaakt kunnen worden en de afwezigheid van honden.

9. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?*

A. Informatieverschaffing is heel erg belangrijk. Voorbeelden zijn excursies, informatieavonden, verhalen op TV en radiostations die door allochtonen bekeken en beluisterd worden, via sleutelfiguren informatie doorgeven. Daarin investeren. Dit kan versterkt worden door projecten als Mosaic waarbij sleutelfiguren worden aangesproken.

B. Producten gericht op specifieke doelgroepen zoals Turken of Marokkanen op bepaalde plekken waar veel mensen van deze afkomst wonen.

C. Producten gericht op de Traditionelen (indeling Motivaction). Deze groep gebruikt andere communicatiekanalen en netwerken.

10. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?

A. Landelijke allochtonenorganisaties als FORUM, allochtone media, en lokale allochtone organisaties.

B. Landelijke Natuur- en milieuorganisaties zoals Natuurmonumenten, Provinciale Landschappen.

C. Lokale contacten in de Randstad zijn erg belangrijk. Allochtonenorganisaties, media en partnerorganisaties.

De grondpositie: “hebben we in een gebied iets te bieden?” is je startpunt hierbij. Hierna ga je vervolgens contacten zoeken met de lokale organisaties.

11. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Ik denk dat we voorzichtig moeten zijn met het inrichten van onze terreinen maar dit niet op voorhand uitsluiten. Zo is in de Flevopolder een oud terrein uit jr ‘60-‘70 dat gerenoveerd moest worden herontdekt door allochtonen. De boswachter daar heeft zijn medewerking verleend en heeft het terrein en het sanitair bruikbaar gemaakt. Door beperkte ingrepen als stromend water, barbecue gelegenheden, kort gras en hondenvrij terrein kon in een behoefte worden voorzien. Het is een strategische plek tussen stedelijke kernen waar veel allochtonen wonen. Dit zou je op een aantal andere plekken in het land ook kunnen creëren.

12. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Ik heb hier geen directe ervaring mee.

13. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Staatsbosbeheer heeft naast kennis en in het gevolg daarvan ook discussie nodig om tot een goed standpunt te komen. Nu zwerft het onderwerp nog te veel rond. Er zijn veel verschillende meningen. Er is daarom behoefte aan interne en externe helderheid.

14. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Allereerst moeten wij ons richten op het aanscherpen van onze gedachten hierover.

4.3 Interview met Angelique van Helvoort

Senior medewerker publiek en media
Driebergen, 12 oktober 2006

Vragen:

1. *Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?*

Op dit moment is er geen specifiek aanbod voor allochtonen. Allochtonen zijn geen aparte doelgroep. Er wordt nu meer gedifferentieerd op basis van bijvoorbeeld leeftijd of activiteit.

2. *In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?*

Op dit moment heb ik niet rechtstreeks te maken met allochtonen. Wij hebben voor het project Wereldnatuurstichting getracht via allochtone omroepen aandacht te krijgen van een allochtoon publiek. Dit ging echter heel moeizaam. Ik heb mij er destijds niet persoonlijk mee bezig gehouden, maar je hoort het wel via andere medewerkers. De grote moeilijkheid was hier dat het onderwerp niet leefde bij de omroepen. Daarnaast wilden zij dat wij de productie van de uitzendingen financierden. Hier zijn wij niet mee akkoord gegaan.

3. *Wat is volgens u een allochtoon?*

Binnen Staatsbosbeheer heb ik nooit een officiële definitie gezien van het woord allochtoon. Onder allochtonen versta ik mensen die niet in Nederland geboren zijn, mensen die op latere leeftijd naar Nederland gekomen zijn.

4. *Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?*

Er zijn denk ik een aantal oorzaken voor aan te wijzen:

A. Allochtonen wonen meestal in de grotere steden. Natuur vind je daar niet als eerste. De fysieke afstand tot de natuur is groter en dus is het moeilijker voor hen om er te komen.

B. De vrijetijdsbesteding van allochtonen is mogelijk anders en zij kunnen ook hun geld anders willen besteden. Je zou onderzoek moeten doen naar overeenkomsten en verschillen tussen de bewoners van een wijk. Gaan autochtonen uit deze wijk wel naar de bossen? Dit zou interessant zijn om te onderzoeken.

5. *Vindt u dat dit moet veranderen?*

Ja, het is wenselijk dat dit verandert. Het aantal allochtonen in Nederland neemt steeds meer toe. Allochtonen krijgen gemiddeld meer kinderen dan autochtonen. Ook deze mensen zouden wij een positief gevoel willen geven bij de natuur. Het is jammer als mensen niet met natuur in aanraking komen, allereerst voor hun eigen ontwikkeling en

welbevinden en ten tweede hebben wij hen ook nodig voor ons draagvlak. We willen dat onze activiteiten door de hele bevolking gedragen worden.

6. *Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?*

Staatsbosbeheer is de grootste terreinbeheerder van Nederland. Doordat Staatsbosbeheer haar geld krijgt via de belastingbetaler, hebben wij een andere positie dan bijvoorbeeld Vereniging Natuurmonumenten die afhankelijk is van ledengelden. Wij (be)staan voor alle Nederlanders. Het is onze kerntaak om alle bevolkingsgroepen te betrekken bij natuur dus zeker ook allochtonen. En we hebben ook een groot aanbod van natuur.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

De groep allochtonen in Nederland is heel divers. Kijk je naar de grootste gemene deler dan denk ik dat allochtonen meer gericht zijn op recreatie die het sociale aspect benadrukken. Zij zoeken elkaar veel op. Ook kerken spelen een rol hierin. Allochtone bevolkingsgroepen zoeken naar plekken waar zij samen kunnen komen. Dit kan ook de natuur zijn. Staatsbosbeheer kan hierin tegemoet komen door voorzieningen aan te brengen die dit samenzijn vergemakkelijken zoals picknickplaatsen en barbecues dicht bij de stad. Hierbij moet je wel zeker zijn of de mensen deze voorzieningen eigenlijk wel willen. Willen zij aparte voorzieningen alleen voor allochtonen? Je moet ook een “smulbos-effect” zien te voorkomen. Deze commotie zou je zo weer kunnen krijgen als je specifiek iets voor allochtonen ontwikkelt. Het is misschien veel handiger wijkgericht te werk te gaan en mensen, autochtoon en allochtoon, te vragen waar zij behoefte aan hebben. Als je dat doet vermijd je de hele maatschappelijke gevoeligheid over etniciteit en geef je mensen toch waar ze behoefte aan hebben.

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Je inzet zou natuur bij de stad moeten zijn, omdat daar de meeste allochtonen wonen. In de stad ga je vervolgens wijkgericht te werk. Start een onderzoek in de wijk naar recreatiewensen op het gebied van natuur. Laat mensen inspraak hebben. Een voorbeeld is de gebruikersparticipatie in het Haagse Bos. Als gevolg van de inspraak van bewoners is een skatebaan aangelegd.

Ook scholen zijn goede plekken waar je verschillende bevolkingsgroepen kunt bereiken. Start bij voorkeur bij de basisscholen. Hierop is ons educatiebeleid al gericht. Je bereikt het snelst en gemakkelijkst je doel als je start met kinderen tussen vier en twaalf jaar oud. Deze kinderen hebben genoeg cognitieve vermogens. Wij vinden dat kinderen minimaal één keer per jaar de natuur in moeten kunnen via de school. Vooral allochtone kinderen in de grote steden komen nu nauwelijks in de natuur. Als je vroeg begint met aandacht voor de natuur werkt dit door in je latere leven.

Het is zinvol om eveneens aandacht aan andere doelgroepen te besteden. Als er behoeften leven bij bijvoorbeeld oudere allochtonen of allochtone vrouwen dan loont het zeker de moeite om erin te investeren. Ook als er onder deze groepen taalachterstand heerst en dit

een extra inspanning vergt aan de kant van Staatsbosbeheer. Snelgroeiende groepen als bijvoorbeeld Aziaten verdienen aandacht. Zeker als deze groep in een bepaald gebied omvangrijk wordt. Het maken van plannen duurt namelijk jaren. Je kunt dan alvast beginnen met onderzoek te verrichten naar deze groep mensen. Ik verwacht overigens dat de integratie sneller zal verlopen voor die groep en dat we hen dan ook niet lang als aparte groep hoeven te benaderen.

9. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?

Dit is afhankelijk wat zich op wijkniveau afspeelt. Wat daar de wensen zijn. Het is zinvol om samenwerkingsverbanden aan te gaan met allochtonenorganisaties om allochtonen in de wijk goed te kunnen bereiken en sleutelfiguren uit de gemeenschap te vinden.

10. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?

Behalve buurtbewoners en allochtonenorganisaties moet je andere organisaties met beheertaken betrekken zoals Natuurmonumenten, de Provinciale Landschappen en bijvoorbeeld gemeenten/Amsterdamse Bos.

11. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Ook dit is afhankelijk van de wensen op lokaal niveau. Gebruikersparticipatie is hierbij noodzakelijk. De inrichting van een terrein ligt namelijk het dichtst bij mensen die er gebruik van maken. Wil je hen serieus nemen dan zul je ze ook inspraak moeten geven.

12. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Ik heb niet veel persoonlijke ervaring op dit gebied. Wel leer je van wat er om je heen gebeurt zoals bij de lancering van het smulbos door Stichting wAarde. Dit initiatief werd ook door allochtonen niet erg gewaardeerd. Wij moeten onze producten niet als “allochtonenproducten” gaan profileren.

13. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Staatsbosbeheer heeft behoefte aan kennis over wat mensen willen in de natuur. Wij hebben om allochtonen te bereiken en te betrekken ook behoefte aan de aanleg van nieuwe natuur dichtbij de mensen en/of betere verbindingen tussen de stad en onze natuurgebieden. Natuur moet wel te bereiken zijn voor mensen. Wij hebben behoefte aan contact en een goede communicatie met de doelgroep. Dit heeft als gevolg dat er extra inspanning wordt gevraagd van de mensen in de regio, de boswachters.

14. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Breng natuur naar de mensen toe! Dit is mogelijk via het creëren van nieuwe natuur in/bij stedelijk gebied of door middel van goede/verbeterde verbindingen.

Misschien is een nieuwe functie van “wijkboswachter” in grote steden wel een kansrijk idee. Deze boswachter beschikt over speciale vaardigheden die meer gekoppeld zijn aan het leven in een stad en minder op de natuur. In wijken met veel allochtonen zou je

kunnen denken aan allochtone wijkboswachters (net zoals er op sommige plaatsen allochtone wijkagenten worden ingezet). Tenslotte zou je sommige momenten kunnen aangrijpen zoals een inburgeringscursus om aandacht te vestigen op kennismaking met de Nederlandse natuur.

4.4 Interview met Guus Verhorst en 4.5 Saskia de Heij

Guus Verhorst: Senior medewerker terreinbeheer Recreatie, Regio Zuid
Saskia de Heij: Senior medewerker terreinbeheer Recreatie, Regio West
Driebergen, 13 oktober 2006

Vragen:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Beiden: Op dit moment is er nauwelijks sprake van specifiek aanbod voor allochtonen. Wij zien dat er op sommige plaatsen goed gebruik wordt gemaakt van onze dagrecreatieterreinen door allochtonen. In zijn algemeenheid zijn wij faciliterend bezig. Wandelpaden, fietspaden en dagrecreatieterreinen worden voor iedereen aangelegd maar tot op dit moment hebben we hierbij geen specifieke doelgroepen voor ogen. Een uitzondering hierop vormen voorzieningen voor kinderen. Bepaalde gebieden worden door allochtonen ontdekt en wij kunnen daar kleine voorzieningen voor aanbrengen, zoals waterkranen bijvoorbeeld. Stadsparken zijn ook belangrijke plekken voor bepaalde groepen allochtonen. Buiten de stad moet je wel over een auto beschikken om in de natuurgebieden te kunnen komen. De ligging van het gebied is dus op dit moment vrij bepalend of het gebruikt wordt door allochtonen. En of het in de buurt ligt van een gebied waar veel allochtonen leven.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?

Saskia: We zijn bezig om een grote landelijke recreatievisie te maken. We gaan daarbij uit van de centrale rol van de klant, van de vraagkant dus. Een trend is dat de hoeveelheid allochtonen in de nabije toekomst nog zal toenemen. Dit weten we en het staat op papier. We zijn alleen nog niet met de concrete invulling van de recreatievisie bezig. Ik werk nu nog niet met allochtonen.

Guus: Dit geldt ook voor mij. De vraagkant is belangrijk: wat willen recreanten en kunnen we dan iets bieden? We weten nu niet wat de vraagkant van allochtonen is. Het risico is dat als je zelf een beeld maakt van wat anderen zouden willen het in de praktijk niet hoeft aan te sluiten. Je probeert wel trends in de gaten te houden. De volgende generaties zullen overeenkomstige wensen hebben als autochtonen maar zullen aan de andere kant een deel van hun oude cultuurgebonden gebruiken en wensen houden.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

Saskia: Beleidsmatig is dat iemand waarvan vader of moeder niet uit een Westers land komt.

Guus: Ik richt mij het liefst op de TMSA-groep. Die zijn hierin het belangrijkste. Het gaat om de grootste groepen. Dit is het meest werkbaar voor mij. Deze informatie haal ik uit het boekje van Motivaction.

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

Guus: Het is een vraag waar wij mee worstelen. We gissen ernaar en horen wel eens iets van anderen. Allochtonen kunnen ook bang zijn voor wilde natuur. Hiermee zijn zij opgegroeid. Dit kan een reden zijn waarom mensen de wildere natuur mijden.

Saskia: In de tentoonstelling: ‘Wereldnatuurkust’ werd aangegeven dat referentiebeelden van natuur erg kunnen verschillen. Mensen herkennen de natuur hier niet. Heb je dan iets met de natuur die je ziet?

Ook de praktische mogelijkheden of belemmeringen die je hebt om naar een natuurgebied toe te gaan spelen mee. Een gebied kan te ver weg liggen. Daarnaast kan het zijn dat er niet heel duidelijk reclame voor het gebied wordt gemaakt, zelfs al zijn er aantrekkelijke voorzieningen aanwezig. Van een boswachter hoorde ik dat velen in en rond de steden zo zo arm zijn dat zij geen auto hebben. Deze mensen recreëren noodzakelijkerwijs dicht bij huis. Dit kunnen overigens net zo goed autochtonen zijn.

Guus: Een ander punt is dat in sommige culturen mannen meer dingen samen doen en dat ook vrouwen vooral veel met elkaar optrekken. Het kan daarom handiger zijn dicht bij huis ruimten te zoeken om elkaar te ontmoeten.

Saskia: Voor veel allochtonen is de ontmoeting met elkaar heel belangrijk. Dit zou ook in de natuur kunnen plaatsvinden.

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

Guus: We proberen in eerste plaats vraaggericht te wreken. Wie zijn wij om mensen te moeten trekken, maar als de vraag er is en het past binnen de grenzen die wij onszelf gesteld hebben moet je zeker proberen de wensen te vervullen. Het kan aan de andere kant ook een beetje een kip-ei verhaal zijn. Je kan namelijk ook door het geven van informatie mensen naar je toe trekken en mensen beïnvloeden.

Saskia: Als er een behoefte blijkt te zijn kun je erop inspelen.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Guus: Staatsbosbeheer kan een rol vervullen door in te spelen op de vraag; kan facilitator zijn. Wij zijn er voor alle Medelanders. Het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur zou een logische plek in onze organisatie moeten hebben. Maar ik denk niet dat we ons ermee moeten profileren in de zin van: “kijk ons als Staatsbosbeheer hier eens geweldig allochtonen in hun behoefte voorzien”. Dit kan niet de bedoeling zijn.

Saskia: We zijn er voor alle Nederlanders. We moeten inspelen op hun natuurbeleving maar mensen die geen belangstelling voor natuur hebben gaan we niet met de haren erbij

slepen. Wel stellen wij ons de vraag of wij iets kunnen betekenen, is er ergens vraag naar, is er iets wat hun tegenhoudt? Als er geen behoefte is, dan gaan we niet forceren. Dit is ook ons algemene beleid naar de andere groepen.

Een andere vraag is in hoeverre moeten we allochtonen proberen te betrekken. In hoeverre moeten we ons best doen? Hoeveel moeite moet je doen om erachter te komen wat ze willen en doe je meer moeite om hen te bereiken? Meer dan voor andere groepen die niet komen zullen we er denk ik aandacht aan moeten besteden omdat we niet weten of ze wel weten wat er is. Dit vereist een nadruk op bewustwording.

Guus: Staatsbosbeheer gaat zich nu meer op educatie en kinderen richten. Je kunt dan via de kinderen ook de ouders betrekken. Je bevordert op deze manier het contact met allochtonen.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Guus: We hebben het vermoeden is dat ontmoeting belangrijk is. Dit kan ook in de natuur. Recreatiewensen van allochtonen zijn veelal stationair. Zij gebruiken niet als autochtonen de wandel- en fietspaden, maar meer de picknickplaatsen, plaatsen waar je kunt neerstrijken om voor langere tijd te zitten of te voetballen.

Saskia: Recreatiewensen en gedrag kun je koppelen. Je ziet nu mensen volop kastanjes rapen. Autochtonen doen het ook. Ze vertonen het gedrag dus zal de wens er ook wel zijn.

Guus: Sommige autochtonen vinden het gepluk van allochtonen niet horen. Vernieling van bomen. Het blijkt echter dat de bomen daar wel beter van groeien en vrucht dragen. Is verzamelen van kastanjes en dergelijke wel recreatiegedrag of lijkt het meer als shoppen bij Albert Heijn? Hebben mensen dezelfde motivaties als het gaat om eten zoeken? Het kan ook alleen een aantrekkelijke manier zijn om eten te zoeken en niets te maken hebben met natuurbeleving.

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Saskia: Meer planten van tamme kastanjes. Dit mag wel eens gezegd worden. Het is leuk voor iedereen. Autochtoon en allochtoon, kinderen. Er is veel commotie geweest rond “smulbossen” maar in zijn algemeenheid zal het planten van bramenstruiken en andere eetbare soorten een goed idee zijn, vooral in en rond de grote steden.

Ten tweede denk ik dat er onder Nederlanders ook steeds meer behoefte ontstaat naar ontmoetingsplekken in de natuur. Er zijn meer alleenstaanden en deze mensen zoeken ontmoeting op, spreken af met anderen.

Guus: Dit is ook zichtbaar in het huisjesverhuur. De behoefte aan huisjes voor grotere groepen voor 25 personen neemt een grote vlucht zoals in België waar veel huisjes zijn met mogelijkheden voor grote groepen mensen.

Saskia: Nederlanders worden ook beïnvloed door te kijken wat anderen doen. Kijk bijvoorbeeld naar al die woonbladen. Ze tonen lange eettafels zoals in Frankrijk en in buitenbladen zie je tegenwoordig ook een trend als de winterpicknick verschijnen.

Guus: De uitzendingen van Jamie Oliver in Italië bevestigen dit. Ze tonen uitgebreid hoe in Italië buiten gegeten wordt en iedereen zwijmelt erbij als ze dit zien.

Hoe zou je een “Smulbos-effect” kunnen voorkomen?

Saskia: Je kunt een smulbos-effect vermijden via goede communicatie. Je wilt iets aanbieden aan allochtonen. Dan moet je natuurlijk ook laten weten dat het er is. Ik vraag me alleen af of het wel zo leuk is als er met zo veel bombarie getoond wordt dat mensen speciaal voor jouw groepje iets doen en je hiervoor volledig in de schijnwerpers zetten.

Guus: Je moet iets voorzichtig de wereld inbrengen maar beter is het als je wacht tot de allochtoon zegt ‘ja, nu spelen ze in op wat we willen’. Voorkom hiermee dat je die mensen ergens naartoe lokt en dat je ze dan als aapjes gaat bekijken zo van: ‘komen ze nu wel of komen ze nu niet’? Het zou een goed idee zijn als allochtonen zelf zouden vertellen dat ze het willen.

Saskia: Een verkeerde interpretatie van de pers over de bedoelingen van de voorziening kan ook meespelen. Woorden worden vaak onnodig uitvergroot. Je moet in ieder geval niet alle schijnwerpers op hen richten. Mensen worden er toch helemaal gek van? Zou ik ook hebben als je zo in een hokje wordt geplaatst! Niet een groot label “voor allochtonen” aan voorzieningen hangen. Er zijn teveel sentimenten die de kop op steken als je dat doet.

Aan de andere kant doen we af en toe we wel iets speciaals voor minder validen.

Guus: Minder validen is een ander verhaal. Die zijn beperkt in hun mogelijkheden om ergens te recreëren. We moeten trouwens ook niet doorschieten in de aanleg van speciale voorzieningen voor minder validen. Probeer voorzieningen waarnaar gevraagd wordt wel te bieden, maar verpak het dan wel zo dat anderen er ook iets aan hebben.

9. *Heeft u een idee met welke partners Staatsbosbeheer samen zou kunnen werken op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie?*

Saskia: Het zoeken van geschikte partners geldt misschien vooral voor de communicatie- en productontwikkelingskant. Terreininrichting daar hebben we al partners mee waar wij goed mee samenwerken: gemeenten, recreatieschappen. Gebruikersparticipatie wordt ook toegepast.

In productontwikkeling en communicatie zou je gebruik kunnen maken van allochtonen zenders gericht op jongeren. Het is belangrijk om te weten hoe je allochtonen bereikt in het geval dat zij de gangbare kanalen niet gebruiken.

Guus: Er zal vast ook wel een evenknie van Staatsbosbeheer bestaan in Suriname, Turkije en Marokko. Daar zou je je licht kunnen opsteken over hoe je het beste producten kunt ontwikkelen en kunt communiceren met die groepen mensen.

Ik weet niet of je als Staatsbosbeheer je zou moeten inlaten met imams. Dit zou betekenen dat je ook de dominee en pastoor zou moeten raadplegen. Ik denk dat wij ons als overheidsgeïntegreerde instelling dit niet moeten doen.

Saskia: Ik zie het betrekken van imams meer als middel om je doel te bereiken. Het ligt eraan hoe mensen georganiseerd zijn waar je ingang kan vinden bij mensen. Een imam zou best een hele belangrijke rol hierin kunnen spelen. Nederlanders zijn nu niet zo via het geloof georganiseerd, maar andere groepen kunnen dat wel zijn. Voor mij zou Staatsbosbeheer wel gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die imams bieden voor het leggen van contact met allochtonengroepen.

Guus: Omdat we de wensen willen leren kennen van allochtonen zou de landelijke migrantenorganisatie FORUM een goede partner kunnen zijn. Als je het hebt over het inrichten van een bepaald gebied dan zijn lokale organisaties meer van belang. De algemene onderwerpen zou ik dus bespreken met de landelijke organisaties. Dit is de werkwijze die wij altijd hanteren.

Saskia: Recreatie speelt zich vooral op lokaal niveau af. De ene keer kiezen mensen voor recreatie dicht bij huis de andere keer blijven ze langer weg voor een dagtocht bijvoorbeeld. Het aanbod van recreatievoorzieningen speelt zich altijd al op lokaal niveau af. Bij autochtonen maak je veel gebruik van plaatselijke kranten en lokale dagbladen om mensen te informeren over activiteiten. Dat zal voor allochtonen net zo zijn. Maar je moet wel weten of zij ook het lokale “suffertje” lezen of gebruiken ze eigen kanalen? Je moet ook weten welke allochtonengroepen je mee te maken hebt, welke groep de overhand heeft en wat de lokale recreatievraag onder deze groep is.

10. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Omdat Saskia en Guus in hun werk niet met allochtonen te maken hebben zijn er geen directe ervaringen in de communicatie met allochtonen.

11. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Guus: Kennis over de vraagkant, naar recreatiewensen wat betreft natuur. Wat houdt hen tegen om er nu gebruik van te maken? Zijn onze gebieden en het reguliere aanbod wel bekend? Waar bevinden allochtonen zich? Hoe kun je het beste communiceren met deze groepen?

Saskia: Naar mijn weten leeft bij boswachters in Regio West het onderwerp allochtonen niet als zodanig dat ze het idee hebben dat het een groep is die zij zouden moeten trekken. Je hoort wel dat zij zich bezighouden met specifieke vragen die uit allochtone groepen komen. Bijvoorbeeld de vraag naar een faciliteit als stromend water of de vraag of er ergens gebarbecued mag worden. Er zijn overigens wel boswachters die er meer mee bezig zijn dan anderen, bijvoorbeeld Marijke Dirkson uit Amsterdam. Zij heeft nu alleen een andere baan. Er is een tijd terug ook onderzoek gedaan door DRO in Amsterdam. Ook in Zaanstad Oost-Zaan is onderzoek gedaan naar recreatieve wensen van allochtonen.

12. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Guus: De recreatieve vraag moet eerst duidelijk zijn voordat je deze vraag kunt beantwoorden. Misschien is een stadsrecreatiekaart wel goed om te ontwikkelen, zoals in Amersfoort en Utrecht al gebeurt. Dit zou ook huis aan huis verspreid moeten worden en als introductie kunnen dienen voor natuurgebieden. Misschien dat allochtonen de gebieden dan wel weten te vinden.

Overige vragen

Wat zou je vinden van een “wijkboswachter” in de grote steden”?

Beiden: Ik zou niet specifiek een boswachter van een stadswijk willen aanstellen. Meer een boswachter die aan een gebied is gekoppeld zoals je dat 20 jaar geleden had. Dit zou wel een goed idee zijn. Nu ontbreekt het vaak aan een bekend “gezicht” in een gebied als Kennermerland of het Diemberbos. Deze boswachter zou wel mensen uit de stad kunnen (be)trekken.

Zou deze boswachter ook een allochtone boswachter moeten zijn?

Beiden: Niet moeten, maar bij gelijke geschiktheid zou in sommige gebieden een allochtone boswachter wel de voorkeur hebben. Positieve discriminatie dus.

4.6 Interview met Theo Wezenberg

**Boswachter VPR, Regio Oost
Biddinghuizen, 17 oktober 2006**

Vragen:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Op dit moment geldt hetzelfde aanbod als voor de overige recreanten, aan iedereen. We hebben ongeveer drie jaar geleden een algemeen recreatieonderzoek gehouden waaruit bleek dat allochtonen meer barbecuefaciliteiten wilden hebben. We hebben (ooit in het verleden zo’n 15 jaar geleden dit gedaan en “hufferproof” barbecuetjes aangeschaft. Die waren binnen een half jaar verdwenen. Daarna dachten we, “die dingen zijn zo goedkoop, jullie schaffen ze zelf maar aan”.

Wij hebben wel nog enkele andere voorzieningen voor allochtonen aangebracht zoals picknicktafels, watertappunten en een eenvoudige toiletunit. Deze toiletunit is onlangs weer verwijderd omdat de schoonmaak en onderhoud een te groot punt werd. Ook de veranderde wetgeving v.w.b. de lozing op het oppervlakte water maakte de aanpassingen te kostbaar. Het werd niet schoongemaakt door de mensen die er gebruik van maakten. Er waren gewoonweg teveel mensen die er gebruik van maakten. Dit waren niet alleen allochtonen, maar ook de homoprostitutie gaf het toilet een nieuwe betekenis. Daarnaast hebben wij erg veel last van vernielzucht. Kranen, douche, picknickbank; alles wordt vernield of gestolen.

2. *In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?*

In het verleden hebben wij contact gehad met een imam als er problemen waren. Nu is dit niet meer nodig. Het ging destijds om het massale gebruik van de toiletten van de kampeerterreinen die om het gebied liggen waar allochtonen veel gebruik van maakten. Het aantal allochtonen dat neerstrijkt op een mooie dag kan oplopen tussen 50-450 personen. Dit zijn voor 90% Turken. Andere allochtone groepen zie je nauwelijks hier. Het betreft Turken uit Nederland (voornamelijk Kampen e.o. waaronder Zutphen), België en Duitsland. De kampeerdere vonden het niet fijn dat zij als betalende gasten lang in de rij moesten staan met niet betalende allochtone recreanten. De imam probeerde hier wel iets aan te doen, maar hij had ook niet al te veel greep op de mensen. Nu de toiletunit weer uit het gebied verwijderd is kunnen deze problemen weer terugkeren. Wij hebben overigens ook geëxperimenteerd met een hurktoilet. Hier werden takken ingegooid. De enige oplossing zou toezicht zijn op de toiletten. Maar dit is voor ons geen optie en zou door henzelf – de gebruikers – geregeld moeten worden. Dit hebben wij tot op heden niet ingesteld vanwege de kosten. Een toilet met een betaalsysteem wordt eveneens gesloopt.

Harde afspraken met de imam of een andere vertegenwoordiger van de allochtonengroepen zou misschien ook gaan, maar is lastig omdat het geen homogene groep betreft. En dan om met sleutels in de weer te gaan is niet handig.

Er is hier ook een asielzoekerscentrum. De vluchtelingen komen van heel veel landen. Vooral veel Afrikaanse landen. Ik zie hen nauwelijks in het bos. Ik denk dat dat komt omdat het vooral jongeren zijn. Die vinden het bos blijkbaar niet aantrekkelijk. Soms zitten er wel eens een aantal te vissen. Via het centrum worden er van tijd tot tijd aanvragen voor excursies gedaan. De kinderen vinden de excursies heel erg leuk.

Paddenstoelen plukken gebeurt hier ook. Dit wordt voornamelijk door Oost-Europeanen gedaan. Turken kennen dit gebruik eveneens, maar Oost-Europeanen zie je toch veruit het meest hiermee bezig.

3. *Wat is volgens u een allochtoon?*

Een allochtoon is wat er in de publieke sector onder wordt verstaan, mensen van buitenlandse origine. Voor mij zijn het gewoon recreanten, met dit verschil dat zij in tegenstelling met de gewone autochtone Nederlander uitermate netjes omgaan met hun afval. Zij maken er beslist geen rotzooi van. Ze laten bijna niets achter. Alles keurig in plastic zakken. Er is ook geen brandgevaar in het bos, ondanks dat zij met zijn allen vuurtjes aansteken voor de barbecue. De brandweer van Dronten is zelfs komen kijken. Er was gelukkig wel een kwelsloot in de buurt om bij brand water uit te tappen. Als je dit massale gebruik van het gebied zou verbieden zou er veel meer brandgevaar zijn en zouden de mensen over het hele gebied gaan uitzwermen.

Ik vind het gebruik van de term ‘allochtoon’ niet bezwaarlijk. Het heeft voor mij geen negatieve connotatie. Je kunt ook gewoon “Nederlanders” zeggen. Er zullen alleen wel wat generaties overheen gaan eer de associatie met “allochtoon” verdwenen is. Het is eigenlijk gek dat je dat met bijvoorbeeld Chinezen niet hebt.

4. *Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?*

Ik denk dat dit te maken heeft met de onbekendheid met de natuurgebieden. Dit geldt ook voor de autochtone Nederlanders. Daarnaast speelt ook een culturele factor mee; de autochtoon zegt: 'ik ga de natuur in'. De oudere allochtoon ziet de natuur vanuit hun verleden als onderdeel van zijn totale beleving, iets waarin hij participeerde. Voor allochtonen van de eerste generatie is de natuur een geïntegreerd deel van het leven. Dat merk je ook aan hun omgang met de natuur. Zij zijn uiterst voorzichtig met vuur omdat zij de consequentie ervan kennen als je dat niet doet. Ook zie je hen vaker aan de waterkant planten verzamelen voor salades en dergelijke. Dit vruchten verzamelen zijn wij zelf kwijtgeraakt. Als er vruchten van een boom worden gehaald doen zij dat met beleid, want ze willen er het volgende jaar ook nog van kunnen genieten. De boom zelf wordt niet vernield.

5. *Vindt u dat dit moet veranderen?*

Ik zou graag zien dat iedereen meer de natuur in zou gaan. Hier zie je allochtonen wel vaak in het bos al is het maar voor die ene specifieke belevenis. Je ziet ook dat zij zich wel afscheiden van anderen. Zoeken een eigen plekje op. Voor excursies geven zij zich nooit op. Waarom niet? Hebben zij andere wensen? Misschien kunnen zij zich er geen voorstelling van maken wat je aan een excursie hebt. Of ze kunnen natuur niet als recreatie zien. Je moet hier "ergens naar toe" om naar de natuur te gaan. Het gaat in een excursie allang niet meer om kennisoverdracht alleen. Alles is nu gericht op beleving van de natuur. Als je ziet waar de Turkse gemeenschap leeft dan wens je echt dat ze meer de natuur ingaan. Het is een steenklomp.

6. *Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?*

Staatsbosbeheer zou op de eerste plaats meer voorlichting aan kinderen kunnen geven op de basisschool. Dit is gelukkig nu speerpunt van beleid. Dit is heel belangrijk. Je kunt hen uitnodigen voor natuuractiviteiten. Via de reguliere voorlichting. We ontwikkelen nu nieuwe lespakketten. Belevissen uit de natuur nemen zij ook weer mee naar huis toe. Op die leeftijd kun je de kinderen nog beïnvloeden. Natuureducatie voor volwassenen heeft misschien ook wel zin, maar het is de vraag of hun concrete beleving daarmee verandert...dat zie je bij de autochtonen ook. De meeste recreatie vindt nog steeds plaats aan de randen van het bos en hoeveel voorlichting hebben we al niet gegeven! We kunnen pas echt iets speciaals voor allochtonen ontwikkelen als hun wensen bekend zijn, net als bij de andere groepen zoals de mountainbikers, Nordic walkers en ga zo maar door.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Behalve de basale dingen wat ik in mijn gebied hier zie aan wensen zoals voor sanitaire voorzieningen en picknicktafels zou ik het niet weten. Daar zou het onderzoek van jou hulp kunnen bieden. Wat de wensen van de jeugd zijn zou je kunnen achterhalen via de scholen. Onderwijzers vangen meer op van jongeren dan boswachters. Meer van wat ze

zouden willen of missen. Er zou een wisselwerking tussen onderwijzers en boswachters kunnen optreden. Het zou prettig zijn als allochtonen ons zouden kunnen laten weten wat zij willen aan inrichting van een bepaald terrein. Dan kunnen wij deze wensen mogelijk ook uitvoeren (binnen de grens wat voor Staatsbosbeheer mogelijk en wenselijk is).

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Het ligt er helemaal aan wat de wensen zijn. Het zou fijn zijn als wij dat te horen krijgen van hen. Als zij Staatsbosbeheer niet kennen (wat ik zeker denk, maar ik heb het ze nooit gevraagd) dan zouden wij hen kunnen trachten te bereiken via hun eigen communicatiekanalen, zoals moskee, eigen folders, nieuwsberichten en tijdschriften die zij via hun kanalen gebruiken. Autochtone Nederlanders weten trouwens ook nog niet zo lang dat Staatsbosbeheer meer is dan alleen maar houtproducent en zich niet alleen met houthakken bezighoudt!

Wij zouden ook met de imam kunnen gaan praten. Ik vind een gesprek met een imam een prima middel voor contact met de doelgroep. Geloof is denk ik iets dat zo met het wezen van die mensen vervlochten is; dat kan ik mij heel goed voorstellen.

Ook allochtonenorganisaties zouden een goede doorgang zijn, maar ik ken momenteel geen organisatie, zelfs niet in Kampen. Ik ken wel een soos. Maar weet niet of deze door een organisatie gerund wordt.

9. *Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?*

Moskee, soos, eigen organisaties van allochtonen. Ieder die voor een ingang naar deze bevolkingsgroep kan zorgen.

10. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?*

Je moet eerst weten wat zij willen. Ik heb overigens wel het idee dat de wensen van allochtonen en autochtonen naar elkaar toe zullen groeien, al zie ik allochtonen niet echt de klompdansen gaan doen. Antropologen zouden hier natuurlijk beter uitspraak over kunnen doen. Als allochtonen massale barbecuevoorzieningen zouden willen, dan denk ik dat dit in overleg tot stand zou moeten komen. Zij zouden dan bijvoorbeeld kunnen delen in de kosten ervan. Als zij bepaalde moslimfeesten in het bos willen organiseren, zoals het Suikerfeest, dan moet dat in principe ook mogelijk zijn. Alles in overleg natuurlijk.

11. *Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?*

Over het algemeen heb ik hele goede ervaringen in de communicatie met Turken. Bekend is hun grote gastvrijheid. Het is zelfs zo dat ik in de zomer als ik niet oplet in gewicht aankom, omdat als je je ronde over veld maakt door iedereen wordt aangeklampt en je van alles aangeboden krijgt! Zozeer zelfs dat ik er soms tegenop zie om het terrein over te rijden omdat je al snel in tijdnood geraakt.

De communicatie met Marokkanen is een ander verhaal. Ik spreek dan vooral over de jonge generatie. De keren dat ik met enkelen van hen te maken heb gehad leverde dit vrijwel altijd problemen op. Zij waren agressiever [dan de Turken] en wilden zich van niemand iets aantrekken. Dit doet zich vooral voor als je hen iets moet verbieden. Hun

hele opstelling is anders. Ik hoop dat ik alleen een paar rotte appels getroffen heb. Wel jammer, want het beïnvloedt je beeldvorming toch.

12. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Waar wij het meest behoefte aan hebben is specifieke kennis over culturele gebruiken van allochtonen en recreatiewensen. Dingen waar wij niet aan denken of kunnen weten. Ik wist bijvoorbeeld niet dat een hond voor moslims een onrein dier is; dat soort zaken. Het gebruik van water is ook totaal anders dan bij ons. Het wassen en godsdienstige reiniging is erg belangrijk.

13. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Er zou veel mogelijk kunnen zijn. Denk er wel aan dat hier veel vernield wordt. Hele picknickbanken worden vanaf de grond afgezaagd, opgeladen en meegenomen. Iemand heeft echte “Wezenberg eiken picknickbanken” in de tuin staan. Het moet wel “hufterproof” zijn wat je aanlegt.

Nu ik kennis genomen heb van het bestaan van TEMA-NL zouden wij misschien wel kunnen denken aan deelname aan bijvoorbeeld de “Make a difference day”. De Stichting MADD is een Utrechtse organisatie die vrijwilligerswerk stimuleert, zij organiseren niet zelf.

Met de eigenaar van het Pannenkoekenrestaurant zou bijvoorbeeld een bepaald arrangement kunnen worden samengesteld speciaal voor die doelgroep. Nu komen er amper allochtonen.

Wat kansrijk is hangt ook samen met de tijd van het jaar. De maanden april-augustus zijn topmaanden. Tijdens de Bouwvakantie gaan heel veel Turken naar Turkije op vakantie. Tijdens de Ramadan is het ook ineens heel erg stil, afhankelijk van wanneer die valt.

Als het gaat om het aanstellen van een allochtone boswachter dan zou ik er, mits er sprake is van gelijke geschiktheid, geen bezwaar tegen hebben als deze in bepaalde gebieden voorrang zou krijgen.

Een recreatieonderzoek, specifiek gericht op de wensen van allochtone groepen in deze omgeving, zou ook tot de mogelijkheden behoren.

4.7 Interview met Nel Sangers

**Adjunct Algemeen directeur
Driebergen, 23 oktober 2006**

Vragen

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Op dit moment heb ik geen volledig overzicht van wat Staatsbosbeheer aan allochtonen te bieden heeft. Ik werk sinds half juli dit jaar bij Staatsbosbeheer. Deze vraag laat ik wel in mijn inwerkprogramma telkens terugkomen. Ik bezoek regio's en Natuur Activiteiten

Centra (NAC's) in de regio's en praat met mensen over dit onderwerp. Voor mij is het een leidend thema. Op dit moment lijkt het erop dat we allochtonen te weinig bieden of dat we misschien wel wat bieden maar dat de "match" nog niet gemaakt is. Een uitzondering zijn klassen met kinderen die via school de NAC's bezoeken. Een deel van de allochtone doelgroep is daarbij aanwezig. Een nadeel in dit opzicht is dat deze NAC's voornamelijk in landelijk gelegen gebieden liggen waar onze natuurterreinen zijn. Wij hebben een tekort aan NAC's die in de stedelijke centra liggen en waarin je meer kinderen uit deze doelgroep kunt ontvangen.

Ik constateer wel dat het thema allochtonen mensen bezig houdt. Het is geen nieuw onderwerp voor hen. Ik zie de worsteling bij medewerkers hoe wij het beste rekening met deze groep kunnen gaan houden. Dit zie ik bij boswachters, beheerders van bezoekerscentra en bij de interne afdelingen in Driebergen. Staatsbosbeheer heeft in mijn ogen nu niets specifiek te bieden. De allochtone doelgroep "lift mee" op de gewone programma's.

Onlangs heb ik een interessant gesprek gevoerd met de directeur van Podium. Zijn opvatting is dat allochtone kinderen op dezelfde manier kunnen worden aangesproken als autochtone kinderen. Kinderen willen graag meedoen met activiteiten in de natuur maar de omgeving van deze kinderen is anders en reageert ook anders. Met de omgeving bedoelde hij ouders, ooms en tantes en de buurt waarin zij leven. Deze omgeving reageert vaak afwijzend tegenover activiteiten; voornamelijk activiteiten in de natuur die langer duren of waarin meisjes en jongens gemengd zijn. Het loont de moeite te investeren in de omgeving van de kinderen. Deze conclusie is wel begrijpelijk maar ik had het niet verwacht.

Een concreet voorbeeld zijn natuurkampweken van scholen in Den Haag. Tijdens deze kampweken gaan kinderen voor enkele dagen naar Drenthe. Dit wordt steeds moeilijker om deze kampen te organiseren omdat veel allochtone meisjes niet mee mogen. De scholen overwegen de kampweken nu af te schaffen omdat steeds grotere groepen kinderen in de klas niet mee mogen. Dit wetende zul je dus moeten investeren in de ouders en daarnaast activiteiten moeten ontwikkelen in de directe omgeving van de kinderen, zodat de kinderen 's-avonds weer naar huis kunnen gaan.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?

Als Staatsbosbeheer hebben wij de opdracht voor 16 miljoen mensen te werken. Wat dreigt is dat je een hele grote groep niet weet te bereiken. Dat is voor beide kanten niet goed. Ook wat betreft de arbeidsmarkt. Als wij onze medewerkers een afspiegeling willen laten zijn van de samenleving dan zullen wij hen in onze organisatie op moeten nemen. Maar ik heb in mijn vorige functies bij de Dienst Landelijk Gebied en in verschillende gemeenten gemerkt dat als je op dit vakgebied op zoek gaat naar geschikte medewerkers uit allochtone hoek dan is dat niet gemakkelijk. Het vakgebied wordt niet gekozen. Niet vreemd als je bedenkt dat de meeste allochtonen er niet mee bekend zijn of er nooit mee in aanraking komen. Als je niet bekend bent met natuur zul je ook niet in Wageningen gaan studeren. Vroeger konden wij wel Turkse werknemers contracteren die naar Delft gingen en mensen van Surinaamse afkomst die civiele techniek gingen studeren maar we konden geen mensen krijgen uit de groene richtingen zoals ecologen, landschappers of biologen. We moeten denk ik beginnen kinderen in aanraking te laten komen met natuur. De groene opleidingen moeten ook goed gepromoot worden. Wij moeten doelgroepen bij elkaar brengen en actief aan de slag gaan. Veel meer dan nu gebeurt.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

Het gaat naar mijn mening niet om elke niet-Nederlander. Ik heb het over mensen van niet-westerse afkomst. Van belang zijn voornamelijk mensen uit het Middellandse Zeegebied. In Nederland zijn dit de grote groepen van Marokkaanse en Turkse afkomst die in de steden wonen. Deze groepen mensen zijn vanuit hun cultuur niet zo sterk op de natuur georiënteerd. Surinamers en Antillianen vormen ook een grote groep maar kennen een cultuur die meer westers is en meer op de natuur georiënteerd is. Veel Afrikaanse culturen zijn ook meer op de natuur georiënteerd. Die hebben meer band met de natuur.

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

Allochtonen hebben een ander soort natuurbeleving. Het “buiten zijn” is geen specifieke activiteit voor hen. Zij weten niet wat ze er moeten doen. Buiten zijn is ook niet een familieactiviteit, behalve dan in het park. Andere factoren die meespelen zijn de mate van mobiliteit, veiligheid, de nadruk op groepsactiviteiten bij deze groep, de eigen gewoonten. Het is een compleet andere wereld waarin mensen leven. Mensen kennen natuur niet als specifiek onderwerp en komen er verder ook niet mee in aanraking omdat niemand van vrienden of familie er verder iets mee doet. Je moet door je omgeving in contact worden gebracht met een bepaalde omgang met de natuur.

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

Dit is een vraag die mij wel bezighoudt. Vinden wij het zo belangrijk dat het moet? Zijn er groepen die zonder de natuur kunnen? Is de natuurbeleving hetzelfde? Ik wil niet gelijk voor andere mensen invullen wat belangrijk is. Van belang is om te weten of hun afwezigheid in veel natuurgebieden te wijten is aan onbekendheid of dat het iets is dat zij niet verkiezen? Je kunt niet voor iets kiezen dat je niet kent. Als blijkt dat het mensen het wel kennen maar dat het niet aansluit kun je dat als een gegeven beschouwen. Wel vind ik dat men een keuze zou moeten hebben of het wel of niet iets voor je is en of het bij je past. Dit is iets emancipatorisch. Staatsbosbeheer zou die keuze kunnen voorleggen aan mensen via speciale activiteiten via scholen of weekendscholen in de grote steden. Het is van belang aan te sluiten bij bestaande activiteiten zoals de buitenschoolse activiteiten. Dat kan bijvoorbeeld een hockeyactiviteit zijn zoals in de Schilderswijk in Den Haag wordt georganiseerd. Veel kinderen kunnen momenteel niet naar buiten, doen niets en vervelen zich. De kinderen zijn erg enthousiast als zij mee kunnen doen aan een programma en naar buiten kunnen gaan.

Ik heb onlangs gesproken met zeer enthousiaste en actieve boswachters die iets met deze doelgroep willen doen. Het nadeel is alleen dat zij zich vooral buiten de steden bevinden. Als wij zouden aansluiten bij bestaande activiteiten in de steden zouden wij wel iets moeten regelen met betrekking tot vervoer.

Een van de medewerkers opperde het idee voor het creëren van de functie van wijkboswachter in grote steden. Deze boswachter staat in contact met burgers in de steden, polst de behoeften en helpt de mensen in contact komen met natuur die zij nog niet kennen. Wat is uw eerste reactie op zo 'n voorstel?

Een wijkboswachter zou in dat geval zeker moeten aansluiten bij het educatieve werk van de gemeente (NME) of het opbouwwerk in de wijk. Het aansluiten bij bestaande activiteiten staat centraal. Dan kan het een pas een verrijking worden.

Kan er ook aangesloten worden op activiteiten van moskeeën?

Een samenwerking met de religieuze hoek is in mijn opinie een foute insteek. Hier wil ik niets mee doen. Godsdienst is godsdienst. Wij richten ons op de natuur. Wij moeten ons op andere vormen van verenigingsleven aansluiten. Eerder via de scholen dan de moskeeën. Wij hebben tenslotte ook geen kerkelijke verbanden. Ik geloof in de fundamentele scheiding tussen kerk en staat.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Ik zou willen beginnen mensen eerst te interesseren. Integreren, zover zijn wij nog niet. Het zou een vanzelfsprekende menging moeten zijn. Nu is het een “ontmenging” omdat je nu een specifieke groep aanboort. We moeten ons niet specifiek richten op allochtonen. Staatsbosbeheer hoeft zich ook niet te profileren als een organisatie die integratie bevordert. Zorg eerst maar dat kinderen buiten komen. Je krijgt met de doelstelling “integratie” gelijk zo’n waardedebat, vind ik. Wij zijn er als Staatsbosbeheer voor ALLE Nederlanders en wij moeten ons best doen om DAT waar te maken.

7. Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?

Dit moeten wij gaan onderzoeken. Ik weet niet wat de recreatiewensen van allochtonen zijn. Iedereen denkt dat ze alleen willen picknicken en barbecuen. Dat denk ik niet. Het gaat dan om activiteiten die je binnen doet naar buiten verplaatsen. Het gezellig buiten zijn om het huis, zoals in een park. Je kunt je afvragen wat de betekenis van recreatie in algemene zin is voor deze doelgroepen? Voetballen is iets dat we zien en herkennen. Het verenigingsleven, bestaat dat? Recreëren in gezinsverband?

Als zou blijken dat de wens is om grotere barbecue velden aan te leggen, gaat Staatsbosbeheer die velden dan ook aanleggen?

Als de recreatiebehoefte een verlengstuk van de tuin is, dan is dat prima maar dan is het de vraag of de aanleg van deze velden iets is voor Staatsbosbeheer of meer voor gemeenten of recreatieschappen. De gemeente houdt zich veel met parken bezig. Als bovendien de aanleg van deze velden niet leidt tot waar wij voor staan, namelijk het laten recreëren van mensen met het oog op genieten van de natuur, dan ligt het niet op de weg van Staatsbosbeheer om hier iets aan te doen. Is het daarentegen een vorm van dagrecreatie is dan zou je daar zeker faciliteiten voor aan kunnen leggen.

8. Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?

Allereerst moet je weten wat de recreatieve wensen van mensen zijn. Wij weten al tien tot vijftien jaar dat mensen willen barbecuen. Maar is er meer? Ook het promotieonderzoek

van mevrouw Yücesoy dit jaar naar de beleving van de openbare ruimte bij Turkse vrouwen bevestigt zaken die wij al weten zoals het feit dat allochtonen veel binnen zitten terwijl in Turkije iedereen buiten zit.

Als mensen geen wensen kenbaar kunnen maken omdat zij onbekend zijn met natuurgebieden dan kunnen wij wel mensen in contact brengen met natuur. Dit kunnen wij doen via scholen, na- en buitenschoolse opvang en dergelijke (zie vraag 5).

9. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?

Het belangrijkste is dat wij gaan meedoen aan programma's waarbij mensen in contact gebracht worden met de natuur. Wij kunnen hierbij aansluiten bij bestaande activiteiten die door organisaties of gemeenten worden georganiseerd. Ik denk hierbij aan gemeenten die kinderen stimuleren naar musea en muziekactiviteiten te gaan. Een voorbeeld is de gemeente Utrecht die een schoolreis aanbiedt naar kasteelmuseum De Haar. Veel allochtone ouders zijn meegegaan op deze schoolreis want zij wilden dit kasteel ook wel eens zien. Het was denk ik een heel goed idee om de omgeving van de kinderen te betrekken om de reden die de directeur van Podium al aangegeven heeft (zie vraag 1). De gemeente Utrecht zou op deze wijze ook een natuurproject kunnen ontwikkelen voor scholen.

10. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?

Er zijn veel mogelijke partners. Denk aan de genoemde scholen, opbouwwerkers, NME-diensten, Natuur-en Milieuorganisaties als het IVN en allochtone zelforganisaties, vrijwilligersgroepen, vrouwenorganisaties. Vrouwenorganisaties zijn ook goede potentiële partners omdat via hen de kinderen ook bereikt worden.

Een inspiratiebron zou kunnen zijn dat je naar het buitenland gaat en gaat kijken hoe mensen daar natuur beleven en er uiting aan geven. Directeur Vriesman is onlangs in Istanbul geweest en heeft zich met dit onderwerp beziggehouden. Weer een andere mogelijkheid is dat je informatie inwint over de natuurbeleving van andere culturen via de Landbouwraden van het Ministerie LNV.

11. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Op dit moment zie je veel mensen in hun vrije tijd vruchten uit de natuur oogsten. Omdat het oogsten in veel van onze gebieden verboden is, zie je hen vooral langs de wegbermen. Als autochtonen zijn wij in de loop der tijd losgekomen van deze vorm van natuurbeleving. Wij zouden om dit gebruik van de natuur meer te stimuleren actief gebieden kunnen aanwijzen waar geoogst mag worden. Niet alleen vanwege het gebruik; het "eetelement" in de natuur bindt ook mensen.

12. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

In het verleden ben ik voorzitter geweest van de Vereniging voor Buitenlandse Werknemers. Iets dat mij destijds al opviel is dat schriftelijke communicatie met allochtonen over het algemeen erg moeizaam is. De nadruk moet liggen op mondelinge

communicatie en op het verrichten van activiteiten; actief iets doen. Wat wij moeten doen is vooral gesprekken met allochtonen aangaan, cursussen geven en cursusleiders onder allochtonen opleiden.

13. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Behalve kennis over recreatiewensen van allochtonen moeten wij binnen Staatsbosbeheer met elkaar gaan praten over dit onderwerp. Het gesprek vindt momenteel in een te kleine kring plaats. Iedereen kan in deze gesprekken zijn ervaring inbrengen zodat wij de aanwezige kennis kunnen delen en kunnen nadenken over hoe we verder gaan. Veel mensen komen ook nooit in aanraking met deze doelgroep. We zouden daarom bijvoorbeeld kennismakingsgroepen kunnen formeren met allochtonen uit stadswijken. Een andere mogelijkheid is in koppels kennismaken tijdens een wandeling in de natuur. Laten we heel eenvoudig beginnen met elkaar te leren kennen!

4.8 Interview met Erna van de Wiel

**Senior beleidsmedewerker recreatie
Driebergen, 24 oktober 2006**

Vragen:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Mijn beeld van wat Staatsbosbeheer te bieden heeft aan allochtonen is niet compleet omdat ik nog maar kort bij Staatsbosbeheer werk. Van John van de Berg begreep ik dat wij op veel plaatsen in Nederland barbecueplaatsen in onze gebieden hebben. Verder weet ik het niet.

Wat houdt je functie in?

Ik houd me dagelijks bezig met speelbossen en klimbossen. Daarnaast ga ik een project opzetten voor de jeugd om hen meer in aanraking te brengen met het beleven en bewegen in de natuur. Ik werk eigenlijk voor het Ministerie LNV; dit is een interim-functie voor anderhalf jaar.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?

Ik ben het onderwerp allochtonen kortgeleden voor het eerst tegengekomen in de Schilderswijk in Den Haag waar wij een vergadering hadden in een gezondheidscentrum. In dit centrum bestaat het klantenbestand uit 80% allochtonen. Wij overlegden over mogelijkheden om voor de jeugd projecten in de omgeving van Den Haag op te zetten, onder andere in het Haagse Bos. De organisatie STION waar wij mee vergaderden is een organisatie die zich richt op maatschappelijke vorming, onderwijs en gezondheidszorg. Zij hebben een project “bewegen op recept” waarbij mensen met obesitas op doktersvoorschrift meedoen aan sportieve activiteiten. Wij keken of je “bewegen op recept” ook voor de jeugd zou kunnen opzetten in het kader van de bestrijding van

obesitas. Tot nu toe zijn alle sportprogramma's voor allochtoon publiek binnen georganiseerd. Allochtonen gaan momenteel voor hun sportieve activiteiten niet naar buiten om te wandelen maar geven de voorkeur aan het sporten in een sporthal waarbij zij aan meetinstrumenten kunnen zien hoever zij gevorderd zijn. Misschien kunnen we hier iets mee doen.

Ik verwacht zeker dat ik in de toekomst meer met de allochtone doelgroep te maken zal gaan krijgen want dit project zal voornamelijk in grote steden gaan lopen.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

Allochtoon is iemand van wie minstens een van de ouders niet in Nederland is geboren. Je moet als Staatsbosbeheer denk ik niet specifiek beleid richten op allochtonen in algemene zin, maar op groepen allochtonen die kwetsbaar zijn, die een lage sociaal-economische status hebben. Iedereen die een Noordwest Europese achtergrond heeft, heeft geen specifiek beleid nodig. Voor ons is het van belang om te werken met mensen die een totaal andere natuurbeleving hebben en in een hele andere culturele context zijn opgegroeid.

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

Ik denk dat de algemene natuurbeleving in Nederland, namelijk fietsen en wandelen, niet aansluit bij wat andere mensen willen doen in de natuur. Ik vergelijk het met wat ik in Australië gezien heb. Daar willen mensen vooral picknicken en barbecuen. Een enkeling loopt er wel eens een rondje bij. Het is meer een sociaal evenement. In veel landen hebben mensen ook een ander beeld van de natuur omdat daar natuur reële gevaren herbergt. Dat voorkomt ook dat je zomaar het bos opzoekt. Tenslotte kan fietsen en wandelen een hele lage status hebben. Het laat zien dat je economisch en sociaal niet erg succesvol bent. Zo denken de mensen in Australië er ook vaak over. Overigens weten ze daar wel dat het gezond voor je is om te wandelen en te fietsen maar dat betekent niet automatisch dat ze het dan gaan doen.

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

We moeten mensen niet de natuur in trekken of duwen. De allochtone jeugd gaat denk ik wel steeds meer integreren in de Nederlandse samenleving. Je kunt kijken of je natuur kunt benutten om tot integratie te komen. Zo zou je demonstratiebedrijven bij boerderijen kunnen vestigen die kinderen groenten laten zien uit andere landen. Het werkt ook de andere kant op; als je hier als allochtoon blijft wonen vind ik het heel logisch dat je kinderen meer leert over het land waarin ze wonen. Je kunt al met projecten voor kinderen beginnen als zij vier jaar oud zijn. Eigenlijk kun je bij de kinderdagverblijven al starten. Het beste is zo jong mogelijk beginnen.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Zie vorige vraag.

Staatsbosbeheer heeft de opdracht gekregen om de jeugd te betrekken bij de natuur. Dit is een goede kans om aan integratie te werken.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Ik ken eigenlijk alleen het sociale aspect van recreatie door allochtonen. Bij de jongere allochtonen geldt daarnaast dat zij ook spanning en uitdaging zoeken, net zoals de autochtone jongeren dat zoeken.

Het werkt eigenlijk wel stigmatiserend om speciaal beleid voor allochtonen te ontwikkelen. Een deel van de allochtonen zal net zoals de autochtonen recreëren. Ik heb het idee dat allochtonen vooral stadsparken in de nabijheid van de stad opzoeken. Dat zie ik tenminste op televisie. Het betreft dan vooral stadswijken waarin allochtonen de meerderheid vormen. In Wageningen zie je echter juist allochtonen die fietsen en wandelen. Deze mensen hebben een gemiddeld inkomen en zijn volkomen geïntegreerd.

Recreatiewensen van allochtonen zullen denk ik in volgende generaties steeds meer overeenkomsten vertonen met de wensen van autochtonen. Ervan uitgaande dat we een gezonde bevolkingsopbouw krijgen en dat er niet enorme getto's ontstaan.

Ik vind wel dat Staatsbosbeheer moet bijsturen in de recreatieve voorzieningen. Veel mensen zijn op zoek naar meer diversiteit in het recreatieve aanbod en willen meer bijzondere dingen doen in de natuur. Misschien zou je hun behoeften kunnen nagaan en als zij specifieke behoeften blijken te hebben dan zou je daar ook aan tegemoet kunnen komen. Het lijkt me wel verstandig om voorzieningen niet als specifiek voor allochtonen te profileren. Je kunt ook een andere insteek gebruiken. Zo weten we dat er een tekort is aan groen in de grote steden. We kunnen producten ontwikkelen voor mensen die het meest tekort komen aan natuur. Toevallig weet je dat op die plekken veel allochtonen leven. In feite ga je dan voorzieningen ontwikkelen voor mensen met een laag inkomen. Deze mensen tref je het meest aan in de grote steden. Dit lage inkomen is dan de hoofdgroep waar je je op richt. In je opzet om producten te ontwikkelen moet je wel rekening houden met de culturele diversiteit van deze groepen. Wij noemen allochtonen weliswaar een groep maar binnen deze groep kunnen hele grote verschillen voorkomen in wensen en gedrag.

Wat vind je van het idee van een “stadswijk boswachter”?

Als ik zie hoe druk hier iedereen is en hoe krap de budgetten zijn, dan denk ik: ‘Staatsbosbeheer maak het jezelf niet te moeilijk’. Sluit aan bij de energie die voorhanden is. Ga een relatief hoge waardering geven aan vragen uit de allochtone bevolkingsgroep. Geef daar prioriteit aan, zeker zolang je voor deze groep niet zoveel ontwikkeld hebt. Als mensen hun recreatiewensen niet kenbaar kunnen maken omdat ze de gebieden niet kennen of Staatsbosbeheer niet kennen dan kunnen we ook in de grote steden kennismakingsdagen organiseren en kijken of we een laagdrempelig aanbod kunnen doen zoals met een boswachter gaan wandelen. Als je een boswachter in de wijk alleen laat vertellen over gebieden die ver weg liggen, dan blijft het een “ver weg verhaal”. Mijn filosofie is aansluiten bij waar energie is. Wie ben ik om mensen te vertellen dat zij ergens behoefte aan hebben? Wel kan ik mensen helpen hun behoeften te realiseren. Ik geloof niet dat ik moet vertellen aan mensen dat er iets is waar zij behoefte aan hebben maar ze weten het nog niet. Daar geloof ik niet in. Bij kinderen kan dit wel. Die staan nog open

naar de hele wereld en willen dingen ontdekken. Je kunt wel volwassenen uitnodigen in de buitengebieden als zij er nog nooit eerder mee in contact geweest zijn. De mensen die dan interesse hebben komen dan vanzelf.

Het fenomeen “oranje boswachter” ken ik overigens wel. Deze boswachters werken vanuit de groengebieden maar bedienen een zeer verstedelijkt gebied. Boswachter Erik Gervink is een oranje boswachter die in een gebied van een miljoen mensen werkt. Hij is buitengewoon publieksgericht en coördineert per jaar vierhonderd excursies. Ik weet niet of hij veel met allochtonen werkt. Iemand als Rein Zwaan in Den Haag is ook heel stadsgericht.

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Zie vorige vragen.

9. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?*

Het is van groot belang dat je vooral vraaggericht gaat werken. Omdat de groep allochtonen erg divers is zou ik ook eerst de waarde van natuur in verschillende culturen willen weten. Wat zijn de drempels van mensen om met de natuur bezig te zijn? Als je bijvoorbeeld al denkt dat natuur in Nederland gevaarlijk is dan haken mensen al af. Staatsbosbeheer zou deze mensen kunnen voorlichten over de Nederlandse natuur. Je moet weten wat de status en functie van de natuur in andere culturen is.

Denk ook zeker aan wijkstructuren en wijkcentra in de steden die een goede ingang kunnen bieden voor productontwikkeling. Als je hierop aansluit kom je gelijk in contact met een heel diverse groep mensen. Met allochtonenorganisaties werken is ook mogelijk als daar belangstelling voor is vanuit die hoek.

Het is bij de ontwikkeling van je producten voor allochtonen ook belangrijk om te weten wie je de middelen gaan geven voor productontwikkeling. Als het Ministerie LNV alleen betaalt voor het ecologisch beheer zijn we gauw uitgepraat. Of het Ministerie LNV moet via de Wet Maatschappelijke Ondersteuning de ontwikkeling van producten voor allochtonen gaan promoten. Dan loopt het geld via ondersteuning van projecten in de grote steden.

10. *Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?*

Opnieuw geldt hier dat je aan kunt sluiten bij bestaande structuren om te kijken of er interesse is. Als allochtonenorganisaties belangstelling hebben of natuurorganisaties dan zijn dat ook goede partners om mee te werken.

Vrouwenorganisaties zijn eveneens kansrijk. Vrouwen hebben over het algemeen veel affiniteit met het belang van een gezonde leefomgeving. In het buitenland vervullen vrouwen een belangrijke rol in de landbouw. Ze hebben binding met groen en voedsel. Ik denk dat de natuur dichterbij de leefwereld van vrouwen zit dan bij mannen. Natuur is geen profileringsproduct voor mannen. Het is niet macho om je met natuur bezig te houden. Vrouwen denken meer in termen van wat heeft het gezin nodig, wat is er hier in de buurt. Toen ik in mijn vorige functie agrarische vrouwen ging benaderen om een vernieuwing in de landbouw voor te leggen, dan ging het voor ons in de eerste plaats om deze vernieuwing. Omdat de vrouwen door dit contact zelf een visie gingen ontwikkelen kregen zij ook een

sterkere positie. Het onderzoeken van de wensen van allochtone vrouwen rond recreatie in de natuur zal een vergelijkbaar effect hebben. Het werkt emancipatorisch.

Wat vindt u van een samenwerking van Staatsbosbeheer met moskeeën?

Wat moskeeën betreft, als zij een duidelijk streven hebben voor integratie met de Nederlandse samenleving dan vind ik dat prima. Met wederzijds respect kan er worden samengewerkt. Ik moet in dit verband ook denken aan de “Wildzoekers”. Een groep “donkergroene” natuurorganisaties als het NJN zijn bezig hun maatschappelijke aansluiting met jeugd te hervinden. Zij kozen voor de naam wildzoekers. Uiteindelijk is de EO jongerendag het uitgangspunt geworden voor een nieuw contact met jongeren. Dit bedoel ik met je kijkt waar energie is en daar ga je mee aan de slag. Is de EO jongerendag de meest logische plaats om dit te realiseren? Misschien. Maar het feit dat deze jongeren een religieuze oriëntatie hebben zit mij niet dwars. Je moet wel kijken of je achter het profiel van de club kan staan. Maar dat heeft voor mij meer betrekking op extreme groepen als “De Wilde Bintjes” in Wageningen. Deze groep vernietigt proefvelden van genetisch gemodificeerd voedsel. Extreem dus naar alle kanten en niet alleen wat betreft religie.

11. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Dit is afhankelijk van de recreatieve wensen van mensen.

12. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Geen in mijn werk. Dit komt nog.

13. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Het meest hebben wij denk ik behoefte aan kennis over recreatieve wensen, natuurbeelden van verschillende culturen en een netwerk.

Ik vind ook dat de organisatie moet interculturaliseren. Ik kreeg onlangs een rondleiding van een boswachter van Natuurmonumenten. Het was een allochtone boswachter. Dat viel mij gelijk op. Waarom hebben wij hen nog niet? Misschien zijn ze er wel, maar ken ik hen nog niet.

Ik denk dat 30% allochtonen door alle lagen van de hele organisatie zeker nodig is om een volwaardige afspiegeling van de maatschappij te zijn. Ik kan me ook voorstellen dat Staatsbosbeheer een stimuleringsproject organiseert. In het verleden is er ook een project voor vrouwelijke boswachters geweest. Dit heeft blijkbaar goed gewerkt want niemand kijkt nog op van een vrouwelijke boswachter. Het paste toen ook in de ontwikkeling van de samenleving. Staatsbosbeheer zou net zo iets voor allochtonen in de organisatie kunnen organiseren. Waarom toen alleen iets voor boswachters gedaan is weet ik niet. Of misschien is er ook gezocht naar vrouwen in andere functies, maar dan was ik er niet van op de hoogte. Een boswachterfunctie voor allochtonen zou een goede start zijn. Zij hebben het meeste contact met het publiek en kunnen de culturele diversiteit van Staatsbosbeheer goed tot uiting brengen.

14. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Alles is mogelijk, als je maar aansluit op structuren waar energie vanuit zichzelf vrijkomt. Niet ontwikkelingen lopen pushen als er geen vraag is vanuit de samenleving. Maak het jezelf niet te moeilijk nu. Iedere stap is een stap voorwaarts. Je moet ook geen verwachtingen creëren die je niet kunt waarmaken. De meest voor de hand liggende oriënteringspunten gebruiken. Kijk bijvoorbeeld ook eens naar asielzoekerscentra. Die zitten in bosrijke omgevingen en dicht bij onze gebieden. Het zou waardevol zijn om daar ook aandacht aan te besteden.

4.9 Interview met Dick Elings

**Boswachter VPR (BOA), Regio Zuid
Breda, 26 oktober 2006**

Vragen:

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Voor ik deze vraag beantwoord, wil ik vraag drie beantwoorden; wat is een allochtoon (zie vraag drie).

In de omgeving van Breda is één barbecuelocatie waar Turken en Marokkanen massaal naartoe komen op een mooie zonnige dag. Deze locatie is niet aangewezen door Staatsbosbeheer maar door mensen zelf ontdekt. Het enige wat wij gedaan hebben om het te stimuleren is drie ondergrondse afvalcontainers geplaatst. Mensen laten veel rommel achter. Ook zijn er picknickbanken geplaatst. Een belangrijke vraag is hoever je met het aanbieden van voorzieningen gaat. Moet je roosters plaatsen zoals in Scandinavië? Betegelde plaatsen aanleggen?

In het verleden stond op dit terrein ook een toiletgebouw uit de zestiger jaren. Dit hebben wij afgesloten omdat we er een hoop ellende mee hadden. Er was ook een kraantje in dit gebouw. Eens per jaar hield een groep allochtonen een heel groot familie barbecuefeest. Zij kregen dan van ons de sleutel tot dit gebouwtje. Ik heb gesproken met een voorzitter van een moskee en een Turkse wijkagent die het idee hadden om ook een maal per jaar een festiviteit met muziek te organiseren. Ik ben hen op een gegeven ogenblik uit het oog verloren en zij zijn ook niet meer bij mij langsgekomen om de gesprekken voort te zetten. Dit zou je zo weer kunnen oppakken.

Je moet mensen aan de andere kant denk ik ook niet teveel aanbieden en voorkauwen. Een voordeel van het niet plaatsen van voorzieningen is dat je mensen nu vrijlaat waar zij gaan zitten. Als je bijvoorbeeld acht barbecues plaatst, dan krijg je misschien wel strijd wie waar kan gaan zitten. Nu moet ieder groepje zelf een barbecue meenemen. Soms kunnen je inspanningen ook negatief uitgelegd worden. Ik denk hierbij aan de keer dat ik, om mensen met kinderen een beschermde ruimte te geven, met slagbomen een deel van het terrein wilde afsluiten. Dit werd mij niet in dank afgenomen. Mensen hadden het gevoel dat het hen opzettelijk onmogelijk werd gemaakt zich gemakkelijk naar de barbecuelocatie te begeven. Zij moesten dan namelijk een langere weg afleggen met hun spulletjes. Zij dreigden toen meteen ook met het inschakelen van raadsleden om de afsluiting ongedaan te maken. Het is jammer dat dit meteen zo negatief werd ingeschat.

2. *In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?*

Sinds ik in Chaam gestationeerd ben heb ik minder vaak te maken met allochtonen. Dit was anders toen ik nog in Breda werkte. In Chaam is wel een asielzoekerscentrum. Ik zie mensen uit dit centrum alleen door het bos wandelen om tamme kastanjes te zoeken of op weg om boodschappen te doen en misschien ook wel om even uit het gebouw te zijn. Misschien kunnen wij hen een barbecue locatie aanbieden.

3. *Wat is volgens u een allochtoon?*

Allochtonen zijn mensen die om een bepaalde reden uit het buitenland naar Nederland gekomen zijn. Door de invloed van de media denk je daarbij eigenlijk alleen maar aan Turken en Marokkanen. Dat is niet goed. Als je dan de eerste vraag neemt, wat heeft Staatsbosbeheer te bieden aan allochtonen, dan denk je automatisch alleen aan Turken en Marokkanen. De niet- westerse allochtonen recreëren vrijwel altijd in groepen in het gebied. Je ziet hen niet wandelen. Westerse allochtonen doen dat wel, zoals Polen en Bulgaren. Die zie je wandelen en vruchten uit de natuur halen.

4. *Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?*

- a. Mensen hebben een andere vrijetijdsbeleving. Wij zoeken invulling van vrije tijd en willen dingen beleven in de natuur. Zij willen in familiegroepen recreëren. Natuur is entourage, decor.
- b. Nederlandse bossen en natuurgebieden interesseren hen niet. Ik ben bang dat voorlichting of excursies naar een natuurgebied niet veel zin zal hebben. Dit is mijn ervaring. Ik hoop overigens dat ik het verkeerd heb.

Ik heb laatst een groepje Marokkanen gesproken die op een picknickbankje in een speelbos zaten. Zij bleken op doorreis te zijn en zaten er alleen om even wat te eten. Zij hadden geen enkele belangstelling voor het bos zelf.

5. *Vindt u dat dit moet veranderen?*

Dit is een lastige vraag. Misschien dat de tweede en derde generatie allochtonen wel meer interesse zal hebben om de natuur in te trekken, ik weet het niet. Het is mij in ieder geval niet gelukt om mensen geïnteresseerd te krijgen. Misschien moet je wel een combinatie van wandelen door de natuur en barbecuen aanbieden. Ik ben er niet tegen om iets te proberen. Hoeveel moeite je dan moet doen om iets uit te proberen ligt wel aan in welk gebied je werkzaam bent en of je veel met allochtonen te maken hebt. Als ik nog in Dorst zou werken zou ik zeker verder gegaan zijn met het onderzoeken van de mogelijkheden om iets met deze doelgroep te doen, bijvoorbeeld door het organiseren van een culturele dag. Ik zit nu veel meer in het buitengebied. Als het asielzoekerscentrum in Chaam belangstelling heeft om samen iets te organiseren zal ik er ook graag aan meewerken.

6. *Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?*

Staatsbosbeheer kan locaties en activiteiten aanbieden aan allochtonen. Wel is het zo dat je voorzieningen het beste breder kunt trekken, dus niet specifiek voor allochtonen aanbieden maar voor iedereen. Op het moment dat je faciliteert en je houdt contact met de mensen komen er vanzelf wensen naar boven. Wensen moet je ook niet op gaan dringen.

Je kunt om allochtonen te betrekken bij de natuur beginnen met de lagere schooljeugd te interesseren voor de natuur. Het probleem in Nederland is wel dat we altijd alles in een hele korte tijd willen realiseren. Hier loop je in vast. Je moet er wel de tijd voor kunnen nemen. Die tijd is er vaak niet. We hebben gezegd dat elk kind een leuke ervaring in de natuur moet kunnen krijgen, zoals we nu op veel plaatsen hebben met de boomfeestdag. Dit kun je verder uitbouwen en via de kinderen ook de ouders gaan betrekken. Ik zou niet beginnen bij de kleuterschool. Hiervoor is misschien het besef bij de kinderen te klein. Op de middelbare school ligt alles weer stil. Kinderen op die leeftijd vinden alles stom en er is geen belangstelling voor de natuur. Pas als ze rond de 35-40 jaar zijn, zijn zij weer geïnteresseerd. De lagere schooltijd is dus de beste tijd om mee te starten.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Mensen willen graag een sociale locatie waar men met een groep kan recreëren. Hiervoor heb je ruimte nodig en parkeerplaatsen, barbecue-, zitgelegenheden en speelmogelijkheden. Het moet hondenvrij zijn en er moet gras zijn om op te zitten.

8. *Waar baseert u uw antwoord op?*

Ik baseer dit op mijn eigen ervaring met deze groepen.

9. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Ik heb het idee dat het enige wat je voor niet-westerse allochtonen kunt doen is ruimte creëren voor het sociaal samenzijn, zoals een barbecueplaats.

10. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?*

Staatsbosbeheer kan via scholen, jeugdcentra, hobbyclubs jongeren bereiken. Samen kunnen we activiteiten verzinnen en geschikte locaties aanwijzen. De moskeeën vormen ook een hele goede ingang. Jongeren en ouderen komen ook veel in de moskee. Dat is een kans. Je moet voor dingen openstaan en durven experimenteren.

11. Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?

Er zijn veel mogelijke partners. Aan de aanbodkant denk ik aan de organisaties die al langer bezig zijn met productontwikkeling zoals natuurorganisaties als het IVN en Natuurmonumenten. Ook met scholen zou je goede producten kunnen ontwikkelen.

Voor de vraagkant is het lastiger. Als je mensen vraagt wat zij willen dan weten zij het ook niet. Dus moet je kaders stellen. Wel hele vage kaders. Dit kader vorm je door gesprekken aan te gaan met mensen, bijvoorbeeld het aanspreken van mensen die zitten te picknicken. Het nadeel is dat het moeilijker is contactpersonen te vinden. Voor ieder gebied zou je weer nieuwe contactpersonen moeten zoeken via allochtonenorganisaties, jeugdcentra, moskeeën en vrouwenorganisaties.

Wat deze laatste groep betreft, er is een categorie allochtone vrouwen die heel graag meewil met deze maatschappij en graag kennis opdoet, ook over natuur. Het is mij bekend dat er een behoefte is naar wandelexcursies. Ik was hier ook mee aan de slag gegaan en had contact met een opbouwwerkster. Jammer genoeg was er op dat moment geen vrouwelijke boswachter voorhanden die met deze groep vrouwen mee kon gaan. Daarna hebben wij er geen aandacht meer aan besteed. Wij zouden natuurlijk opnieuw naar deze vrouwengroepen toe kunnen gaan.

Op scholen moet je gezamenlijke interesse zien op te wekken bij de kinderen. Dit moet volgens mij niet door producten te ontwikkelen voor allochtone kinderen alleen. Dit staat integratie in de weg. Je kunt als klas bijvoorbeeld een stukje heideterrein adopteren wat je schoonhoudt of er beestjes bekijken en later nog eens terug komen met de ouders. Als het blijkt aan te slaan kun je erover nadenken om bijvoorbeeld een speciaal vader-zoon of moeder-dochter project te verzinnen gericht op het betrekken van de ouders.

12. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Op het gebied van terreininrichting denk ik dat wij voorzieningen beperkt moeten houden tot de basisfaciliteiten. Dit zijn bijvoorbeeld een plaats waar vuur gemaakt kan worden, een opvangbak voor afval en een waterpunt. Ik heb veel liever dat je een locatie aanwijst waar iets wel mag dan dat je moet zeggen dat iets overal niet mag. Je moet als je iets verbiedt ook een alternatief kunnen aanbieden. Anders doen ze het toch, en dat is veel beroerder.

Daarnaast geloof ik dat wij de voorzieningen beperkt moeten houden om te voorkomen dat allochtonen als afgezonderde groep worden behandeld. Het aanbrengen van voorzieningen voor allochtonen is in conflict met het streven naar integratie van allochtonen in de samenleving. Als er toch voorzieningen worden aangebracht dan moeten deze door iedereen gebruikt kunnen worden. Soms komen er autochtonen naar mij toe die niet tussen de Turken willen barbecuen. Dan zeg ik ook "sorry, maar dit is een veld voor iedereen, je zult het daar moeten doen en anders niet".

13. Wat zijn uw ervaringen op het gebied van communicatie met allochtonen?

Het is niet altijd even gemakkelijk om met allochtonen te communiceren. Het kost veel tijd en dat gunnen wij ons vaak niet. Communicatie verloopt ook vaak in de

onderhandelingssfeer wat niet altijd even aangenaam is. Daarnaast kan een inspanning van jouw kant soms niet als zodanig herkend worden en spreekt men in dat geval al snel van discriminatie.

Een aantal jaren geleden wilde ik allochtone jongeren betrekken bij het speelbos in Breda. Allochtone jongeren maakten namelijk geen gebruik van dit speelbos. Ik ben naar het jongerenbuurthuis gegaan en heb daar een verhaal gehouden over het speelbos. De jongeren waren geïnteresseerd en wij spraken af dat zij een rondleiding door het gebied zouden krijgen. Op de afgesproken dag stonden wij echter op twee verschillende locaties op elkaar te wachten. Iedereen ging weer naar huis. Toen was het over wat hen betreft. Ik kreeg geen mogelijkheid om een nieuwe afspraak met hen te maken. Op zo'n moment denk je wel dat zij alleen met je willen werken als alles perfect verloopt en volgens hun eigen regels gaat. Dat kan niet altijd.

14. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Hier kan ik kort over zijn. Waar wij behoefte aan hebben is tijd, geld en mensen. Ook denk ik dat het draagvlak voor activiteiten voor allochtonen bij onze eigen mensen misschien niet verbreed, maar wel uitgediept kan worden.

15. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

Zie vraag 9 en 11.

4.10 Interview met John van den Berg

**Senior beleidsmedewerker recreatie
Driebergen, 6 november 2006**

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

Allochtonen kunnen gebruik maken van al onze terreinen en de recreatiemogelijkheden die daarin liggen. Net zoals wij dat aan andere Nederlanders aanbieden. Van al deze doelgroepen weten wij niet in voldoende mate wie er gebruikt maakt van onze gebieden. Via schriftelijke enquêtes wordt er sinds kort wel op veel plaatsen bijgehouden wie er in de terreinen komen. Er is daarbij nog nooit nagedacht of je bij deze vorm van monitoring speciale aandacht moet besteden aan speciale doelgroepen. Wel bestaan er plekken in de gebieden van Staatsbosbeheer waar specifieke voorzieningen door allochtone groepen gebruikt worden. Ik denk dan aan grote recreatieweiden die in de jaren '60 zijn aangelegd in de buurt van stedelijke agglomeraties, bijvoorbeeld in Brabant bij Dorst en bij Zwolle en Kampen in de buurt. Er zijn dus wel voorzieningen aanwezig maar of dat voldoende is en of zij op de goede plek zijn aangelegd weten wij niet. Allochtonen 'lopen' als het ware mee met de andere groepen in het algemene aanbod.

2. *In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?*

Mijn functie is senior beleidsmedewerker recreatie. Het zwaartepunt van wat ik doe is gewijd aan het thema natuur en gezondheid. Belangrijke doelgroepen hierin zijn kinderen (de activiteiten zijn met name gericht op de preventie van overgewicht), lage sociaal economische klassen en de beroepsbevolking (o.a gericht op het voorkomen van depressies). Allochtonen zie je wel terug binnen al deze groepen, maar zij worden niet als specifieke groep benoemd. Wat mij opvalt aan literatuur over de multiculturele samenleving is dat de meeste nadruk ligt op de sociaal-economische status die mensen verdeelt. Kleur of religie maakt niet veel uit. Ik begrijp daaruit dat de groep allochtonen niet apart als groep zou moeten worden benoemd in mijn werkveld. Een betere doelgroep is dan de groep sociaal-economisch zwakkeren in de maatschappij. Ook richten wij ons op de groep kinderen in achterstandswijken. Allochtone kinderen maken hier procentueel een groter deel van uit.

3. *Wat is volgens u een allochtoon?*

Mijn eerste associatie met allochtonen zijn de Turken en Marokkanen maar er zijn natuurlijk ook Chinezen, Surinamers, Antillianen en daarnaast een vrijwel even grote groep allochtonen van westerse herkomst. Je zou de vraag kunnen stellen of de interne verschillen tussen allochtone groepen niet veel groter zijn dan de verschillen tussen of met autochtonen. Allochtonen worden altijd gepresenteerd als een homogene groep, maar de verschillen zijn denk ik heel erg groot. Bijvoorbeeld tussen een hoog opgeleide vluchteling uit Irak en een ongeletterde import bruid uit Marokko.

Als ik denk over het thema gezondheid zie ik geen aparte groep allochtonen. Wel de groepen jeugd, lage sociaal-economische klasse en beroepsbevolking. Er zijn ook zoveel allochtonen van verschillende nationaliteiten, met welke communicatiemiddelen wil je die allemaal bereiken?

Ik heb ook moeite met de vraag van het Ministerie LNV om meer aandacht te besteden aan gehandicapten en allochtonen in ons beleid. Het riekt wel erg naar omgekeerd populisme of politiek correct zijn. Dat doet geen recht aan de groepen die je zou willen bereiken.

Kleven er nadelen aan het gebruik van het woord allochtoon?

Het maakt mij echt niet uit wat je zegt. Doe maar gewoon en zeg allochtoon of Turken en Marokkanen. Het zit hem niet in de woordkeuze. Mijn schoonzus is ook allochtoon in Amerika.

4. *Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?*

Ik weet niet of het aantal allochtonen procentueel lager is dan andere mensen van lagere sociaal economische klassen. Volgens mij weten wij dat niet. We moeten dit eerst goed in beeld krijgen. Sommige mensen zijn oververtegenwoordigd, maar of allochtonen sterker ondervertegenwoordigd zijn?

Als het wel zo zou zijn dat er minder allochtonen in de natuur te vinden zijn dan denk ik dat er meer factoren een rol spelen bij hun afwezigheid. Bij de groep Turkse en Marokkaanse mensen komt nog een hoog percentage ongeletterdheid voor. Mensen besteden veel tijd in hun eigen wijk en groep (zeker binnen Turkse gemeenschap), hebben weinig geld om te besteden en besteden weinig geld aan recreatie. Ook hebben zij een sterke binding met hun

thuisland. Veel allochtonen bevinden zich in de wijk of, als zij dat hebben, op het werk of ze verplaatsen zich regelmatig naar het land van herkomst. Zij kennen over het algemeen de weg slecht in Nederland en komen op plaatsen via mond-op-mond reclame. Je ziet bijvoorbeeld dat Vietnamezen uit Nederland, België en Duitsland bij elkaar komen bij de Oesterdam in de Oosterschelde. Je ziet verder nooit Vietnamezen in de openbare ruimte, maar ze weten elkaar wel goed te vinden bij de Oesterdam. Dit vind ik geweldig. Chinese kennissen van mij snijden jonge adelaarsvarens af in de Nederlandse bossen bij Nijmegen om op te eten. De boswachter ter plekke stuurt hen het bos uit omdat zij hierbij buiten de paden treden. En dit terwijl in dezelfde omgeving wordt getracht de adelaarsvaren uit te roeien om verjonging in dit gebied mogelijk te maken. Uiteindelijk hebben zij een keurige vergunning gekregen om adelaarsvarens te mogen snijden.

Ongeletterde mensen zitten in hun eigen wereldje in de stad waar er voldoende te doen is. Waarom zou je dan verder weg gaan recreëren? In Turkije zie je mensen vaak hout sprokkelen en vuurtjes stoken, barbecuen. Dat kan hier niet zomaar. Voor hout sprokkelen moet je hier ook een vergunning hebben.

Wij weten ook onvoldoende over de behoeften die leven binnen de verschillende groepen.

5. Vindt u dat dit moet veranderen?

Als het Ministerie LNV de vraag niet gesteld had dat wij beleid moeten ontwikkelen rond gehandicapten en allochtonen dan zou je je kunnen richten op een overkoepelende vraag. Wij zijn voor alle Nederlanders. Wij trekken bepaalde mensen meer dan anderen. Is dat goed of niet? Zo niet, moeten er van iedere groep even veel mensen aanwezig zijn? Daar zou ik dan over na willen denken.

Dat wij, omdat de groep allochtonen in de Nederlandse samenleving groter wordt, bang moeten zijn om onze draagvlak voor natuur te verliezen vind ik flauwekul. Mijn stelling is dat je beste klanten de trouwe klanten zijn. Bij hen moet je proberen je positie sterker te maken. Je moet het gros van je inspanningen doen om de trouwe klanten het naar de zin te maken. Je moet je hierbij wel aan de omstandigheden aanpassen. Ik zeg wel eens dat je 70% van je inspanningen moet besteden aan handhaving van je bestaande activiteiten, 20% van je inspanningen lever je om voor bestaande bezoekers meer maatwerk te leveren en 10% om je te richten op de wensen van nog niet aanwezige groepen. Het grootste deel moet dus gericht zijn op wat je al deed, daarna lever je zoveel mogelijk maatwerk aan je huidige klanten en als laatste ga je innovatief te werk met nieuwe klantengroepen. Tot nu toe vind ik dat Staatsbosbeheer weinig maatwerk levert. Sinds kort zijn wij een traject begonnen om dit te veranderen. Wij hebben hierbij verschillende groepen op het oog, waaronder allochtonen.

6. Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Het is een opdracht van het Ministerie LNV maar daar ben ik ontevreden over (zie boven). Wij zouden ons op eigen kracht moeten kunnen beraden over welke groepen wij de voorkeur geven.

In de recreatievisie van Staatsbosbeheer zijn allochtonen ook opgenomen, maar gedeeltelijk als afgeleide van de wens van het Ministerie LNV. Je zou hiermee kunnen zeggen dat Staatsbosbeheer toch uitgesproken heeft om zich meer in te spannen voor allochtonen. Dan moeten wij ons afvragen of de huidige inspanningen die wij verrichten voldoende zijn. Om

dit te beantwoorden moet je meer inzicht krijgen in wat ‘de allochtoon’ wil. Dit kunnen wij het beste achterhalen door te kijken wat voor contact wij nu met de doelgroep hebben. Stap dan op de mensen af die op onze terreinen recreëren zoals in Dorst en bij Zwolle en op andere plekken. Wat beweegt hen? Leg contact. Wij kunnen in Driebergen een raamwerk ontwikkelen hoe het beste te werk te gaan.

Ik blijf het aan de andere kant lastig vinden om allochtonen op een hoop te gooien. Wat willen deze mensen? Ik moet denken aan de baas van dierenpark Hellendoorn, de heer Van den Berg (geen familie). Die zat elke dag aan het eind van de dag op een steen buiten het hek van het dierenpark te luisteren wat mensen te vertellen hadden. Het is niet systematisch of zo wat hij deed, maar het gaat om het doen. Dat vind ik hierbij ook. Vaste klanten daar heb je het meeste mee. Iets nieuws ontwikkelen voor een groep die je al kent is makkelijker dan voor nieuwe mensen nieuwe producten maken.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Dat weten we onvoldoende. We weten iets over het recreatiegedrag van Turkse en Marokkaanse mensen in stadsparken, maar bijvoorbeeld niet over Chinese groepen. Datzelfde geldt voor de vogelaars en sporters in onze terreinen.

8. *Waar baseert u uw antwoord op?*

Ik baseer mijn antwoord op wat ik lees in studies en wat ik om mij heen hoor.

9. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen?*

Je moet allereerst weten wat de recreatieve wensen van allochtonen zijn.

10. *Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het terrein van productontwikkeling?*

Hiervoor geldt eveneens dat je eerst moet weten wat mensen willen.

11. *Wie zijn volgens u geschikte partners in het ontwikkelen van nieuwe producten?*

Dit is een lastige vraag. Je moet dan zoeken naar verschillende partners voor verschillende groepen allochtonen. Ik heb hiervoor niet genoeg zicht op allochtone organisaties. Je zou moeten zoeken naar migrantenorganisaties die een spreekbuis vormen voor een bepaalde groep. Dus niet één organisatie voor alle allochtonen, maar met meerdere organisaties gaan praten. Aparte organisaties voor Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen etc.

Je zou ook allochtone groepen kunnen indelen en projecten kunnen opzetten op basis van:

- a. Opleiding; bijvoorbeeld naar verschillen tussen hoog- en laag opgeleiden. Ik denk hierbij aan het inhaken op inburgeringsprogramma's van mensen die een legale status in Nederland verworven hebben. Deze groep leeft niet meer in onzekerheid over de

toekomst en zal gericht zijn op de integratie in Nederland. Waarschijnlijk zijn dit de hoger opgeleiden.

- b. Religie; bijvoorbeeld een indeling maken in Islamieten, Protestanten, Hindoes. Op mondiaal niveau bestaat de organisatie Alliance Religion Conservation (ARC), waarbij godsdienstige stromingen elkaar ontmoeten op hoog niveau. Er wordt vanuit het geloof gekeken naar manieren om natuurbescherming te stimuleren.
- c. Geschiedenis. Is een land een voormalig kolonie van Nederland of juist niet?

Is het nodig om deze indelingen te maken?

Ik denk dat het vooral nodig is om een keuze te maken uit al deze groepen allochtonen, je focus te bepalen.

Andere potentiële partners kunnen natuurorganisaties zijn als Natuurmonumenten, Stichting Veldwerk, Stichting wAarde; deze organisaties doen al langer iets met de doelgroep allochtonen. Het is misschien ook wel een beetje een mode. Dit kan weer contraproductief zijn.

12. Heeft u een idee wat Staatsbosbeheer allochtonen zou kunnen gaan bieden op het gebied van terreininrichting?

Ik denk dat Staatsbosbeheer zich bewust moet zijn van het feit dat er drie belangrijke ruimten bestaan waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten. Dit zijn ; 1 thuis, 2 op het werk of school en 3 in de openbare ruimte. Staatsbosbeheer beheert voor een belangrijk deel de derde; de ontmoetingsruimte waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, namelijk de groene, openbare ruimte. Dit besef zou heel waardevol kunnen zijn voor het stimuleren van integratie. Waar wij tot nu toe ons bezig houden met publieksgeleiding via het scheiden van bezoekersgroepen, het zogenaamde zoneren, zouden we ook ideeën en praktijken moeten of kunnen ontwikkelen met als doel het mogelijk maken van ontmoetingen tussen mensen.

13. Wat acht u kansrijk om te ontwikkelen?

- a. Ik denk dat wij vooral klein moeten beginnen. Wij moeten kijken of wij mensen een aanbod op maat kunnen leveren.
- b. De indeling van groepen op basis van sociaal-economische kenmerken is volgens mij een kansrijke indeling. Nu hebben wij hen weinig te bieden. Je zou kunnen inhaken op de doelgroep jeugd in achterstandswijken. Ik wil voorkomen dat je allochtonen als aparte groep benadert.
- c. Mocht blijken dat allochtonen geen behoefte hebben aan bossen of heidevelden dan moeten wij hen met rust laten en ons concentreren op de mensen die er wel behoefte aan hebben. Wij moeten zeker niet proberen mensen die geen belangstelling hebben voor natuur er naartoe te slepen.

4.11 Interview met Matthijs Schouten

**Bijzonder hoogleraar ecologie van het natuurherstel Wageningen,
Natuur- en landschapsbescherming Cork en Galway, Ierland
Deelnemer Denktank Staatsbosbeheer**

Utrecht, 15 november 2006

1. Wat heeft Staatsbosbeheer momenteel te bieden aan allochtonen?

We hebben 250.000 hectare natuur en landschap te bieden aan alle Nederlanders, dus ook aan allochtonen. De vraag is alleen of wij deze groep bereiken. De indruk bestaat van niet. We zien hen weinig in onze terreinen. Dat hoor ik ook van andere natuurbeheerders. We hebben een grote groene ruimte maar zijn blijkbaar nog niet in staat geweest hen te verleiden er te komen.

2. In hoeverre heeft u in uw werk te maken met allochtonen en/of allochtonenorganisaties?

Nauwelijks. Vorig jaar hebben wij een tentoonstelling georganiseerd in de Nieuwe Kerk in Amsterdam over opvattingen over natuur in verschillende culturen. Toen hebben wij wel contact gehad met allerlei allochtonenorganisaties. Daarna niet meer.

3. Wat verstaat u onder allochtonen en vindt u het een beladen woord?

Allochtoon is een beladen woord. Door alle maatschappelijke discussies weet ik zelf ook niet welk woord ik moet gebruiken. Als ik het woord allochtoon ga uitspreken voel ik innerlijk al allerlei remmingen; moet ik 'niet-oorspronkelijke Nederlanders' zeggen of 'Nieuwe Nederlanders'? Ik heb zelf geen probleem met het gebruik van het woord, als we maar met elkaar afspreken dat het een neutraal woord is. Ik word ook een beetje moe van al die ingewikkelde politiek correcte termen zoals 'Nieuwe Nederlanders' of wat dan ook. De vraag is toch hoe je een term gebruikt. Gaat het alleen om mensen die elders geboren zijn en daarna hier naartoe gekomen zijn of gebruik je het ook voor de tweede generatie?

4. Wat is volgens u de oorzaak dat zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen te vinden zijn?

A.

Van belang is of je het hier hebt over westerse of niet-westerse allochtonen. Ik vraag me af of het voor westerse allochtonen ook geldt dat zij niet of nauwelijks naar buiten gaan. De westerse allochtonen die ik ken doen in hun vrije tijd hetzelfde dingen als de autochtonen en wat zij gewend zijn te doen in hun eigen thuisland.

'Wij' autochtone Nederlanders zijn overigens wel extreem in het naar buiten gaan. Niet iedereen doet dat. In Ierland is het voor de yup in de stad wel modern om in het weekend de bergen in te trekken, maar tot voor kort ging de gewone Ier niet de natuur in als het niet per se moest. Ik merk dat ook in Mediterrane landen. Mensen komen wel veel buiten, maar bewust de natuur in trekken zoals wij dat hier doen is daar veel minder aan de orde. Dit heeft ook met de mate van verstedelijking te maken. De natuurlijke omgeving, de

agrarische omgeving is er nog wat meer dichtbij dan hier. Je hoeft er niet speciaal naar toe te gaan.

B.

Niet-westerse allochtonen hebben een ander beeld van de natuur dan wij hebben. Ik kom er steeds meer achter dat mensen uit Islamitische landen en grote delen van Azië en India een ander natuurbeeld hebben en dat het feit dat zij de Romantiek niet doorgemaakt hebben daar veel mee te maken heeft. Dit is een enorm belangrijk gegeven. Het naar buiten gaan de natuur in om te recreëren en jezelf te herscheppen is relatief nieuw voor de brede massa van de mensheid. In het Westen zijn altijd individuen de natuur ingetrokken om speciale redenen, bijvoorbeeld om verlichting te vinden, om heilig te worden of om zich aan de wereld te onttrekken. Er zijn altijd kluizenaars geweest die zich wijdden aan meditatie. Men ging alleen niet de natuur in als het niet moest. Men kon wel gaan jagen als men rijk was of van adel. Dit gebeurde overigens met alle voorzichtigheid want je mocht bijvoorbeeld niet in aanraking komen met 'zwart bloed' of wilde dieren als wilde zwijnen. Dan liep je namelijk het risico dat je zelf wild kon worden.

Samengevat, de natuur was toch iets dat buiten de 'beschaafde' wereld lag. Je ging er niet zomaar naartoe als er geen noodzaak toe was.

Pas vanaf de Romantiek is het 'naar de natuur gaan' in de westerse cultuur onderdeel van een breed gedragen cultureel gevoel geworden. Ik heb het dan wel niet over een bezoek aan de wilde natuur. Er is altijd zoiets als de arcadische natuur geweest. Hiermee bedoelen wij half natuurlijke landschappen als bijvoorbeeld het mooie boerenland of olijfgaarden. Dat is waar de stadsmens ging verpozen. Men kon bijvoorbeeld in hofkostuum met een glaasje wijn een dagje in de natuur gaan ontspannen. Dat heeft mensen vanaf de klassieke oudheid al aangetrokken. De wilde natuur daar ging je niet naar toe. Wilde natuur heeft heel lang het aura gehad van gevaarlijk, eng, chaotisch en vol demonen. Vanaf de Romantiek wordt het anders. Het is de tijd van industrialisatie en verstedelijking. De 'wandellust' wordt geboren in de steden. Vanuit de steden trekken mensen naar buiten de natuur in om de ongeschonden, maagdelijke natuur in te trekken. Deze wilde natuur wordt geassocieerd met alles wat zuiver is, met de wereldziel te willen ervaren, het goddelijke zien en zichzelf vinden. Dit begon als iets vrij elitairs maar in de loop van de 19^e en 20^e eeuw wordt het steeds meer een volksbeweging; de natuur ingaan om te recreëren, jezelf herscheppen. Je gaat naar de 'oergrond' van je zijn. Dat is een romantisch gebeuren. Na de tweede wereldoorlog, toen mensen over meer geld en eigen vervoer gingen beschikken is het dagje uit in de natuur in een normaal onderdeel van de vrije tijd geworden. Dit proces hebben niet-westerse culturen nooit meegemaakt.

Als ik door Azië reis of in Islamitische landen ben dan zie ik, als mensen zich willen ontspannen en buiten willen verpozen, mensen de tuin of het park in gaan. Ze gaan dan een ideële omgeving in waar het paradijselijk schoon is. In de Islam komt dit beeld ook voor; tuinen als een afspiegeling van het hemels paradijs, waar je kunt verpozen, geïnspireerd worden en waar je met vrienden samen kan zijn.

Ook in de Indische wereld van de rijken bezocht men de parkachtige landschappen. Mensen trekken naar een park en niet naar de wilde natuur. Dat was een domein dat de mens niet toebehoorde. Het was er gevaarlijk en het was niet beheerst. Daar ligt een enorme culturele uiteenzetting.

Als je deze achtergrond voor ogen houdt en naar de Nederlandse situatie kijkt dan zie je dat mensen uit allerlei niet- westerse cultuurgebieden een totaal ander beeld hebben van natuur; voor de Saudi-Arabiër is de 'echte' natuur woestijn, voor de Surinamer is het

oerwoud en voor iemand uit India is dat de Himalaya. Dit is toch heel iets anders dan wat wij duinen en heide noemen. Deze mensen komen uit een cultuur met een ander natuurbeeld en een ander beeld van recreatie. Ruimte voor recreatie is een park. Ondertussen verwachten wij hier dat men massaal de natuur intrekt om te recreëren zoals wij dat gewend zijn. Daar ligt een groot cultureel gat.

De Islam heeft een periode van verlichting doorgemaakt maar niet iets als de Romantiek. Hiermee is een heel ander beeld ontstaan van recreëren in de natuur. Wat ik bij veel allochtonen in Nederland zie is dat als zij naar buiten willen dan willen zij het liefst een park in. Een park met wat water, bomen, grasveldjes. Een plek waar je kunt picknicken. Dat vind je terug in de Perzische literatuur. Men ging naar een park, dronk een goed glas wijn (dat kon toen nog). Dan lasen ze poëzie en genoten zij van de schone dingen des levens. Ze gingen dus niet de woestijn of het oerwoud in. Dat zijn dingen die wij hier gingen doen.

5. *Vindt u dat dit moet veranderen?*

Voor Staatsbosbeheer is het erg belangrijk dat wij een goed beeld krijgen hoe allochtonen kijken naar natuur en landschap. Wat hun beelden daarbij zijn. Zodat wij goed kunnen faciliteren. Dat wij ruimte kunnen inrichten zodanig dat zij kunnen recreëren op de manier die zij wensen. Die ruimte zou er wel eens heel anders kunnen uitzien dan dat wij traditioneel gewend zijn. Veel allochtonen wonen in steden en komen niet zomaar buiten. Hun leefwereld wordt daardoor klein en hun binding met het land als land wordt daardoor denk ik ook niet bevorderd. Om een duurzame basis voor natuur en landschapsbehoud te houden moeten wij hen zoveel mogelijk betrekken in het kijken naar -en bezig zijn met natuur en landschap.

6. *Welke rol kan Staatsbosbeheer volgens u vervullen rond het integreren van allochtonen in de Nederlandse natuur?*

Het is belangrijk dat wij naar buiten gaan met allochtonen en hen gaan vragen wat de beelden en de wensen zijn van natuur en landschap, als zij er al zijn. Ik kan mij namelijk voorstellen dat mensen die ergens midden in de stad zitten en met moeite een leven moeten opbouwen niet bezig zijn met natuur en landschap. Deze mensen willen misschien niet meer dan een klein parkje in de buurt waar ze met hun kinderen en kleinkinderen kunnen picknicken. Ook heb ik het gevoel dat er nog veel allochtonen zijn die het gevoel hebben dat zij hier tijdelijk zijn. Dan ontwikkel je niet zo'n behoefte aan verbinding met een land, natuur en landschap.

Dit 'verbinding zoeken' heeft te maken met identiteit en brengt je weer terug naar de Romantiek. Er bestaat ook zoiets als een Nationale Romantiek. Landen kijken hierbij naar hun eigen volksaard en verbinden die met het landschap zoals in Duitsland, Frankrijk en Engeland in het verleden gebeurde. Tijdens het nationaal-socialistische tijdperk in Duitsland werd het Duitse ras verbonden met het Teutoonse woud. Dit heeft met het zoeken naar je identiteit te maken. In Nederland wordt bij het 'Nederlander zijn' ook meteen gedacht aan de 'brede rivieren die traag door een eindeloos laagland gaan'. Dat is onze identiteit. Voor Surinamers valt het vast niet mee je daarmee te identificeren. Daar is tijd voor nodig. Het zal niet meteen bij de eerste generatie migranten gebeuren.

7. *Vanuit het Ministerie van LNV wordt Staatsbosbeheer gevraagd beleid te vormen rondom recreatiewensen van allochtonen. Wat zijn volgens u de recreatiewensen van allochtonen?*

Je kunt er niet zomaar een label aan hangen. Dat is bij de autochtone Nederlander ook zo. Sommige mensen willen alleen hun hondje uitlaten en hebben daar een paar bomen bij nodig. Aan de andere kant van het spectrum zijn er mensen die het liefste al hun tijd op de Boschplaat op Terschelling willen doorbrengen en liefst zo dicht bij de natuur willen leven. Tussen deze twee uitersten ligt een breed scala aan mogelijkheden. Dit varieert ook met de tijd. Nu wil men vooral bewegen en sporten in de natuur. Dit was twintig jaar niet aan de orde. Men ging het liefste wandelen. Wij zullen ook moeten aanvaarden dat wij nu met een grote en misschien wel grotere diversiteit aan wensen van allochtonen in de natuur te maken hebben. Een Chinees of Japanner kan iets anders willen dan een Afrikaan. Hun natuurperceptie is heel anders. Voor Chinezen en Japanners is bijvoorbeeld de esthetica heel erg belangrijk. Men bewondert in de natuur het meest de schoonheid, vooral als er nog wat cultuur aan toe gevoegd is. Japanners gaan bijvoorbeeld massaal kijken als de kersenbomen bloeien. Dan gaat men kijken naar de pracht van de bloeiende kersenbomen en naar prachtige tuinen waar natuur en cultuur in harmonie zijn.

Moet je, als Staatsbosbeheer, je het eerste richten op de grote groepen niet-westerse allochtonen?

Ik ben van mening dat Staatsbosbeheer geen ‘vraaggezwichte organisatie’ is. Wij moeten natuurlijk wel rekening houden met de wensen van groepen mensen maar wij zijn er in de eerste plaats voor een duurzaam natuurbeheer. Dit wil zeggen dat wij een erfgoed beheren en dit aan volgende generaties doorgeven. Wij kunnen niet zomaar gebieden opbouwen, veranderen en afbreken naar de waan van de dag. Als wij ons richten naar maatschappelijke groeperingen moeten wij goed kennis nemen van de wensen van deze groeperingen en hen waar mogelijk ruimte aanbieden. Belangrijker nog dan dit is dat wij in de eerste plaats ervoor moeten zorgen dat de natuur overleeft.

Wij moeten dus wel proberen deze mensen zodanig te betrekken bij de natuur dat het een onderdeel wordt van hun belevingsruimte. Hoeveel wij hierin gaan ligt niet vast. Het is een spanningsveld. De ecologen van Staatsbosbeheer vinden dat de natuur opengesteld moet worden door recreanten voor zover de natuur dit kan dragen. Wij werken daarom met zoneringen in onze gebieden. Bepaalde stukken krijgen het primaat ‘natuur’ en andere stukken krijgen het primaat ‘recreatie.’

Ik heb van een boswachter gehoord dat enkele Turkse gezinnen benaderd zijn met de vraag waarom zij niet in een zeker natuurgebied kwamen. Het eenvoudige antwoord was: ‘omdat u het ons niet gevraagd heeft’.

Als je hier als buitenlander bent binnen gekomen dan is de stap naar recreëren, zeker als je rekening houdt met een ander beeld van natuur en recreatie, waarschijnlijk erg groot. Je gaat niet meteen de duinen in als je daartoe niet bent uitgenodigd. Voor mij persoonlijk ligt dat misschien anders. Als ik in Turkije ben trek ik ook naar voor mij onbekende gebieden omdat ik dat hier ook snel doe. Als je dat niet gewend bent zul je dat waarschijnlijk ook niet zo snel doen. Het zou ook kunnen dat de mensen niet weten waar de natuurgebieden te vinden zijn.

Een ander punt is dat wij altijd roepen dat wij de natuur ‘voor iedereen’ beheren. Ik denk dat wij nu de allochtonen moeten laten weten ‘wij beheren de natuur ook voor u’. Deze ruimte is er ook voor ú. Dit besef is denk ik lang niet altijd doorgedrongen.

8. *Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan deze recreatieve wensen en met welke partners zou het beste samengewerkt kunnen worden?*

A.

Ik denk dat het belangrijk is dat wij samen met andere natuur- en milieuorganisaties allochtonen gaan benaderen. Ik zou het zelf tenminste vervelend vinden als ik allochtoon was om telkens weer door een ander clubje benaderd te worden. Het zou een gezamenlijk offensief moeten zijn.

B.

Het is verder erg belangrijk dat je contact zoekt met sleutelfiguren uit verschillende allochtone gemeenschappen en daarmee in gesprek gaat. Moskeeën kunnen ook worden geraadpleegd omdat daar de Islamitische gemeenschap samenkomt en het een cultureel ontmoetingscentrum is. Als ik contact wil hebben met de Joodse gemeente zou ik hen ook gaan opzoeken in hun culturele centrum, de synagoge. Daar worden de grote feesten gehouden, komen de moeders bij elkaar, vind je de school voor de kinderen. Ik ga naar de synagoge niet omdat het een religieus gebouw is, maar omdat ik weet dat daar de mensen samenkomen. Staatsbosbeheer moet wel zorgvuldig zijn bij het benaderen van geloofsgemeenschappen. Wij moeten boven de partijen blijven staan. Het is niet de bedoeling dat wij geassocieerd worden met één bepaalde geloofsgemeenschap.

Als natuurorganisatie hebben wij baat bij contact met sleutelfiguren uit die gemeenschap. We kunnen een bijeenkomst organiseren met deze sleutelfiguren en andere natuurbeheerorganisaties. Wij moeten laten zien wat we te bieden hebben, hen vragen waarom zij geen gebruik maken van onze terreinen en wat zij zouden willen. De ruimte is ook van hen. Ik denk dat als je dat doet je dan een heel eind komt. Ik zou het overigens wel ‘licht’ willen houden. Niet meteen de moskee benaderen en excursies organiseren. Dat kan zo bevoogdend overkomen. Misschien houden ze helemaal niet van excursies. Haal een aantal echt belangrijke spelers, mensen die gerespecteerd worden en vraag het hen.

C.

Ik heb wel een groot bezwaar als onze terreinen omgevormd worden tot mega barbecuevelden als dat hun wens zou zijn. Maar als in plaats van een bestaand maïsveld een barbecueveld wordt aangelegd, dan zou ik er geen bezwaar tegen hebben. Als er maar geen belangrijke natuurwaarden zijn op die plek. Zo zijn er op andere plaatsen motorcrossbanen en voetbalvelden aangelegd.

D.

De Turkse natuurorganisatie TEMA-NL zou mogelijk ook een goede partner van Staatsbosbeheer kunnen zijn. Nu hebben wij organisaties nodig die een brugfunctie naar deze nieuwe doelgroep kunnen vervullen. Over dertig jaar is de situatie misschien anders. Er is dan een nieuwe generatie opgestaan die weer anders met de natuur zal willen omgaan.

Denk je dat de natuurbeelden en recreatiegedrag van allochtonen en autochtonen nader tot elkaar zal komen?

Voorlopig niet. Ze gaan niet op ‘onze’ manier een dag je uit. We zullen wegen moeten vinden om natuur en landschap tot deel van hun leefwereld te maken. Er zijn voorlopig even wat kunstgrepen voor nodig. We moeten hen uitnodigen gebruik te maken van onze gebieden zonder dat we hiervoor deze gebieden teveel moeten gaan omvormen. Na verloop van tijd zullen de verschillen denk ik wel kleiner worden.

9. Waar heeft Staatsbosbeheer op dit moment behoefte aan? (kennis of ...?)

Ik denk het meest aan informatie over natuurbeelden en verwachtingen van mensen. Dat hebben wij eigenlijk niet. Wij denken snel aan Turken in barbecuevelden omdat wij dat om ons heen zien, maar misschien doen ze dat omdat ze iets anders niet kunnen doen of omdat ze niets anders kunnen bedenken. Er is zeer veel behoefte aan inzicht in hun wensen of misschien ontbreken de wensen wel. Zelfs dat weten wij niet.

10. Wat is kansrijk om te ontwikkelen?

De plek waar natuurschoon het meest ervaren wordt is de tuin. Je ziet ook altijd opvallend veel Nederlandse allochtonen in de Keukenhof naar de tulpen kijken. Misschien kunnen wij een fantastische multiculturele tuin aanleggen. Wij kunnen allochtone groeperingen uitnodigen om hun bijdrage te leveren hieraan. Dan kunnen deze groeperingen gebruik maken van hun eigen aangelegde tuin(en).

Zie eveneens vraag 8.

5 Volledige weergave van de interviews buiten Staatsbosbeheer

De geïnterviewden:

1. Mostafa El Filali	Coördinator Stichting Kantara Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer	Amsterdam
2. Marjon Vlug	Projectleider IVN	Rotterdam
3. Renze Brouwer	Lid Raad voor het Landelijk Gebied	Amersfoort
4. Thomas van Slobbe	Directeur Stichting wAarde	Beek-Ubbergen
5. Mohammed Bibi	Coördinator Platform Buitenlanders Rijnmond	Rotterdam
6. Serdar Köker	Directeur TEMA-NL	Rotterdam
7. Angela Duijndam	Senior beleidsmedewerker Natuur en Landschap Natuurmonumenten	Rotterdam
8. Ahmed Ait Moha	Projectmanager Motivaction	Amsterdam
9. Arjen Buijs	Onderzoeker Alterra	Wageningen
10. Imke Tegels	Senior adviseur SME Advies	Utrecht
11. Jos Gadet	Gemeente Amsterdam DRO	Amsterdam
12. Christine Rischmann	Ontwerper Dienst Stedelijke Ontwikkeling en beheer Gemeente Enschede	Enschede

13. Miguel Fernández
14. Jan van Ginkel

Beleidsmedewerker FORUM
Stichting Veldwerk Nederland

Utrecht
Orvelte

5.1 Interview met Mostafa El Filali

Coördinator Stichting Kantara
Lid Raad van Advies Staatsbosbeheer
Amsterdam, 25 september 2006

1. Wat heeft Staatsbosbeheer te bieden aan allochtonen?

Staatsbosbeheer heeft veel te bieden aan allochtonen en Nieuwe Nederlanders omdat het een van de weinige natuurorganisaties is die in hun aanbod naar het publiek specifiek het accent legt op recreatie. Recreatie is de eenvoudigste vorm van natuurbeleving die mensen met minder ervaring in de natuur hebben en van mensen die weinig weten van de natuur. Ook mensen met weinig ecologische kennis kunnen gemakkelijk recreëren in de natuur. Staatsbosbeheer is daarom de aangewezen partner voor de “eerste opvang” van allochtonen zonder ecologische kennis. Een organisatie als Natuurmonumenten kan meer betekenen voor de “gevorderde” natuurgenieter, door hun nadruk op natuurbescherming en biodiversiteit.

2. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen/organisaties?

Stichting Kantara betekent “brug” en is een “scharnier” tussen natuuraanbieders en hun doelgroepen. Zoals bij een deur is het scharnier van grote betekenis. Kantara koppelt krachten voor een beter rendement voor allen. Natuurbeleving wordt in verband gebracht met de culturele achtergrond van mensen. Net zoals TEMA in Nederland en in Turkije opereert ter bescherming van natuur en milieu zet Kantara zich in zowel voor de Nederlandse als de Marokkaanse natuur, milieu en voor duurzame ontwikkeling. We doen dit via contacten met milieuorganisaties, scholen en via uitwisselingsprogramma's met jongerencentra en verenigingen. Er is ook een samenwerkingsverband van Kantara met TEMA-NL. In Nederland en Marokko is Kantara redelijk bekend bij belangrijke natuurorganisaties en bij zelforganisaties door onze acties en via de netwerken. We organiseren bijeenkomsten en conferenties, ook in Marokko. Je kunt niet lid worden van Kantara. Momenteel werken er ongeveer 15 vrijwilligers voor Kantara in Nederland. Het voordeel van een kleine organisatie is dat er flexibel gewerkt kan worden en er gemakkelijk op de actualiteit ingespeeld kan worden en er kan een snelle besluitvorming plaatsvinden. Kantara wil natuurorganisaties als het IVN, Natuurmonumenten en NIVON beïnvloeden zodat de NME, de zorg voor natuur en recreatieve voorzieningen aangepast kan worden naar een situatie waarin meer rekening gehouden wordt met de allochtone bevolking in Nederland. Op dit moment zijn deze organisaties wel doordrongen van een noodzaak van verandering door hun dalende ledental en verouderende leden.

Ik ben door de voorzitter van de Raad van Advies van Staatsbosbeheer gevraagd om zitting te nemen in deze Raad. Hierdoor kan er een goede uitwisseling van informatie plaatsvinden. Je hebt zo meteen een goed overzicht van wat er in Nederland allemaal gebeurt.

3. Wat is volgens u een allochtoon?

Allo betekent verschil. In de ecologie maak je een onderscheid tussen allochtone soorten en autochtone soorten. Autochtone soorten hebben altijd in een gebied geleefd. Allochtone soorten zijn door mensen of dieren uit een ander gebied naar Nederland is gebracht/gekomen. Met mensen is het net zo. De formele definitie van het CBS is meer een beleidsterm (mensen van wie minstens een ouder uit het buitenland komt). Wat wij bedoelen met allochtoon is iemand die uit een niet-geïndustrialiseerd land komt, iemand met een andere etnische achtergrond. Deze mensen hebben een andere kijk op groen. Dit is niet te vergelijken met iemand die uit bijvoorbeeld Duitsland of Engeland komt. De culturele achtergrond is hetzelfde.

Staatsbosbeheer kan het beste allochtonen op twee manieren zien; als klant en als partner en daar ook beleid op afstemmen.

De allochtoon als klant is afnemer van een aanbod van natuur. Als partner kan Staatsbosbeheer samenwerken met de allochtoon om natuur te onderhouden en betere natuur te ontwikkelen. Op deze twee sporen moet je ook beleid ontwikkelen.

De groep allochtonen is een nieuwe en grote groep. Als Staatsbosbeheer kiest voor het beleid dat ze nu heeft, dat wil zeggen geen specifiek beleid gericht op allochtonen, dan betekent dit een enorm marktverlies. Het is een keuze. Je kunt je aandacht ook aan andere doelgroepen besteden, maar in grote steden is ongeveer de helft van de bevolking momenteel allochtoon. In de toekomst zal dit alleen nog maar stijgen. Het is dus eigenlijk noodzaak dat Staatsbosbeheer beleid ontwikkelt met betrekking tot allochtonen. Goed onderhouden van natuur is belangrijk. Om dit voor te toekomst veilig te stellen is dan ook geld en betrokkenheid nodig. Dit geldt voor de hele natuur en milieubeweging. Door de verouderende bevolking ontvangen natuur en milieuorganisaties minder leden en vrijwilligers. Dit betekent minder draagvlak voor natuur en milieu.

4. Waarom zijn er zo weinig allochtonen in de Nederlandse bossen/natuur te vinden?

Mensen geven normaal gesproken hun kennis en belangstelling over de natuur door aan hun kinderen. Dit speelt in een specifieke culturele context. De migranten in de jaren '60 doorbraken dit patroon met hun komst naar Nederland. Hun belangstelling voor natuur die zij van binnenuit hebben moet opnieuw geprikkeld worden en het proces van overlevering van generatie op generatie op gang helpen. Alleen vertrouwen op NME op de basisscholen in Nederland is niet genoeg. Dit is veel te gering. Zo zie je ook dat niet alleen allochtonen hun gevoel voor natuur verliezen, maar autochtonen in een stedelijke omgeving verliezen dit gevoel voor natuur en groen. Hier spelen alleen weer andere factoren een rol.

Staatsbosbeheer kan het beste mikken op de tweede en derde generatie allochtonen. Deze groepen beheersen het Nederlands, er is geen vertaling nodig. Wel is de marketing ten opzichte van deze doelgroep van belang. Daarnaast moet Staatsbosbeheer letten op een personeelsbestand dat een afspiegeling is van de maatschappij. Als Staatsbosbeheer dat doet en een periode lang durft te investeren in allochtonen, dan zal het contact met deze doelgroep vanzelf gaan ontstaan. Ze zullen weten waar de natuurgebieden zijn en wat er te doen valt. Op dit moment is het echter droevig gesteld met allochtonen en natuur. Mensen leven in de grotere steden, in een vervuilde en stressvolle omgeving. Toch vind je ze niet in natuurparken buiten de stad, waar ze tot rust zouden kunnen komen en hun gezondheid op peil kunnen brengen. 0,001 % van de allochtonen komen nu in natuurparken! De natuurorganisaties bereiken de allochtonen niet met hun boodschap. Er moet veel gebeuren.

Stichting Kantara houdt zich niet met allochtonen bezig, maar met milieu, natuur en culturele diversiteit. Het gaat om het samenbrengen van Nederlanders en allochtonen via activiteiten in de natuur. Dit leerzaam voor iedereen en effectiever dan aparte activiteiten organiseren.

Kantara ontwikkelt vernieuwende projecten met andere organisaties voor gemeenschappelijke doelen. Voornamelijk is Kantara actief in het helpen opzetten van de projecten. Zo heeft Kantara samengewerkt met Natuurmonumenten, Ekokids en Stichting wAarde.

5. Welke projecten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet of ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

a. De ontwikkeling van een natuurspeelbos in samenwerking met Natuurmonumenten. Dit initiatief is helaas gestopt vanwege protest uit de buurt, die het “ niet begreep/ niet wilde begrijpen” waarom zoveel aandacht speciaal aan allochtonen gegeven moest worden. Ik heb hiervan geleerd dat het beter is niet in de externe communicatie te spreken van “allochtonen” maar van “stedelingen”. Dit geeft veel meer aan voor wie het project bedoeld is. Voor iedereen. Dat de meeste stedelingen inmiddels allochtoon zijn, is iets wat wel bekend is maar niet expliciet gemaakt hoeft te worden.

b. De ontwikkeling van een DVD (film). Van een natuurdag in het Nationaal Park Zuid-Kennermerland is een filmopname gemaakt. Aan deze dag namen vijftig mensen (gezinnen) van allochtone afkomst deel. Het is een promotiefilm voor natuurorganisaties, moskeebesturen, buurt- en welzijnsorganisaties waarmee zij allochtonen kunnen stimuleren bezoek te brengen aan natuurgebieden. Hopelijk nemen deze organisaties mensen mee de buitengebieden in, in plaats van altijd maar in de stad te blijven hangen.

Argumenten voor organisaties om samen met allochtonen natuurgebieden te bezoeken:

1-Het leven in een stad is stressvol. In de natuur keert de innerlijke rust terug.

2-Druk op de openbare ruimte is groot. Kinderen veroorzaken uit gebrek aan ruimte schade aan openbare voorzieningen en privé-bezittingen. Dit leidt tot een grote hoeveelheid afgesloten ruimten in de stad. Plaatsen om naartoe te gaan worden schaarser. Er is veel ruimte buiten de stad. Deze ruimte kun je benutten.

Hoewel culturele achtergronden een rol kunnen spelen is ruimtegebrek de primaire factor verantwoordelijk voor de overlast van jongeren in de steden.

3-Natuur draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van mensen. In allochtone kringen komen meer psychische en lichamelijke klachten voor dan bij autochtonen.

4. Draagvlak voor de natuur vergroten

c. Stichting Ekokids Nederland project “Schooltuinen zonder Grenzen” en “Junior zonder Grenzen”. In deze projecten worden Nederlandse en Marokkaanse kinderen en scholen aan elkaar gekoppeld. Dit heeft in Marokko geleid tot de aanleg van openbare tuinen, het vertalen van zoekkaarten en een gids met natuuronderzoekjes voor kinderen. Het is zeer succesvol gebleken. Er is een videofilm gemaakt van de projecten Schooltuinen zonder Grenzen en Junior zonder Grenzen.

d. Vlinderproject van Stichting wAarde. In samenwerking met deze stichting heeft Kantara een vlindertuin aangelegd. Dit project kan deels als succesvol worden beschouwd. Of er ook meer Atalanta's naar Nederland gekomen door dit project is niet te achterhalen...

6. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

a. Binnen het project natuurspeelbos van Natuurmonumenten speelde het verzet van de lokale bevolking. Zij verdraaiden bewust de opzet van het project. Het was geen bos uitsluitend voor allochtonen. Kantara had geen vertrouwen dat een communicatiecampagne met de lokale bevolking het tij zou kunnen keren. Het project is gestaakt.

Op zichzelf is het benaderen van een doelgroep en het inrichten van een terrein voor een doelgroep iets wat veelvuldig wordt gedaan. Denk hierbij aan aanpassingen voor gehandicapten, de aanleg van speelbossen voor kinderen of zelfs drinkpoelen voor honden. Alleen als het om allochtonen gaat, is in deze verharde samenleving het openlijk inrichten van terreinen met het oog op een meer allochtoon bezoek een gevoelige zaak. Vandaar dat het beter is de term allochtoon te vermijden in de media.

b. Culturele diversiteit is niet echt een prioriteit bij natuur en milieuorganisaties. Met als gevolg dat er een tekort aan middelen is om projecten te ontwikkelen en uit te voeren. Als er wel volledig voor diversiteit gekozen wordt, dan mag ook verwacht worden dat de middelen ter beschikking komen die daarbij horen. Ik ben optimistisch over de ontwikkelingen van de laatste vijf jaar bij natuurorganisaties. Zij lijken zich nu echt te gaan committeren aan interculturalisatie en culturele diversiteit.

7. Wat zijn de recreatieve wensen van allochtonen?

Mensen hebben de neiging te zeggen dat er geen verschillen in recreatiewensen zijn, maar dat zou je dan ook moeten zien in het veld. Ook deelname aan organisaties zou dan niet moeten verschillen. Maar dat doet het wel!

Waarom?

Of -het reguliere aanbod voldoet niet aan de wensen

Of-of mensen hebben geen behoefte aan recreatie. Dit laatste is onwaarschijnlijk.

Er is een kloof tussen wat leeft in de grote steden en het recreatie- en natuuraanbod. Het wordt tijd dat natuurorganisaties op een andere manier gaan werken met het nieuwe marktsegment. Verdieping in de wensen van allochtonen is nodig om hen te bereiken. Als commerciële bedrijven het wel kunnen, waarom zou de non-profit sector het niet kunnen? De commercie is succesvol. Zij vinden manieren om hun waren aantrekkelijk te maken voor allochtonen. Bijvoorbeeld door agressieve marketing, of via het aanbieden van halal mensen binden. Levert recreatie in natuur geld op? Volgens mijn informatie krijgt Staatsbosbeheer van de overheid 1 euro voor iedere inwoner van Nederland, zodat het de Nederlandse burger diensten kan aanbieden.

Voor allochtonen wordt dus ongeveer 2,5 miljoen euro ontvangen. Dit wordt niet besteed aan recreatieve diensten die allochtonen aanspreekt. Allochtonen hebben betalen zelf ook belasting en hebben recht op een goede dienstverlening. Dit is een benadering die je kunt hebben. Aan de andere kant zie je door de veranderende samenstelling van de bevolking en de dalende belangstelling voor natuur dat er al om die reden iets moet gebeuren om tegemoet te komen aan de wensen van allochtonen.

Er bestaat niet 1 patroon van natuurrecreatie of beleving. Het is niet gemakkelijk om de natuurbeleving en wensen van allochtonen te achterhalen. In zijn algemeenheid is verdieping in de doelgroep de enige manier om hierachter te komen. Een manier om dit te doen is om als

organisatie te interculturaliseren. Gebeurt dat niet dan zal dit tot grote problemen lijden. Dan vindt er geen connectie met deze doelgroep plaats. Daarnaast zal er aandacht besteed moeten worden aan de opleidingen van allochtonen. Staatsbosbeheer moet in samenwerking met de opleidingsinstituten de opleidingen tot boswachter, natuurgids, beheerder recreatieve voorzieningen en dergelijke meer toegankelijk maken voor en afstemmen op allochtonen. Speciale werving en selectiecampagnes kunnen deze mensen aantrekken.

Deze maatregelen vergen een lange termijn visie. Net als de Politie campagne heeft gevoerd voor een kleurrijker corps, kan ook Staatsbosbeheer zorgen voor een gemengd personeelsbestand.

Generaties en recreatiewensen

De eerste generatie	De eerste generatie allochtonen hebben geen positief beeld van de Nederlandse natuur. Nederland is voor hen een grote tuin. Alles in Nederland is gemaakt. Natuur voor hen is een plaats waar voedsel gegeten kan worden, waar het gevaarlijk is of wat een decor is voor samenzijn. SBB kan een stuk grond reserveren, dat ecologisch weinig belang heeft en dit inrichten zodat deze groep haar activiteiten kan ontplooiën; zoals het samenzijn en het gezamenlijk eten.
De tweede en derde Generatie	Deze generaties zijn levendiger, hebben bos nodig om te spelen, om in bomen te klimmen. Bestaande voorzieningen als natuurspeelbossen komen hiervoor in aanmerking. Wel zijn sanitaire voorzieningen een absolute must. Met name voor vrouwen. Er zijn niet veel toevoegingen nodig om het aangenaam te maken voor deze groepen.

8. Hoe zou Staatsbosbeheer het beste tegemoet kunnen komen aan de recreatieve wensen van allochtonen?

Er is een schaal van recreatief gedrag in de natuur aan te geven. Eenvoudig recreatief gedrag kenmerkt mensen die nauwelijks binding hebben met de natuur als zodanig en natuur als een decor zien voor het samenzijn. Een voorbeeld is als mensen hun eigen voedsel meenemen en ergens gaan zitten. Hoog ontwikkeld recreatief gedrag in de natuur wordt gekenmerkt door aandacht voor de biodiversiteit in de natuur. Een voorbeeld is als mensen met de fiets de natuur intrekken, met een verrekijker en een kaart van het gebied rondlopen. Hiertussen bevinden zich allerlei tussenvormen. Zwemmen en sporten in de natuur is een tussenvorm en vervolgens met een auto naar een natuurgebied rijden, de auto parkeren en gaan wandelen in de natuur is weer een stap verder. Mensen krijgen in iedere tussenstap meer aandacht voor de diversiteit van de natuur en staan er meer mee in contact.

SBB kan op grond van deze schaal ook haar gebieden indelen. Omdat nog zo weinig allochtonen alleen om de natuur een gebied intrekken heeft dit ook gevolgen voor de communicatiestrategie. Het is niet verstandig te proberen allochtonen de natuur in te lokken met een oproep om vogels te gaan tellen! Laagdrempelige activiteiten sluiten aan bij een eenvoudiger vorm van natuurbeleving. Langzaamaan groeien mensen op hun "natuur-

carrièreladder”. Bij iedere fase hoort een aparte benadering en een aparte beleving van de natuur.

Het is wel de bedoeling dat mensen hierin begeleid worden. Anders blijven mensen binnen dezelfde vorm van natuurbeleving steken. Het fenomeen Spaarnwoude, waar een grote menigte allochtonen uit de stad iedere warme dag verblijft is hier een goed voorbeeld van. Dit is het gevolg van een gebrek aan gericht natuurbeleid en visie. Staatsbosbeheer moet niet de ontwikkeling van dit soort recreatie stimuleren, met grote velden voor honderden mensen, want dan gaat het de verkeerde kant op.

Natuurgebieden buiten de stad moeten bekend worden bij allochtonen. Om mensen te betrekken bij natuur is het wel handig bij de onderste trede van de schaal te beginnen. Recreatievoorzieningen als picknickplaatsen en andere eetgelegenheden trekken mensen naar een gebied. Voor de tweede en derde generatie zijn daarnaast sport/ zwemvoorzieningen aantrekkelijk.

Staatsbosbeheer heeft een belangrijke stap gezet. In de strategische nota laat ze zien dat het diversiteitsbeleid omarmd wordt. In de inrichting van gebieden kan SBB rekening met de wensen van allochtonen houden door recreatie-zones in te stellen daar waar veel allochtonen deel uit maken van de lokale bevolking. Daarnaast kan er ingegaan worden op recreatieve wensen via een interactieve beleidsvorming. Dit laatste kan door mensen uit de doelgroep uit te nodigen mee te denken, mee te beslissen. Allochtonen moeten meer geprikkeld worden zich met natuur bezig te houden. Bijvoorbeeld via educatie, natuurdagen, excursies. Zodat zij ook meer gaan genieten van de natuur in Nederland. Gevoel voor natuur kan aangeleerd worden. Je kunt nu beginnen de condities ervoor te scheppen. Durf in die richting te gaan. Maak de link tussen stad, stress, gezondheid en natuur. Allochtonen en autochtonen zullen dan in hun natuurwensen en beleving naar elkaar toe gaan groeien.

9. Waar heeft Staatsbosbeheer momenteel behoefte aan?

Staatsbosbeheer heeft kennis, ervaring en middelen nodig om goed beleid te ontwikkelen. Het is duidelijk dat Staatsbosbeheer wel durft. Zij hebben ervoor gekozen in de Meerjaren visie en Strategie. Gevaar voor afhaken bestaat natuurlijk nog wel. Velen geven na verloop van tijd de schuld aan “de allochtonen” (“ze” willen niet) of stoppen vanwege een gebrekkige prestatie. Bedenk dat natuurbeleid voor allochtonen een kwestie van lange-termijn denken en investeren is.

5.2 Interview met Marjon Vlug

Projectleider IVN

Rotterdam, 26 september 2006

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Op alle niveaus houdt IVN zich bezig met allochtonen, natuur en duurzaamheid: lokaal, provinciaal en landelijk.

Lokaal niveau (via de vrijwilligerstak van het IVN) wordt in Zuid-Holland veel gewerkt met vrouwenorganisaties. Excursies in de natuur worden gecombineerd met deelname aan NT2 taallessen. Vrouwenorganisaties staan over het algemeen het meest open voor deze projecten en zoeken soms zelf ook contact met het IVN. Integratie en contact met natuur wordt gekoppeld.

Provinciaal niveau:

a. Project “Wereldcafés” (2004 t/m 2005) in Zuid-Holland. Het vormde een laagdrempelige manier om mensen van verschillende culturele achtergronden met elkaar in contact te brengen rond het thema duurzaamheid. Hieruit zijn diverse initiatieven voortgekomen. Lokale IVN afdelingen ontwikkelden deze projecten verder.

b. Het programma Kleurenkapitaal (onderstaande punten c + d zijn hier ook onderdeel van) loopt van 2006-7. Zestien Zuid-Hollandse- en landelijke natuur, milieu-, welzijns- en duurzaamheidsorganisaties zijn betrokken bij dit project. Hieruit ontstonden tientallen deelprojecten die voornamelijk op lokaal niveau worden uitgevoerd. Autochtonen en allochtonen worden ook hier samengebracht rond het thema duurzaamheid. Diverse activiteiten worden hierbij georganiseerd als een wijkscouw, een wijkspel of een excursie. Er wordt getoond wat mensen zelf kunnen bijdragen aan duurzaamheid maar ook wat zij kunnen doen samen met de mensen waar zij naast wonen.

Kleurenkapitaal is landelijk leidend voor het IVN en leidend voor de consulentenschappen.

c. Milieudivers is een succesvol project dat geleid wordt door het Rotterdamse Milieu Centrum. Hierbij wordt voorlichting gegeven in moskeeën en buurtcentra door speciaal opgeleide allochtone jongeren: de “milieuvoorlichters”. Ook wordt er lesmateriaal ontwikkeld in het kader van de Millenniumdoelen (in samenwerking met COS en Stichting Aarde-Werk).

d. Handboek over de ervaringen met het project Kleurenkapitaal. Hierin ook algemene informatie over werken met allochtonen, interculturalisatie en de combinatie van allochtonen, natuur en duurzaamheidsthema's. Publicatie en presentatie ervan wordt verwacht rond nov/dec 2007

Landelijk niveau

Landelijk wordt er een programma ontwikkeld rond het thema allochtonen, natuur en duurzaamheid. Diverse consulentenschappen zijn erbij betrokken; Z-H, N-H, Utrecht, Gelderland, Brabant en zijdelings Regio Noord. De ervaringen van Zuid-Holland worden hier benut door de andere provincies voor het ontwikkelen van nieuwe initiatieven. Ook in kleinere projecten van andere organisaties wordt gebruik gemaakt van de ervaringen van Zuid-Holland. Ik neem deel aan klankbordgroepen en help deze organisaties op weg.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Het IVN gebruikt geen vastgestelde definitie van wat een allochtoon is. Ik zie allochtonen als mensen die niet de Nederlandse achtergrond hebben maar die wel een band hebben met Nederland (wonen, werken). In de projecten richt het IVN zich zowel op de eerste als de tweede generatie. De tweede generatie is makkelijker te bereiken. Projecten worden niet in eerste instantie gericht op het bereiken van een eerste of tweede generatie maar is gericht op culturen en culturele achtergronden van mensen. Het type project bepaalt wie er voor in

aanmerking komt. In projectvoorstellen komt het woord allochtoon ook niet zo voor, maar wordt het multiculturele aspect benadrukt.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Het IVN is een maatschappelijke organisatie. Het doel is mensen betrekken bij duurzaamheid. Het IVN wil iedereen die bij de samenleving hoort er ook bij betrekken. Traditioneel is het IVN een witte organisatie, maar het moet interculturaliseren om draagvlak te behouden. Het IVN wil een brede maatschappelijke organisatie blijven. Bij sollicitaties wordt er bij gelijke geschiktheid voorkeur gegeven aan een allochtoon (positieve discriminatie). Vacatures worden ook actief verspreid onder allochtonenorganisaties binnen het IVN netwerk.

4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Ik ben programmaleider van het project Kleurenkapitaal in Zuid-Holland en daarnaast leid ik twee deelprojecten (Handboek en “De wijk natuurlijk anders”). In Noord-Holland help ik nieuwe projecten op te zetten voor het IVN. Landelijk zit ik in het IVN brainstormteam, die zich bezighoudt met de algemene visie, strategie en richting van het IVN. Hierin zitten ook externe organisaties als allochtonenorganisaties. Deze hebben allen een adviserende functie.

5. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Het IVN houdt zich sinds 2003 concreet bezig met allochtonen. Dit begon met het project Interculturalisatie van Natuur- en Milieuorganisaties in Zuid-Holland.

6. Waren deze projecten/producten succesvol?

De wereldcafés waren succesvolle bijeenkomsten, gezien de deelname en follow-up die eraan gegeven is. Het project Milieudivers is heel erg succesvol, gezien het enthousiasme, de deelname van mensen en de initiatieven die eruit voortkomen.

Kern van dit succes is dat de projecten dicht bij de doelgroep staan, herkenbaar zijn voor de doelgroep en laagdrempelig zijn. Bovendien vinden de activiteiten plaats op voor hen bekende locaties en locaties waar men een band mee heeft.

7. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

a. Een aandachtspunt is de communicatie met allochtonen/organisaties. Allen hebben hun eigen motieven en doelstellingen om deel te nemen aan de projecten. De gemeenschappelijke noemer moet gezocht worden waardoor de projecten voor hen aantrekkelijk blijven. Soms is er een spanningsveld waar te nemen.

b. Allochtonenorganisaties hebben op sommige vlakken een andere manier van werken. Zo kan het voorkomen dat je gevraagd wordt “morgen” een presentatie te verzorgen. Een organisatie als het IVN is niet gewend zo te werken. Er is tijd nodig om je hierop voor te bereiden. Dan moet je hen uitleggen dat je het niet verkeerd bedoelt, maar dat de week erna beter uitkomt. Meestal lukt het dan ook wel.

c. Bij sommige projecten kan taal een probleem blijven. In principe wordt er in het Nederlands voorgelicht. Toch wordt er bijvoorbeeld soms naar het Turks overgeschakeld als mensen zich moeilijk kunnen uitdrukken in het Nederlands of het Nederlands niet voldoende begrijpen. Dit kan anderen irriteren. Hoeverre ga je erin mee om dit te laten gebeuren.

d. Locale overheden zijn niet altijd even enthousiast om mee te werken met burgerparticipatie projecten. Dit kan te maken hebben met hun eigen gemeentelijke programma, maar ook kan er een drempel zijn om aan dit soort activiteiten deel te nemen. Het is dan zoeken naar de juiste persoon binnen het ambtelijke apparaat die affiniteit heeft met het project, die zijn steun eraan wil geven en die voldoende mandaat heeft om anderen te overtuigen.

e. Financiering van projecten. Omdat er over het algemeen niet veel geld voorhanden is bij maatschappelijke organisaties, moet er actief naar fondsen gezocht worden. In sommige gevallen vergt dat veel creativiteit, zoals bij het Oranjefonds die geen natuur en milieuprojecten financiert. Er is dan ook veel tijd mee gemoeid om de juiste ingangen en toon te vinden.

8. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Samenwerkende partners: www.kleurenkapitaal.nl. Meander, Vrouw en Milieu, Aarde-Werk, TEMA, SMS, Stichting Boog, Gemeente Den Haag, COS-RMH, DCMR, Landschapsbeheer Zuid-Holland, RMC, FORUM, LCO, Natuurmonumenten, SONOR

9. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Recreatieve wensen van allochtonen vormen geen aandachtspunt voor het IVN. Projecten hebben geen link met recreatie.

10. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer kan de natuur nog dichter bij de mensen brengen. Laten zien dat de natuur heel anders is dan zij gewend zijn vanuit hun landen van oorsprong. Geen bergen, woestijn of oerwoud, maar andere natuur. Voor Nederland is het belangrijk dat deze natuur beschermd wordt en dat mensen erin kunnen recreëren. Wel zou Staatsbosbeheer dit in samenwerking met andere organisaties moeten doen, zoals Landschapsbeheer, Natuurmonumenten en het IVN (voorlichting en educatie).

11. Welke rol zou dit kunnen zijn?

Het mensen voorlichten over Nederlandse natuur is niet genoeg. Dit zou gecombineerd moeten worden met bezoek aan natuurparken. Het IVN is bijvoorbeeld met een groep mensen naar de Biesbosch geweest in het kader van het project Kleurenkapitaal. Dit zegt zoveel meer dan alleen vertellen. Boswachters van Staatsbosbeheer kunnen met passie vertellen over de natuur. Het IVN heeft zelf geen terreinen. Een bundeling van krachten zou je ver kunnen laten komen.

12. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Het IVN heeft de deur openstaan voor Staatsbosbeheer. In een vervolgtraject kunnen we gesprekken aangaan voor concretisering van de mogelijkheden. Welke projecten het meest kansrijk zijn kunnen we in overleg bepalen.

13. Waarom zijn deze kansrijk?

Nader te bepalen

14. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

a. Het IVN zou op alle terreinen een goede partner kunnen zijn om mee samen te werken. In het kader van productontwikkeling, maar ook terreininrichting en communicatie met allochtonen. Terreininrichting heeft een link met burgerparticipatie, zoals in Nationaal Park Zuid-Kennemerland waar een gebruikersgroep geformeerd gaat worden. Deze groep mensen denkt mee over de inrichting van een park. Ook heeft het IVN inmiddels ruime ervaring opgedaan in de communicatie met allochtonen/organisaties.

b. Zelforganisaties van allochtonen. Het Staatsbosbeheer moet contacten opbouwen met zelforganisaties. Die zijn waardevol voor het ontwikkelen van producten. Zowel op landelijk als lokaal niveau moeten deze partners betrokken worden. Zo voorkom je dat je iedere keer het wiel moet uitvinden.

15. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Zie vraag 14.

Overige vragen.

Groeien de recreatiewensen van allochtonen en autochtonen naar elkaar toe?

Ik denk dat recreatiewensen van allochtonen en autochtonen meer naar elkaar toe gaan groeien in de toekomst, maar dat het nooit hetzelfde zal worden. Zowel de allochtone wensen als de autochtone wensen veranderen. Culturen zijn verschillend en blijven zich ontwikkelen. Bovendien kan cultuur een deel van je identiteit zijn waar je aan hecht.

Hoe voorkom je een “Smulbos-effect”?

Dit werd volgens mij veroorzaakt door de combinatie van een gebrekkige communicatie en een gebrek aan draagvlak. Je moet de dialoog aangaan met mensen. Niet defensief reageren. Contact met de doelgroep zelf is heel belangrijk.

Waarom gaan er zo weinig allochtonen naar het bos?

Ik ben optimistisch als het gaat om het toekomstig bezoek van allochtonen aan Nederlandse natuur/bossen. Allochtonen die nu meegenomen worden op excursie naar bossen zijn erg enthousiast. Mensen moeten natuurgebieden ook wel weten te vinden. Hier ligt een taak. Als je niets doet aan de bekendheid van gebieden is het bijna onbegonnen werk. Momenteel is bovendien de waardering voor natuur minder dan bij autochtonen. In Marokko bijvoorbeeld, zijn mensen het ook niet gewend om “naar de natuur” te gaan, want je woont er middenin en dat is normaal.

5.3 Interview met Renze Brouwer

Secretariaat Raad voor het Landelijk Gebied
Amersfoort, 2 oktober 2006

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

De Raad voor het Landelijk Gebied heeft zich nooit specifiek met allochtonen bezig gehouden. Wel heeft de Raad in 2002 een advies gepubliceerd, getiteld: 'Voor boeren, burgers en buitenlui; advies over de betekenis van sociaal-culturele ontwikkelingen voor het landelijk gebied'. Hierin wordt ondermeer gesproken over de veranderende samenstelling van de Nederlandse bevolking en de houding van stads- en plattelandsjongeren ten opzichte van de natuur. Daarnaast wordt ingegaan op de betekenis van openbare groene ruimte voor allochtonen zoals dat is onderzocht door Stichting Recreatie en Alterra (p.69). De algemene conclusie van dit onderdeel is dat er, ondanks de meer massale instroom van migranten ten opzichte van vroegere eeuwen, "geen reden is om aan te nemen dat de allochtonen van nu na twee of drie generaties een beslissend andere waarde aan het landelijke hechten dan de autochtonen" (p.70).

Algemeen kun je stellen dat er door de Raad geen onderscheid wordt gemaakt tussen allochtone en autochtone burgers. De Raad adviseert primair vanuit de vraag die wordt gesteld en de kennis van dat moment.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Voor zover ik weet wordt er geen formele definitie gebruikt. Volgens mij zijn allochtonen alle niet in Nederland geboren inwoners in Nederland. De Raad buigt zich nu over het vraagstuk jongeren en natuur. We moeten allereerst onze doelgroepen nader bepalen en hierbij zullen we zowel allochtonen als autochtonen tegen komen. Een uitkomst zou kunnen zijn dat we gaan praten met allochtonenorganisaties die zich met jongeren bezighouden. Als we kiezen voor een doelgroep van 0-6 jarigen, dan kun je je afvragen of we al dat onderscheid moeten maken. Dit is een hele nieuwe generatie die meer zal integreren in de samenleving.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

De Raad heeft zich tot nu toe niet specifiek met allochtonen bezig gehouden, maar ieder onderwerp kan bekeken worden zolang het maar over het landelijk gebied gaat.

4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

De Raad is een adviesorganisatie en afhankelijk van de vraag die aan ons gesteld wordt, zullen wij ons wel of niet met deze doelgroep bezighouden. Naast de vraagstelling en probleemstelling gaan wij altijd na welke partijen er bij betrokken zijn en interessant zijn voor deze vraag. Omdat wij geen vraag over allochtonen gekregen hebben neem ik aan dat het niet als urgent wordt gezien. Wij krijgen vragen van het Ministerie LNV of de Tweede Kamercommissie. 'Operatie Jongeren' was een afspraak tussen alle Ministeries om jongeren op de kaart te krijgen en over beleid na te denken. Het wordt dit jaar afgesloten. Het onderwerp 'Jeugd en Natuur' start nu pas. De Raad is een onafhankelijk orgaan en bestaat uit

mensen met verschillende achtergronden en visies. Daarom is het van belang allereerst gezamenlijk doelgroepen te kiezen.

5. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Zie vraag 1.

6. Waren deze projecten/producten succesvol?

idem.

7. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

Wij werken niet projectmatig. Onze 'projecten' bestaan uit het aansturen van de vraag waarbij je zelf een omgeving creëert en onderzoeksorganisaties betreft.

8. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Voor zover ik weet liggen de recreatiewensen van allochtonen in en om de stad, afhankelijk van de toegankelijkheid van de gebieden. Zij gebruiken vooral stadsparken voor barbecue, het sociale component, het ontmoeten van elkaar. Ik zie geen allochtonen fietsen. Participatie in bossen is niet groot. Wel is het interessant om na te gaan waarom allochtonen geen betrokkenheid tonen met het Nederlandse platteland, terwijl zo veel van hen van het platteland afkomstig zijn. En volkstuinten zijn altijd erg geliefd vanwege het productieve element, de voedselvoorziening. Wat de recreatieve wensen van jongeren betreft; het zijn vooral sportverenigingen, de volkssporten die hen aantrekken. Allochtonen vertonen hierin een gelijkenis met de vroegere arbeidersklassen (jr'50-'60) in hun voorkeuren. Voetbal en gymnastiek bijvoorbeeld zijn erg geliefd.

9. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Staatsbosbeheer kan een rol spelen mits ze de meerwaarde kunnen laten zien voor allochtonen van bos- en natuurgebied. Je kunt je afvragen waarom een allochtoon, als hij geen interesse heeft, toch naar een gebied zou moeten gaan. Pubers hebben andere dingen aan hun hoofd, de stad is spannender. Je kunt de jongeren dan vragen hoe spannend het platteland moet zijn willen zij er naartoe gaan. Dan kun je proberen deze mensen te verleiden naar het platteland. Dezelfde vraag zou je allochtonen ook kunnen stellen.

In de uiterwaarden, die een stuk toegankelijker zijn, zie je autochtonen jongeren vliegeren, maar je ziet geen enkele allochtonen. In Deventer zie je wel veel allochtone jongeren bij de sportclubs en in de straatcultuur, maar ook winkelen is populair. De oudere allochtonen zie je meer in het stadspark.

10. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur? 11. Welke rol zou dit kunnen zijn?

Integreren is een zwaar woord in verband met Staatsbosbeheer. Het recreatiepatroon van allochtonen en autochtonen heeft niet vaak iets collectiefs (in de zin van het opbouwen van contacten met andere bevolkingsgroepen). Zoals mensen nu recreëren wordt de integratie niet

bevorderd. Ik zie groepen geen contact maken. Integratie zou wel kunnen worden bevorderd via:

12. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

A. Groepsarrangementen waarbij allochtonen en autochtonen samen met een boswachter kennis uitwisselen.

B. Het gebruik van rolmodellen (bijvoorbeeld een bioloog van Turkse of Marokkaanse afkomst die groepen toespreekt).

C. Het richten op jongeren als doelgroep. Dit heeft waarschijnlijk de meeste kans van slagen. Oudere allochtonen hebben aangegeven hoe hun behoeftepatroon eruit ziet. Deze zal niet zo gauw veranderen. Ouderen zullen blijven kiezen voor de stad. Jongeren daarentegen zijn beïnvloedbaar. Je kunt ze beïnvloeden door in te haken op hun belevingswereld. Het is alleen de vraag op welk moment je dat het beste kan doen. Als jongeren in de puberteit zitten zullen ze namelijk ook georiënteerd zijn op de stad en niet op het platteland of natuurgebieden. Je kunt overwegen al bij de crèche te beginnen. Je kunt dan alle kinderen tegelijk aanspreken en met hen naar buiten gaan. Dit vroege contact met de natuur schijnt van invloed te zijn op hun opvattingen over de natuur in hun latere leven. Pubers aanspreken is weer heel moeilijk. We proberen daarom ook te zoeken naar een nieuwe insteek. Een voorbeeld, iets dat misschien ook werkt voor allochtonen, is het gebruik van jongerenmedia als MTV/computers of via lesmateriaal/examenteksten Nederlands, taalcursussen of integratiecursussen. Je moet dan wel eerst achterhalen wat jongeren het meest aanspreekt. Is dat bos? Bossen met open gebieden? Het moeilijke bij het achterhalen van recreatiewensen is dat er een verschil kan zijn tussen wens en gedrag. Bovendien kunnen mensen antwoorden geven die sociaal wenselijk zijn of die ver weg liggen, buiten het bereik.

D. Staatsbosbeheer zou ook allochtone organisaties moeten benaderen.

E. Het gebruik van verhalenvertellers. Deze vorm van informatieoverdracht kom je onder andere tegen in Afrikaanse culturen.

13. Waarom zijn deze kansrijk?

Als je een nieuwe doelgroep aanboort, dan kun je het beste bij de jongeren beginnen. Deze mensen zijn nog het meeste te beïnvloeden.

14. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Partners voor:

- a. productontwikkeling: Dienst Landelijk Gebied, gemeenten, allochtonenorganisaties, bedrijfsleven (wat is hun insteek? Hoe kijken zij naar deze doelgroep), Landal Greenparcs...?
- b. terreininrichting: DLG, gemeenten
- c. communicatie: allochtonenorganisaties, bedrijfsleven, gemeenten

15. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Ja, ligt aan het thema. Als het over natuur gaat zullen we hen zeker consulteren. Iedereen kan partner zijn. We werken met klankbordgroepen of met aanvullende werkgroepen. Daarnaast houden we regelmatig workshops, bijvoorbeeld met provincies en maatschappelijke organisaties.

Overige vragen:

a. Verkleinen de verschillen tussen de recreatiebehoeften van allochtonen en autochtonen?

Recreatiebehoeften allochtonen en autochtonen in de natuur zullen niet zo gauw naar elkaar toe groeien. Jongeren hebben steeds minder binding met natuur. Het wordt een algemeen probleem. Het zal alleen gebeuren als je de jongere generatie bij de natuur kan betrekken. Alleen op langere termijn kunnen de recreatiebehoeften naar elkaar groeien. Integratie zal allereerst via werk en opleiding ontwikkeling ontstaan. Is ook logisch, via werk integreer je het beste. Je moet dan een link maken tussen opleiding en natuur, want natuur heeft momenteel geen prioriteit. Allereerst is het van belang om een motief te hebben om allochtonen jongeren de natuur in te willen laten gaan, bijvoorbeeld: - voor de gezondheid, - een sociaal motief; ontmoeting met andere bevolkingsgroepen of het motief van de zingeving.

Stel jezelf de vraag, waarom moeten allochtonen de natuur in? Waarom mogen ze niet in de stad blijven? Dit is de vraag die wij ook voor de jongeren gesteld hebben. Je legitimatie.

b. Hoe voorkom je een “Smulbos-effect” van je product?

Als je iets bedenkt, moet je ook nagaan wat de reacties erop zouden kunnen zijn. Je moet vermijden allochtonen als een aparte groep te zien. In de huidige maatschappij is het nu heel erg ‘wij tegen zij’. Kiezen voor de benadering van jongeren in plaats van allochtonen lijkt een goede te zijn, maar de maakbaarheid van de samenleving is uiteindelijk toch vrij beperkt. Hier moet je rekening mee houden.

Allochtonen en autochtonen divergeren steeds meer in de samenleving. Mogelijk dat natuur en milieu als middel ingezet kan worden om partijen weer nader tot elkaar te laten komen. Je richten op jongeren is een manier om de tegenstelling ‘allochtoon’ en ‘autochtoon’ te vermijden. Een groot deel van de jongeren is tenslotte allochtoon. Je brengt het zo onder een betere noemer. Als producten gericht op jongeren aantrekkingskracht hebben op allochtonen dan is dat meegenomen, maar als je momenteel een product specifiek voor allochtonen ontwikkelt en het ook zo benoemt, dan weet je dat het fout zal gaan. Je zou bijvoorbeeld wel kunnen zeggen dat voedselbossen leuk zijn voor iedereen. Als je daarnaast weet dat allochtonen er veel affiniteit mee hebben, dan zullen ze er ook vanzelf naartoe gaan.

c. Moet het woord ‘allochtoon’ worden vermeden?

Ligt aan de context. Voor recreatie zou ik het niet gebruiken. De urgentie om dat te doen ontbreekt. Het moet een functie hebben. Momenteel wordt het in de maatschappij meer gebruikt om te discrimineren. Het populisme in politiek en media is momenteel sterk aanwezig en is daarom het gebruik af te raden.

Er is nu ook binnen de vrijetijdswereld een verandering opgetreden; “Allochtonen” zijn uit de mode geraakt, nu springt iedereen op de “Jongeren”. “Jongeren” is nu “hot”. Dat heeft volgens mij ook te maken met de allochtonenproblematiek. Als je de begrippen allochtoon en autochtoon blijft houden, dan leidt dat nooit tot integratie.

5.4 Interview met Thomas van Slobbe

**Directeur Stichting wAarde
Beek-Ubbergen, 5 oktober 2006**

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

De multiculturele beleving van natuur is een van onze hoofdonderwerpen. Wij zijn er al vijf jaar mee bezig. Dit jaar hebben wij een groot symposium voor alle natuurorganisaties georganiseerd en hebben naar aanleiding hiervan een boek uitgebracht met beleidsaanbevelingen. Vanaf dat moment hebben we ook een intentieverklaring vastgesteld ondermeer met Staatsbosbeheer met stappen en maatregelen die organisaties kunnen nemen om te interculturaliseren. Later hebben we nog een inburgeringspakket gemaakt die we aan de ROC's hebben gestuurd. In dit pakket zit een waardebon waarbij mensen, als ze dat willen, gratis een excursie aangeboden krijgen. Ze kunnen zelf aangeven aan wat voor soort excursie of activiteit ze willen deelnemen. Hier doet Staatsbosbeheer ook aan mee. Als mensen een excursie willen onder leiding van een boswachter dan bellen wij Staatsbosbeheer, of als ze willen wilgenknoten Landschapsbeheer en als ze monumentale bomen willen bekijken dan kloppen we aan bij de Bomenstichting.

Daarnaast maken wij in samenwerking met de NCRV een televisieserie over allochtonen die de natuur en landschap van hun jeugd laten zien en eveneens hun band tonen die ze hebben met bijzondere plekken in de natuur hier. Debbie Kamphuis van Staatsbosbeheer is bij dit project betrokken als redactielid. De serie, die onderdeel uit zal maken van een breder maatschappelijk traject, wordt vrij groot. De hoofdpersoon van de allereerste aflevering is een succesvolle Tai-Chi lerares uit China. Wij bezoeken met haar enkele natuurparken in China. Dit wordt uitgezonden op de Chinese televisie voor 60 miljoen kijkers. Tegelijkertijd laten wij de beelden ook hier in Nederland zien op een heel groot scherm in een natuurgebied. Chinese kinderen zullen aanwezig zijn bij deze uitzending en we nodigen het Jeugdjournaal uit. Zo hopen we eveneens afleveringen met mensen uit nog elf andere landen te maken zoals Kenia en Amerika. We mikken dus op ongeveer 12 landen. Tot nu toe is alleen de eerste uitzending nog definitief. Daarna moeten we nog plannen maken voor de overige uitzendingen. Ik zou het mooi vinden als Staatsbosbeheer aan één of enkele uitzendingen mee zou doen. In dat geval zouden dus ook enkele terreinen van Staatsbosbeheer centraal in de uitzending worden gebracht. De eerste aflevering zal volgend jaar worden opgenomen en in 2008 worden uitgezonden.

De televisieserie is veelbelovend. Het gaat niet om ‘probleem-allochtonen’ maar succesvolle mensen. Reacties van mensen zijn positief. Ook klopt het strategisch omdat het vanuit human interest is opgezet. Het sluit ook aan bij de beleving van de mensen zelf die naar Nederland komen; wanneer voel je je nu thuis in een land en hoe ga je om met het land van herkomst. Dat zijn strategische elementen. Als je kiest voor Nederland kun je best een band aangaan met de natuur in Nederland zonder je land van herkomst te verloochenen.

Tenslotte hebben we gepleit voor meer beleefnatuur en mensen toe te staan weer van de paden af te laten gaan.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Allochtonen zijn mensen die een andere culturele herkomst hebben. De eerste generatie en tweede generatie wisselen we wat af, dat moet je tijdens het werk opsplitsen en verder uitwerken. Soms richten we ons specifiek op inburgeraars.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Stichting wAarde richt zich heel erg op zaken die in het natuurbeleid in de knel of vast komen te zitten. Het natuurbeleid t.a.v. allochtonen zijn daar een groot voorbeeld van. Als je beseft dat de helft van de mensen in grote steden van buitenlandse afkomst zijn en nauwelijks betrokken zijn bij natuur of lid zijn van natuur en milieuorganisaties. Dit is niet in het belang van de mensen en ook niet in het belang van de natuur of natuurorganisaties.

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur? Waren deze projecten/producten succesvol?

Projecten hebben wisselend succes. Succesvol is het overleg binnen natuurorganisaties, het agenderen van het thema en de uitwisseling van ervaringen. De overheid heeft er nu ook veel meer aandacht voor. De Raad Maatschappelijke Ontwikkeling heeft bijvoorbeeld een rapport geschreven met de boodschap dat er meer parken aangelegd zouden moeten worden als vorm van integratie en dat men niet allemaal specifieke activiteiten voor allochtonen moet blijven ontwikkelen.

Ons voorstel voor de smulbossen is erg moeizaam geweest. Dit is in de pers verkeerd gevallen. Het werd een media hype. We hebben in reactie daarop een soort strategische media-pauze ingelast. We hadden een kort persbericht uitgegeven als aankondiging voor een persconferentie. Dit was onder embargo. Het werd onmiddellijk verbroken door de pers. Dat had ik niet voorzien. Dit betekende dat het erg kort door de bocht in de krant kwam. Zonder toelichting van ons. Daarnaast speelde dat de Telegraaf al langer bezig was met acties tegen subsidieregelingen. Het feit dat dit project gesubsidieerd was hebben zij meteen gebruikt. Op de voorpagina verscheen de kop "Bos voor allochtonen en autochtonen" en op pagina drie stond "schande dat er geen autochtonen mogen komen". Het was dus niet dat ze de juiste informatie niet hadden. Dit is een politieke zet geweest, er zijn indertijd zelfs Kamervragen ovdv gesteld, die overigens nergens toe geleid hebben. Het ging helemaal niet over de smulbos maar om de subsidieregelingen. De Telegraaf had een stok gevonden om mee te slaan. Al met al waren er tal van verschillende factoren die indertijd mee hebben gespeeld.

De lering die we hieruit trekken is dat als je specifiek iets voor allochtonen wil doen, dan is het niet per se slim om dat in de media als zodanig te brengen. Het is een oververhitte discussie. Je kunt beter een onderwerp brengen vanuit human interest. Bijvoorbeeld, zoals dat onlangs in het blad van het Geldersch Landschap gebeurde, dat een boswachter die uit Kroatië iets vertelt over natuur in dat land of ook onze televisieserie.

Het was lastig dat het Smulbos zo negatief in de media kwam, maar we hebben uiteindelijk niet echt schade geleden. Inhoudelijk hebben wij veel medestanders gehad en achter de schermen is het werk gewoon doorgegaan. Belangrijk is ook dat wij ons, als denktank, kunnen veroorloven strategisch soms wat gevoelige kwesties aan de orde te stellen als wij dat nodig vinden. We hebben geen leden. Hierdoor kunnen wij ook dingen naar buiten brengen die

organisaties met leden niet zo eenvoudig zouden kunnen. Wij hebben wat dat betreft minder te verliezen.

Verder hebben we een serie beleidsaanbevelingen opgesteld, bijvoorbeeld over het interculturaliseren van organisaties. Je vindt deze aanbevelingen in ons boekje: 'Nieuwe Nederlanders Natuurlijk'.

5. Hoe staat het met de interculturalisatie van Stichting wAarde?

Bij Stichting wAarde is een secretaresse en een bestuurslid afkomstig uit Marokko. Dit maakt zeker uit. Er werken overigens maar vijf mensen bij Stichting wAarde.

6. Wat was het oorspronkelijke idee achter een smulbos?

We hebben teveel kijknatuur in Nederland. Je mocht tot voor kort niet van de paden, niet kastanjes rapen, moet overal van af blijven. Alle allochtonen die we gesproken hebben kunnen daar niets mee. Daarna ontdekten we dat veel autochtonen dit ook allang vonden. Maar het is een voortschrijdende regelneverij geweest die nauwelijks op was gevallen. Daarom kwamen we op het idee om hier iets aan te doen. Zodat mensen wel weer de bossen in mogen en kastanjes mogen rapen. Maak stroken in de natuur waar mensen wel mogen komen, van het pad af. We hebben ook een boek uitgegeven: "lekker landschap". Hierin gaan we niet in op het allochtonen-issue of integratieproblematiek. Wel zijn van de vijf mensen die in het boek worden geïnterviewd er drie allochtoon. Staatsbosbeheer directeur Vriesman schreef in het blad 'Onverwacht Nederland' dat het een sympathiek initiatief is maar dat nu niet iedereen het bos in moet gaan om te plukken. Dit begrijp ik wel. Staatsbosbeheer heeft verschillende belangen te behartigen. In gebieden die ecologisch minder van belang zijn zie je dat langzaamaan nu meer mag, al mag het van mij nog verder gaan. Paaltjescampings en een heleboel bordjes worden weggehaald, dus er gebeurt wel wat. Andere gebieden die ecologisch kwetsbaar zijn moet je natuurlijk wel afschermen. Ik vind dat Staatsbosbeheer dat goed balanceert. Ik heb ook liever dat wij genereren dat iedereen in het bos lekkere dingen gaat plukken en dat Staatsbosbeheer uitlegt dat het niet overal kan, dan dat niemand geïnteresseerd is. Wij willen in de eerste plaats betrokkenheid genereren. Dus dat smulbos-effect moeten we ook niet te bang over doen, het was uiteindelijk maar drie dagen. Natuurmonumenten heeft iets dergelijks geprobeerd in de Kennermerduinen en dat was ook lastig, dus de communicatie is wel van groot belang. Opvallend is wel dat het nu niet meer een verkiezingsitem is, dus de heftigheid en beladenheid van het multiculturele debat is een beetje voorbij.

7. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Partners: wel 50! Soms projectmatig, soms langer en intensief. Allochtonenorganisaties waar wij mee werken zijn bijvoorbeeld Forum, Bureau Divers, Steungroep Minderheden Overijssel en een paar meer van deze groepen. We werken intensief samen met Forum.

Op het symposium was de hele natuurbeweging aanwezig; ook leden van de Ministeries VROM en LNV omdat we hier een soort regiefunctie hebben. Allochtonen organisaties waren eveneens aanwezig. Dit waren organisaties die zich met natuur bezighouden en anderen die zich met Nieuwe Nederlanders bezighouden. De directeur van FORUM heeft op ons verzoek één van de inleidingen gehouden. We willen hiermee zowel samenwerking als betrokkenheid stimuleren.

8. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

De recreatieve wensen kent iedereen wel. Allochtonen zijn gericht op zintuiglijke beleving, picknickmogelijkheden, afwisseling van veilige en wilde natuur, bereikbaarheid. Het verschilt wel enigszins per groep. Dit is de grootste gemene deler. Dat is al heel veel. Laten we dat eerst maar doen. Niet moeilijker doen dan hoeft. Ook bij andere groepen geldt dat bereikbaarheid belangrijk is, en de nadruk op gebruiksnatuur. In deze zaken komen de wensen overeen. Veilige en wilde natuur moeten elkaar afwisselen. Het aandachtspunt communicatie is ook hetzelfde. Gebruik gedifferentieerde communicatiekanalen. Geef informatie via moskeeën, verhalenvertellers, er zijn veel technieken. Zorg dat je in ieder geval een multiculturele vertegenwoordiging in je communicatieteam hebt. Ook als je panelgroepen gebruikt. Deze externe uitingen zijn belangrijke momenten. Als je een divers team hebt voorkom je blinde vlekken en gaat het communiceren zo goed als vanzelf.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer kan een belangrijke rol vervullen. Staatsbosbeheer doet al mee aan ons inburgeringsproject in de zin dat ook zij-samen met andere natuurorganisaties-hebben aangeboden gratis natuurexcursies te verzorgen aan inburgeringsklassen op ROC. Dit is enkele maanden geleden richting ROC's 'uitgezet' en toevallig hebben we net deze week een eerste aanmelding van een groep die daar gebruik van wil maken. Hierbij gaat het om natuur als hulpmiddel om je thuis te voelen in Nederland. De Raad van Maatschappelijke Ontwikkeling spreekt in haar rapport 'Verbinding' van 'Publieke Familiariteit' dit wil-kort door de bocht- zeggen: hou eens op met speciale barbecues voor allochtonen want terwijl ze integreren benoem je juist dat ze anders zijn. Maak liefst open ruimtes, parken waar mensen, de oude en nieuwe Nederlanders elkaar als vanzelfsprekend ontmoeten. Dat helpt nou integratie. Op veel plekken ontbreekt het nu zelfs aan een bankje met een boom, of een plantsoen of park om een praatje te kunnen maken. In die zin zijn stadsnatuur en speelbossen van Staatsbosbeheer goede plekken om rekening te gaan houden met deze vormen van inrichting en beheer. Met nadruk op hondenvrije gebieden en picknickplekken. Je kunt ook een zonering maken van volkstuinten naar wandelgebieden naar bossen. Dat is vaak een ingang voor mensen. En daarmee heb je dat natuur een verzachtende invloed kan hebben op de integratie.

Dit kan ook aanhaken bij initiatieven als GIOS (groen in en om de stad). Er is ook een intentieverklaring tussen de Ministeries VROM, LNV, de G4 en G29 getekend waarin staat dat groen meer moet worden ingezet bij jongerenbeleid en integratiebeleid. Dat is belangrijk. Dan gaat het niet primair om hoe we allochtonen bij natuur kunnen betrekken, maar wat hebben we als natuurorganisaties te bieden om een koele, ontspannen integratie te bevorderen.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Naast de beleidsinitiatieven die genoemd zijn in het boek: 'Nieuwe Nederlanders Natuurlijk' (dat we naar aanleiding van het eerdergenoemde symposium hebben uitgegeven) kun je denken aan een vrij recent gezamenlijk initiatief, waar zowel Staatsbosbeheer als Stichting wAarde bij betrokken zijn: "Jongeren en Natuur als Nationale Uitdaging". Samen met een groep grotere natuurorganisaties hebben we een soort coalitie gevormd rondom het thema jongeren en natuur. Dit speelt op dit moment zowel op bestuurs- en directieniveau als op

uitvoerend- en beleidsniveau. Ook Staatsbosbeheer in de personen van Debby Kamphuis en Erna van de Wiel zijn hierbij betrokken. We willen alle kinderen onder de 12 tenminste één topervaring in de natuur bezorgen. Het is hierbij van belang alle kinderen te bereiken, zeker de kinderen in grote steden. Dan heb je bijna het hele multiculturele veld bereikt. Het is een impliciete vorm van allochtonenbeleid. Met het jongerenbeleid moeten we ons niet alleen op de slagroom op de taart, de makkelijke jongeren richten die toch in de natuur komen maar ook die jongeren in de binnensteden die nauwelijks in de natuur komen. Door je te richten op alle jongeren bereik je de allochtonen op 'natuurlijke' wijze. Als je focust op allochtonenbeleid, dan loop je het risico uit naam van integratie hen gelijk weer te discrimineren. Dit betekent overigens niet dat je niet op het gebied van inrichting, beheer, beleid, communicatie niets meer hoeft te doen. Het is het mooiste als je de ouders kunt bereiken via ondermeer de inrichting van gebieden en dat de kinderen via een ander traject worden benaderd.

11. Denkt u dat in de toekomst de recreatieve wensen van allochtonen en autochtonen naar elkaar toe gaan groeien of juist gescheiden blijven?

Er is een spanning in de multiculturele samenleving waar te nemen als gevolg van de menging van verschillende normen, waarden en ideeën. Op de lange termijn zal in de toekomst dit weer tot een nieuw evenwicht moeten gaan leiden. Zo was de discussie 'van de paden af' ingebracht door allochtonen maar later bleek dat autochtonen, vooral oudere mensen, dezelfde mening hadden. We beïnvloeden elkaar maar uiteindelijk zie je dat het uiteindelijk toch vrij dicht bij elkaar komt.

Wat ik moeilijker te voorspellen vind zijn de gevolgen van verschillen in recreatieve voorkeur tussen groepen mensen. Sommige culturen gaan voornamelijk de natuur in als een soort sociaal groepsproces terwijl de 'oudere' Nederlanders veel de natuur ingaan om alleen te zijn. Ik weet niet hoe dit zich gaat ontwikkelen; of er een mix ontstaat of dat het juist heel gescheiden blijft.

Op gebied van communicatie zie ik wel duidelijk dat het feit dat we multicultureel worden de hele communicatiewereld op zijn kop aan het gooien is. Dus een tijdschriftje en een stenciltje werkt niet meer. Dit heeft de natuurbeweging nog niet helemaal door, of onvoldoende door. Ik denk dat dit blijvend verandert. Naast de opmars van 'verhalen vertellen' zie je gekke dingen als 'viral marketing' bijvoorbeeld, die leiden tot autonoom doormailen van informatie door burgers zelf en dus tot een groter communicatiebereik. Of 'msn'. De natuurwereld staat hier nog een beetje buiten. Al denk ik dat dit ook op den duur zal veranderen.

5.5 Interview met Mohammed Bibi

**Coördinator Platform Buitenlanders Rijnmond
Rotterdam, 10 oktober 2006**

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Wij werken wel met allochtonen maar natuur maakt geen deel uit van ons normale programma. PBR is een gesubsidieerde organisatie die voor wat onze activiteiten betreft afhankelijk is van de criteria die door het collegeprogramma van Rotterdam worden gesteld. We zeggen anderzijds niet dat we helemaal niets aan natuur doen. Het begrip natuur in het

dagelijks werk komt weliswaar niet voor, maar wel als het verbonden kan worden met het begrip participatie. Zo hebben wij wel in samenwerking met natuurorganisaties aan onderzoeken gewerkt. En verspreiden wij de kennis die wij hebben over allochtonen en natuur. Ik zie wel een verbetering van de aandacht voor natuur en milieu bij allochtone organisaties, maar het is aan de politiek of wij hier ook werkelijk iets mee kunnen doen.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Wij hanteren de officiële definitie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In het dagelijks taalgebruik beschouwen wij iedereen met een andere huidskleur allochtoon, dit wil zeggen niet van origine Nederlands. Soms gebruiken wij ook de term “buitenlanders” of “migranten”, maar dit heeft gevolgen voor wie wel of niet binnen deze categorie kan vallen. Het woord allochtonen is breder. Antillianen worden bijvoorbeeld ook tot de allochtonen gerekend. De gemeente Rotterdam wil overigens de term allochtonen afschaffen en alleen van Rotterdammers spreken.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Allochtonen zijn bewoners van dit land. Zij hebben met een achterstandspositie te maken in de samenleving. Wij willen die achterstand verminderen of voorkomen. Er is veel gebrek aan informatie bij allochtonen. Wij vervullen daarom een brugfunctie vanuit de overheid en lokale organisaties met de allochtone bevolking. Allochtonen zijn zichtbaar en hebben voor en nadelen aan de samenleving gebracht. Wij willen de nadelen verminderen en de voordelen benadrukken. Zodra er gelijkheid in de samenleving is gerealiseerd dan houden wij op te bestaan. Maar dit zal niet zo gauw gebeuren. Het is niet vanzelfsprekend, net zoals de vrouwenemancipatie geen vanzelfsprekendheid is en niet snel gerealiseerd zal worden.

Wij hebben veel contacten met zelforganisaties van allochtone komaf, maar ook met autochtonen organisaties (zie website).

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur? Waren deze projecten/producten succesvol?

Het PBR heeft in het verleden twee onderzoeken uitgevoerd:

1) Genieten van het Groen en de Buitenlucht. Allochtone Rotterdammers denken mee over de inrichting van de recreatiegebieden rond hun stad/ Een barbecue in het Kralingse Bos. Hoe Rotterdammers de Groene Ruimte waarderen en medewerking verleend aan onderzoek

2) Hoe vreemd is Natuur van Somers, Van der Kroon en Overbeek

Daarnaast hebben wij excursies voor natuur en milieuorganisaties georganiseerd. We worden vaak gevraagd om ons met natuur en milieu bezig te houden maar de realiteit is dat het niet in ons werkplan. We willen wel, maar hebben geen keus. Wij worden beoordeeld op het behalen van onze doelen. Het nadeel is ook dat als wij iets met natuur doen het slechts incidenteel is en niet tot een vervolg leidt. Dit terwijl het zo nodig is om structureel bezig te zijn met dit onderwerp. Natuur is heel belangrijk voor mensen om inspiratie op te doen, tot rust te komen en het is goed voor je gezondheid. Dit kunnen mensen nu niet voldoende ervaren. De natuurgebieden zijn nu nog niet bekend genoeg gemaakt en zouden daarnaast goed ingericht moeten worden.

De natuurprojecten die wij in het verleden hebben uitgevoerd waren zeker succesvol. In het algemeen kun je niet zeggen dat er belemmerende factoren zijn voor de uitvoering van

projecten. Dit omdat het onderwerp natuur nog niet genoeg leeft bij allochtonen. Er is eerder sprake van onwetendheid. Als er bewustzijn gecreëerd is over de natuur en de natuurgebieden en er ontstaan daarna obstakels dan kun je pas van belemmeringen gaan spreken. Als mensen nog niet weten waar ze kunnen recreëren en hoe dan kun je nog niet van een belemmering spreken.

5. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Het Ministerie LNV als opdrachtgever, samenwerking met Stichting Meander, steunfunctieorganisaties van allochtonen, IVN, Natuurmonumenten Rotterdam, Zuid-Hollands Landschap, Groen Service Zuid-Holland
PBR heeft 55 lidorganisaties en ondersteunt 80 steunfunctieorganisaties van allochtonen.

6. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Je kunt beter kijken naar de verschillen tussen generaties en culturele achtergronden. Iedere doelgroep heeft andere wensen. In het algemeen wil men schone en veilige parken die goed bereikbaar zijn en waar goede voorzieningen zijn. Toiletten, watervoorzieningen, afvalbakken, geen honden in bepaalde gebieden in de parken in en aan de rand van de steden, parkeergelegenheden. Gebieden moeten goed bereikbaar zijn. Voor jongeren geldt: meer speelvoorzieningen, aparte terreinen voor voetballen (veroorzaken overlast voor anderen). Bossen zijn interessant om te wandelen en te fietsen. De belangstelling hiervoor komt nu langzaam op gang. Dit wordt beïnvloed door het contact met autochtonen, het zien van fietsers. Deze belangstelling ontstaat ondanks de traditionele gedachte dat het voor een vrouw niet passend is om te fietsen en een fiets geassocieerd wordt met armoede. In de toekomst zullen nog meer mensen op de fiets stappen en wandelen als meer mensen ermee in aanraking komen en de voordelen ervan leren ontdekken.

Op korte termijn komen er veranderingen in het recreatiepatroon van allochtonen, maar ze moeten wel gestimuleerd worden door de overheid, door natuurorganisaties en door onszelf. Nu zie je het nog maar sporadisch.

Strand en duin zijn ook geschikt voor allochtonen. Om te wandelen vooral. Hier begint het mee. Er wordt niet gezwommen, hoewel er in de thuislanden ook door vrouwen veel wordt gebaad (met kleding aan). Mensen gaan vooral vroeg in de avond naar het strand.

7. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer heeft als eerste de taak om informatie aan te reiken voor allochtonen door middel van een sociale kaart. Waar kunnen mensen recreëren? Hoe komen zij daar?

Dit kan bijvoorbeeld al op korte termijn via berichten op websites van allochtonenorganisaties. We kunnen naar elkaar doorlinken. Staatsbosbeheer moet laten zien waar mensen terecht kunnen om te recreëren, hoe het eruit ziet in de terreinen, en vertellen wat mensen er kunnen doen. Het aanbod beïnvloedt ook de behoefte. Er is aanbod en dit moet bekend worden. Wensen volgen pas wanneer mensen weten wat er aan aanbod aanwezig is. Ten tweede heeft Staatsbosbeheer een rol als het gaat om het geven van voorlichting bij organisaties, vrouwen en jongeren over het aanbod van Staatsbosbeheer. Het moet overigens wel gekoppeld worden aan het aanbod in de naaste omgeving. Voor de doelgroep ouderen kan ook nagedacht worden over mogelijkheden voor ontspanning in de natuur. Geen doelgroep hoeft uitgesloten te worden. Ook hier geldt dat als mensen bewuster zijn, zij zelf hun wensen kenbaar gaan maken. Houd als Staatsbosbeheer ook rekening met het vaak niet toereikende

budget van allochtonenorganisaties om mee te werken aan projecten of initiatieven. Ga er niet vanuit dat zij gratis hun medewerking kunnen verlenen. Zij hebben vaak niet de geldelijke middelen en de ideale omgeving om activiteiten te organiseren.

Voorlichting aan jongeren geven is lastig momenteel. Jongeren leven met de tijd mee. Natuur is geen voor de hand liggend gespreksonderwerp in de jongerencultuur. Kinderen moeten daarom bewust gemaakt worden via uitstapjes en andere activiteiten in groepsverband. Dit kan al bij kinderen vanaf 12 jaar vanuit school of via verenigingen. Moeilijk is de binding te zoeken tussen de jeugdculturen. Daarom zou iets in de opdrachtsfeer gecreëerd kunnen worden. Net zoals je maatschappelijke stageplaatsen hebt, zouden er misschien natuurstageplaatsen gecreëerd kunnen worden. Denk aan stages bij Staatsbosbeheer of zelfs alternatieve straffen voor jongeren in de natuur. Of werken in reformzaken bijvoorbeeld, waar anders weinig allochtonen komen omdat het vaak veel te duur is. De meeste mensen weten ook niet wat reformwinkels of scharrelslagers zijn.

Staatsbosbeheer kan het beste beginnen direct contact te leggen met allochtonenorganisaties om elkaar allereerst te leren kennen. Dan kunnen zij de mensen daarna zelf vragen wat hun wensen zijn voor de inrichting van een bepaald gebied. Producten kunnen vervolgens gezamenlijk ontwikkeld worden.

8. Moeten er bij de ontwikkeling van producten uitgegaan worden van de verschillen of juist de overeenkomsten tussen allochtonen en autochtonen?

Ik zou kiezen voor de overeenkomsten van de mensen bij het ontwikkelen van producten. Een barbecue kan wel aangelegd worden, maar kijk dan wel heel goed voor wie je het doet. Voor lawaaierige jongeren of voor nette mensen? Deze faciliteiten moeten ook goed van kwaliteit zijn, de invoering goed begeleid en de faciliteiten voor iedereen beschikbaar zijn. Bovendien moet je wel zeker zijn dat de faciliteiten echt gewaardeerd worden. Niet iedere allochtoon houdt van barbecue of de geur ervan. Praat met de mensen om wie het gaat. Mensen, zowel allochtoon als autochtoon, moeten ook “opgeleid” worden in het schoonhouden van de recreatieomgeving. Er wordt nog veel te vaak alleen maar aan zichzelf gedacht. Men is zich niet bewust van het feit dat er meer mensen van de omgeving willen genieten.

9. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Betrekken van de jonge generaties met de natuur. Kinderen houden zich nu meer bezig met internet, terwijl vroeger men meer verbonden was met de natuur. Kinderen zouden de ouders ook kunnen stimuleren. Je kunt ook aansluiten bij sportevenementen. Buiten de school of via school, gemengd of ongemengd maakt hierbij niet uit.

5.6 Interview met Serdar Köker

Directeur TEMA-NL

Rotterdam, 10 oktober 2006

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

TEMA-NL houdt zich bezig met ondersteuning, opleiding en voorlichting aan de Turkse gemeenschap in Nederland over natuur en milieu. Omdat wij een onafhankelijke tak vormen van de Turkse natuurorganisatie TEMA worden veel projecten in Nederland ontwikkeld en als pilot uitgevoerd met oog op gebruik in Nederland gebruik makende met de kennis en ervaring van TEMA (Turkije). Omdat wij de enige allochtone natuurorganisatie zijn experimenteren wij dus voornamelijk om te zien wat mensen wel of niet aanpreekt en hoe we iets moeten aanpakken. Gelukkig komen wij wel makkelijk bij de mensen. De naamsbekendheid van TEMA is groot onder Turken. Als mensen TEMA horen gaan de deuren wagenwijd open. Alle Turkse federaties hebben hun steun betuigd aan het werk en de projecten van TEMA-NL en TEMA. Momenteel is een van onze grootste inkomstenbron de subsidie van Stichting Doen. Deze steun is voor drie jaar gegeven en houdt dit jaar op. Daarom moeten wij nu opnieuw een subsidieaanvraag doen. We kunnen niet alles op projectbasis gaan doen omdat projecten geen basis zijn voor de betaling van huur en professionele krachten. Om het werk wat wij nu doen voort te kunnen zetten hebben wij institutionele ondersteuning nodig. Naast de gelden van Stichting Doen ontvangen wij ledengelden van ongeveer 300 mensen en ondersteuning van het Turkse bedrijfsleven in Nederland. TEMA heeft zowel theoretische als praktische kennis op het gebied van allochtonen en natuur. Daarom willen wij onze kennis in de toekomst uitbreiden naar andere bevolkingsgroepen.

Het Ministerie LNV vraagt regelmatig ons advies over beleidszaken en over de vraag waar allochtonen zich mee bezig houden.

De reden waarom er wel een Turkse natuurorganisatie is en geen andere allochtone natuurorganisatie ligt in de lange migratiegeschiedenis, zo'n 45 jaar, van Turken in Nederland. Zij weten al veel over werk, school en dergelijke. Natuur en milieu komt altijd op de laatste plaats als het om belangstelling gaat. Dat er nu wel belangstelling komt is niet toevallig. Veel Turken hebben door dat zij geen gastarbeiders meer zijn. Zij zijn inmiddels gesetteld in dit land. Dit levert ook problemen op. Je kunt niet zo vaak op vakantie naar Turkije, en dus breng je meer tijd hier door. Dit levert een andere houding op naar Nederland. Bovendien krijgen mensen steeds meer te maken met de wetgeving op het gebied van natuur en milieu dat betrekking heeft op hun huis of omgeving. Hierover willen zij wel op de hoogte gehouden worden. Als een Nederlandse natuurorganisatie erover komt vertellen zal dit niet aanslaan, want zij kennen Natuurmonumenten, IVN of Staatsbosbeheer niet. Als wij komen wordt er geluisterd.

De projecten van TEMA-NL zijn sterk gericht op samenwerking met andere organisaties. Op het samen-doen met Nederlandse organisaties. TEMA-NL is ook een hele neutrale organisatie waardoor het de steun heeft van veel Turkse organisaties. Dit is iets wat niet veel Turkse organisaties voor elkaar krijgen. We zijn goed bekend en kunnen daarom landelijk opereren. Van de Nederlandse natuurorganisaties wordt het meest samengewerkt met het SME, IVN en Natuurmonumenten. In de meeste gevallen wordt door TEMA-NL allereerst een kennismakingsdag georganiseerd met Turkse organisaties waarin een autochtone organisatie de kans krijgt zich voor te stellen. Daarna kunnen er veldtripjes gehouden worden samen met

TEMA-NL en de partner organisaties en we hopen na deze stappen dat we dan niet altijd nodig zijn dat de organisaties zelf de initiatief nemen of met ons of met een ander natuur en milieu organisatie iets georganiseerd. Wij hebben niet de mankracht om bij iedere bijeenkomst aanwezig te zijn. Bij TEMA-NL werken 4 vaste medewerkers, waarvan 2 parttime, 3 stagiaires, 7 vrijwilligers als voorlichter bij projecten. Deze zijn allen Turks van origine. In het bestuur zitten evenveel Turken als Nederlanders. Het is een heel divers gezelschap, bijvoorbeeld een voormalig directeur van een basisschool, een geoloog, tweetal advocaten, een architect, een parlementariër en een Europarlementariër. Deze laatste zit in de Raad van Advies, Doeke Eisma.

Naast de hoofdorganisatie in Turkije bestaat er inmiddels ook een TEMA Duitsland en is er een TEMA België in oprichting. TEMA-NL voert gesprekken met de Ministeries VROM, LNV en heeft hierbij voorgesteld op te treden als partner in communicatie met allochtonen. Turkse natuur- en milieuorganisaties zijn op het moment krachtig, effectief en invloedrijk. Dit zie je ook in verband met de terugzending van het schip de Otrapan (dit is goed nieuws zo zie dat de Turkse NGO nu ook invloed kan uitoefenen op de regering en dit is wat Europese Unie ook wilt).

In 1998 is TEMA-NL opgericht als vertegenwoordiging van de Turkse organisatie. Vanaf 2002 richten wij ons meer op de Nederlandse natuur. Sinds begin dit jaar zijn wij voor het eerst begonnen actief leden te werven. Over tien jaar hopen wij 10.000 Turkse leden te hebben. Tegen die tijd hopen wij dat onze werkzaamheden ook zijn uitgebreid naar andere allochtone groepen. Nu is onze prioriteit het geven van voorlichting en advies aan Ministeries en Nederlandse Natuur- en Milieu organisaties. We vertellen onze bevindingen en geven aan waar behoefte aan is uit allochtone hoek. De communicatie zou veel effectiever kunnen om mensen meer te betrekken bij natuur en milieu.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Ik verkeer momenteel in een identiteitscrisis. Ben ik nu een allochtoon, buitenlander, nieuwe Nederlander, migrant? Ik weet het niet.

In algemene zin noemen wij allochtonen mensen die niet zo lang geleden van buiten Nederland hiernaartoe gekomen zijn. Deze groep verschilt met de mensen die langer geleden in Nederland aangekomen zijn. Mensen komen onder verschillende omstandigheden naar Nederland. Vroeger mochten de gastarbeiders geen Nederlands leren van de Nederlandse overheid. Nu wordt ze kwalijk genomen dat ze de Nederlandse taal niet machtig zijn. De term allochtoon is divers. Het gaat over groepen die allen een andere migratiegeschiedenis hebben. Je zou ook de term “nieuwe medelanders” kunnen gebruiken. We leven hier tenslotte allemaal samen. De term allochtoon is te divers om te gebruiken. Je bent dan al vanaf het begin gedoemd te falen als je iedereen op een hoop wil gooien. Is een Duitser ook een allochtoon? Daarom krijg je meer onderscheidingen als westers allochtoon en niet westers allochtoon.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Wij werken in de eerste plaats voor mensen die door omstandigheden niet betrokken zijn geraakt bij natuur en milieu, door bijvoorbeeld taal of gebrek aan herkenningspunten in beleid. Dit kunnen ook autochtonen zijn die buiten schot zijn gebleven. Deze mensen willen wij leren dat ieder individu invloed heeft op het grote geheel; op het mondiale gebeuren. Zoals onze stichter van TEMA in Turkije, Opa Aarde, leert: “de kracht ligt bij jezelf”. Laat je niet dicteren door anderen. Je kunt ervoor kiezen om ook niet te consumeren...

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur? Waren deze projecten/producten succesvol?

Er zijn veel projecten ontwikkeld. Een succesvol project is: “Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm”. Hierin wordt het sociale aspect benadrukt. Het is in de eerste plaats als ontmoeting met elkaar bedoeld. Daarna volgen onderwerpen uit de natuur en je rol als individu in het grote geheel. Hieruit volgt weer de vraag wat je als individu in Nederland zou kunnen doen om meer betrokken te zijn bij natuur en milieu. Voor de Turkse gemeenschap kunnen we meteen beginnen over natuur omdat wij bekend zijn. Bij Surinaamse of Somalische organisaties moeten we eerst aansluiten bij andere activiteiten, zoals een naaicursus bijvoorbeeld.

Een ander succesvol project is: “Nee, niet nog een keer” voornamelijk voor zwarte scholen opgezet. Hierin wordt verteld dat door het verkeerd gebruik van de aarde in het thuisland de erosie heeft toegeslagen en er gebieden verdrogen. Als wij hier in Nederland ook verkeerd met de aarde omgaan zullen de mensen opnieuw moeten verhuizen. Mensen in Nederland zullen te maken krijgen met het tegenovergestelde van verdroging: wateroverlast. Dit willen wij tegenhouden en leren goed met de aarde om te gaan. Aan dit project is ook een excursie gekoppeld.

Succesvol zijn ook de excursies met Opa Aarde. Conferenties waar hij aanwezig is trekken meer dan duizend mensen. Hij heeft een groot charisma. Dit leidt ertoe dat mensen spontaan gaan dichten over de natuur of gaan huilen.

Een project waar wij nu aan deelnemen is Kleurenkapitaal van het IVN. Wij leveren een belangrijke bijdrage hieraan zodat er genoeg mensen aan deelnemen. Verder werken wij al jaren samen met Natuurmonumenten, zoals deelnemen aan de Klankbordgroep en hebben wij in het verleden projecten samen gedaan, als excursies op scholen voor kinderen en ouders van deze kinderen.

Iets wat lastig kan zijn bij het ontwikkelen en uitvoeren van projecten is dat iedere doelgroep een andere aanpak vergt. Je moet maatwerk leveren als je presentaties gaat houden. Sommige communicatie-uitingen kunnen bij de ene groep wel aanslaan, bij de andere juist niet. Bijvoorbeeld een godsdienstige benadering lukt niet bij niet-godsdienstige groepen. Praat daarom veel met de mensen.

Toekomstige projecten

Wij hebben momenteel het voornemen om iets met de imams in Nederland te gaan doen. De Islam kent vele verwijzingen naar het zorgvuldig omgaan met eten, het voorkomen van verkwisting en dergelijke. Daarnaast leiden gebruiken als het voeren van overtollig brood aan vogels ook tot een toename van overlast van ratten. Dit bevordert niet de gezondheid. Wij zouden met de imams een toepassing van de Islam op de Nederlandse maatschappij willen ontwikkelen. De hoofdkoepelorganisatie van moskeeën in Nederland, Diyanet, heeft haar steun toegezegd en ook een inzamelingsactie gehouden voor de Nederlandse bossen. Zelfs als deze organisatie, dat een overheidsinstantie is, niet zou willen samenwerken dan zou er in Turkije een decreet uitgevaardigd kunnen worden dat ze wel met ons moeten samenwerken. Dit maakt het werk makkelijker te doen.

Een ander idee is om meer te doen met de vier seizoenen. De natuur is niet alleen maar mooi in de zomer (juist de periode dat veel allochtonen op vakantie naar hun thuislanden gaan). We willen laten zien dat er ook in de andere seizoenen veel te beleven valt.

5. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Belangrijke partners zijn SME, Natuurmonumenten, IVN, Stichting Veldwerk, Stichting Aarde-werk en Ekokids. We zijn recentelijk connecties aangegaan met Stichting wAarde en NME.

6. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Iedere groep heeft andere wensen en vergt een andere aanpak. We hebben besprekingen met de Stichting Mondiale Samenleving (SMS). Zij hebben allerlei zelforganisaties onder hun dak. Voor veel vluchtelingen is natuur en milieu niet het meest belangrijk, maar het kan wel als een intermediar dienen om trauma's te verwerken. Voor anderen is taal belangrijker. Je gaat dan samen met Nederlanders de natuur in en beide groepen vertellen dan iets aan elkaar. De Turken in Turkije zijn veel verder dan de mensen hier. De ontwikkelingen van het land volgen Turken hier niet zo goed. Mensen weten daar veel meer over natuur en milieu. We willen met de mensen hier bespreken wat de rechten en plichten zijn rondom milieu in Nederland. Ze weten niet dat er zoveel recreatieve parken in Nederland zijn en hoe de biodiversiteit in Nederland bevorderd kan worden. Als je dat vertelt en mensen naar de natuur toebrengt dan ontstaat er betrokkenheid.

Recreatieve wensen van allochtonen en autochtonen gaan naar elkaar toe groeien. Zo gaan meer autochtonen barbecuen en gaan meer allochtonen fietsen en wandelen. Dit laatste gaat alleen niet gemakkelijk. Alleen al om praktische redenen zullen allochtonen met grote families niet snel de fiets pakken. Autochtonen onderschatten de kennis die bij veel allochtonen van de eerste generatie aanwezig is over de natuur. Hier kunnen zij nog veel van leren.

7. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer beschikt over grond, boswachters en faciliteiten. Zij kunnen een goede partner voor ons zijn. Voor Staatsbosbeheer is het moeilijk om allochtonen te bereiken en hen te betrekken. Hier zij wij goed in. Staatsbosbeheer kan als beste informatie verschaffen over de Nederlandse natuur. Ieder moet zijn sterke punten gebruiken om een project zo succesvol te kunnen ontwikkelen. Het soort projecten waarin samengewerkt kan worden is heel divers. Samen kunnen wij bijvoorbeeld projecten opzetten voor basisscholen/zwarte scholen. We moeten ons economisch wel kunnen verantwoorden. Ik ben niet voorstander van projecten ontwikkeling alleen. Institutionele ondersteuning heeft de voorkeur. Ik word zelf voor 20 uur betaald, maar ik werk in de praktijk misschien wel 100 uur per week.

Het is van belang voor Staatsbosbeheer om te beginnen met hele eenvoudige projecten: het geven van voorlichting of het geven van excursies om mensen de natuur in te krijgen. De allochtone bevolking moet kennis maken met de gebieden van Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer moet niet academisch of ambtelijk te werk gaan. Partners moeten de projectvoorstellen ook kunnen lezen. De groepen moeten elkaar in het midden kunnen vinden.

Er is vaak nog een te groot verschil. De drempel moet zo laag zijn voor mensen dat zij vrijwel vanzelf de natuur in zullen gaan.

Natuurmonumenten heeft recentelijk allochtonen tot speerpunt gemaakt van beleid. Via Europese financiering is Natuurmonumenten naar Turkije gegaan om kennis te maken met TEMA en haar werkwijze daar. Er werken 200 professionele krachten en er zijn 550 vertegenwoordigers van TEMA actief (allen vrijwilligers) die in het dagelijks leven een belangrijke maatschappelijke functie bekleden in de regio. Zij beschouwen het werk voor TEMA als een erefunctie.

8. Moeten er bij de ontwikkeling van producten uitgegaan worden van de verschillen of juist de overeenkomsten tussen allochtonen en autochtonen?

Het is eenvoudig. We zien geen allochtonen in de natuur. Hoe weet je dan of de allochtoon wel of niet van de natuur zal gaan houden als hij er niet in is geweest? Sommige bevolkingsgroepen hebben veel herkenbaars in de natuur. Turken bijvoorbeeld, maar een Congolees ziet niet zoveel bekends. Ga je dan een regenwoud aanleggen? Aanpassen van de natuur aan iedere bevolkingsgroep is onmogelijk. Zorg eerst dat je ze eerst de natuur in krijgt, en dan zullen zij besluiten of er nog iets nodig is. Faciliteiten die speciaal voor allochtonen worden gecreëerd zijn vaak niet goed doordacht. In het Kralingse Bos zijn barbecues geplaatst voor allochtonen. Ze worden alleen niet gebruikt. Niemand komt op het idee de mensen te vragen waarom ze niet worden gebruikt. Mensen willen niet barbecuen op een plek waar anderen varkensvlees op het rooster hebben gelegd. Het noodzakelijk dat er goede voorzieningen aanwezig zijn als bijvoorbeeld stromend water, waardoor men er zeker van kan zijn dat ze op een hygiënische wijze kunnen genieten van het natuur.

9. Wat zijn volgens u kansrijke doelgroepen waar Staatsbosbeheer aandacht aan zou kunnen besteden?

TEMA-NL werkt met alle doelgroepen en kan voor al deze doelgroepen projecten verzinnen. De jeugd is een belangrijke doelgroep waar Staatsbosbeheer mee zou kunnen werken. Het maakt niet zo heel veel uit op welke leeftijd je begint met projecten. Het gaat om de benadering en het verhaal. Wel is het zo dat op basisscholen er nog niet veel aan de hand is. Op de middelbare school raken de kinderen de draad kwijt. Een project voor kinderen vanaf 12 jaar zou hen misschien kunnen helpen. TEMA-NL heeft een goed idee over een project, maar we willen nog niet vertellen wat dit is. In het verleden heeft namelijk een andere organisatie een idee van TEMA-NL “gekaapt” en dit willen we niet nog eens laten gebeuren (ook al lukte het die organisatie niet het idee goed uit te voeren).

Een andere mogelijkheid zijn ouderen. Een mogelijkheid is dat we normale gebruiken omdraaien; allochtonen die boswachters gaan rondleiden in de natuur. Dit vanwege de bijzondere kennis die allochtonen vaak hebben.

Allochtonen en autochtonen leven nu naast elkaar en ontmoeten elkaar niet in de natuur. Allochtonen zijn vooral statisch, gesetteld, gaan picknicken. Zij hebben een andere natuurbeleving. Autochtonen lopen of fietsen door het bos. Ze komen elkaar niet tegen.

In de toekomst zal het wel meer naar elkaar toegroeien. Al moet je nu wel kijken naar wat reëel is. Ga terug in de tijd. Wat deed Staatsbosbeheer vroeger toen de gezinnen in Nederland ook groot waren? Men organiseerde picknicks of ging paddenstoelen plukken. Gedrag van allochtonen en autochtonen hoeft ook niet helemaal hetzelfde te worden. Autochtonen kunnen zich ook weer meer gaan richten op sensuele beleving: proeven, aanraken, ruiken. Het smulbos was op zich een leuk idee door de nadruk op de meerwaarde die allochtonen kunnen bieden aan natuurbeleving. Turken zijn van origine een nomadenvolk en zijn gewend om voedsel te verzamelen. Hier kunnen autochtonen van meegenieten.

5.7 Interview met Angela Duijndam

**Senior Beleidsmedewerker Natuur en Landschap,
Programmamanager Groene Hart**

**Vereniging Natuurmonumenten
Rotterdam, 12 oktober 2006**

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

In kwalitatieve zin is het belang van allochtonen erg groot, in kwantitatieve zin is het nauwelijks belangrijk. In 1999 is in de nieuwe nota recreatiebeleid van Natuurmonumenten voor het eerst melding gemaakt van allochtonen als doelgroep. Toen hadden we weinig kennis van het onderwerp. Het bleef daardoor wat liggen. In 2001 zijn we echt begonnen te werken aan dit onderwerp. De waarde van het bureauonderzoek wat hiernaar is gedaan is echter beperkt. Lopende onderzoeken naar allochtonen en recreatie waren niet specifiek gericht op natuur. Daarnaast is de groep allochtonen van zichzelf erg divers. Wat zijn allochtonen? Om meer over hen te weten te komen was contact met de doelgroep TMSA is erg belangrijk, daarom hebben wij een klankbordgroep in het leven geroepen. Hier hebben wij onze uitgangspunten bepaald. Kernwoord hierbij was dialoog. Hiermee komen wij verder. Als tweede zijn stapstenen belangrijk. Je begint dicht bij huis met onderwerpen en in de communicatie en breidt dat langzaam uit. Als derde was verder onderzoek nodig en speciale aandacht voor kennismaking van mens tot mens. Op basis van al deze punten hebben wij in de loop van de tijd diverse pilots uitgevoerd.

Begin 2006 is een evaluatie gehouden van de klankbordgroep en de pilots. Het resultaat is dat wij vinden dat het verbinden van mensen met natuur de komende jaren heel belangrijk zal zijn. Dit is een speerpunt. We moeten nog kijken op welke manier we dit willen insteken. Allochtonen kunnen hier deel van uit maken. Het is mogelijk en lastig gebleken om allochtonen te bereiken. De allochtoon bestaat niet. Er zijn veel onderverdelingen te maken (bijvoorbeeld generaties, man-vrouw verschillen, landen van herkomst). Nu is het ook nog eens lastig om over ‘allochtonen’ te spreken. Voor velen heeft dit woord een negatieve lading, zowel voor autochtonen als voor allochtonen zelf. Natuurmonumenten bereikt ook de jeugd beperkt. De vraag diende zich aan om de twee te combineren. Als je je richt op scholen vermijd je de gevoelige kwesties rond allochtonen en je kunt zo toch aandacht aan deze doelgroepen besteden. Je hoeft een groep niet te stigmatiseren. Dit is het idee dat momenteel uitgewerkt wordt. Natuurmonumenten heeft zich aangesloten bij een traject in samenwerking met het Ministerie LNV en Stichting

wAarde om kinderen meer bij de natuur te betrekken. Als voorwaarden om mee te doen heeft Natuurmonumenten gesteld dat de overheid voldoende geld beschikbaar moet stellen om dit traject te kunnen doorlopen en als tweede voorwaarde dat er niet als het ware onbedoeld allochtonen buiten de boot vallen. Allochtone kinderen mogen niet ondergesneeuwd raken, doordat activiteiten zijn toegesneden op autochtone kinderen. Als hieraan voldaan kan worden wil Natuurmonumenten een pilot gaan uitwerken. Zo niet dan zal de aandacht van Natuurmonumenten in dit traject kleinschalig blijven.

Op het gebied van de interculturalisatie van de organisatie worden er momenteel ook stappen ondernomen door Personeel en Organisatie. Het was een van de conclusies van de evaluatie dat dit noodzakelijk is. Er zijn nu nauwelijks allochtonen in onze werk- en verenigingsorganisatie werkzaam. Dit kan echt niet. Misschien zijn er 1 of 2 allochtone boswachters, maar in de praktijk valt het erg tegen hoeveel mensen allochtoon zijn in de organisatie. Een speciaal bureau begeleidt de interculturalisatie van Natuurmonumenten.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Formeel hanteren wij de definitie van het CBS. Het woord “allochtoon” wordt wel door steeds meer mensen als stigmatiserend ervaren. Aan de andere kant, welke definitie je ook gebruikt er kleven altijd beperkingen aan. Je moet met elkaar kunnen blijven communiceren.

3. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Ik besteed als projectleider een dag in de week aan dit onderwerp en werk in totaal vier dagen in de week. Een kwart van mijn tijd dus. Wat hoeveelheid tijd is dit ongeveer hetzelfde gebleven sinds 2001. Binnen Natuurmonumenten ben ik degene die er de meeste tijd aan besteedt. Ik ben bijvoorbeeld betrokken bij alle pilots.

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Het project met Stichting wAarde rondom de jeugd is belangrijk nu. We gaan nu geen nieuwe pilots opstarten maar er lopen nog een paar trajecten.

A. De Loonse en Drunense duinen waarin het thema kennismaking centraal staat en mogelijk kan leiden tot de werving van allochtone vrijwilligers. Dit project is in samenwerking met TEMA-NL en IVN al langer geleden begonnen maar door personele problemen bij IVN een jaar vertraagd. Nu wordt er weer een nieuw projectvoorstel geschreven en subsidie gezocht.

B. Wij zijn aan een vervolg bezig van ons project van het speelbos in Zuid-Kenmermerland voor allochtone doelgroepen.

C. Er wordt gewerkt aan het onderhouden van het netwerk via deelname aan o.a. de klankbordgroep van het IVN-Zuid-Holland, gesprekken met TEMA-NL.

D. Met TEMA Turkije doen we een project (bijna afgerond) over kennisoverdracht over projectmanagement, dat heeft ook de nodige tijd gevergd.

De jaren voor 2006 zijn er meerdere pilots geweest. Wat voorbeelden (zie ook vraag 5):

- we hebben onderzoek van het LEI geïnitieerd (2x)
- we hebben verschillende artikelen in onze bladen Natuurbehoud en Van Nature geplaatst
- we hebben veel tijd gestopt in het samenwerkingsproject Meer kleur in het groen, dat helaas vanwege gebrek aan financiering niet van de grond is gekomen
- we hebben een marketingsbureau onderzoek willen laten doen onder Turkse Nederlanders ten behoeve van een pilot ledenwerving onder deze groep, maar dat bureau kon helaas de opdracht niet waarmaken
- onze districtscommissie Zuid-Holland heeft met TEMA een pilotproject voor een zwarte school gedaan

5. Waren deze projecten/producten succesvol?

Het project op de Middenbrabantse Loonse en Drunense duinen is succesvol. TEMA-NL heeft de stichter van TEMA in Turkije uitgenodigd en dit leidde tot een drukbezochte bijeenkomst van allochtonen, wel tweehonderd personen. Jammer was wel dat er te weinig mensen van Natuurmonumenten aanwezig waren om dit potentieel volledig te benutten.

Samen met TEMA-NL is in 2003 een persexcursie voor de Turks-Nederlands pers gehouden in de Akerdijkse Plassen om contacten te leggen en erachter te komen hoeveel deze pers nu eigenlijk weet van Natuurmonumenten. Dit was confronterend: men kende Natuurmonumenten niet. De excursie had te lijden onder erg slecht weer, maar de bijeenkomst zelf was erg succesvol.

Wij hebben een stand ingericht op het Kwakoe Festival in Amsterdam (Surinaamse en Antilliaanse doelgroep) waar wij ook onderzochten hoe bekend natuurgebieden en Natuurmonumenten is bij dit deel van de bevolking. Hieraan gekoppeld werd een prijsvraag uitgeschreven. De 20 winnaars werden getrakteerd op een excursie naar De Meern. Dit was een zeer geslaagde kennismaking met deze mensen en leidde tot vele enthousiaste reacties.

Niet succesvol was ons project om een speelbos te realiseren in Zuid-Kennemerland (al was het als pilot heel leerzaam en dus waardevol). Dit strandde doordat wij de omgeving niet genoeg hadden betrokken bij onze plannen. Een inwoner heeft de pers getipt en de media hebben vervolgens het beeld verspreid dat wij een allochtonenbos aanlegden. Zo'n beeld schiet zowel autochtone als allochtone Nederlanders in het verkeerde keelgat. Wij hebben hiervan geleerd om nooit meer van voorzieningen voor allochtonen te spreken. Dit beeld mag nooit meer ontstaan. Mensen in Kennemerland kregen de associatie met Spaarnwoude en visioenen van enorme hoeveelheden barbecuende mensen en brandgevaar in de bossen. Dat willen zij natuurlijk niet.

Het enige dat wij aan voorzieningen hadden voorbereid voor allochtonen waren betegelde plekken waar mensen campingpitjes konden gebruiken voor koken van water voor thee. Volgens Mostafa El Filali was dit een wens van allochtonen die thermosflessen niet zien zitten. Het verhaal in de pers was echter dat er gebarbecued mocht worden, wat zeker niet het geval was. Het enige speciale was verder dat wij door gerichte communicatie en uitnodigingen de doelgroep actief naar het speelbos toe wilden halen. In de toekomst zullen wij het anders moeten aanpakken, bijvoorbeeld door eerst een voorziening aan te brengen en later pas als iedereen aan de voorziening gewend is de doelgroepen erbij

betrekken. Ook moeten we niet per se informatie willen geven aan de buitenwereld maar de communicatie vooral richten op en overleggen met de doelgroep. Van de Dienst Ruimtelijke Ordening uit Amsterdam hoor ik dat autochtonen veel voorzieningen die in eerste instantie voor allochtonen worden aangelegd ook erg kunnen waarderen. Het onderscheid tussen allochtonen en autochtonen in het gebruik van voorzieningen is vaak minder hard dan je denkt. De wijze van communicatie met de buitenwereld is de cruciale factor. We zullen in het vervolg wat meer zelfbeheersing aan de dag moeten leggen en niet meteen met ons verhaal naar buiten treden. Pas als blijkt dat voorzieningen succesvol zijn is het zinvol om dit aan de buitenwereld kenbaar te maken. Als je het al vooraf gaat rondbazuinen creëer je blijkbaar alleen je eigen weerstand.

Pilots zijn leerzaam ook al kunnen ze inhoudelijk mislukken zoals in Zuid-Kennemerland. In die zin zijn ze ook nuttig. Aan de andere kant zijn opkomstcijfers als tweehonderd bezoekers in de Loonse en Drunense duinen een grote verrassing en blijk van succes. Succes meten we verder ondermeer af aan reacties van mensen. Mensen drukken op verschillende manieren hun waardering uit, verbaal of fysiek. Allochtonen hebben wel degelijk een connectie met natuur, je hebt alleen een andere aanpak nodig om hen te beroeren en betrekken.

6. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?
Natuurmonumenten heeft nauwelijks natuur vlakbij grote stedelijke gebieden en de gebieden die er liggen zijn moeilijk toegankelijk.
Zie verder vraag 5.

7. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

TEMA-NL, Mostafa El Filali, IVN, SME Advies, Stichting wAarde gecombineerd in verschillende projecten en niet te vergeten de leden van onze klankbordgroep.

8. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

De groep is te divers om hier goed antwoord op te kunnen geven. Soms zijn de wensen van individuele allochtonen dezelfde als autochtonen. In zijn algemeenheid is de nadruk op het onderhouden van sociale contacten, het gebruiken van mooie natuur als decor voor deze ontmoetingen en de wens voor picknick en barbecuevoorzieningen. Het is anderzijds niet zo dat je kunt denken dat als je een barbecue aanlegt dat mensen vanzelf wel op natuurgebieden af komen. Het kan wel helpen mensen over een drempel te komen. Ik zou me allereerst richten op een natuurgebied en van daaruit op groepen omwonenden en intermediairs die in contact staan met deze groepen omwonenden. Je kunt wel overleggen met FORUM over wat de allochtonen willen maar allochtonen bestaan niet. Een groep allochtonen bestaat al nauwelijks en de diverse groepen zijn zelfs ook nauwelijks onder een noemer te vatten. Ik zou daarom niet te veel generaliserende uitspraken hierover durven doen. Als je naar de jeugd kijkt, en hun reacties bij natuuractiviteiten dan kun je overigens niet anders dan constateren dat er veel meer overeenkomsten zijn dan verschillen tussen autochtonen en allochtonen. Hier kun je gebruik van maken.

Met alle soorten groepen kunnen successen behaald worden en projecten en producten voor ontwikkeld worden. Voor ons speelt het dilemma een grote rol: het kan weerstand oproepen omwille van het onderscheid met anderen dat je aanbrengt. Een belangrijke vraag is dan hoe je aandacht aan die groepen kunt besteden zonder ze als zodanig te

benoemen. We zullen voor allochtonen niet iets doen wat we voor autochtonen niet zouden willen doen. Een mogelijkheid is, zoals aangegeven, je te richten op de jeugd via scholen. Het is dan goed om allochtonen en autochtonen bij elkaar te brengen. Je kunt witte en gekleurde scholen samen uitnodigen voor activiteiten.

Een ander nadeel van de versnippering in deelgroepen is het risico dat als je aan alle groepen aandacht wil besteden de kwaliteit van je activiteiten achteruit kan gaan.

Bovendien hebben we beperkte middelen. Daarom kiezen wij er nu voor om ons op de jeugd te richten. Terwijl je richten op vrouwengroepen bijvoorbeeld net zo goed zou kunnen slagen. In het verleden hebben we hier incidenteel iets aan gedaan door samen te werken met VeM bij de ontwikkeling van cursussen voor vrouwen en dan als natuurorganisatie ervoor zorgen dat er goede stageplekken zijn voor deze vrouwen. De betreffende cursus is helaas niet doorgegaan.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Ja, Staatsbosbeheer zou een vergelijkbare rol als Natuurmonumenten kunnen of moeten hebben. Wij zijn beide grote natuurbeheerders die draagvlak willen creëren voor de toekomst. Staatsbosbeheer zou hierbij goed zorg kunnen dragen voor de eerste kennismaking van allochtonen met natuurgebieden omdat Staatsbosbeheer meer gebieden heeft die in en om de steden liggen. Wij hebben niet zoveel gebieden dicht bij de stad. Natuurmonumenten wil niet monopoliseren en graag samen met Staatsbosbeheer bijvoorbeeld optrekken in het traject met LNV en Stichting wAarde met betrekking tot de scholen. Hoe meer natuurorganisaties hierbij aansluiten hoe beter. Als grote beheerorganisaties zouden wij dat ook zeker goed moeten kunnen doen.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Er zijn veel mogelijkheden. Samenwerking ligt hierbij voor de hand.

Met betrekking tot de jeugd is er al een begin gemaakt voor de samenwerking van Natuurmonumenten, Stichting wAarde en Staatsbosbeheer richting scholen (contactpersonen SBB: Keelin O Connor en Erna van de Wiel).

Kansrijk is verder de ontwikkeling van een vervolgtraject van het project op de scholen zodat ouders ook aangesproken en betrokken worden.

Mogelijke aanhaking bij projecten gericht op kennismaking tussen autochtonen en allochtonen als bijvoorbeeld die in de Loonse en Drunense duinen. Het IVN trekt en organiseert de communicatie in Nationale Parken, dus ook de communicatie met allochtonen. In de Loonse en Drunense duinen doen ze dit in samenwerking met TEMA-NL en verzorgt Natuurmonumenten de excursies. Je zou kunnen denken aan duo-leiderschappen.

In je reguliere omgevingscommunicatie in gebieden waar veel allochtonen leven kun je veel meer rekening houden met deze doelgroep zonder dat dit expliciet wordt geventileerd. Op lokaal niveau zouden er ook klankbordgroepen met vertegenwoordigers van organisaties in het leven geroepen kunnen worden rondom het werk van boswachters. Gebruik van allochtone media kan eveneens veel mogelijkheden bieden.

Er is geen gebrek aan leuke ideeën en goede kansen.

11. Waarom zijn deze kansrijk?

Omdat je dan allochtonen op een natuurlijke wijze bereikt zonder dat je er voor de buitenwereld expliciet de nadruk op legt.

12. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Voorbeelden van geschikte partners op alle terreinen zijn TEMA-NL, El Filali (stichting Kantara), IVN, SMS, Forum, PBR, lokale milieucentra, steunfunctieorganisaties en zelforganisaties van allochtonen, zoals het Antilliaans Netwerk.... Op dit moment is er bij Natuurmonumenten een blinde vlek als het gaat om bekendheid met Surinaamse zelforganisaties, door het uitvallen van het betreffende klankbordgroep lid.

13. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?
Zie vraag 10.

Overig:

Zou je een samenwerkingsprogramma van grote natuur- en milieuorganisaties met allochtonenorganisaties als kansrijk zien voor het betrekken van allochtonen bij de Nederlandse natuur, als hierbij uitgegaan wordt van een serie deelprojecten die zich kenmerken door een kwantitatieve en kwalitatieve gefaseerde en gebiedsgerichte aanpak (d.w.z. werken van klein naar groot en van stad naar ommeland?)

Ja, het zou zeker mogelijk zijn als wij gebruik maken van onze ervaringen en deze kunnen bundelen en opschalen, zoals we willen doen met de jeugd. Natuur- allochtone- en jeugdorganisaties kunnen de handen ineenslaan. Daarnaast zou je een traject kunnen beginnen gericht op de ouders van de kinderen. Je moet daarbij oog houden voor wat er in een gebied speelt, dus lokaal afstemmen en rekening houden met de aanwezigheid of afwezigheid van allochtone verenigingen. Dit bepaalt of je toegang hebt tot de doelgroepen. Daarnaast moet je beseffen dat als je teveel tegelijk wilt doen je dan het risico loopt dat je niets bereikt. Tenslotte ben je ook afhankelijk van de financiering. Met geld alleen red je het niet maar zonder red je het ook niet.

5.8 Interview met Ahmed Ait Moha

Projectmanager Motivaction
Amsterdam, 13 oktober 2006

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Ik ben absoluut geen voorstander van het gebruik van het woord allochtoon. Dit woord heeft een negatieve connotatie. Het klinkt denigrerend. Wij spreken hier liever van Nieuwe Nederlanders. Je wordt door de omgeving nog steeds als nieuw gezien ook al voelen vele mensen zich wel Nederlander. Het woord Nieuwe Nederlander heeft

betrekking op hoe je gezien wordt en hoe je je voelt. Het woord klinkt ook al veel vriendelijker er er zit toch het woord Nederlanders in.

Motivaction was een van de eerste bedrijven die zich met de Nieuwe Nederlander bezig gingen houden. Dit was vanaf 1995, elf jaar geleden. Wij kwamen erachter dat het van belang was tijdens een kwalitatief onderzoek naar een wasmiddel. Een Surinaamse vrouw had ten opzichte van de overige geïnterviewden totaal andere opvattingen. De afwijkende mening van deze vrouw werd niet gewaardeerd door de marketeers.

De reden dat wij ons met de Nieuwe Nederlander bezig gingen houden was voor het bedrijf in de eerste plaats commercieel. Wij zijn een commercieel bedrijf en willen behalve blijven bestaan als bedrijf ook trends zien aankomen en 'leading' te zijn op dit terrein. Ten tweede moet je als organisatie inspelen op ontwikkelingen in de samenleving en toekomstgericht bezig zijn. Motivaction begon daarnaast al vrij snel de eigen organisatie te interculturaliseren. Er werken nu 120 mensen bij Motivaction waarvan ik schat dat 15-20% tot de groep Nieuwe Nederlanders behoort.

Met natuur hebben wij ons nooit specifiek beziggehouden.(*) Wij zijn ook niet bekend met ander kwantitatief onderzoek op dit vlak Wel is het zo dat wij voor Stichting Recreatie onderzoek hebben gedaan naar vrijetijdsbeleving en invulling. Hierin kwam natuur niet specifiek aan de orde.

(*) Noot: Er zijn in tegenstelling tot dit bericht wel eerder onderzoeken uitgevoerd door Motivaction

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Motivaction gebruikt de definitie van het CBS waarin geografische ligging en economische welvaart een rol spelen. Niet de culturele verschillen. Tot de groep Nieuwe Nederlanders behoort ieder met een niet-westerse achtergrond. De TMSA-groep is de grootste groep hierin. Er wordt momenteel prioriteit gegeven aan Turken en Marokkanen.

3. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Mijn werk bestaat uit het verrichten van onderzoek onder Nieuwe Nederlanders en over Nieuwe Nederlanders, bijvoorbeeld naar racisme, tolerantie en arbeid. Ik doe dit fulltime.

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Ik ben onderzoeker. De projecten die wij hebben verschillen erg, afhankelijk van de vraag die wij krijgen. Deze opdrachtgevers kunnen zowel uit de profit als de non-profit hoek komen. Soms doen wij ook onderzoek uit eigen initiatief als wij denken dat dit zich op den duur ook terugverdient, zoals het onderzoek naar etnomenaliteit waarbij wij een nieuw onderzoeksmodel ontwikkeld hebben.

5. *Waren deze projecten/producten succesvol?*

Onze projecten zijn zeer succesvol te noemen. Blanke marketeers hebben weinig feeling met het onderwerp Nieuwe Nederlanders. Ze zijn wel creatief dus ze kunnen veel met de informatie die je ze geeft. Wat dat betreft leren zij veel van ons. Op basis van ons onderzoek kunnen zij ook goed beslissingen nemen. Er heeft nog nooit iemand geklaagd. Wij hechten veel belang aan representativiteit en betrouwbaarheid van onderzoek. Wij gebruiken ook een online-panel. Dit is niet representatief omdat er onder deze groep weinig ouderen voorkomen. In deze groep komen nog relatief veel mensen met taalproblemen voor. Die zie je niet online. Het panel bestaat uit ongeveer 6500 personen. Dit aantal wordt heel snel groter. Ongeveer 35% reageert op een mailing van ons. Ik kan geen indicatie geven van wat een onderzoek bij ons kost. Het kan sterk variëren afhankelijk van wat er door de klant gevraagd wordt.

6. *Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?*

Nee. Er zijn geen belemmerende factoren omdat wij specialist zijn in uitvoering van de projecten. Wij hebben tot op heden nog nooit een onderzoek uitgevoerd die puur betrekking had op de natuur (wel op het gebied van recreatie). Dit zouden wij overigens wel graag willen.

7. *Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?*

Wij werken veel voor grotere bedrijven en de overheid, gemeenten en departementen. Ook voeren wij regelmatig onderzoeken uit voor Forum.

8. *Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?*

Als je alleen spreekt over de groep Nieuwe Nederlanders dan mis je de nuances. Je kunt indelingen maken op basis van leeftijd, inkomen, generatie en alle andere sociaaldemografische factoren. Met betrekking tot natuur zijn deze nuances denk ik erg belangrijk. Je moet openstaan voor de natuur. De autochtone Nederlander is van jongs af aan opgegroeid met recreatie en natuur. Nieuwe Nederlanders zoals Turken en Marokkanen staan minder open voor de natuur als recreatievorm. Ze zijn veel meer met het platteland en de landbouw opgegroeid. Natuur was een onderdeel van het leven. Niet als vorm van recreatie maar om het brood mee te verdienen.

Sommige algemene recreatieve wensen van Nieuwe Nederlanders zijn vanzelfsprekend. Ik denk bijvoorbeeld aan bezoek van het theehuis, de moskee, uitgaan met familie en vrienden, bioscoopbezoek, concerten. Er wordt zelden over natuur gepraat als onderdeel van een recreatieve wens.

In ons werk met Etnomentality gaan wij uit de drijfveren die mensen hebben om iets te doen. Wij hebben daarom de Nieuwe Nederlanders ingedeeld in vijf segmenten: de religieuze familiegerichtten, de behoudende arbeidsgerichtten, de statusgerichte carrièremakers, de moderne statuszoekers en de ambitieuze ontplooiers (zie publicatie 'Etnomentality' p.31-39). Deze groepen vertonen kenmerken die je sterker of minder sterk materialistisch kunt noemen en modern of meer behoudend. In een moderne maatschappij als de Nederlandse zie je dat het aantal moderne statuszoekers en ambitieuze ontplooiers toeneemt. Deze waardeorientaties van mensen zijn vrij stationair. Je vormt die tussen je 15-25 jaar en die veranderen nauwelijks meer daarna. De indeling naar vijf segmenten zijn gebaseerd op kwalitatief onderzoek onder 90 respondenten die gedurende 2-5 uur werden

ondervraagd. Op basis van deze gesprekken kunnen wij zeggen dat interesse in natuur niet vanzelfsprekend is. Daarnaast werd een groot kwantitatief onderzoek uitgevoerd onder 800 personen om de uitkomsten van het kwalitatief onderzoek te toetsen.

De grote kracht van dit Etnomentality-model is dat je los komt van de indeling in bevolkingsgroepen en kijkt naar wat mensen aan overeenkomsten hebben. Ook onder autochtonen zijn moderne statuszoekers en religieuze familiegerichtten. Hierop kun je vervolgens je communicatie richten. Dit is een veel verfijnder model om mee te werken. Onafhankelijke groepen en traditionele groepen verschillen in hun natuurbeleving. Wij hebben vragen gesteld naar vrijetijdbesteding. Behalve dat hierin een enkele keer het woord strandwandeling valt, wordt natuur niet genoemd. Natuur als recreatie komt niet veel voor.

Een onderzoek van Motivaction zou Staatsbosbeheer veel informatie kunnen opleveren aan kennis over de recreatiewensen van Nieuwe Nederlanders. Hoe kijken religieuze familiegerichtten tegen natuur aan, waar halen zij hun informatie erover vandaan? Op basis van wat wij nu weten over ambitieuze ontplooiers zijn deze mensen meer gericht op cultuurparticipatie. Waarschijnlijk zullen het ook deze mensen zijn die het meest openstaan voor natuur en eigen beleving ervan. Per groep zul je specifieke wensen kunnen onderscheiden op basis van recreatief gebruik van natuur.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Ik denk zeker dat Staatsbosbeheer hier een rol in zal kunnen spelen. Staatsbosbeheer is een grote natuurbeheerder die op de behoeften van Nieuwe Nederlanders kan inspelen vanuit ons model.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Ik zou Staatsbosbeheer willen adviseren de projecten te ontwikkelen vanuit een integrale benadering. Dit is beter dan projecten specifiek voor Nieuwe Nederlanders te ontwikkelen. Ik verwacht zeker dat de wensen van Nieuwe Nederlanders en autochtonen naar elkaar toe gaan groeien. De groep modernen zal in de toekomst groter worden. Ondanks dat dit proces al vanuit zichzelf plaatsvindt, geloof ik dat het verstandig is het een duwtje in de rug te geven. Je kunt eraan denken gebruik te maken van jeugdcommunicatiekanalen als bijvoorbeeld de radiozender FUNX. Dit station is populair onder stadsjeugd tussen 10-18 jaar oud. Iedere dag heeft FUNX een poll, waarbij een panel van 60/70 jongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst en 30 autochtone jongeren vragen beantwoorden. Staatsbosbeheer zou de luisterende jeugd kunnen vragen wat zij vinden van natuur. In Amsterdam is de zender te beluisteren op 61.1 FM. Het is waarschijnlijk overal in Nederland te ontvangen.

11. Waarom zijn deze kansrijk?

(?)

12. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Wie de meest geschikte partners zijn op deze gebieden zouden wij uit onderzoek kunnen afleiden. Wij hebben zelf veel ervaring met het onderdeel communicatie. Een andere organisatie is bijvoorbeeld Mexit.

Motivaction heeft de etnocommunicatie voor de tentoonstelling 'Marokko' in de Grote Kerk in Amsterdam verzorgd. Het was een groot succes. Dit was niet voor de hand liggend, omdat Nieuwe Nederlanders niet zo snel naar musea gaan en moslims ook niet snel een kerk zullen betreden.

13. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Wij kunnen voor Staatsbosbeheer onderzoek verrichten naar Nieuwe Nederlanders en natuur.

5.9 Interview met Arjen Buijs

Onderzoeker Alterra
Wageningen, 16 oktober 2006

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Alterra heeft een aantal studies verricht naar dit onderwerp. Margit Jókövi heeft dit een jaar of vijf geleden gedaan en er is een studie gedaan naar 'Groen in de Stad' in Rotterdam en Amsterdam. Een flink deel van de respondenten in dit onderzoek was allochtoon. Deze studie was niet expliciet gericht op allochtonen maar het is hier wel in meegenomen. Ik praat nu over studies die op mensen gericht zijn. Het kan zijn dat er nog ecologische studies zijn. Ik heb zelf nog twee studies verricht; een voorbereidende studie over verschillen in landschapsbeleving tussen bevolkingsgroepen en onlangs de studie getiteld 'Een andere kijk op groen' waarin de beleving van natuur en landschap in Nederland door allochtonen en jongeren wordt onderzocht. Wij willen hier een populair boekje over uitgeven, maar dat gaat dus over hetzelfde onderzoek. In totaal praat je dan over vijf studies naar het onderwerp allochtonen en natuur in Nederland.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Dit hebben wij niet expliciet gedefinieerd. In het onderzoek hebben wij het wel gedaan, waarbij wij ons gericht hebben op niet-westerse allochtonen; in dit geval Marokkanen en Turken. Niet-westerse allochtonen zijn mensen waarvan tenminste een ouder in het buitenland is geboren, en wel in Turkije, Afrika, Latijns-Amerika of Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan.

3. Waarom houdt u zich bezig met allochtonen?

Om dezelfde reden als waarom het Ministerie LNV zich ermee bezig houdt; de groep allochtonen is tegenwoordig groot en het zou een groep zijn die weinig gebruik maakt van

natuur en natuurgebieden. Als onderzoeksinstituut zie je dat natuurorganisaties hier mee worstelen en dat pak je dan op. Deze organisaties vinden dat hun achterban versterkt moet worden, dat er meer allochtonen in zouden moeten zitten. Het is heel essentieel dat je ook nieuwe groepen interesseert om draagvlak te behouden.

Het tweede argument is dat wij van mening zijn dat het allochtonenvraagstuk door sommige natuurorganisaties vaak op een defensieve manier werd benaderd. Allochtonen moeten volgens deze organisaties in 'onze' gebieden komen. Zij willen 'hen' laten zien hoe mooi natuur is. Alles wordt vanuit 'ons' geredeneerd. 'Zij', de allochtonen, moeten dat maar interessant vinden. Maar het is 'onze' natuur. 'Ons' in de brede zin van het woord, dus als allochtonen iets anders willen met de natuur dan moet je daar misschien ook wel mogelijkheden voor gaan scheppen. Ik denk dat het ook de enige manier is om mensen daadwerkelijk te interesseren. Alleen als het aansluit bij hun eigen behoeften. In de meeste verhalen over natuur en allochtonen zag ik dit manco eveneens terugkomen. Natuurorganisaties zouden zich meer vraaggericht kunnen opstellen.

4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Ik heb niet eerder te maken gehad met allochtonen(organisaties). Behalve dan voor het onderzoek. Maar ook hierin geldt dat ik nog nooit rechtstreeks met hen gesproken heb. De eerste keer zal bij de bijeenkomst van het Innovatienetwerk zijn.

5. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Zie vraag 1.

Alterra heeft daarnaast ongetwijfeld een diversiteitsbeleid voor eigen personeel. Hier ben ik niet bij betrokken.

6. Waren deze projecten/producten succesvol?

De onderzoeken hebben veel publiciteit opgeleverd. Dit geldt voor de onderzoeken van Jókövi en voor onze eigen onderzoeken. Dit is een eerste aanwijzing voor succes: dat het wordt opgepikt. De populaire media zoals radio, vrijwel alle kranten, maar ook gespecialiseerde vaktijdschriften toonden vrij veel belangstelling. Het is opvallend dat de meeste aandacht voor ons onderzoek naar jongeren uitging. Het is veel opgepakt, maar er leek in de media minder interesse te zijn voor de allochtonen in het onderzoek. Ik weet niet waarom. Media aandacht wisselt regelmatig. Bij Jókövi's onderzoek was er veel publiciteit over de allochtonen. Het onderwerp jongeren is nu dan mogelijk iets nieuws.

7. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

Nee, er waren geen belemmerende factoren.

8. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Ons onderzoek werd in opdracht van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) uitgevoerd. MCA Communicatie, een in allochtonen gespecialiseerd marktonderzoeksbureau, heeft voor ons de uitvoering van de interviews gedaan. Dit was de eerste keer dat wij met hen

hebben gewerkt. Dit is, voor zover ik weet, goed bevallen. Ik heb mijzelf niet met de uitvoering beziggehouden. We hebben ook contact gehad met Focuz, maar dat contact is zeer onplezierig verlopen. Ze eisten plotseling geld en hebben zelfs zonder enige reden met een rechtszaak gedreigd.

9. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Mijn studie gaat niet specifiek over de recreatieve wensen van allochtonen. We hebben ons vooral gericht op de beleving van natuur en landschap door allochtonen, niet het gebruik. Dit hebben mensen als Jókövi al uitgezocht. Wel leverde het een bevestiging van algemeenheden op als dat fietsen niet zo populair is, wandelen en barbecuen wel, honden zijn heel vervelend.

Tot nu toe heeft onderzoek naar de wensen van allochtonen zich het meest op stadsparken gericht. Tegenwoordig zie je al enkele allochtonen in gebieden als Amelisweerd bij Utrecht. Je zou nu mensen die daar in de bossen te vinden zijn, de voorlopers, kunnen vragen waarom zij er zijn.

10. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Staatsbosbeheer heeft als grootste natuurbeheerder van Nederland een heel belangrijke taak. Niet alleen op het gebied van voorlichting maar ook in het aanpassen van het natuurbeheer als daar vanuit de allochtone gemeenschap behoefte aan is. Het is nog moeilijk te zeggen of er werkelijk behoefte is en welk soort ander beheer zij zouden kunnen toepassen. Hiervoor zijn er nog te weinig studies naar de wensen gedaan. Mijn visie op natuurbeheer is dat er twee doelen voor beheer zijn. Aan de ene kant aandacht voor de ecologische waarde van gebieden en aan de andere kant voor de belevingswaarde of recreatieve waarde. Soms kies je in een gebied voor het ene en dan voor het andere. Kies je voor de recreatieve waarde, dan kies je in mijn ogen niet alleen voor de 50 plussers die willen fietsen of die lange afstandswandelaar maar ook voor de eventueel afwijkende wensen van allochtonen.

De grootste uitdaging voor Staatsbosbeheer is het aanpassen van het beheer als daar behoefte aan is bij allochtonen. Voorlichting hoeft op zichzelf niet altijd zinvol te zijn. Bijvoorbeeld als een gebied duidelijk niet interessant is voor een groep. Behoeft creëren voor natuur is erg moeilijk als niet duidelijk is voor mensen wat er voor hen te halen valt. In tegenstelling tot volwassenen kan het beïnvloeden van kinderen via voorlichting en educatie wel zinvol zijn. Je kunt kinderen in contact brengen met natuur. Zij kunnen nog leren hoe je 'van de natuur kunt houden' door met natuur om te gaan. Bij volwassenen in het algemeen heb ik weinig vertrouwen in natuur- en milieueducatie. De afstand is te groot. Zeker als er al weinig belangstelling van een groep voor een gebied is en mensen er weinig komen.

Als er wel een behoefte blijkt te zijn om in de natuur te recreëren, dan heeft voorlichting voor volwassenen zeker zin. Het proberen te veranderen van waarden en behoeften heeft voor volwassenen naar mijn mening dus nogmaals geen zin. Natuurgebieden kun je wel aanpassen aan behoeften.

11. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Ik ben niet zo op de hoogte van projecten die er lopen. Ik heb geen suggesties, maar er zullen zeker projecten zijn die kansrijk zijn. Ik denk dat je ervan uit moet gaan wat mensen willen in de natuur. Voor 'mountainbikers' leg je paden aan en voor allochtonen zou je in je bossen barbecues aan kunnen leggen. Het is een manier voor groepen om gebruik te maken van de natuur. Het is niet nodig dat er meteen een integratievraagstuk aan verbonden wordt. Dat het dus ook nog zo zou moeten zijn dat allochtonen en autochtonen tijdens het recreëren in de natuur met elkaar moeten integreren. Dit lukt in de stad al niet, waarom zou het in het bos dan wel moeten?

12. Waarom zijn deze kansrijk?

N.V.T.

13. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

TEMA-NL klinkt als een goede partner voor Staatsbosbeheer. Verder zou ik het niet weten.

14. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Wij zijn een onderzoeksinstituut dus samenwerking zou via onderzoek kunnen, bijvoorbeeld een onderzoek onder welke omstandigheden allochtonen wel interesse in de natuur zouden hebben. Je kunt je voorstellen dat bijvoorbeeld een groep mensen in een bus met bekende allochtone schrijvers in de natuur, als Kader Abdolah, wel tot de verbeelding spreekt.

Overig:

In uw onderzoek naar de beleving van natuur en landschap in Nederland door allochtonen en jongeren geeft u de suggestie zich te laten inspireren door het recreatiebeleid van mediterrane landen voor een meer groepsgerichte recreatie van de natuur. Wat bedoelt u hiermee?

In Cyprus heb ik aan de rand van een bos een barbecue terrein voor 1000 mensen gezien, ingericht met overkappingen, bankjes en zo meer. Dit kunnen wij ons hier in Nederland niet voorstellen. Het weerspiegelt een totaal andere omgang met de natuur. Niemand van de mensen daar zat in het bos zelf te barbecuen. Je kunt zien hoe andere culturen met natuur omgaan door er heen te gaan en te gaan kijken. Ik ben niet in de positie om goede mogelijkheden voor recreatie te verzinnen, en ik zeg niet dat in Nederland zulke grootschalige terreinen aangelegd moeten worden, maar ik denk dat het mogelijk zou kunnen zijn dat Staatsbosbeheer bijvoorbeeld drie keer per jaar een groot barbecuefeest organiseert in het bos. Ik vind het overigens irritant dat het voorbeeld van het barbecuen zo voor de hand ligt; het is een soort icoon geworden voor de verschillen in recreatie

tussen allochtonen en autochtonen. Er zal veel meer te leren zijn van het recreatiebeleid in andere landen.

5.10 Interview met Imke Tegels

Senior Adviseur SME Advies
Utrecht, 18 oktober 2006

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Wij houden ons bezig met allochtonen en natuur binnen het project 'Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm'. Dit project hebben wij samen met de Turkse natuurorganisatie TEMA-NL ontwikkeld. Hiermee willen wij draagvlak voor natuur creëren vanuit de achterliggende gedachte: 'onbekend maakt onbemind'. Dus je moet eerst mensen de natuur in Nederland laten zien, voordat ze er waardering voor krijgen. Voor veel mensen is deze eerste stap moeilijk, dus beginnen wij mensen voorlichting te geven over natuur en milieu en kunnen zij vervolgens een bepaalde activiteit kiezen die zij als groep willen ondernemen. Deze activiteit wordt gezamenlijk georganiseerd. TEMA-NL zorgt voor de contacten met de Turkse doelgroep. Zij hebben hiervoor een heel uitgebreid netwerk: moskeeën, vrouwenorganisaties enzovoort. De allochtonen die naar de voorlichtingsbijeenkomsten komen zijn van alle leeftijden. Het aantal deelnemers kan variëren tussen 20-100 personen. Wij willen op deze manier 45 bijeenkomsten organiseren in heel Nederland. De activiteiten waaruit gekozen kan worden betreffen wandelingen in de natuur, excursies in de stad of bijvoorbeeld een bezoek aan een afvalverbrandingsinstallatie.

SME Advies heeft niet als reguliere taak het organiseren van activiteiten. Dit doen we alleen project gebonden. Door dat nu te doen wordt er veel kennis opgedaan over wat mensen aantrekt. IVN en Stichting Veldwerk Nederland participeren eveneens in dit project, zij organiseren wel activiteiten. Als het project wordt afgesloten gaan we praten met andere koepelorganisaties van migranten om te vragen of deze aanpak ook bij hen zou werken.

Voorgeschiedenis

Het project 'Iedere Vogel vliegt in zijn eigen zwerm' is afgeleid van een project dat wij eerder hebben ontwikkeld. Dit project: 'Meer Kleur in het Groen' is helaas niet gehonoreerd. Het was geïnspireerd op het Engelse project 'Mosaic' waarbij onderzocht wordt wat mensen van verschillende etnische achtergronden interesseert als het om natuur gaat. Kleine groepjes allochtonen worden uitgenodigd naar een natuurgebied te komen er wordt aan hen gevraagd wat zij er zouden willen doen. Dan zie je dat mensen van verschillende origine andere activiteiten prefereren.

Een project dat wij in het verleden samen met het IVN hebben ontwikkeld is een cursus voor NME-ers: 'Kleurrijk Communiceren', waarin NME-ers kennis konden maken met wat het werken met allochtone doelgroepen allemaal met zich meebrengt. Dit project is inmiddels afgesloten.

Een ander project heet ‘Papier, dat levert wat op!’. Allochtone zelforganisaties hielden hier papierinzamelingsacties. Door dit te doen verbreedden deze organisaties hun krappe financieringsbronnen en hielden zij zich meer met het milieu in algemene zin bezig.

Een project met vrijwel dezelfde titel maar met iets andere inhoud is het in 2001 gestarte project “Dat levert wat op!”. In dit project worden coaches uit de allochtone doelgroep opgeleid om mensen uit hun eigen netwerk te interesseren voor milieuzaken als afval en water. Het is gericht op zowel financiële besparing als milieubesparing. Er wordt getoond (en door mensen zelf ontdekt) hoeveel je kunt besparen door bewust met energie om te gaan.

In Utrecht is het project grootschalig opgezet. Wij willen 800 gezinnen bereiken en 45 coaches opleiden. In Tiel is het kleinschaliger, daar gaat het om 7 coaches. Afhankelijk van wat de gemeente wil, die in alle gevallen opdrachtgever is, leiden wij de mensen zelf op of wordt dit uitbesteed aan een andere organisatie. In Utrecht wordt er samengewerkt met diverse milieupunten en in Tiel met Stichting Duurzaam Rivierenland. Wij hebben voor dit project materialen ontwikkeld zoals een groenboekje vol tips (tweetalig) en een coachmap. Voor taalinstututen zoals de ROC's is een eenvoudiger product ontwikkeld gericht op deelnemers aan de inburgeringcursus. Dit is o.a. geschikt voor analfabeten die Nederlands aan het leren zijn.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon? Is het woord allochtoon een beladen woord?

Wij hanteren geen formele definitie van wat een allochtoon is.

Ik gebruik zelf gewoon het woord allochtoon. Ook in officiële stukken gebruiken wij dit woord tenzij een organisatie waar wij mee werken het anders wil benoemen. Ik zeg ook gewoon ‘Turken’ en ‘Marokkanen’ in plaats van ‘Turkse mensen’ of ‘Marokkaanse mensen’. Dat klinkt bijna meer als een scheldwoord dan ‘allochtoon’. Als je iemand kent noem je hem bij zijn naam en zeg je niet meer ‘allochtoon’ of ‘Nieuwe Nederlander’. Het is denk ik alleen een discussie onder autochtonen wat wel en niet gezegd moet worden. Allochtonen hoor ik er niet over.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Net als Staatsbosbeheer willen ook wij het draagvlak voor natuur en milieu versterken in de samenleving.

4. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Ik besteed ongeveer 50% van mijn tijd aan allochtonenprojecten. Ik leid daarnaast ook iemand op om hieraan te kunnen werken.

5. Waren de projecten/producten die jullie ontwikkeld hebben op het gebied van allochtonen succesvol?

Voor het project “Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm” is het nog te vroeg om te bepalen of het succesvol is of niet.

Het project 'Dat levert wat op' is zeker succesvol. Het geheim van het succes is dat het project heel concreet is, de deelnemers enthousiast zijn en het redelijk persgevoelig is. Dat is erg leuk voor de gemeenten.

De variant voor de taalinstututen is succesvol omdat de gemeente graag extra aandacht geeft aan het op de juiste manier aanleveren van afval. De taalinstututen willen graag omgevingsgericht onderwijs en de cursisten vinden het prettig om te leren hoe ze geld kunnen besparen en de informatie te begrijpen die ze in de brievenbus krijgen.

'Kleurrijk Communiceren' was vooral in Noord Holland een succes. Maar niet overal was men aan dit project toe. De uitvoering van het project in Brabant is niet doorgegaan. IVN Consulentschappen kenden wisselende resultaten.

Het Papierproject is een succes gebleken in Roosendaal en in Den Haag. Niet in iedere gemeente lukte het even goed. Je moet als gemeente een flexibel beleid kunnen hanteren. Dit leverde soms problemen op. Het leren experimenteren en loslaten van vastgeroeste werkwijzen is moeilijk maar wel heel belangrijk. Je moet ook durven investeren in het opbouwen van relaties met allochtonenorganisaties.

6. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

Het is mijn stelling dat je autochtonen moet benaderen zoals je allochtonen zou moeten benaderen. Wij zijn een communicatiebureau en dus veel bezig met hoe we mensen het best kunnen bereiken. In Nederland zetten we vaak dingen op schrift en verspreiden het vervolgens huis aan huis. Dan zeggen we dat we gecommuniceerd hebben. Je weet dan eigenlijk best dat het nauwelijks gelezen wordt en dat er weinig mensen op zullen reageren. Voor de doelgroep allochtonen weten de meeste mensen inmiddels wel dat een andere werkwijze beter is. Via face- to- face contacten en intermediairs betrek je hen het beste. Wat ik wil zeggen is dat wij wel bereid zijn deze wijze van communiceren bij allochtonen toe te passen, maar ik steek mijn hand ervoor in het vuur dat als je dit ook bij autochtonen doet, je ook een veel groter respons van je doelgroep krijgt. Het nadeel is alleen dat het veel meer tijd en geld kost. Mensen die niet met allochtonen gewerkt hebben schrikken in eerste instantie bij de bedragen die erbij gemoeid zijn. Zo was het project 'Meer Kleur in het Groen' te kostbaar voor onze opdrachtgever. Je moet je beseffen dat een grote investering nodig kan zijn om uiteindelijk met een klein groepje mensen in het bos te staan. Heb je dat ervoor over? Maar het is wel de eerste stap die nodig is om verder te komen.

Het project 'Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm' is gehonoreerd, waarschijnlijk omdat het flink is ingekort ten opzichte van het voorgaande project 'Meer Kleur in het Groen'. Er zit geen opleidingstraject voor de beheerders meer aan vast en het vergt maar een kleine compacte groep mensen die zich ermee bezig houden.

Een andere belemmering voor de projecten is dat het lange trajecten zijn. Het gebruik van intermediairs en het opbouwen van contacten vergt veel tijd. Ook het maken van afspraken op langere termijn met allochtonenorganisaties is vrijwel onmogelijk. Er kunnen namelijk veel vertragende factoren optreden. Neem bijvoorbeeld de vastenmaand Ramadan. Er vinden dan veel minder activiteiten plaats. Vervolgens vergen de politieke verkiezingen in November eveneens veel voorbereiding omdat zelforganisaties persoonlijk overal langs gaan voor politieke steun. Wat feestdagen betreft, Kerst en Oud en Nieuw wordt ook door allochtonen gevierd en het slachtfest valt dit jaar tegelijk met Oud en Nieuw dus dat wordt nog uitbundiger gevierd. Half januari kan er dan weer op

volle kracht gewerkt worden tot half mei wanneer de vakantie-uittocht langzaam weer begint. De effectieve werktijd is dus heel beperkt. Dit betekent dat je met zelforganisaties en opdrachtgevers goed moet overleggen over de looptijd van je projecten.

Je moet als organisatie echt willen investeren in projecten voor allochtonen. Niet vragen om advies en vervolgens niets willen wijzigen. Je moet wel echt iets willen doen voor een bevolkingsgroep. Als je drie keer om advies bent gevraagd waar vervolgens niets mee gebeurt kom je de vierde keer niet meer opdagen. Als er dingen echt niet kunnen moet je dat heel goed kunnen motiveren anders komen groepen niet meer terug en verpest je het eigenlijk voor anderen.

7. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

Wij werken met lokale partners die directe contacten hebben met de doelgroep. Dit om de voortzetting van de projecten op langere termijn vast te stellen. Voorbeelden van lokale partners zijn Stichting Rivierenland, milieupunten en taalinstututen zoals de ROC's. We zoeken voor onze projecten telkens een natuurlijke partner voor de doelgroep. Tot nu toe hebben wij nooit iets met Surinaamse organisaties gedaan. Surinamers zijn meer geïntegreerd, die noem je nauwelijks nog allochtoon. Denk alleen al aan de taal. De Roteb voert een goed diversiteitsbeleid uit. Ons contact bij de Roteb is Hatice Onat die zowel een Marokkaanse als een Kaapverdiaanse vrouw in dienst heeft, misschien ook wel een Surinaamse. Via hen kun je wellicht de groep beter bereiken. Netwerken onder de doelgroep zelf is uitermate belangrijk.

8. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

De bekende barbecues, behoefte aan stromend water, afwezigheid van honden, behoefte aan toiletten. De voorzieningen moeten ook goedkoop en goed bereikbaar zijn. Je moet het hen buitengewoon gemakkelijk maken. Er moet bij wijze van spreken een bus klaarstaan en alles moet super simpel zijn. Heb je dat er allemaal voor over is de grote vraag hierbij.

Ik denk dat de wensen van autochtonen en allochtonen uiteindelijk niet zo veel van elkaar verschillen alleen hebben wij ons eigen beeld van wat hoort in een natuurgebied. Wij hebben ons eigen plaatje en denken niet hoe het anders zou kunnen. Het is een Nederlands plaatje: Natuur daar wandel je in op de aangegeven paden. Aan het begin van het bos zijn er vaak wat routes uitgezet met gekleurde paaltjes. We verwachten geen stromend water, geen wc omdat wij dat niet kennen in het bos. Als wij in het buitenland naar een bos zouden gaan waar dat wel is zouden we vast denken dat is handig, een wc in het bos. Hoef je niet achter een boompje of opzoek naar een restaurant. We missen in gebieden buiten Nederland ook datgene waar wij wel aan gewend zijn: waar is de wandelroute??

Er is weinig onderzoek gedaan naar wie er allemaal in het bos te vinden is. Moet je eigenlijk iedereen het bos in krijgen? Misschien lukt dat pas als je laat zien dat het voor de gezondheid goed is en we het geld dat geïnvesteerd is om mensen het bos in te krijgen via het gezondheidscircuit weer terug zien.

Bij ieder initiatief tot participatie moet je jezelf afvragen: wil je het echt? Zo niet, zonde van de moeite en de valse verwachtingen die je schept. Pas als je echt wilt is het de moeite

waard. Zo niet, niet doen. Allochtonen zullen ook niet vanzelf naar jou toe komen met hun recreatieve wensen. Je moet eerst met de mensen spreken. Je moet durven aanbellen bij een moskee en vragen durven stellen. Wij zijn niet zo gewend om dit te doen.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Ja. Maar dan moeten zij zelf de stap zetten (allochtonen komen niet uit zichzelf) en partners gaan zoeken. Niet opnieuw het wiel willen uitvinden. Er zijn een aantal partijen mee bezig die expertise hebben opgebouwd.

Staatsbosbeheer heeft eigen gebieden. Dat hebben SME, IVN en TEMA-NL natuurlijk niet. Dit is een belangrijk verschil. Je kunt terreinen openstellen voor excursies en materialen leveren of scholen stimuleren met het onderwerp aan de gang te gaan. Scholen hebben het voordeel dat kinderen hun ervaringen ook mee naar huis nemen. Het beïnvloeden van kinderen is makkelijker dan de ouders betrekken. Kinderen zitten al bij elkaar in de klas waardoor je snel grote groepen hebt. Bij ouderen moet je maar afwachten of al je inspanningen resultaat opleveren. Kinderen nemen daarna vaak ouders mee naar de plek waar ze zijn geweest. Waardoor je alsnog de ouders bereikt.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Een voorbeeld is het educatieproject van SME: 'Van luchtkasteel tot dassenburcht' of kort het landgoederenproject. Dit project loopt erg goed. Scholieren vinden het erg leuk want een landgoed klinkt al spannend. Landelijk doen 70 landgoederen mee.

Het project 'Iedere vogel vliegt in zijn eigen zwerm' leent zich eveneens goed om bij aan te haken.

11. Waarom zijn deze kansrijk?

Door terugkoppeling van de scholen horen we dat het landgoederenproject erg aanslaat. Dit project zou ook meer aangepast kunnen worden voor de allochtone doelgroep en voor deze materie.

12. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Als het gaat om communicatie en educatie dan zouden wij goede partners kunnen zijn. Wat terreininrichting betreft niet, daar houden wij ons nooit mee bezig. Behalve dan als het gaat om een fictieve inrichting van een gebied of park. Door een gebied fictief in te richten kun je wederzijds begrip wekken. Bijvoorbeeld dat mensen ook zien hoeveel geld het plaatsen een afvalbak kost en waarom het niet zo'n goed idee is om een achtbaan aan te leggen in het bos.

13. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Zie vorige vragen.

Overige vragen

Hoe kun je een 'smulbos-effect' voorkomen?

Ik weet niet of je het wel echt kunt voorkomen. Soms is de pers gewoon op zoek naar een goede kop voor een artikel. Daar ben jij dan toevallig net de dupe van. Ook denk ik dat allochtonen niet altijd maar als 'de groep die wil eten' bekend wil staan. Het gebeurt overigens niet alleen rond activiteiten voor allochtonen dat de pers naar kan doen. Dat zien we ook in Tiel waar we vrouwen vragen voor de milieucursus. Nu ligt er een klacht dat we mannen discrimineren.

Zie je iets in het ontwikkelen van een masterplan voor de benadering van allochtonen via een sterke samenwerking tussen alle grotere natuurorganisaties?

Het zou kunnen, maar je moet dan wel heel goed uitkijken dat het niet een eindeloze praatgroep wordt of dat er veel te weinig tijd of geld voorhanden is om het zorgvuldig uit te werken. Een goed stappenplan met een concreet eindresultaat is dan erg belangrijk. Als de deelnemers uren krijgen om deel te nemen is het uitwerken van activiteiten of onderdelen ook geen probleem meer. Anders zit iedereen aan het eind van het overleg een beetje om zich heen te kijken zodra er daadwerkelijk wat gedaan moet gaan worden. Dan kun je de deelnemers ook ergens op afrekenen.

5.11 Interview met Jos Gadet

**Senior Planoloog
Dienst Ruimtelijke Ordening
Gemeente Amsterdam
Amsterdam, 23 oktober 2006**

Vragen

1. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

DRO heeft regelmatig in klankbordgroepen zitting genomen van onderzoeksinstituten zoals Stichting Recreatie en onderzoekers als Margrit Jókövi.

Ons doel is het onderzoeken van recreatiegedrag van Amsterdammers in Amsterdam en in de buurt van Amsterdam. Hier horen allochtonen ook bij. In Amsterdam zijn dit voornamelijk Ghanezen, Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen. Ook wel Chinezen, maar dit is een heel moeilijk toegankelijke groep die weinig recreëert in de openbare ruimte. Niek Bosch, een collega van mij, heeft recentelijk onderzoek gedaan naar speelplekken in Amsterdam. Het onderzoek was specifiek op allochtonen gericht. Parken speelden hierin ook een rol.

In 2001 heeft een stagiaire van ons, Ilse van Liempt, voor haar afstuderen in de Sociale Geografie onderzoek gedaan naar het recreatiegedrag van Marokkaanse en Turkse vrouwen in een park in Amsterdam-Noord, getiteld: "Ontmoetingen in de openbare

ruimte”. Ook hebben wij ongeveer vier jaar geleden onderzoek uitgevoerd naar recreatie in de groengebieden rond Zaandam. Wij organiseerden hiervoor rondetafelgesprekken met groepen Turken en Marokkanen. Tenslotte is er nog een aantal keren onderzoek gedaan naar het vrijetijdsgedrag van etnische groepen in het Amsterdamse Bos, Spaarnwoude, Twiske en Waterland.

2. *Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon en waarom houdt u zich ermee bezig?*

Wij hanteren de definitie van het Bureau Onderzoek en Statistiek.

In bepaalde wijken zijn er relatief meer allochtonen dan er op basis van statistische gegevens te verwachten zouden zijn. Allochtonen zijn zichtbaar in de openbare ruimte en verzoeken om eigen voorzieningen. Je moet dan als Dienst weten wat hun gedrag is en wat de wensen en gedrag van deze doelgroep zal zijn in de toekomst. Ik maak hierbij veel gebruik van onderzoek van het SCP en Jókövi.

3. *In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?*

Mijn specialiteit is vrijetijdsgedrag in de openbare ruimte.

Ik ben lang planoloog geweest die zich met vrije tijd bezighield via begeleiding van klankbordgroepen en onderzoek. Hierdoor heb ik veel met dit onderwerp te maken gehad. Nu is mijn functie verbreed en heb ik meer aandacht voor creatieve kenniseconomie. Wij komen er steeds meer achter dat mogelijkheden voor etnisch ondernemerschap en etnische kleuring van een buurt een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven is. Wij proberen daarom ondernemerstafels te organiseren om meer kleur in de wijk te krijgen. Wij onderzoeken welke plekken interessant zijn voor etnisch ondernemerschap. We weten namelijk dat creatievelingen erg gericht zijn op diversiteit in de omgeving. Etnische ondernemers doen het in bepaalde wijken erg goed. Op plekken die veelbelovend zijn proberen wij ruimte te maken voor dit etnisch ondernemerschap.

4. *Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?*

Zie vraag 1.

5. *Waren deze projecten/producten succesvol?*

Het onderzoek naar het Amsterdamse Bos heeft ertoe geleid dat er in dat bos picknickplaatsen zijn aangelegd. Wat Staatsbosbeheer met het onderzoek naar de groengebieden rond Zaandam gedaan heeft weet ik niet.

Het onderzoek van Van Liempt was voor ons een echte eye-opener. Een verrassend resultaat uit dit onderzoek was Turkse en Marokkaanse vrouwen helmaal niet zitten te wachten op afgesloten en afgeschermden ruimten zoals wij dachten, maar zij willen juist zien en gezien worden. Natuurlijk vragen zij ook naar bankjes en speelgelegenheden voor de kinderen, maar zij zijn dus ook op zoek naar contact met anderen. Ze zijn niet bang voor autochtone mannen, maar wel voor mannen uit de eigen etnische groep die bepalen wat ze wel of niet mogen doen buiten. Destijds hadden wij trouwens een Turkse mannelijke trainee in dienst. Hij gaf adviezen over de recreatieve wensen van Turkse

vrouwen. Hij gaf aan dat vrouwen behoefte hadden aan afzondering. Dit strookte duidelijk niet met wat wij als empirische werkelijkheid zagen. Wij hebben daarna ook geen gebruik meer gemaakt van zijn adviezen.

6. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

De meeste opdrachten kwamen van de beheerders van de terreinen. Daar zat dus geen enkele belemmering. De toegankelijkheid van de etnische groepen daarentegen liet wel eens te wensen over. Het houden van enquêtes was bijvoorbeeld erg moeilijk. Mensen vullen ze niet in. Daarvoor vormde de Nederlandse taal en het schrijven toch een te grote hindernis. Mondeling onderzoek ging juist erg goed. We waren altijd verbaasd over het enthousiasme van mensen om mee te doen en de hoeveelheid deelnemers. Natuurlijk kostte het inhuren van een tolk best veel geld, maar het was het zeker waard.

7. Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?

We hadden aanvankelijk een hele goede band met het Amsterdamse Bos. Dit kwam omdat wij gezamenlijk onder een dienst van de gemeente vielen; de Dienst Stedelijk Beheer. Daarna ging ik naar Diens Ruimtelijke Ordening waar een aantal formele belemmeringen werden opgeworpen. Hierdoor laat het Amsterdamse Bos momenteel door anderen onderzoek doen. Dat is heel jammer.

Andere partners zijn Staatsbosbeheer, het Ministerie LNV, de Stadsdelen en Stichting Recreatie.

8. Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen?

Als ik uit ga van de mij bekende onderzoeken dan kun je zeggen dat (in zijn algemeenheid) de recreatieve wensen en het recreatiegedrag van allochtonen niet zoveel verschilt van autochtonen. Dit zeker bij jongeren. Wel is het zo dat ze vooral met elkaar recreëren. De ruimte waarin wordt gerecreëerd kan ook verschillen van groep tot groep. Er zijn bijvoorbeeld weinig Marokkanen in het centrum van Amsterdam. Zij zitten meer in de stadsdelen.

Bij de oudere allochtonen komt het recreatiegedrag overeen met de autochtone recreatie in de jaren vijftig en zestig. Ik denk hierbij aan het drinken en praten in koffiehuisen en het zitten in parken en dergelijke. Een verschil tussen de eerste generatie allochtonen en autochtonen is het barbecuegedrag zoals je dat aantreft bijvoorbeeld in Spaarnwoude, langs de oever van het IJsselmeer en in het Amsterdamse Bos. Ook hebben we gezien dat de concentratie etnische groepen in het Vondelpark lager was dan we hadden verwacht op grond van de bevolkingssamenstelling in de buurt. In het Vondelpark komen andere groepen stedelingen. Allochtonen kunnen daar niet uitgebreid zitten picknicken. De ruimte is daarvoor misschien te klein. Zij zoeken toch meer de grotere gebieden grenzend aan de stad.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

Dit is een moeilijke vraag. Ik denk het wel. Vooral door groen niet alleen als natuur te zien maar ook als interactiemilieu. Het onderzoek van Ilse Van Liempt laat dit zien. Groengebieden hebben een emancipatorische werking, mits je mensen ook in deze

gebieden toelaat en mensen gebruik laat maken van voorzieningen. Je moet heel secuur gaan kijken welke plekken hiervoor in aanmerking komen. Je kunt dit doen door met mensen uit de omgeving te gaan praten en de ruimtelijke condities te achterhalen voor het gebruik van deze gebieden; bijvoorbeeld zijn dit gebieden dicht bij de woning of verder afgelegen? Je kunt hiervoor ook referenties uit het buitenland halen. Ik zou vooral veel kijken hoe mensen de ruimte gebruiken. Niet alleen met de mensen praten dus maar ook kijken wat mensen werkelijk doen en waar.

In de Westelijke Tuinsteden in Amsterdam wonen grote concentraties etnische groepen. In dit gebied is tevens een ‘overaanbod’ aan groen. Mensen voelen zich vaak onveilig. Wij hebben toen contact gezocht met de inwoners van dit gebied en een herinrichtinggroep ingesteld. Inwoners, zowel jonge als oude allochtonen zijn ondervraagd over hun leefwijze en wensen voor inrichting. Samen met ontwerpateliers en stedenbouwkundigen is een herinrichtingsplan opgesteld. De combinatie tussen inzicht in gedrag van deze mensen en de daadwerkelijke participatie bij het maken van het ontwerp heeft geleid tot de inrichting van een plek door de buurt. Er kwam niet zoveel spectaculairs uit wat inrichtingswensen betreft. Het belangrijkste is dat men samen een ontwerp gemaakt heeft en dat na de realisatie mensen respectvol met hun omgeving omgaan.

Hoe voorkom je een smulbos-effect als je iets voor allochtonen wil doen?

Alles wat je voor een specifieke groep doet werkt stigmatiserend voor de groep zelf. Daarnaast krijg je door andere groepen het verwijt dat je wel voor een andere groep iets doet en niet voor hen. Je zou interactiemilieus moeten maken waar meer groepen gebruik kunnen maken van het aanbod. Als je dan deze verschillende groepen samen laat meedenken en meepraten dan ontstaan als vanzelf voorzieningen die voor die specifieke groep bestemd zijn. Plekken waar verschillende soorten mensen komen. Mensen vinden het ook leuk om andere soorten mensen te ontmoeten. Je doet dan feitelijk hetzelfde maar je organiseert het anders.

Onderzoek naar de mogelijkheden van deze interactiemilieus op bepaalde plekken zou je niet alleen op wijkniveau hoeven doen. Ook voor grotere gebieden is dit mogelijk, bijvoorbeeld via regionaal onderzoek. Je moet dan wel het bereik van het gebied in de gaten houden. Via interviews met sleutelorganisaties en “Maurice de Hond-achtige onderzoeken” valt ook veel informatie te achterhalen.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Misschien moet je als Staatsbosbeheer helemaal niets doen om allochtonen meer de natuur in te trekken. De autochtonen in de jaren vijftig en zestig hadden die affiniteit met natuur ook niet. Dat komt met economische ontwikkeling mee. Als participatie in de natuur het doel is zou Staatsbosbeheer meer moeten doen, niet zozeer aan direct natuur gebonden projecten maar emancipatorische projecten voor etnische groepen. Hoe meer deze groepen in het economische veld betrokken worden hoe sneller het autochtone gedrag gevolgd zal worden en hoe meer zij bij de natuur betrokken zullen raken. Ik weet niet in hoeverre alleen informatiegerichte aandacht via voorlichting effect zal hebben. Men moet het eerst sociaal economisch beter krijgen. Mensen zijn er misschien niet helemaal aan toe nu, hoe arrogant dat ook klinkt. Emancipatorische vrouwengroepen, fietsgroepen, natuureducatie in buurtwerk levert waarschijnlijk meer op. Samen met IVN wandelingen in de buurt

organiseren. Het duurt jaren om een verandering teweeg te brengen want het is een heel cultureel proces. De traditie moet opengebroken worden. Traditie is altijd remmend. Het keurslijf van de traditionele cultuur openen kan alleen als het heel dichtbij gebeurt, niet ver van de eigen leefwereld. Traditie is vooral de cultuur van mannen. Die bepalen. Vrouwen zoeken altijd bewust of onbewust een manier om eraan te ontsnappen. De meest emancipatorische groep zijn altijd de vrouwen. Vrijgevochten vrouwen die wel een taal cursus doen of zich abonneren zich op een Nederlandse krant. Ik heb overigens ook onderzoek gedaan onder studenten. Veel studenten zijn in het begin van hun studie nog wat angstig en hokken eerst bij elkaar op de universiteit. Samen gaan zij langzaam de omgeving onderzoeken. Eerst de cafés naast de Universiteit, later plaatsen verder weg. Na tien jaar zijn het vrijgevochten stedelingen. Dat ontwikkelingsproces geldt natuurlijk voor meer groepen.

Contacten leggen met migrantenzelforganisaties is ook een goed idee. Ondanks dat daar waarschijnlijk vooral mannen werken, moet je wel een voet tussen de deur krijgen bij deze groepen. Door veel met deze mensen om te gaan begrijp je meer van elkaar. Deze organisaties leren ook van het contact met Staatsbosbeheer. Dit gaat niet binnen een jaar, maar duurt jaren.

Je richten op jongeren is een andere veelbelovende insteek. Het is kansrijk omdat het dicht bij de leefwereld van mensen is. Ook hoeft je de aandacht niet te richten op een speciale groep. Je hebt aandacht voor iedereen in de klas. Het zou voor mijn eigen kinderen bijvoorbeeld ook goed zijn om meer natuureducatie te krijgen. Dat nemen zij vervolgens ook weer mee naar huis.

Wat vindt u als onderzoeker van het “ etnomentality model” van Motivaction?

Ik denk dat het indelen van mensen in oriëntaties handig is. De indeling van de heer Goossens is gebaseerd op gedragsverschillen. De Motivaction indeling is een attitude indeling, zoals de vragen: “wat vindt u van... wat zou u doen als....” Dit is iets heel anders dan gedragsonderzoek. Dat gaat uit van vragen als: “wat doen mensen en waarom doen zij dat”. Uit gedragsonderzoek komen meestal hardere condities voort die van invloed zijn op je gedrag, zoals je inkomen. Mijn kritiek op Motivaction is dat het model nauwelijks enige voorspellende waarde heeft. Het is misschien wel goed om het model van Motivaction te gebruiken, maar je moet dan wel in je achterhoofd houden dat je gedrag veel meer extern beïnvloed wordt dan je denkt. Iedereen wil wel een mooi huis, maar niet iedereen kan het betalen of heeft werk. Deze zaken hebben meer invloed op je werkelijke gedrag. Je zou misschien een combinatie van de twee kunnen maken.

11. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Geschikt zijn met name migrantenorganisaties, vrouwenorganisaties en scholen (zie vraag 10).

12. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Er is in het verleden al samengewerkt. Dit zou natuurlijk weer kunnen.

Overig:

Hoe belangrijk is natuurontwikkeling in de stad?

Mensen maken de fout groepen mensen in te delen in bijvoorbeeld natuurliefhebbers en stadsliefhebbers. Mensen zijn beide. Het overlapt elkaar. Soms wil je mensen zien en op een terras zitten op een ander moment wil je naar een park. Alle mensen hebben dit in zich. Nu mensen mondiger worden merken wij ook dat er veel vraag is naar diversiteit in het aanbod. In de omgeving van de stad moet je wel natuur aanbieden en ontwikkelen, maar ik wil ervoor waarschuwen dat de natuur niet tegengesteld is aan de stad. Zij hoeven elkaar niet uitsluitend negatief te beïnvloeden. Er kan ook sprake zijn van een positieve beïnvloeding. De Veluwe en Oostvaardersplassen zijn prachtige plekken voor mensen uit de grote stad, maar echte natuurontwikkeling in de stad is misschien niet zo nodig. Je kunt je in de stad concentreren op een ander soort natuur. Er kunnen er wel meer parken aangelegd worden en meer groen in de straten, maar op plaatsen waar de bevolkingsdruk heel groot is zoals het Vondelpark kun je overwegen natuuroasen (afgesloten gedeelten) dichtbij het park op te offeren voor de ontlasting van die druk. Je kunt dan een heel groot park maken waar veel meer mensen gebruik van kunnen maken.

Een ander voorbeeld is het IJmeer. Hier zou je een groot “recreatiepaleis” kunnen maken met allerlei activiteiten. Veel ecologen en natuurbeschermers zijn erg negatief over dit idee, maar ik geloof dat in de stad je natuur vooral als decor zou moeten aanleggen. Decor voor stedelijke activiteiten. Hier zullen de recreatieve wensen van allochtonen waarschijnlijk ook goed bij aansluiten.

5.12 Telefonisch interview met Christine Rischmann

Ontwerper Stedelijke Ontwikkeling en Beheer

Gemeente Enschede

Enschede, 27 oktober 2007

1. In de krant stond kortgeleden een bericht dat de gemeente Enschede speciale voorzieningen aanbiedt aan allochtonen bij de inrichting van parken. Wat zijn dit voor voorzieningen?

Het bericht in de kranten dat de gemeente Enschede speciale voorzieningen treft voor allochtonen is zo niet juist. Wij doen niet iets specifiek voor allochtonen want de voorzieningen zijn bedoeld voor iedereen. Wij willen juist voorzieningen aanbieden die door alle bewoners waarvoor zij bedoeld zijn gebruikt zullen worden. Dat blijkt niet altijd het geval. We blijken ook “blinde vlekken” te hebben. Die willen we graag opvullen zodat we een openbare ruimte kunnen ontwerpen waar iedereen gebruik van maakt.

2. Welke definitie van het woord allochtoon hanteert de gemeente Enschede? Is het woord allochtoon een beladen woord?

Allochtone burgers zijn voor de gemeente Enschede burgers uit bepaalde bevolkingsgroepen. Er wordt bij het bepalen tot welke bevolkingsgroep iemand hoort gekeken naar het geboorteland. Iemand die is geboren in een land in Oost Europa, Zuid-Europa, Azië, Midden-

en Zuid-Amerika of Afrika is allochtoon. Als de moeder en/ of de vader van iemand in een van deze landen is/ zijn geboren is iemand ook allochtoon..
Of allochtoon een beladen woord is ja of nee kan ik niet zeggen.

3. Hoe zijn jullie in contact gekomen met mevrouw Yücesoy ?

Wij zijn met mevrouw Yücesoy in contact gekomen via de Stichting Minderheden Overijssel. Mevrouw Yücesoy had contact met deze organisatie. Zij zocht iemand die haar kon helpen met het verkrijgen van contactpersonen en achtergrond- en vakinformatie over de doelgroep en het onderzoeksgebied. De gemeente heeft al langer contact met de Stichting Minderheden Overijssel, daardoor heeft de kennismaking met Eda plaatsgevonden en is Eda uiteindelijk ook door de gemeente begeleid.

4. Waarom is het onderzoek van mevrouw Yücesoy van belang voor de gemeente Enschede?

Voor ons is het onderzoek van mevrouw Yücesoy van belang omdat zij zich specifiek richt op de allochtone doelgroep en in het bijzonder Turkse vrouwen. De Turkse gemeenschap is groot in Enschede. Het was eveneens van belang omdat bij de presentatie van onze ontwerpen voor de openbare ruimte wij weinig allochtonen aantreffen die willen of kunnen meepraten over de ontwerpen. Wij wilden weten hoe wij beter tegemoet kunnen komen aan de wensen die er in deze bevolkingsgroep leven.

Een totaalontwerp moet zo gemaakt worden dat het voor autochtonen en allochtonen goed is en een veilig gevoel geeft. Het is een basis waar iedereen zich bij thuis moet voelen.

Het is overigens in Nederland niet meer dan logisch om bij de inrichting van de openbare ruimte rekening te houden met sociale aspecten, gewoontes en cultuur van buurtbewoners. We bouwen toch speelplaatsen voor jonge kinderen met bankjes daarbij voor de vaders en moeders? We plaatsen toch een basket voor jongeren die in het balspel hun energie kwijt kunnen? In Enschede Zuid is een Jeu de Boules baan voor mensen die dit spel tijdens vakanties aan de Middellandse Zee hebben leren kennen. In een winkelcentrum plaatsen we banken ook voor ouderen die na de boodschappen gedaan te hebben een praatje willen maken. Voor bezitters van honden zijn er tientallen uitlaatplaatsen in onze stad

Een voorbeeld van een probleem dat zowel voor allochtonen als ook autochtonen bevredigend kan worden opgelost betreft de inrichting van markten. In deze cultuur “hoort” het niet om staand te eten. Dit betekent dat er voldoende zitmogelijkheden gecreëerd moeten worden waar mensen zittend kunnen eten. Dit is “winst” voor allochtone inwoners maar ook voor b.v. oudere buurtbewoners.

5. Wat is de gemeente van plan om met het onderzoek van mevrouw Yücesoy te gaan doen?

Wij hebben in het kader van de subsidiemogelijkheid: “ Ruimte voor Contact ‘van het Ministerie van Justitie een aanvraag ingediend om in elk stadsdeel een pilotproject te starten waarbij wij inrichtingsplannen van de openbare ruimte op een interculturele manier willen ontwikkelen waarbij de kennis uit het proefschrift uitgangspunt is. De openbare ruimte zien als ontmoetingsplek voor alle inwoners is het uitgangspunt. Het is in ieder geval niet de bedoeling dat wij voorzieningen gaan aanbrengen waar alleen allochtonen gebruik van

kunnen maken. Dit werkt tegen het idee van integratie en bevordert juist de segregatie in de samenleving.

De Gemeente Enschede wil in overleg met alle bewoners (autochtonen en allochtonen) nagaan of de openbare ruimtes in de wijken en buurten beter kunnen worden ingericht zodat iedereen zich thuis voelt en het gelijktijdige (!) gebruik van de openbare ruimtes wordt bevorderd. De bevindingen van het onderzoek van Eda Yücesoy zijn hierin een belangrijk uitgangspunt. Het doel hiervan is de integratie van en de sociale cohesie tussen de Enschedese bevolkingsgroepen te stimuleren. De Gemeente wil dit bereiken door in elk stadsdeel een pilot te starten via het opzetten van werkgroepen in de vijf stadsdelen

6. Wat zijn volgens u de recreatieve wensen van allochtonen in de natuur?

Als wij willen onderzoeken wat de recreatieve wensen zijn voor een bepaald gebied maken wij allereerst een analyse en naar aanleiding daarvan een voorontwerp. Dit leggen wij mensen voor tijdens een informatieavond. Hier kunnen mensen wensen, ideeën en opmerkingen doorgeven. Wij kijken dan in hoeverre we hieraan tegemoet kunnen komen.

Een tweede manier om recreatieve wensen te achterhalen wordt nu getest in een pilot waarbij wij bewoners de trekkersrol geven in het ontwerpen van een plein. In de ‘Unieke Brinken’ worden mensen bij het formuleren van hun wensen geholpen en begeleid door een extern bureau. Dit gaat via het vergelijken van beeldmateriaal. Als het ontwerp uitgevoerd wordt dan zullen de bewoners ook deels verantwoordelijk worden voor het onderhoud van het plein. Nu vinden bewoners vaak dat de gemeente niet genoeg doet aan onderhoud. Via de betrokkenheid in het planningsproces voelen de mensen zich meer “eigenaar” van het plein, ook al blijft de gemeente formeel eigenaar. Wij hopen dat meer betrokkenheid ook tot een positief en verantwoordelijk gebruik van de ruimte zal leiden.

De eerste twee ontwerpen die op deze manier ontwikkeld zijn liggen er. Er wordt momenteel met de bewoners onderhandeld over het onderhoud. Wij verwachten dat met de uitvoering begin 2007 gestart zal worden.

5.13 Interview met Fernando Miguel Fernández

Beleidsmedewerker Welzijn en Zorg

FORUM

Utrecht, 31 oktober 2006

Vragen

1. ‘In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?’

Wij houden ons op dit moment niet structureel bezig met allochtonen en natuur. Nu en in het verleden houden en hielden wij er ons wel incidenteel mee bezig.

Voorbeelden vanaf 2002:

A. Deelname aan de begeleidingscommissie van een onderzoek naar ‘natuurbeelden en allochtonen’ van het Ministerie LNV. Het ging hier om 20 interviews met uiteenlopende mensen. Dit onderzoek heeft veel publiciteit opgeleverd. De Telegraaf gaf hierbij wel een vertekend beeld door te schrijven: ‘De allochtoon heeft niets met de natuur in Nederland’.

Dit was natuurlijk zeer overtrokken en geeft een erg monolithisch beeld van zowel allochtonen en natuur.

B. Deelname aan het project 'De wijk de natuur in, De natuur de wijk in' waar het (toenmalige)LCO bij betrokken was.

C. Het promoten van het project 'Ecotuin-West' in Bos en Lommer. Dit in samenwerking met Stichting Kantara/ de heer El Filali. Tevens ondersteuning van de publicatie van het boek 'Mostafa's moestuin'.

D. In samenwerking met Stichting Veldwerk Nederland het onderzoeken van projectmogelijkheden rond asielzoekerscentra. Dit project is later samengevoegd met het 'Ecotuin-West' project in bovengenoemde publicatie. Ook spraken wij over mogelijkheden voor projectontwikkeling voor inburgeringscursussen door nieuwkomers kennis te laten maken met de natuur in Nederland.

E. FORUM is uitgenodigd mee te denken over de Brede Nota Recreatie van het Ministerie LNV. Een hele diverse groep organisaties ontwikkelde samen nieuwe ideeën. Ik heb tijdens de brainstorm allochtonen als doelgroep ingebracht, langs drie lijnen: deskundigheidsbevordering, participatie en personeelsbeleid, maar weet niet wat er uiteindelijk mee gebeurd is, daar de input van de deelnemers steeds verder werd gecomprimeerd en de Brede Nota Recreatie uiteindelijk zou opgaan in het Meerjarenbeleidskader van het Ministerie LNV.

F. Incidenteel geven wij interviews zoals door het IVN en nu Staatsbosbeheer.

Omdat ik teveel tijd ging besteden aan allochtonen en natuur zijn enkele van mijn activiteiten overgedragen aan Chris Veldhuizen en Karen Bebelaar.

2. Wat verstaat u/uw organisatie onder een allochtoon?

Wij gebruiken de definitie van het CBS; een allochtoon is iemand van wie minstens één ouder in het buitenland geboren is. Meestal heb je het dan over de eerste of tweede generatie. Er zijn weinig statistische gegevens over de derde generatie. Het idee van zelfidentificatie met Nederland en het Nederlander zijn, wat je nog wel eens in andere definities van het woord allochtoon aantreft, wordt door ons niet gehanteerd. Dit maakt de definitie namelijk zeer subjectief. De CBS definitie maakt objectieve, statistische vergelijking mogelijk.

Is het woord allochtoon een beladen woord?

Omdat je in een algemeen gehanteerd begrippenkader werkt spreek je van allochtonen. De politiek en media gebruiken dit woord eveneens. Het is een onpersoonlijk woord. Zowel het begrip allochtoon en autochtoon doen geen recht aan de mens als individu. Zijn mensen die hier geboren zijn nog allochtoon? Voor beleidsmakers misschien wel, maar als wij op straat met elkaar om gaan is het spijtig als wij zo elkaar aanspreken of wanneer wij het over een ander hebben als 'die allochtoon'. Een alternatief als 'Nieuwe Nederlander' is net zo'n onpersoonlijk woord. Ik houd er persoonlijk van om het zo fenomenologisch mogelijk te houden. Ik ben een Spanjaard en voel mij een Spanjaard. Als ik een Turk ben, dan noem ik mijzelf een Turk.

3. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Allochtonen(organisaties) zijn onze core business. FORUM houdt zich bezig met de Multi-Etnische en multiculturele samenleving. Wij besteden hierbij aandacht aan onderwerpen als gedeeld burgerschap, toegankelijkheid van voorzieningen, evenredige deelname/participatie (in de 'harde sectoren' arbeid en onderwijs, maar ook justitiële inrichtingen) voorkomen van interetnische spanningen, stimuleren van ontmoeting en dialoog. Afhankelijk van de bewuste problematiek kan gekozen worden voor een bepaalde invalshoek zoals van allochtonen of klantengroepen als gemeenten of zelforganisaties, soms in combinatie (dialoog).

3. In hoeverre heeft u in uw functie te maken met allochtonen(organisaties)?

Ik houd mij in alles wat ik doe bezig met allochtonen en allochtonenorganisaties. Dit valt onder de noemer interculturalisatie. In het bijzonder heb ik te maken met overheden en instellingen, de vrijwilligerssector en zelforganisaties.

4. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur?

Zie vraag 1.

5. Waren deze projecten/producten succesvol?

Door de aard van onze werkzaamheden als expertisecentrum is het is soms moeilijk te bepalen of de projecten waaraan wij meewerken of waaraan wij advies verlenen succesvol zijn. Projecten die wij gepromoot hebben zoals 'Ecotuin-West' of het adviseren van Stichting Veldwerk Nederland rond de aanpak van projecten in asielzoekerscentra zijn zeker succesvol gebleken. Belangrijk bij de groep asielzoekers was het mogelijk maken van 'eerstehandservaringen' van asielzoekers met de natuur. Mensen kunnen dan op een directe manier kennismaken met allerlei aspecten van de Nederlandse natuur en er ook waardering voor krijgen.

6. Waren er belemmerende factoren voor de ontwikkeling/uitvoering van deze projecten?

Er zijn geen belemmerende factoren aan te wijzen. Wel is de diversiteit van de groen-, natuur-, landschap- en recreatiesector een eye-opener voor mij. Iedere groene organisatie kijkt vanuit zijn eigen begrippenkader, doelstellingen, normen en waarden naar de natuur en reageert daar van uit op andere organisaties. Zo kan een palmboom in het gras door de ene organisatie gewaardeerd worden en voor de andere is het vloeken in de kerk. In de media wordt, net als bij de zorgsector, veel meer het beeld geschetst dat het één pot nat is. Deze diversiteit heeft tot gevolg dat je het publiek, en de allochtonengroepen in het bijzonder, goed deze diversiteit moet laten zien. Zij moeten een reëel en divers beeld krijgen van al deze verschillen. Net als natuur en recreatie uit zoveel facetten bestaat en niet als een geheel beschouwd kunnen worden, moeten natuurorganisaties ook een beeld geven wie zij zijn en wat zij te bieden hebben, zodat mensen een keuze kunnen maken uit het aanbod aan natuuractiviteiten. Voor Staatsbosbeheer betekent dit dat het aan te bevelen

is allereerst met mensen in *contact* te komen en hen te *vertellen* over jullie bestaan. Dit kun je *toelichten* met bijvoorbeeld videomateriaal, foto's, posters etc.

Mensen kunnen naar aanleiding van de geboden diversiteit ook beter kiezen voor een beroep in de groensector. Nu moeten zij kiezen tussen wat zij gewend zijn en iets waar zij geen notie van hebben.

7. *Met welke partners heeft u deze projecten/producten ontwikkeld?*

Wij hebben samengewerkt met ondermeer Landschapsbeheer, Stichting Veldwerk Nederland, LCO, IVN, Expertisecentrum Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Natuurmonumenten.

8. *Waaruit bestaan volgens u de recreatieve wensen van allochtonen*

Ik ben niet volledig op de hoogte van de recreatiewensen van allochtonen, maar bekend is wel de recreatie in de stad zoals het picknicken op grasvelden in en net buiten de stad. Verder weet ik dat allochtonen terughoudender zijn in het gebruik van waterrecreatie, o.a. in verband met de vaak aanwezige honden.

Er is een verschil tussen recreatiewensen en recreatiegedrag van mensen. Recreatiegedrag is voor een groot deel gebaseerd op normen, waarden en gewoonten. Het bestuderen van wensen en gedrag is goed, maar waar je actie op kunt ondernemen, waar je werkelijk invloed op kunt uitoefenen is de kennis die mensen hebben. Kennis valt te onderzoeken, over te dragen en te toetsen. Op basis van wat mensen weten kun je ook je werkwijze en activiteiten aanpassen. Wil je weten wat de wensen zijn van mensen, dan doe je er dus goed aan om hun bekendheid met de gebieden te onderzoeken en hen dan van informatie te voorzien over de gebieden die je beheert. Nu is het zo dat Staatsbosbeheer en de gebieden die Staatsbosbeheer beheert nauwelijks bij allochtonen bekend zal zijn. Door informatie over je organisatie en je gebieden aan te bieden en te tonen kun je een kader vormen waarbinnen wensen naar voren kunnen komen. Mensen moeten een reëel beeld krijgen van wat er allemaal te doen is in een gebied en welke voorzieningen er zijn. Dan hebben mensen een keuze. Als vraag en aanbod dan niet blijken overeen te komen dan kun je daarop eventuele aanpassingen van je aanbod baseren.

Denkt u dat het specifiek voor allochtonen inrichten van gebieden op gespannen voet staat met de integratie van allochtonen in de samenleving?

Ik denk dat je zo zakelijk mogelijk om moet gaan met allochtonen als doelgroep. Het is gewoon een andere klantengroep. Je moet kijken wat binnen je eigen mogelijkheden past om tegemoet te komen aan wensen uit deze groep. Als je duidelijk hebt wat mensen weerhoudt in de natuur te komen kun je aanpassingen doen in je gebied. Je moet voorkomen dat je op de onderlaag van emoties gaat zitten. Bekende uitingen zoals: 'we willen ons niet aanpassen' en dergelijke moet je voorkomen. Houd het zakelijk. Wil je dat mensen participeren? Kijk dan hoever je kunt komen zonder jezelf voorbij te lopen. Je moet daarbij ook niet de doelstellingen van de overheid overnemen zoals integratie, emancipatie, participatie, assimilatie en ga zo maar door. Dan begeef je je op glad ijs. Houd je vast aan de doelstellingen van je organisatie. Als Staatsbosbeheer als doel heeft natuurgebieden toegankelijk te maken voor 16 miljoen Nederlanders dan kunnen er geen afgezonderde gebieden gecreëerd worden waar anderen van worden uitgesloten.

Een ander punt is dat je nooit volledig tegemoet kunt komen aan alle wensen die er bij mensen leven. Staatsbosbeheer heeft in de natuurgebieden duidelijke gedragsregels waar iedereen zich aan moet houden. Sommige wensen van mensen gaan voorbij aan deze regels. Jongeren kunnen bijvoorbeeld best wensen dat ze overal rommel kunnen maken en dat er geen toezicht op hen is. Aan die wensen geef je geen gehoor.

Ik zou Staatsbosbeheer aanraden zich te richten op het leren kennen van de levenswijzen, verspreiding en samenstelling van de allochtone doelgroep en dan vervolgens te gaan experimenteren. Kijk ook of er genoeg draagvlak binnen de organisatie is om de doelgroep te leren kennen.

9. Denkt u dat Staatsbosbeheer een rol zou kunnen vervullen met betrekking tot de integratie van allochtonen in de Nederlandse natuur?

De basis om allochtonen te betrekken bij natuur ligt in het onderwijs en educatie. Wellicht is het mogelijk dat projecten van Staatsbosbeheer mede gefinancierd kunnen worden door het Ministerie van Onderwijs. Via scholen bereik je namelijk niet alleen alle schoolkinderen, allochtoon en autochtoon, maar kun je ook de ouders van deze kinderen betrekken.

De ouders bepalen immers voor een belangrijk deel het leven van hun kinderen. Een eerdergenoemde lijn zou zijn de inburgeringscursussen en volwasseneneducatie.

10. Wat zijn volgens u kansrijke initiatieven/projecten waaraan ook Staatsbosbeheer zou kunnen deelnemen?

Kansrijke werkwijze

Wat ik Staatsbosbeheer wil adviseren is om, uitgaande van landelijke demografische trends een sociale kaart te maken van de verspreiding en de samenstelling van allochtonen per regio. Als je dit in kaart hebt gebracht kun je verder inzoomen naar de stadskernen. Hoe ziet de verspreiding en samenstelling van allochtonen er op dit niveau uit? Welke organisaties zijn er? Op lokaal niveau zoek je dan contact met allochtonenzelforganisaties voor een verkennend gesprek. Hieruit selecteer je weer contacten waarmee je gemeenschappelijke belangen kunt ontdekken. Uit deze contacten kunnen kleinschalige initiatieven voortvloeien. Als deze initiatieven succesvol zijn dan worden zij uit zichzelf bekend bij een grotere groep mensen. Het vormt gelijk de basis voor een volgend contact. Een pilot in een regio kan daarna opgeschaald worden naar andere regio's. Ondertussen blijf je rapporteren en evalueren. Dit is het startpunt van weer nieuwe projecten.

Ik raad grootschalige en landelijke PR campagnes met klem af. Begin klein, lokaal en concreet. Van deze campagnes is meestal het uiteindelijke effect onduidelijk / onbekend. Je moet afdalen naar dit lokale niveau en kijken wat er in een wijk gebeurt, wie daar de actoren zijn en met wie je het beste kunt samenwerken. Dit is een beproefde methode. Voor Staatsbosbeheer kun je bijvoorbeeld denken aan het ontwikkelen van twee pilots in twee verschillende regio's. Te denken valt aan pilots in het onderwijs waarbij kinderen op excursie gaan en in een later stadium de ouders meegaan.

Het is van groot belang dat allochtonen kennis nemen van de recreatieve mogelijkheden van Staatsbosbeheer. Recreatie is een aspect van het dagelijks leven. De toegang is er voor

iedereen maar niet iedereen is hier bekend mee. Je kunt gesprekken voeren met steunfunctieorganisaties zoals Stichting Boeg in Utrecht. Zij staan in contact met migrantenorganisaties die zij ondersteunen in opdracht van de gemeente. Het is ook mogelijk met hen samen te werken. Zorg wel dat je niet afhankelijk wordt van één organisatie die al je directe contacten met de doelgroep verzorgt, maar vorm ook je eigen netwerk aan contacten.

Kansrijke samenwerkingspartners en thema's

Naast de genoemde zelforganisaties en scholen als samenwerkingspartners is er de mogelijkheid om samen met deze twee groepen aandacht te besteden aan het werven van vrijwilligers voor Staatsbosbeheer. Vrijwilligers maken een eerste kennismaking met andere culturen makkelijker voor een organisatie. Je kunt om met vrijwilligers in contact te komen gebruik maken van koffieochtenden op een school en je daar voorstellen aan ouders om hen enthousiast te maken voor excursies. Deze ouders kunnen in een later stadium gevraagd worden de vrijwilligers te werven binnen hun eigen netwerk.

Vrouwenorganisaties vormen eveneens een goede ingang voor contact en samenwerking met de doelgroep. Het is mijn ervaring dat veel vrouwen pro-actief, leergierig en op zelfontplooiing gericht zijn. Dat zie ik ook in mijn werk als voorzitter van een landelijke koepelorganisatie van Spaanse verenigingen. Jaarlijks worden er seminars voor vrouwen georganiseerd. Die worden altijd heel goed bezocht. Vrouwen zijn pragmatischer dan mannen. Er wordt niet eindeloos gepraat. Er wordt wat gedaan.

In heel Nederland zijn talrijke allochtone vrouwenorganisaties. In Utrecht is de vrouwenorganisatie IDEA bekend. Je kunt deze organisatie rechtstreeks of via Stichting Boeg benaderen.

Ook Moskeeën vormen een goede ingang voor het leggen van contacten en het aangaan van samenwerkingsverbanden.

Om de kansen voor interculturalisatie van Staatsbosbeheer te vergroten is het belangrijk dat in de groene opleidingen aandacht aan diverse bevolkingsgroepen wordt besteed. Dus niet alleen allochtone boswachters opleiden maar ook zorgen dat er kennis is onder boswachters is over de cultuur van andere bevolkingsgroepen en hun recreatieve behoeften.

11. Waarom zijn deze kansrijk?

Omdat het beproefd is. Investeren in contacten is de basis voor toekomst. Netwerken vormen de basis van alle initiatieven; je kunt ze altijd aanspreken, mensen weten wie je bent, wat je te bieden hebt en dat je van goede wil bent. Dit wordt vaak vergeten. Men richt zich op wat snel effect sorteert. Uit gesprekken met organisaties blijkt dat zij verwachten na een eerste kennismakingsgesprek, meteen zaken te kunnen doen, resultaten te kunnen boeken, waardoor zij frustraties oplopen.

De rijkdom van de organisatie wordt aangetast als iemand weggaat die deze contacten onderhouden heeft. Degene die erna komt moet de draad zien op te pakken en de contacten beheren. Een netwerk is ook belangrijk voor de interculturalisatie van je organisatie. Via dit netwerk worden vaak op informele wijze allochtonen in de organisatie gebracht.

12. Wie zijn volgens u de meest geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Zie vraag 10.

Welke de meest geschikte partners zijn voor samenwerking zal van nature voortvloeien uit de verkennende contacten die jullie zullen hebben met verschillende organisaties. Vooralsnog is het belangrijkste dat Staatsbosbeheer organisaties en mensen gaat ontmoeten en zichzelf bekend maakt bij deze organisaties en mensen. Laat hen zien wat Staatsbosbeheer is en doet. Als de drempel te groot is om direct op een organisatie af te stappen kun je iemand die wel bekend is bij die organisatie vragen of je een keer mee kan gaan om kennis te maken voordat je de keer erop uitgebreid jezelf en je organisatie gaat voorstellen.

13. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Ik ben bereid deel te nemen aan een klankbordgroep of begeleidingscommissie van Staatsbosbeheer. Ook is het mogelijk dat ik bij jullie een presentatie verzorg, meedenk over individuele projecten of over het thema interculturalisatie. Dit omvat meer dan het personeelsbeleid. Ik denk dan aan hoe je als organisatie naar buiten treedt, of je herkenbaar bent voor de doelgroep, welke promotiekanalen je benut om je bekend te maken, hoe je deskundigheidsbevordering bij je medewerkers vorm geeft en welk dienstenaanbod je samenstelt naar je doelgroep. Veel organisaties toetsen niet hoe zij overkomen op de doelgroepen. Dit is wel heel belangrijk want je wordt in een hokje geplaatst door mensen en mensen gaan je er ook op aanspreken. Je beleid geeft ook een beeld van wat voor organisatie je bent en welke uitstraling je hebt. Je producten moeten hierbij aansluiten. Ik heb de mogelijkheid om met jullie hierover mee te denken.

5.14 Telefonisch interview met Jan van Ginkel

**Projectleider
Stichting Veldwerk Nederland
Driebergen, 8 november 2006**

16. In hoeverre houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen en natuur in Nederland?

Op dit moment houden wij ons niet bezig met dit thema. Dit is in het verleden anders geweest. Onze organisatie bevindt zich in Midden-Drenthe. Hier zijn nu nauwelijks 'allochtone vraagstukken'. Enkele asielzoekerscentra zijn verdwenen; deze doelgroep is niet langer dichtbij ons. Diverse natuurorganisaties vertellen ons ook dat het thema allochtonen in deze omgeving op dit moment niet relevant is.

17. Waarom houdt uw organisatie zich bezig met allochtonen?

Wij zijn van mening dat asielzoekers en andere mensen die nieuw in Nederland zijn, niet alleen sociaal-economisch moeten integreren maar dat er eveneens aandacht moet zijn voor fysieke integratie in de omgeving / het landschap. Dit is ook de boodschap die ik breng aan Vluchtelingenwerk en COA's.

Ten tweede zijn wij van mening dat ieder mens een band met de natuur heeft. Bij sommige mensen al het misschien verborgen liggen onder een dikke laag ‘maatschappelijke eelt’, maar het is er toch. Ten derde gaan wij ervan uit dat, omdat ieder mens een band met de natuur heeft maar op een andere manier met de natuur om kan gaan of andere beelden heeft, wij veel van elkaar kunnen leren.

18. Welke projecten/producten heeft uw organisatie in de loop der tijd opgezet/ontwikkeld met betrekking tot allochtonen en natuur en waren deze succesvol?

a. Onze eerste stap was het ontwikkelen van cursussen voor asielzoekers. Hiermee wilden wij twee dingen bereiken: 1) een nadruk op ‘ontmoeten’ waarbij behalve het ontmoeten zelf, mensen leren van elkaar en leren van de natuur. Hierbij is direct contact met de natuur van groot belang (via excursies). Het tweede doel is samenwerking. Van samenwerken in het natuurbeheerwerk leer je andere waarden dan als je er alleen over praat. Deze cursussen zijn beschreven in het boekje ‘Groen in de Regenboog’.

b. De tweede stap was het ontwikkelen van cursussen in de stedelijke omgeving voor ingeburgerde groepen allochtonen. Dit deden wij in samenwerking met SME Advies. Op dat moment was er veel aandacht voor milieuaspecten maar nog te weinig voor de groene component.

c. Via het project met SME Advies ben ik in contact gekomen met de heer El Filali van Stichting Kantara in Amsterdam. De heer El Filali was destijds bezig een kleurrijke volkstuin op te zetten in Bos en Lommer in Amsterdam. Het leek ons een goed idee om een combinatie te maken tussen het opbouwwerk in de buurt, asielzoekers, de volkstuin en jongeren. Helaas is dit niet goed van de grond gekomen. Ik denk dat dit voornamelijk komt doordat het opbouwwerk niet volledig achter dit project stond. Wij hebben ook geprobeerd workshops te organiseren op basis van het boek: ‘Mostafa’s Moestuin; meer Groen in de Regenboog’. Ook dit lukte niet zoals wij hadden gehoopt. Wederom denk ik dat het opbouwwerk er niet volledig achter stond en ook dat in onze omgeving het allochtonenvraagstuk niet genoeg speelt.

d. Met Vrouw en Milieu (VeM) hebben wij meegewerkt aan een opleidingstraject voor allochtone vrouwen. Wij hebben toen een workshop georganiseerd waarbij allochtone vrouwen kennismakten met groene organisaties en verschillende natuurbelevingwaarden leerden kennen.

e. Voor Vluchtelingenwerk hebben wij 1x landelijk en 2x regionaal voorlichting gegeven aan vrijwilligers en beroepskader over allochtonen en natuur. In Noord-Drenthe heeft dit geleid tot een natuuronderhoud project met asielzoekerscentra.

f. Ik heb later ook geprobeerd contact te zoeken met een allochtonenplatform in onze regio, het Instituut voor Interculturele ontwikkeling, ‘I2D’ geheten. Maar hier had ik geen goede ingang. I2D is inmiddels failliet gegaan.

g. Een andere poging om nog met het thema aan de gang te gaan was het formuleren van een projectdefinitie samen met TEMA-NL. Dit leek heel veelbelovend, maar wij liepen vast op de financiën. Wij ontvingen veel steunbetuigingen voor ons initiatief, ook van Staatsbosbeheer, maar daar bleef het bij.

Op een gegeven ogenblik is de koek op. Als ideële organisatie zonder structurele subsidie kun je niet een aanjager van initiatieven blijven. Het is ook nodig dat er iets structureel wordt opgepakt. Wij hebben de mogelijkheid tot beperkte voorfinanciering, maar dan moet het op den duur toch wel rendabel worden.

Richting natuurorganisaties zou ik willen zeggen: kijk goed om je heen! Er zijn organisaties als Stichting Veldwerk en Stichting wAarde die ervaring hebben met het thema allochtonen. Maak gebruik van deze expertise. Ga niet het wiel weer uitvinden.

Stichting Veldwerk Nederland ontwikkelde projecten voor allochtonen met het doel elkaar te ontmoeten en respect voor elkaar op te brengen. Natuurbeleving kan anders zijn voor mensen van andere herkomstgebieden, maar de beleving van de één is niet beter of slechter dan dat van de ander. Het is alleen anders.

4. Denkt u dat het aantal allochtonen dat in de natuur aanwezig is om te recreëren relatief lager is dan het aantal autochtonen dat de natuur opzoekt?

Ik weet het niet en de getallen zeggen mij ook niet zoveel. Ik weet wel dat mensen op een andere manier de natuur beleven en dat dit waardevol is. Soms hoor ik dat allochtonen op dezelfde manier zouden moeten genieten van de natuur als 'wij'. Dit vind ik een slecht idee. Bescheidenheid zou ons sieren. Wij blijken onze betrokkenheid bij de natuur maar moeilijk te kunnen uiten. Veel hangt af van donaties en vrijwilligerswerk. Wat er daarvandaan binnen komt is lang niet voldoende om effect te sorteren.

5. Is het belangrijk om binnen natuurorganisaties met allochtonen bezig te zijn?

Veel mensen zullen het niet zo belangrijk vinden en maatschappelijk is het nut ervan misschien niet al te groot. Het is wel belangrijk op persoonlijk vlak; wij zijn medeverantwoordelijk voor het welzijn van mensen. Bovendien laat het contact met allochtonen heel goed zien hoe elitair de natuurorganisaties te werk gaan. Kijk naar de houding die zij hebben, het jargon, de begrippen die worden gehanteerd. 'De intrinsieke waarde van de natuur'; waar heb je het over? Geen wonder dat je weinig aansluiting hebt in de Haagse Schilderswijk! Ook voor Staatsbosbeheer geldt dat als je aansluiting wilt met gewone mensen dan moet je niet in dure panden gaan zitten ver buiten de steden, maar liever in een oude school in een drukke stadswijk.

6. Wie zijn volgens u geschikte partners voor Staatsbosbeheer op het terrein van productontwikkeling, terreininrichting en communicatie met/rondom allochtonen?

Organisaties als Stichting Veldwerk Nederland, Stichting wAarde en SME advies hebben ervaring met projecten voor allochtonen. Vrouwenorganisaties, moskeeën en scholen kunnen eveneens goede partners zijn om projecten mee te ontwikkelen. Bij moskeeën moet wel duidelijk zijn dat het niet gaat om wie 'de waarheid' in pacht heeft. Als een moskee niet achter de waarden openheid en respect staat, dan houdt het wat mij betreft op. Ik ga niet het natuurbeeld van Allah verkondigen, alle godsdiensten zijn gelijk. Wat scholen betreft, Stichting Veldwerk heeft NME-modules voor het voortgezet onderwijs (Orvelte) en het basisonderwijs (Apeldoorn) ontwikkeld. Hierbij worden kinderen niet op hun allochtoon zijn aangesproken. Er wordt wel gebruik gemaakt van hun achtergrond als er allochtone kinderen aanwezig zijn. Het is dus niet een acculturalisatieproject.

7. Zijn er mogelijkheden voor samenwerking tussen Staatsbosbeheer en uw organisatie?

Jazeker, ik denk daarbij aan bijvoorbeeld het organiseren van een bijscholingscursus voor boswachters. In deze cursus zullen allochtonen aanwezig zijn. Voor dit doel zullen niet de hooggeschoolde, succesvolle allochtonen worden uitgenodigd maar ‘gewone’ mensen die boswachters in hun dagelijkse praktijk meemaken. In de cursus zal uitgegaan worden van het principe: “al doende leert men”.

Mijn advies aan Staatsbosbeheer: ga empirisch te werk met dit onderwerp!

6 Algemene conclusie interviews en gesprekken

Binnen Staatsbosbeheer bestaat een behoefte aan helder beleid op het gebied van allochtonen. Er zijn op beperkte schaal ervaringen opgedaan met deze doelgroep die afwisselend positief of teleurstellend zijn. Meer kennis over de verschillende groepen allochtonen, hun cultuur en recreatieve wensen zou de mogelijkheid bieden om een aanbod op maat te kunnen leveren. Er is een sterke overtuiging dat een vraaggerichte werkwijze ten opzichte van allochtonen onontbeerlijk is om dit aanbod succesvol aan te kunnen bieden. Wel bestaan er veel vragen over de mate waarin allochtonen op hun allochtoon zijn aangesproken moeten worden, of dit niet stigmatiserend werkt en de hoeveelheid tijd en energie er aan de doelgroep gewijd moet worden. Er is een positieve houding ten opzichte van het samenwerken met allochtone- en andere organisaties. Pas als de wensen van allochtonen bekend zijn kan er overgegaan worden tot het eventueel herinrichten van gebieden. Het aangaan van de dialoog met allochtone gemeenschap of vertegenwoordigers moet inzicht geven welke projecten kansrijk zijn. De wensen moeten dan wel passen binnen de algemene doelstellingen en mogelijkheden van Staatsbosbeheer.

Buiten Staatsbosbeheer beschikken sommige organisaties of veel- en andere over vrijwel geen ervaring met de doelgroep. Via onderzoek, publicaties, bijeenkomsten en projecten is al veel kennis ontwikkeld en uitgewisseld. De organisaties hebben verschillende redenen om zich met de doelgroep bezig te houden. Dit varieert van het vergroten van draagvlak voor natuur tot het bevorderen van emancipatie en integratie van allochtonen. Er wordt met verschillende subgroepen uit de allochtone gemeenschap gewerkt. Sommige geïnterviewden zoeken naar brede projecten, waarbij allochtonen niet op hun allochtoon zijn aangesproken hoeven worden, maar opgaan in een grotere groep of samen met een andere groep bij elkaar gebracht worden. Anderen ontwikkelen speciale projecten voor subgroepen als allochtone vrouwen, ouderen, en inburgeraars. Ook kunnen organisaties zowel deze brede als smalle projecten ontwikkelen.

De meeste projecten worden succesvol genoemd. Het voornaamste kenmerk van dit succes is dat de projecten concreet, kleinschalig, laagdrempelig en lokaal zijn opgezet en dicht bij de leefwereld van de mensen staat. Er wordt veel samengewerkt tussen allochtone- en autochtone organisaties. Deze samenwerking vereist wederzijds respect en geduld. Het vergt een andere manier van werken, waarbij autochtone organisaties bereid moeten zijn daadwerkelijk voor de doelgroep te kiezen. Dit impliceert ondermeer verdieping in andere culturen, het opbouwen van persoonlijke contacten, lange-termijn denken, inzet in tijd en financiën en een flexibele houding.

Volgens de geïnterviewden is een belangrijke rol voor Staatsbosbeheer weggelegd in het betrekken van allochtonen bij natuur via het openstellen van gebieden voor o.a. excursies met

allochtone groepen en het geven van informatie over Staatsbosbeheer, de natuurgebieden van Staatsbosbeheer en natuur in het algemeen. Ook zou Staatsbosbeheer een rol in de integratie van allochtonen kunnen spelen door het creëren van open ruimten en speelbossen waardoor ontmoetingen tussen groepen mensen gestimuleerd wordt. Tenslotte zou Staatsbosbeheer via het aantrekkelijk maken van groene opleidingen allochtonen kunnen motiveren zich beroepsmatig met natuur bezig te houden.

Wat kansrijke projecten betreft, wordt voornamelijk het benaderen van de jeugd via scholen als zeer kansrijk gezien. Daarnaast zijn projecten gericht op ouders, vrouwen, allochtonenorganisaties, inburgeraars en de thema's gezondheid en integratie kansrijk. De Islam en moskeeën bieden eveneens mogelijkheden om contact met een deel van de doelgroep en projecten tot stand te brengen. Samenwerkingsmogelijkheden zijn er met alle geïnterviewde organisaties. Van de velden productontwikkeling, terreininrichting en communicatie bevinden zich de meeste potentiële partners in productontwikkeling.

Zowel binnen als buiten Staatsbosbeheer bestaat het beeld dat allochtonen vooral dicht bij de stad recreëren en dat recreatie voor hen vooral een sociale functie heeft. Natuur als decor. Stadsparken zijn favoriet. Het recreatiegedrag van veel (niet-westerse) allochtonen draait met name om stationaire activiteiten, waarbij barbecues en picknics hoog scoren. Ook vinden er onder jongeren sportieve activiteiten plaats als voet-, volleybal en zwemmen. Wel is het zo dat over het algemeen verwacht wordt dat het recreatiegedrag van de tweede generatie steeds meer gaat lijken op het recreatiegedrag van de autochtone bevolking, al zullen er wellicht altijd wel verschillen blijven.

Wat recreatieve wensen betreft is er onder veel geïnterviewden een aarzeling om hier een uitspraak over te doen. De wensen zijn divers. Zij kunnen verschillen per generatie, per sekse, per bevolkingsgroep, per gebied. Als er toch een algemene noemer gegeven moet worden dan moet natuur bereikbaar zijn, er moeten voldoende parkeermogelijkheden zijn, sanitaire voorzieningen, barbecue- en picknickvoorzieningen, afvalbakken, het moet veilig en schoon zijn, de jeugd moet kunnen spelen, er is behoefte aan grasvelden en voetbalterreinen, thee- en koffiehuisen. Men heeft een afkeer van honden en een voorkeur voor laagdrempelige voorzieningen en een combinatie van kijk- en gebruiksnatuur.

Gezien de diversiteit in groepen allochtonen moet ervoor gewaakt worden dat niet alle allochtonen op een hoop worden gegooid. Voor de meeste allochtonen is fietsen weliswaar nog steeds niet populair, steeds meer allochtonen ontdekken de fiets en trekken eropuit. Ook houdt niet allochtoon van barbecuen.

Het beeld dat allochtonen hebben van de natuur in Nederland verschilt met het beeld dat autochtonen hebben. Zo zouden zij in het algemeen minder waardering voor natuur hebben en er minder naartoe gaan. Redenen hiervoor zijn divers. Genoemd worden een meer Arcadisch of Functioneel natuurbeeld, een verschil in beleving van vrije tijd en een meer zintuiglijke beleving van natuur, het gebrek aan voldoende informatie over natuur en wat er in natuurgebieden te doen is, de sociaal-economische en mobiliteitsachterstand, een grotere afstand tot de natuur, een gevoel van onveiligheid en/of angst voor natuur, een gebrek aan kinderactiviteiten in de natuur, aanstootgevende praktijken, gebrek aan toezicht en een overlevering van kennis over natuur van generatie op generatie dat onderbroken is door de migratie.

Via gezamenlijke inspanningen van allochtone- en autochtone organisaties, interactieve beleidsvorming en de interculturalisatie van de natuur- en milieuorganisaties kan het draagvlak voor natuur worden vergroot.